

ΚΑΠΕΝΟΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Σ. Βιβλ. 1/

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 375
Παρασκευή
3 Ιουνίου 1988
Δρχ. 150

ΑΝΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ
ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΑΘΗΝΑΙ

Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ
ΑΝΑΣΥΝΤΑΣΣΕΤΑΙ

ΤΑ ΚΥΚΛΩΜΑΤΑ
ΣΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ

ΜΠΙΖΝΕΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

ΤΟ ΝΤΑΒΟΣ
ΨΥΧΟΡΡΑΓΕΙ

ΜΠΟΣΤ
ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ

ΕΟΚ
ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

92

92

ΕΥΡΩΠΗ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ

**Ένας στόχος κι ένα πρόγραμμα δράσης
για τις επερχόμενες γενιές.**

**Ενημερωθείτε για τις διάφορες πλευρές
αυτού του φιλόδοξου σχεδίου που σας αφορά.**

**Πληροφορίες στο Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών
της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την Ελλάδα
Βασ. Σοφίας 2, 106 74 ΑΘΗΝΑ - Τηλ. 72 43 082 4**

PAX AMERICANOSOVIETIKA

ΟΙ ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ για τη μείωση των στρατηγικών όπλων είναι αναμφίβολα ένα θετικό γεγονός. Αν και μένει ακόμα προς παροπλισμόν το 97%, περίπου, των πυρηνικών όπλων, η τελευταία συνάντηση Ρήγκαν - Γκορμπατσόφ έδειξε ότι οι σχέσεις των δυο υπερδυνάμεων έχουν μπει σε καλό δρόμο. Αν προχωρήσουν μάλιστα με τον ίδιο ρυθμό σε λίγα χρόνια θα μπορέσουν να μειώσουν τα πυρηνικά όπλα τόσο, όσο να μην μπορούν να εξαφανίσουν τη Γη παραπάνω από δυο φορές. Μπορούμε επίσης να εκτιμήσουμε εκ του ασφαλούς ότι αν ο διάδοχος του Ρόναλντ Ρήγκαν δεν ακολουθήσει άλλη πολιτική και ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ εξαντλήσει φυσιολογικά το βιολογικό του κύκλο, τότε σε λίγα χρόνια τα πυρηνικά όπλα θα μπορούν να καταστρέψουν τη Γη μόνο μια φορά.

ΤΟ ΑΛΛΟ ΘΕΜΑ που δείχνει να τακτοποιείται επίσης είναι αυτό των «περιφερειακών συγκρούσεων». Ο ανταρτοπόλεμος των Μουτζαχεντίν του Αφγανιστάν, ο αγώνας των Σαντινίστας, η πάλη των Παλαιστινίων τέθηκαν στην τράπεζα των διαπραγματεύσεων και παρ' όλους τους αστάθμητους παράγοντες —οι άνθρωποι δεν είναι ακόμα πύραυλοι για να τους θάψουν στα Ουράλια—

φαίνεται ότι εισήλθαμε πλέον στην εποχή της PAX AMERICANOSOVIETICA.

ΟΛΑ ΑΥΤΑ δεν σημαίνουν βέβαια ότι δικαιώθηκαν οι χιλιάδες των πασιφιστών που ξενυχτούσαν τόσα χρόνια έξω από τις βάσεις πυραύλων των ΗΠΑ στην Ευρώπη, ούτε οι Έλληνες δήμαρχοι που κήρυξαν τις πόλεις τους «αποπυρηνικοποιημένες περιοχές». Ούτε ότι εισακούσθηκε η «πρωτοβουλία των έξι».

ΟΙ ΛΟΓΟΙ είναι πολύ πιο ουσιαστικοί και καθόλου δραματικοί. Η ΕΣΣΔ έχει ανάγκη να αποδεσμεύσει κεφάλαια για να εκσυγχρονιστεί και να βελτιώσει τη διεθνή εικόνα της. Από την άλλη, το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού των ΗΠΑ έχει εξελιχθεί σε καρκίνωμα και ο κ. Ρήγκαν δεν μπορεί να υποστηρίξει επ' άπειρον τους εξοπλισμούς.

ΕΞΑΛΛΟΥ, ο κ. Λιγκατσόφ είναι πάντα μια απειλή για τον κ. Γκορμπατσόφ, ως εκ τούτου ο τελευταίος χρειάζεται κατεπειγόντως μια θεαματική επιτυχία στην εξωτερική πολιτική του, ενώ ο κ. Ρήγκαν δεν μπορεί να εγκαταλείψει τον προεδρικό θώκο χωρίς να μπορεί να διακηρύξει ότι η πολιτική του, της «ειρήνης μέσω της δύναμης», απέδωσε καρπούς.

ΛΕΤΕ ΛΟΙΠΟΝ ΝΑ μπορέσουμε να ζήσουμε σε έναν κόσμο χωρίς άμεσο τον κίνδυνο της πυρηνικής απειλής, από τη στιγμή που οι υπερδυνάμεις διατηρούν το αίσθημα της δικής τους αυτοσυντήρησης; Μένουν λοιπόν περιθώρια και για τους απλούς πολίτες αυτού του πλανήτη...

αντί

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

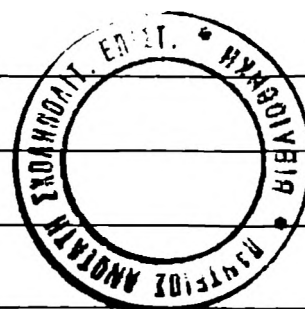
- Περίοδος Β'
- Χρόνος 15ος
- Τεύχος 375
- Παρασκευή 3 Ιουνίου 1988
- δρχ. 150

**ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ	
Η σκηνοθεσία του ανασχηματισμού	10
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Αριστερά: Δρόμοι ανασυντάξεων	13
B.Z. - Γ.Σ.	
Το Νταβός ψυχορραγεί	14
B. ΦΡΗΚ	
Οι λύκοι πεθαίνουν νέοι	18
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Η Υγεία δεν είναι «δυναστεία»	20
ΑΝΤΙ	
Αφιέρωμα στην ΕΟΚ	25-38
B. ΣΙΑΦΑΚΑΣ	
Συνέντευξη του Αν. Υπ. Εξωτερικών Θ. Πάγκαλου	26
ΚΩΣΤΑΣ ΔΕΔΕΣ	
Σε τρία χρόνια...	29
Δ.Θ. ΤΣΑΤΣΟΣ	
Η κρίση των κομμάτων στην δυτική Ευρώπη	32

ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Οι δώδεκα εταίροι	34
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Καλαμοβάμων κ. Ακριβάκης	40
ΜΠΟΣΤ	
Εντυπώσεις από τη Βουλγαρία	42
ΛΗΔΑ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ	
Συνέντευξη με τον Wolfgang Rihm	58
Δ.Ι. ΠΑΛΛΑΣ	
Η κρίση της Αρχαιολογικής Εταιρείας	60
ΕΛΕΝΗ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ	
Οι Τσιγγάνοι και η νέα ταινία του Κουστουρίτσα	62
ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ	
Από τη Μόσχα στο Ηράκλειο...	4
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	6
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	8
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ	
Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ	18
ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ	17
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	
Κινηματογράφος, Χορός, Θέατρο, Εικαστικά, Αρχιτεκτονική, Ιδέες, Ειδήσεις	52
ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΕΣ	57
ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ	66
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Αριστερά: Δρόμοι ανασυντάξεων	13

Από τη Μόσχα στο Ηράκλειο...

ΠΟΙΟΣ ΕΙΠΕ ότι η δημοσιογραφία στην Ελλάδα είναι αποκλειστικά ελληνοκεντρική; Για το ΑΝΤΙ, πάντως, το γεγονός του δεκαπενθημέρου δεν μπορεί παρά να είναι η συνάντηση Ρέηγκαν - Γκορμπατσόφ, στη Μόσχα.

ΚΑΤΑ ΚΟΙΝΗ παραδοχή, η συνάντηση της Μόσχας δεν είχε τα θεαματικά αποτελέσματα που είχε η συνάντηση της Ουάσιγκτον (τον περασμένο Δεκέμβριο), με επιστέγασμα τη συμφωνία για τον περιορισμό των πυραύλων μέσου και μικρότερου βεληνεκούς. Διατήρησε, όμως, το κλίμα. Και επιβεβαίωσε ότι μια νέα εποχή σηματοδοτεί, πράγματι, τις σχέσεις ΗΠΑ - ΕΣΣΔ. Άλλωστε, οι περισσότεροι αναλυτές παραδέχονται ότι, παρά τις διαφορές απόψεων, η υπογραφή συμφωνίας για τον περιορισμό των στρατηγικών όπλων —διακηρυγμένη πρόθεση των δυο υπερδυνάμεων— είναι εφικτή. (Στην περίπτωση αυτή, δεν αποκλείεται να υπάρξει και πέμπτη συνάντηση Ρέηγκαν - Γκορμπατσόφ, πριν από την εκπνοή της θητείας του Αμερικανού προέδρου).

ΚΑΤΑ ΤΗ συνάντηση της Μόσχας δεν έλειψαν, φυσικά, οι προσεγγίσεις, αλλά και οι αποκλίσεις... Ο Ρέηγκαν λ.χ. αισθάνθηκε την ανάγκη να δηλώσει ότι εκείνος ο διαβολικός αφορισμός του («Η Σοβιετική Ένωση είναι η αυτοκρατορία του κακού») αναφερόταν σε «άλλες εποχές», ενώ, από την πλευρά του, ο Γκορμπατσόφ τόνισε ότι «έξω από τα πλαίσια του ρεαλισμού, είναι αδύνατη η εξομάλυνση των σοβιετοαμερικανικών σχέσεων». Όσο για την απόφαση του προέδρου Ρέηγκαν να συναντηθεί, κατά την παραμονή του στη Μόσχα, με «αντιφρονούντες» (τους οποίους, μάλιστα, αποκάλεσε «εκπροσώπους της σοβιετικής κοινωνίας»), οι Σοβιετικοί απάντησαν με μια συνέντευξη Τύπου, στην οποία πήραν μέ-

ρος Ινδιάνοι, που κατάγγειλαν «την πολιτική γενοκτονίας της Ουάσιγκτον απέναντι στον ιθαγενή πληθυσμό των ΗΠΑ». (Οι Ινδιάνοι είχαν φέρει μαζί τους και έναν κατάλογο με 100 ονόματα πολιτικών κρατουμένων, τον οποίο ήθελαν να επιδώσουν στον Αμερικανό πρόεδρο).

ΟΙ «ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ» αυτές δεν εμπόδισαν, ωστόσο, τις καθαρές κουβέντες: «Το πρόγραμμά μας —είπε ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ— είναι περισσότερη δημοκρατία, περισσότερη διαφάνεια, περισσότερη κοινωνική δικαιοσύνη, σε συνθήκες απόλυτης επάρκειας και υψηλού πνευματικού επιπέδου. Στόχος μας είναι η μέγιστη ελευθερία για τον άνθρωπο, την προσωπικότητα, την κοινωνία». Και ο Ρέηγκαν, ο οποίος πιστεύει ότι την ιστορία γράφουν, κατά κύριο λόγο, οι ηγέτες και «όχι κάποιοι απρόσωποι συντελεστές ή δυνάμεις», δεν είχε δυσχέρειες να παραδεχθεί ότι «στην ΕΣΣΔ άλλαξαν πολλά» και ότι έχει κάθε λόγο να χαιρέται για τις αλλαγές αυτές. (Το αμερικανικό περιοδικό «Τάιμ», αναφερόμενο, με την ευκαιρία, στο ρόλο της προσωπικότητας στη διαμόρφωση της ιστορίας, παρατηρεί ότι ο Γκορμπατσόφ θα κριθεί, τελικά, όχι από το πώς θα συμπεριφερθεί στην άλφα ή βήτα συνάντηση κορυφής, αλλά από το τι θα κάνει μέσα στη Σοβιετική Ένωση). Κατά τα άλλα, οι δυο ηγέτες συζητήσαν μερικά από τα καυτά θέματα των «περιφερειακών προστριβών» —από το Μεσανατολικό και τον πόλεμο Ιράκ - Ιράν, μέχρι τις δυσχέρειες που αντιμετωπίζουν σε περιοχές όπως είναι η Αγκόλα, η Ναμίμπια, η Καμπότζη, η Νικαράγουα, κ.ά.

Το άλμα στα «καθ' ημάς»

ΑΠΟ ΤΗ ΜΟΣΧΑ, στο ...Ηράκλειο Κρήτης, όπου ο πρωθυπουργός οργάνωσε, το περασμένο Σάββατο, την πρώτη «πρόβα τζενεράλε» εν όψει εκλογών. Φυσικά, απευθυνόμενος στο δάσος των πλαστικών σημαίων, διαβεβαίωσε ότι οι εκλογές θα γίνουν —αφεύκτως— τον Ιούνιο του 1989, ότι η οικονομία πάει πρίμα (άλλο αν το 25% των εισπραττομένων φόρων πάει για πληρωμή τόκων —μόνο τόκων— παλαιότερων δανείων...) και ότι όλοι οι οίωνοι προεξοφλούν ότι το ΠΑΣΟΚ θα είναι κυβέρνηση και στις επόμενες δυο (τουλάχιστον) τετραετίες! Τα όσα διακήρυξε στο Ηράκλειο δεν τον εμπόδισαν, βέβαια, στις ιδιαίτερες επαφές του —εν όψει ανασχηματισμού— να αναγνωρίσει ότι «δεν πάμε καθόλου καλά» και ότι, αν στην προεδρία της Δημοκρατίας υπήρχε άλλος πρόεδρος «και όχι ο Σαρτζετάκης, που δεν ξέρεις ποτέ πώς θα αντιδράσει», τότε, θα μπορούσε να σκεφθεί περίπτωση πρόωγων εκλογών!

ΣΤΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟ ο πρωθυπουργός έβαλε, φυσικά, και το ευρωπαϊκό του ένδυμα, μια και σε ένα μήνα αναλαμβάνουμε την

προεδρία της ΕΟΚ. Και για να επιβεβαιωθεί το ρηθέν υπό του προφήτου ότι το ΠΑΣΟΚ από καταβολής κόσμου, είχε ανακαλύψει την ...Ευρώπη (ξεχάστε το «ΕΟΚ και ΝΑΤΟ το ίδιο συνδικάτο» ή την υπ' αρ. 1 σφαγή του Κ. Σημίτη...), η φιέστα ξεκίνησε («Πού είσαι, Λεωνίδα Κύρκο;») με την ...Ενάτη του Μπετόβεν και, πιο συγκεκριμένα, με τον «Ύμνο της Χαράς» του Σίλερ! Αλλά και το βήμα της φιέστας, απ' όπου μίλησε ο Ανδρέας Παπανδρέου, είχε σαν κεντρικό του σύνθημα την ...άνοιξη: «Αυτή η άνοιξη —έλεγε η λουλουδένια επιγραφή— να κρατήσει για πάντα!» (Πόσος καιρός να πέρασε από τότε που ο πρωθυπουργός, σαρκάζοντας την «άνοιξη» της Ελληνικής Αριστεράς, αναφώνουσε, από το βήμα της Βουλής: «Ω, γλυκύ μου έαρ! Ω, γλυκύ μου έαρ»;

Η ΖΩΗ, όμως, προχωρεί πέρα από τις φιέστες. Έτσι, οι καθηγητές όχι μόνο δεν υπέκυψαν μπρος στην κυβερνητική αδιαλλαξία και τις απόπειρες «ποινικοποίησης» της απεργίας τους, αλλά και εγκατέστησαν δικό τους ραδιοσταθμό («Ράδιο παρέμβαση») που άρχισε να εκπέμπει στους 95 μεγακύκλους των FM. Αλλά και η διαγραφόμενη κυβερνητική πρόθεση να «παίξει» με το «Φάκελο της Κύπρου» (για να αποθαρρύνει ενδεχόμενη κάθοδο του Κ. Καραμανλή στην ενεργό πολιτική ζωή), αποδείχθηκε τόσο αγοραία, ώστε ακόμα και φιλοκυβερνητικές εφημερίδες να καταγγείλουν ότι «παιχνίδια» του είδους αυτού απλώς θα δικαίωναν τα «σκουπίδια του Κορυδαλλού»!

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ, το Κυπριακό —ύστερα από ακινησία αρκετών μηνών— άρχισε και πάλι να κινεί το ενδιαφέρον Αμερικανών, Ευρωπαίων και του ίδιου του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ. Ωστόσο, και παρά τη μετάβαση του προέδρου Γ. Βασιλείου στη Νέα Υόρκη και τις συνομιλίες που είχε με τον Ξαβιέ Περέζ ντε Κουεγιάρ, φαίνεται ότι και οι νέες «διαδικαστικές προτάσεις» του γενικού γραμματέα δεν κρίνονται «αρκούντως ικανοποιητικές» ή —κατά την έκφραση Ευρωπαίου διπλωμάτη— «laissent à désirer». Αλλά και η βασική διαδικασία που προτείνεται —επανάληψη του διαλόγου σε επίπεδο Βασιλείου - Ντενκτάς— δεν φαίνεται να ενθουσιάζει την Αθήνα ή τη Λευκωσία, μια και το αίτημα του Κύπριου προέδρου για συνάντηση με τον Τούρκο πρωθυπουργό Τουργκούτ Οζάλ θα ατονήσει εκ των πραγμάτων.

(Κατά την πρώτη επίσημη επίσκεψή του στην Αθήνα, ο πρόεδρος Βασιλείου είχε αναλύσει στους δημοσιογράφους τους λόγους για τους οποίους βασικές πλευρές του κυπριακού προβλήματος —όπως η αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων από το νησί, οι διεθνείς εγγυήσεις, κ.ά.— δεν μπορούν να συζητηθούν με τον Ντενκτάς, αλλά με τον Οζάλ). Πάντως, όλες οι ενδείξεις πείθουν ότι η θέση Λευκωσίας - Αθήνας θα διαμορφωθεί, τελικά, μετά την επίσκεψη του Τούρκου

πρωθυπουργού στην ελληνική πρωτεύουσα.

Ο Τουργκούτ Οζάλ στην Αθήνα

ΤΙ ΘΑ αποδώσει η επίσκεψη Οζάλ στην Αθήνα, είναι θέμα που απασχολεί όχι μόνο τον πρωθυπουργό Α. Παπανδρέου, αλλά και όλα τα πολιτικά κόμματα. Και, φυσικά, την ελληνική και κυπριακή κοινή γνώμη. Αν οι ενδείξεις δεν είναι απατηλές, φαίνεται ότι ο Α. Παπανδρέου εξασφάλισε, από τον Τουργκούτ Οζάλ, τη συναίνεσή του για μια «κατ' αρχήν» συζήτηση του Κυπριακού, προφανώς για να μη δικαιωθούν όσοι υποστηρίζουν ότι «στο Νταβός τα μεγάλα εθνικά θέματα τέθηκαν στο ράφι» ή για να μην αποδειχθεί ακριβής ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών Μ. Γιλμάζ, όταν διατείνεται ότι «το Κυπριακό δεν καλύπτεται από τη διαδικασία του Νταβός»!

ΠΕΡΑ από το Κυπριακό, οι συνομιλίες Παπανδρέου - Οζάλ θα πρέπει να καλύψουν και όλα τα θέματα —κατ' εξοχήν πολιτικά— που δεν κάλυψε η Μικτή Πολιτική Επιτροπή. Φυσικά, στο κοινό ανακοινωθέν Παπούλια - Γιλμάζ υπήρχαν α-

ναφορές στην υποχρέωση και των δυο πλευρών «σεβασμού της κυριαρχίας και εδαφικής ακεραιότητας αμφοτέρων, καθώς και το δικαίωμα χρήσης της ανοικτής θάλασσας και του διεθνούς εναέριου χώρου του Αιγαίου». Μόνο που η τουρκική πλευρά φαίνεται να διαφορίζεται από την ελληνική, σε ό,τι αφορά την έννοια της δικής μας «κυριαρχίας και εδαφικής ακεραιότητας». Και φαίνεται να μην είναι τυχαίο το ότι την Τετάρτη 25 Μαΐου, κι ενώ συνεχίζονταν οι εργασίες της Πολιτικής Επιτροπής, τέσσερα τουρκικά μαχητικά παραβίαζαν τα δέκα μίλια, για να φτάσουν «εγγύτατα της νήσου Σκύρου»!

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ δεκαπενθήμερο τροφοδότησαν, όμως και άλλα σημαντικά ή ολιγότερο σημαντικά θέματα, όπως:

— Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ Χ. Φλωράκη - Λ. Κύρκου και το νέο κλίμα που άρχισε να διαμορφώνεται στις σχέσεις ΚΚΕ - ΕΑΡ. Ήδη η Ελληνική Αριστερά όρισε την αντιπροσωπεία του Εκτελεστικού της Γραφείου (Γρ. Γιάνναρος, Αρ. Μανωλάκος, Μιχ. Παπαγιαννάκης και Αντ. Μπριλλάκης) που —«στα πλαίσια του διαλόγου»— θα συναντηθεί με αντίστοιχη αντιπροσωπεία του ΚΚΕ. Θα οδηγήσει ο διάλογος

αυτός στη «συμπαράταξη», όπως εύχεται το ΚΚΕ και φοβάται το ΠΑΣΟΚ; Θα ανοίξει το δρόμο για μια άλλη Αριστερά «σύγχρονη, ριζοσπαστική, βαθιά δημοκρατική και αποτελεσματική», όπως ελπίζει η Ελληνική Αριστερά και απεύχεται πάλι το ΠΑΣΟΚ; «Το μέλλον θα δείξει».

— ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ της ΔΗΑΝΑ, που κύρωσε το καταστατικό του κόμματος, αποσαφήνισε τις βασικές ιδεολογικές θέσεις του και ενέκρινε απόφαση για την αυτόνομη καθοδό του στις εκλογές.

— Η ΑΘΩΩΣΗ του Νάσιουτζικ από το Μικτό Ορκωτό Εφετείο («λόγω αμφιβολιών») και η προσφυγή της πολιτικής αγωγής για αναίρεση της απόφασης. «Μια δικαστική απόφαση —είπαν οι εκπρόσωποι της πολιτικής αγωγής— δεν είναι ποσοδοσφαιρικό αποτέλεσμα».

— ΤΟ «ΝΑΙ» του 25χρονου Λάγιος Ντέταρι στην πρόταση του «Ολυμπιακού» για μεταγραφή, έναντι ποσού 400 εκατομμυρίων δραχμών στον ίδιο και 800 εκατομμυρίων στην ομάδα του, την Άιντραχτ της Φραγκφούρτης. Είπατε, μήπως, τίποτε; Η ζωή, με Ντέταρι ή χωρίς Ντέταρι, προχωρεί...

ANTHΝΩΡ

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΣΧΗΜΗ!

ΓΙΑ ΔΟΚΙΜΑΣΤΕ ΕΙ ΑΥΤΗ ΚΥΡΙΕ ΓΙΩΡΓΟ...
ΕΙΝΑΙ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ...

ΤΕΤΑΡΤΗ 18.5.88 — ΤΡΙΤΗ 31.5.88

ΤΕΤΑΡΤΗ, 18.5.88

Δεν τα βρήκαν ούτε σήμερα **ΟΛΜΕ - Κακλαμάνης** και η απεργία διαρκείας των καθηγητών αρχίζει τη Δευτέρα. Την ίδια μέρα αρχίζουν και μπαιν-μιζι μαθητών - καθηγητών.

Δυο πορίσματα για το **φάκελο της Κύπρου** ετοιμάζουν οι βουλευτές του ΠΑΣΟΚ: το ένα βγάζει ένοχο τον κ. Καραμανλή, το άλλο τον κ. Αβέρωφ. Ετσεβίτ, Ιωαννίδης, Κισινγκερ ανακηρύσσονται ομοφώνως αθώοι.

Ο **Άρης** κέρδισε από την **ΑΕΚ** το κύπελλο καλαθοσφαίρας με 84-71 αλλά οι αετζήδες κέρδισαν τους αρειανούς με 13-2 τραυματίες.

Και σήμερα χωρίς τρόλεϋ, ούτε λεωφορεία η **Αθήνα**. Η απουσία τους όμως περνά πια απαρατήρητη. Απαρτήρητη περνά και η απεργία της **ΔΕΗ** στην Αθήνα - γιατί φροντίζουν να κόβουν το ρεύμα στην επαρχία οι αρμόδιοι.

Πορεία των καθηγητών στο **Μαξίμου** αλλά ο κ. πρωθυπουργός δεν τους δέχεται. Τον έχουν κουράσει πολύ **Φλωράκης - Στεφανόπουλος**.

Οι απεργοί της **ΔΕΗ** δένονται στα φράγματα για να εμποδίσουν να λειτουργήσουν τα υδροηλεκτρικά εργοστάσια. Καταφέρνουν έτσι και παίρνουν τις αυξήσεις που διεκδικούσαν. Οι καθηγητές διεκδικούσαν. Οι καθηγητές συζητούν να καρφωθούν στους πίνακες.

μετ' επεισοδίων ενώ αθόρυβα παραιτήθηκε ο γραμματέας του υπ. Συμβουλίου **Κ. Ζώρας** κατηγορούμενος για πλαστογραφία και εξύμνηση **Καραμανλή**.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 20.5.88

Και ο **Λ. Κύρκος** στο **Καστρί**, διαφωνών με το **Νταβός**. Ο κ. **Μητσοτάκης** δεν εδέχθη τελικώς να προσέλθη.

Κυκλοφορεί ο **Ημεροδρακτης** και ως συνήθως γίνεται ανάρπαστος. Μα μέλι έχουμε;

ΠΕΜΠΤΗ, 19.5.88

Στο **Καστρί**, **Φλωράκης** και **Στεφανόπουλος** ενημερώνονται αλληλοδιαδόχως από τον πρωθυπουργό περί **Νταβός**.

Από την **Κολωνία** ο κ. **Μίκης** δηλώνει πως για την ελληνοτουρκική διένεξη φταίνε οι έμποροι όπλων. Ως συνήθως οι μεσάζοντες ανακηρύσσονται αθώοι.

Ορισμένοι λυγίζουν από το βάρος του **Νταβός**.

Την αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων και των εποίκων ψηφίζει η **Ευρωβουλή**. Όλοι οι αιθεροβάμονες στο **Στρασβούργο** έχουν μαζευτεί.

Βόμβες του ΕΛΑ κατά αστυνομικού τμήματος και ντισκοτέκ - το δόνομα της καταπολέμησης της διακίνησης ναρκωτικών.

15.000 νεκρούς κόστισε στην **ΕΣΣΔ** η επέμβαση στο **Αφγανιστάν**. Οι διασωθέντες στρατιώτες άρχισαν να αποχωρούν στις 15 Μαΐου.

Νέα επεισόδια στην **Κομοτηνή** μεταξύ **Τούρκων** και **Ελλήνων**, με τραυματίες.

Σε ηλικία 91 χρόνων πέθανε στη Βιέννη η πασίγνωστη γεροντολόγος **Ασλάν**. Επιδράδυνση ναι, ματαιώση όχι...

ΣΑΒΒΑΤΟ, 21.5.88

Κωνσταντίνου και **Ελένης** των ισαποστόλων, **Κύρκου** και **Φλωράκη** των συναντηθέντων. Στις **Σέρρες** έχουμε αναστενάρια, στον **Περισσό** αναστεναγμούς.

Στην λαϊκή αγορά της **Καλλιδρομίου**, όταν δεν με ρωτούν που είναι η **Μάρα**, με πιέζουν να πω γνώμη για τη συνάντηση **Χαρίλσο - Λεωνίδα**. Εγώ δηλώνω «συγκρατημένα απαισιόδοξος» και ζητώ να μάθω γιατί τα **κεράσια** έχουν ακόμη 500 το κιλό.

Κι ενώ ο κ. **Γιλμάζ** δήλωσε πως το «**Κυπριακό είναι εκτός Νταβός**», βγήκε ο κ. **Οζάλ**, που ξέρει καλύτερη γεωγραφία, και είπε «άμα θέλει ο **Παπανδρέου** το περιλαμβάνουμε».

ΚΥΡΙΑΚΗ, 22.5.88

Κοινή μαραθώνια πορεία ειρήνης **ΑΚΕ** και **ΕΕΔΥΕ**. Τα σπασμένα τα πλήρωσαν οι **Ερυθραίοι**: τους έδειραν οι της **ΕΕΔΥΕ** γιατί δεν τους ήθελαν στην **Πορεία**.

Έτερον σημαντικόν ουδέν.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 23.5.88

Ξημερώματα, βόμβες της «**17Ν**» κατά αυτοκινήτων **Τούρκων** διπλωματών σε ένδειξη διαμαρτυρίας για την επίσκεψη **Γιλμάζ**.

Άρχεται η απεργία των **καθηγητών**. Κουράγιο, και εμείς μαζί σας είμαστε.

Μετά 32 έτη ο **Καντάρ** αποχωρεί από την ηγεσία του **Κ.Κ. Ουγγαρίας** και παραδίδει στον **Γκρος**. Τον είχαν ανεβάσει τα **ρωσικά τακνς**, τον κατέβασε το γήρας.

Παρά τις βόμβες, ο κ. **Γιλμάζ** αφίχθη. Όλοι κάνουν πνεύμα με το «πνεύμα του **Νταβός**». Εμείς παραιτούμεθα.

Εξαρχειώτες καίνε καφετέρια όπου γινόταν διακίνηση **πρέζας**. Η δίωξη των ναρκωτικών πέρασε πλέον στην **ιδιωτική πρωτοβουλία**.

Επικαλούμενη οικονομία 20.000 λιρών το χρόνο, η κ. **Θάτσερ** κατήγγινε τα **αρχαία ελληνικά** από την **Οξφόρδη**. Ο **Κ. Σαρτζετάκης** ζη-

τά διακοπή των διπλωματικών σχέσεων με τη Βρετανία.

ΤΡΙΤΗ, 24.5.88

«Δεν τολμά να χτυπήσει φρουρούμενους στόχους η **17 Νοέμβρη**», κατήγγειλε ο κ. **Δροσογιάννης**. Γυρεύοντας πάει.

Ενώ ο κ. **Γιλμάζ** βρίσκεται πάντα εδώ και συνομιλεί, ανεχώρησε και ο κ. **Ρουμελιώτης**.

για **Άγκυρα** για να ανταποδώσει τα ίσα. Ενταύθα, διαδηλώνουν τα **κυπριακά σωματεία** κατά της επισκέψεως· εκείθεν δεν ξέρουμε τι γίνεται.

Απέκλεισε την **επιστράτευση** των **καθηγητών** ο κ. **Κουτσόγιωργας**. Αν μπορούσε, ας έκανε κι αλλιώς.

Χθες, απεργούσαν τα **ταξί**. Σήμερα, **τρόλεϋ** και **λεωφορεία**. Αύριο, απεργούν τα πόδια μας.

Την ενοχή του **Νάσιουτζικ** ζήτησε ο εισαγγελέας κατά την αγόρευση του. Ο κατηγορούμενος δήλωσε ότι είναι **αθώος**. Κι επειδή στην Ελλάδα είσαι ό,τι δηλώσεις...

ΤΕΤΑΡΤΗ, 25.5.88

Οι **ελληνοτουρκικές** συζητήσεις στον **Αστέρα Βουλιαγμένης** συνεχίζονται. Οι κ. **Παπούλιας** και **Γιλμάζ**, αφού έκαναν το μπανάκι τους, δήλωσαν **συγκρατημένα αισιόδοξοι**.

Κι εκεί που αγωνιούσαμε μήπως και φανεί η **Μάρα**, να 'σου η **Λιζ Ταιηλορ** να καταφθάνει υπό βροχήν στο **Ελληνικό**. Από ολότελα...

Των πρυτανικών ακλογών

αρεσμένων, στην ΑΣΟΕΕ εκλέγεται ο υπό της ΝΔ υποστηρικθείς κ. Λαμπράκης. Η δίκη Νάσιουτζικ συνεχίζεται με αγορεύσεις των συνηγόρων πολιτικής αγωγής. Καλά τα λένε, αλλά ποιος τους ακούει;

Δοκιμαστικές πρωινές εκπομπές αρχίζει από 6 Ιουνίου η ΕΤ-2. Μα δεν περίμεναν πρώτα να τελειώσουν τις απογευματινές και βραδυνές δοκιμές που μας ταλαιπωρούν τόσο χρόνια;

Του καθάρισε αυγά Τουρκίας

«Διαρρέει» και το πόρισμα του ΚΚΕ για το φάκελο της Κύπρου: ευθύνονται όλοι πλην του κ. Φλωράκη.

Βόμβες και στο Αγρίνιο, στα δικαστήρια όμως. Οι νέες μόδες δεν φθάνουν αμέσως στην επαρχία.

Μητέρα καταδικάστηκε σε 28 μηνών φυλάκιση γιατί έκαιγε με αναμμένο τσιγάρο τα παιδιά της. Χάθηκαν τα σπέρτα και οι αναπτήρες, ώστε τουλάχιστον να μην αναπνέουν τα μικρά τον καπνό;

Διαρροή και του πορίσματος της ΝΔ για τον πασίγνωστο φάκελο: φταίει το ζαβό το ριζικό μας.

ΠΕΜΠΤΗ, 26.5.88

Λόγω του βροχερού χθεσινού καιρού οι Γιλμάζ και Παπούλιας δεν έκαναν μπάνιο. Σήμερα λοιπόν επικρατεί ψυχρότης και απαισιοδοξία στις συνομιλίες και διαπιστώνονται «αποκλίσεις».

Συγκέντρωση και πορεία των καθηγητών. Εντυπωσιάσε το πανώ συμπάραστασης του Ημεροδότη που έγραφε: «ΚΑΤΩ ΟΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ - ΖΗΤΩ ΟΙ ΑΠΟΛΑΥΣΕΙΣ».

Στην οικοδόμηση της «Μεγάλης Αριστεράς» αναφέρθηκε μιλώντας στη Θεσσαλονίκη ο Λ. Κύρκος. Δεν διευκρίνισε αν ως τούβλα θα χρησιμοποιηθούν οι Κνίτες.

Ούτε ένα, ούτε δύο, ούτε τρία: πέντε ολόκληρα χρόνια φυλακή επέβαλε το στρατοδικείο στον αντιρρησία συνειδησης Θανάση Μακρή. Μήπως τον μπερδεψαν με τον Νάσιουτζικ;

Απεργίες γίνονται, απεργίες προγραμματίζονται, στάσεις εργασίας πραγματοποιούνται, άλλες προαναγγέλλονται. Η ταξική πάλη υποσκάπτει τα θεμέλια της άνοιξης.

Σε επαναληπτική εκλογή πρώτανης του Πολυτεχνείου εξελέγη ο υποστηρικθείς από άλλες δυνάμεις κ. Νουτσόπουλος.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 27.5.88

Αθώος ο Νάσιουτζικ απεφάνθη με ψήφους 4-3 το δικαστήριο. Λόγω αμφιβολιών, που είναι υπέρ του κατηγορουμένου. Κατά του κατηγορουμένου είναι όλοι οι υπόλοιποι, αλλά αυτοί δεν μετράνε.

Ευτυχώς, ο καιρός έφτιαξε και οι εν Αστέρι ελληνοτουρκικές πολιτικές συνομιλίες ευοδώθηκαν - εν μέρει τουλάχιστον. Και οι άλλες στην Άγκυρα, οι οικονομικές ευοδώθηκαν κι αυτές: θα εισάγουμε αυγά Τουρκίας και θα εξαγάγουμε ελληνικό δαιμόνιο.

Η Τζένη Γκάλη σκοτώθηκε σε αυτοκινητιστικό δυστύχημα που προκάλεσε η ίδια. Sic transit gloria mundi.

Συνάντηση Κακλαμάνη - ΟΛΜΕ ναυαγεί. Το μεθυσμένο κυβερνητικό σκάφος κάνει νερά από παντού.

Ο Ρέγκαν στο Ελσίνκι, ο Σαρτζετάκης στην Πράγα, ο Τάκης Κ. σπίτι του εν Αθήναις αναρρώνει από τα σωματικά τραύματα που προκάλεσε η πτώση της SUZUKI και τα ψυχικά που προκάλεσε ο χαμός της ΑΒ. Ο Βασίλης Ζ. προσπαθεί απλώς να επιδιορθώσει τη μηχανή.

Ο δρ. Κοσκωτάς αγοράζει τη Βραδυνή, γράφει το «Ποντίκι». Βραδιάζει στον Τύπο κι η νύχτα δεν θ' αργήσει.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 28.5.88

Άρχεται το εορταστικόν τριήμερον των μικροπρονομιούχων μισθωτών. Επ' ευκαιρία της Πεντηκοστής και του Αγίου Πνεύματος. Το «πνεύμα του Νταβός» θα εορτάζεται από του χρόνου.

Ο κ. Βασιλείου στην Αθήνα, καθ' οδόν προς Νέα Υόρκη για να συναντήσει τον Κουεγιάρ. Ο κ. Σαρτζετάκης στην

Αθήνα κι αυτός - δεν τον κράτησαν στην Πράγα. Ο κ. Παπανδρέου αναχωρεί για το Ηράκλειο να συλλέξει ψήφους ο κ. Ρέγκαν ακόμη στο Ελσίνκι, οι Αθηναίοι σε πλαζ και βουνά. Η Μάρα δεν ξέρουμε που είναι...

Στη λαϊκή της Καλλιδρομίου τους λέω πως πήγε διακοπές και θα επανακάμψει δριμύτερη. Κάνουν πως με πιστεύουν...

Ομοφώνως ψήφισαν υπέρ της συνέχισης της απεργίας οι πρόεδροι των 77 ΕΛΜΕ της χώρας. Ο «Μάης των καθηγητών» προοιωνίζεται δύσκολο «κυβερνητικό Ιούνιο».

Τούρκος στρατιώτης σκοτώθηκε στην «Πράσινη Γραμμή» αφού πριν σκότωσε Κύπριο εθνοφρουρό. Σε λίγο η γραμμή θα μετονομαστεί σε κόκκινη.

Συνέδριο της ΔΗΑΝΑ στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας. Κηρύχθηκε πόλεμος κατά της ΝΔ και δηλώθηκε έχθρα προς το ΠΑΣΟΚ.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 29.5.88

Ημέρα αποφράς του ελληνισμού, εδώ και 500 τόσα χρόνια. Αυτό όμως δεν εμπόδισε τον Ρέγκαν να πάει στη Μόσχα για να συναντήσει τον Γκορμπατσόφ.

Βόμβα και απόπειρα εμπρησμού σε δύο τζαμιά της Κομοτηνής από γνήσιους απογόνους του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου που διεκδικούν το στέμμα του Βυζαντίου και το παράσημο της ανοιχτής παλάμης.

Αρχίζει το ράλλυ Ακρόπολης. Τα έσοδα θα διατεθούν για να βάλουν γύψινες κολώνες στον Παρθενώνα, του οποίου τα μάρμαρα διαβρώθηκαν από τα καυσάεργια.

Την Τρίτη, έχουμε Πανσέληνο.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 30.5.88

Αύριο, έχουμε Πανσέληνο. Κι η Μάρα, πάντα απουσιάζει.

Αδιάφοροι για τις φάσεις του φεγγαριού Ρέγκαν και Γκορμπατσόφ συζητούν στη

Μόσχα επί παντός του επισητού ενώ οι κυρίες τους θαυμάζουν τα ρωσικά αξιοθέατα, και ο Γιελτσίν ζητά αντι-κατάσταση του Λιγκατσώφ.

Δεν θα πάει τελικά ο Γιλμάζ στην κατεχόμενη Κύπρο, δήλωσαν κύκλοι του τουρκικού υπουργείου Εξωτερικών. Μάλλον περί κυκλωτικής κινήσεως πρόκειται.

Διαδήλωση και πανώ κατά ναρκωτικών και αστυνομίας, αιτία για επίθεση των ΜΑΤ στα Εξάρχεια. Ο κ. Δροσογιάννης, δηλώνει πως το ΠΑΣΟΚ υποστηρίζει την ιδιωτική πρωτοβουλία μόνο στην οικονομία.

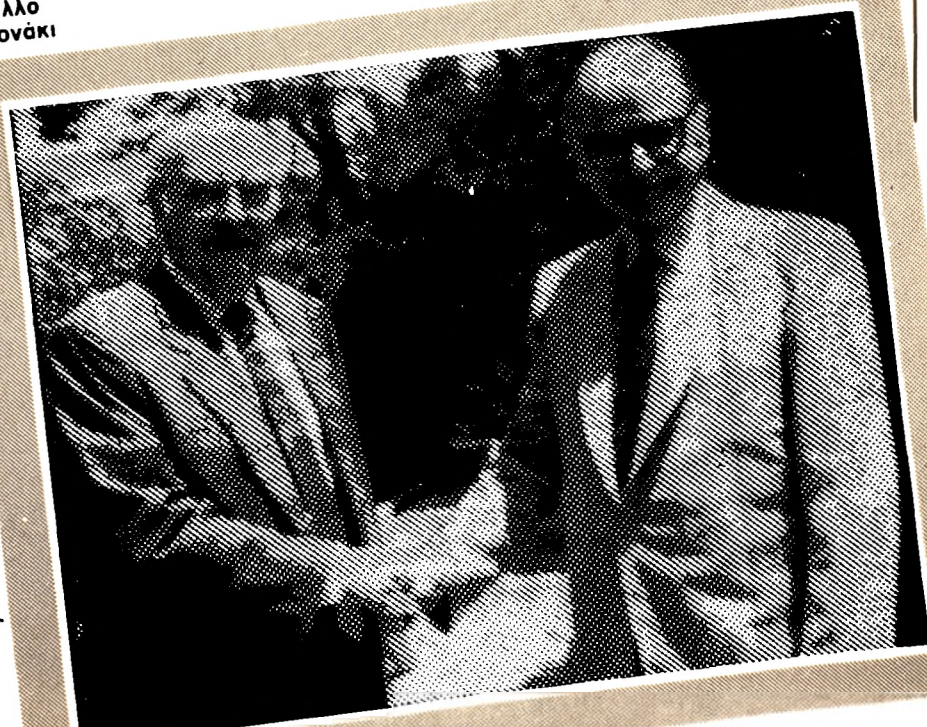
ΤΡΙΤΗ, 31.5.88

Τελευταία ημέρα του Μαΐου, τελευταία εαρινή Πανσέληνος. Τέτοια ημέρα βρήκε και το Εκτελεστικό Γραφείο της ΕΑΡ να ορίσει την αντιπροσωπεία για τις διαβουλεύσεις με το ΚΚΕ. Τέτοια μέρα συναντήθηκαν Καραμανλής - Μητσotάκης να συμφωνήσουν ποιους θα βγάλουν ένοχους για το κυπριακό. Τέτοια ημέρα βρήκε κι «αγανακτισμένος γονιός», μεγαλοδικηγόρος, να ζητήσει από τα δικαστήρια να βγάλουν «παράνομη και καταχρηστική» την απεργία των καθηγητών. Απαντάμε με διαδήλωση.

...Κι εκεί που κάτω από το πανώ «Κάτω οι εξετάσεις - ζήτω οι απολαύσεις» φωνάζαμε «Ο Τρίτης τρέχει και δεν φτάνει - έρχεται η σειρά του Κακλαμάνη», Την είδα παραπέρα: αναφοκοκκινισμένη, με τη γροθιά ψηλά, να δονείται ψυχή τε και σώματι στο ρυθμό του συνθήματος. Με ύποπτο μπουκάλι στο χέρι, γουόκμαν στους 95 μεγακύκλους του σταθμού των καθηγητών, κόκκινο μαντήλι στο στόμα και τη μύτη που άφηνε να φαίνονται μόνο τα μεγάλα γυαλιά της. Έτρεξα αλαφιασμένος κοντά Της, την κοίταξα με απορία κι έκπληξη. «Η ΑΒ ήρθε για τη Λάρισα, είπε. Να μη βοηθήσω εγώ τους καθηγητές;». Και συνέχισε την πορεία προς τη Βουλή, κραδαινόντας απειλητικά το μπουκάλι, ενώ μας φώτιζαν οι πρώτες ακτίνες της Πανσελήνου που πρόβαλε...

Ο ΣΕΛΗΝΙΑΣΜΕΝΟΣ ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ

Συζητήσαν σε άλλο σαλονάκι

Μετά το «Μάη» και «Ιούνιος» των καθηγητών

Όταν το ANTI πήγαινε στο τυπογραφείο δεν ήταν ακόμη γνωστή η απόφαση του Δικαστηρίου για την αγωγή κατά της ΟΛΜΕ, που κατέθεσε ο δικηγόρος κ. Δ. Παπασταύρου, με αίτημα να χαρακτηριστεί η απεργία των καθηγητών παράνομη και καταχρηστική. Γεγονός πάντως είναι ότι με την αγωγή νομιμοποιείται η δικαστική παρέμβαση και ανοίγει ο δρόμος για αντιμετώπιση της απεργίας από την κυβέρνηση μέσα από άλλες διαδικασίες, πέραν του διαλόγου.

Γεγονός επίσης είναι ότι η απεργία αυτή, προϊόν των συσσωρευμένων αντιθέσεων στους εκπαιδευτικούς μηχανισμούς και των αδιεξόδων της κυβερνητικής πολιτικής, ήταν αποτέλεσμα διαδικασιών στο χώρο των καθηγητών που ξεπέρασαν τη γραμμή των κομμάτων και των συνδικαλιστικών παρατάξεων που ελέγχουν την ηγεσία της ΟΛΜΕ. Αυτό το γεγονός μαζί με το ξεγύμνωμα του εκπαιδευτικού συστήματος, που χωρίς εξετάσεις φαίνεται πόσο σαθρό και άνευ ουσιαστικού περιεχομένου είναι συγκροτημένο, αποδεικνύει ότι η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης παραμένει ακόμη ζητούμενο παρά τα όσα επιχειρήθηκαν μετά την μεταπολίτευση.

Ο «Μάης των καθηγητών» εκεί παραπέμπει. Και όσο αυτό δεν γίνεται κατανοητό τόσο θα επιδεινώνονται οι εξελίξεις στην εκπαίδευση. Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση όμως έχει κόστος. Αυτό το κόστος δεν περιορίζεται μόνο στην ικανοποίηση των αιτημάτων των καθηγητών για αξιοπρεπή διαβίωση, κάτω από τις σημερινές συνθήκες. Επεκτείνεται σε όλες τις λειτουργίες της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Μπορεί η κυβέρνηση να πολιτεύεται, συνδικαλιζόμενη και «διαρρηγνύοντας τα ιμάτιά της» ότι «τινάζεται στον αέρα το ενιαίο μισθολόγιο», «την πληρώνουν τα παιδιά», «δεν υπάρχουν νικητές και ηττημένοι» και άλλα ηχηρά παρόμοια.

Αλλά «τα παιδιά» πρώτη αυτή δεν τα σκέφθηκε, ιδιαίτερα όταν τα υποχρεώνει να περάσουν τις συμπληγάδες της επιλογής που είναι οι εξετάσεις όχι βέβαια για τον «παράδεισο» των Πανεπιστημίων, αλλά για να διαιωνίζεται ο διαχωρισμός πνευματικής και χειρωνακτικής εργασίας. Η κυβέρνηση γνωρίζει επίσης ότι ελάχιστα αυτή ενδιαφέρεται για «νικητές και ηττημένους», γιατί δεν είναι ούτε στους μεν ούτε στους δε. Πρωτίστως νοιάζεται να μη διαταραχθεί η ενότητα και η συνέχεια του συστήματος. Και αυτό που την «καίει» είναι να σταματήσει η «ρωγμή». Όλα μετά θα γίνουν. Οι εξετάσεις θα τακτοποιηθούν, οι λογιστές της θα μετρήσουν επιδόματα, αργίες, υπερωρίες και διατάξεις του ενιαίου μισθολογίου για να αποκαταστήσουν ζημιές. Όλα θα τακτοποιηθούν και η παιδεία θα συνεχίσει το δρόμο της...

Όμως μια τέτοια λύση δεν πρόκειται να μετατρέψει τα σημερινά αδιέξοδα σε λεωφόρους που μπορούν να διαβούν εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενοι. Οι καθηγητές θα συνεχίσουν να ανταποκρίνονται στο ρόλο που τους περιορίζει το υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα και οι μαθητές θα αγωνιούν —προς τέρψιν των εκδοτών για πρωτοσέλιδα— κάθε χρόνο, με όνειρο μια θέση στον «παράδεισο» των ΑΕΙ. Ευτυχώς όμως που τα τελευταία βρίσκονται σε χειρότερη μοίρα από τα Γυμνάσια και τα Λύκεια για να ικανοποιήσουν πόθους, επιθυμίες και φιλοδοξίες όσων περάσουν τις πύλες τους...

Υπάρχει όμως και μια άλλη διάσταση στην απεργία των καθηγητών. Πρόκειται για τις δυνατότητες, που ανοίγονται στο κίνημα των εργαζομένων να αντλήσει συμπεράσματα και εμπειρία από τον αγώνα των καθηγητών. Μπορεί βέβαια η δικαστική παρέμβαση να δημιουργήσει νέα κατάσταση. Αυτό όμως δεν υποβαθμίζει την απεργία των καθηγητών. Για πρώτη φορά τα τελευταία χρόνια φαίνεται να «σπάει» μια «σύμβαση» αποδεκτή από πολλές πλευρές που στηριζόταν στα περίφημα «ρετιρέ» των εργαζομένων, όπως έλεγε ο πρωθυπουργός, αποτέλεσμα του περίφημου διαχωρισμού «προνομιούχων και μη προνομιούχων» που έθρεψε το ΠΑΣΟΚ. Ίσως αυτό να είναι και ο μεγαλύτερος πονοκέφαλος του κυβερνώντος κόμματος. Τελευταία πολλά δεν πηγαίνουν καλά για την κυβέρνηση με τα κατώτερα και μεσαία κοινωνικά στρώματα...

Το «σοκ» Νάσιουτζικ

Με «σοκ» 4-3 το Μεικτό Ορκωτό Εφετείο Αθηνών αθώωσε τον Αθ. Νάσιουτζικ, κατηγορούμενο για τη δολοφονία του Αθ. Διαμαντόπουλου, «λόγω αμφιβολιών». Τον Απρίλιο του 1986 το Κακουργοδικείο της Αθήνας τον είχε κρίνει ένοχο. Είχε καταδικασθεί σε ισόβια κάθειρξη. Η υπόθεση μάλλον θα έχει συνέχεια αφού, όπως δήλωσαν, οι συνήγοροι πολι-

τικής αγωγής θα προσφύγουν στον Άρειο Πάγο ζητώντας αναίρεση.

Ανεξάρτητα όμως από τη συνέχεια που θα έχει η δίκη Νάσιουτζικ αποκαλύπτει ορισμένες πλευρές της λειτουργίας της Δικαιοσύνης που προκαλούν «σοκ». Ένα «σοκ» 6-1 στην πρώτη δίκη έχει αναμφισβήτητη μεγάλη διαφορά με το 3-4 στη δεύτερη. Η δίκη ενός επώνυμου που κατηγορείται για δολοφονία κρατά δέκα μέρες. Άραγε σε αντίστοιχες περιπτώσεις ανώνυμων ποιές είναι οι διαφορές των «σοκ» και ποια η χρονική διάρκεια των δικών;

Η διαφορετική αυτή αντιμετώπιση είναι το πρώτο «σοκ», χαρακτηριστικό ότι η Δικαιοσύνη δεν είναι και τόσο τυφλή όπως την παρουσιάζουν, αλλά ενταγμένη και αυτή στις λειτουργίες ενός κοινωνικού σχηματισμού με τάξεις, συμφέροντα, αντιθέσεις κοινωνικές, ταξικές, οικονομικές και άλλες.

Δεύτερο «σοκ» είναι η λειτουργία του Τύπου. Ούτε λίγο, ούτε πολύ είχαμε ένα «σήριαλ Νάσιουτζικ», με συνέχειες πριν και κατά τη διάρκεια της δίκης. Ποιος άραγε ανώνυμος πολίτης κατηγορούμενος για ένα τέτοιο αδίκημα θα είχε τόση προβολή; Σε ποιον «ισοβίτη» ή κατηγορούμενο για δολοφονία ο Τύπος έδωσε με το νι και με το σίγμα λεπτομέρειες, δηλώσεις, αντιδηλώσεις, διευκρινίσεις;

Μέσα σε αυτό το κλίμα, κάτω από τέτοιες αντιφατικές αποφάσεις της Δικαιοσύνης (ένοχος - αθώος ο Νάσιουτζικ, άλλη μεταχείριση στον επώνυμο, άλλη στον ανώνυμο που δεν έχει δύναμη οικονομική ούτε μπορεί να χρησιμοποιήσει μεγαλοδικηγόρους και συνήθως υπάρχει και προκατάληψη εναντίον του) ποια άραγε άποψη διαμορφώνει ο πολίτης για τη Δικαιοσύνη; Και ποια τελικά εμπιστοσύνη έχει στην τυφλή αντικειμενικότητά της;

Άλλος για την Μπανγκόγκ

Στο προηγούμενο τεύχος αποκαλύψαμε με ντοκουμέντα μια υπόθεση διασπάθισης του δημοσίου χρήματος και λαθραίας εξαγωγής συναλλάγματος από τον πρόεδρο της Ολυμπιακής κ. Αλέκο Ακριβάκη. Δεν γνωρίζουμε αν το ευτελές του ποσού —14.000 δολάρια— ή η ανάμιξη στην υπόθεση των συζύγων υψηλών κυβερνητικών παραγόντων ήταν η αιτία της σιωπής με την οποία αντιμετώπισε η κυβέρνηση το ρεπορτάζ.

Μας κατέπληξε, όμως, η σιωπή του Τύπου, και του κυβερνητικού και του αντιπολιτευόμενου. Ούτε μια λέξη για τον κ. Ακριβάκη δεν είδε το φως της δημοσιότητας —αν και αρκετοί συνάδελφοι μας ζήτησαν συμπληρωματικά στοιχεία— ούτε ένας δημοσιογράφος δεν ρώτησε την κυβέρνηση πώς προτίθεται να αντιμετωπίσει το θέμα.

Ο λόγος για όλα αυτά; Απλούστατος, όπως φαίνεται. «Ο Ακριβάκης προστατεύεται», ψιθυρίζεται στις εφημερίδες. Φαίνεται, επίσης, ότι η προστασία του κ. Ακριβάκη έχει να κάνει με το τιμολόγιο

της μεταφοράς των εφημερίδων από την «Ολυμπιακή», το οποίο έχει να αναπροσαρμοστεί κάποια χρόνια, με αποτέλεσμα η εταιρεία να «μπαινει μέσα» μισό δισεκατομμύριο το χρόνο. Αλλά οι «διευκολύνσεις» δεν σταματούν στο σημείο αυτό. Ένα εισιτήριο στον έναν, κάποιο ταξίδι στον άλλον...

«Προστατεύεται», λοιπόν, ο κ. Ακριβάκης και όχι μόνο λόγω των καλών του σχέσεων με τον Τύπο. «Μη μου πειράζετε τον Ακριβάκη», ακούστηκε πρόσφατα μια φωνή από τα επάνω διαμερίσματα της εξουσίας. Άλλωστε, προσεκτικός ισορροπιστής, ο κ. Ακριβάκης γνωρίζει καλά πώς να κρύβει τα χαρτιά του.

Αναρωτιέται λοιπόν κανείς μήπως μερικές φορές η ελευθερία του Τύπου περιορίζεται περισσότερο από την αυτολογοκρισία και λιγότερο από την ανοιχτή λογοκρισία και αν τα μικρά και ασημαντα συμφέροντα φимώνουν τον Τύπο πολύ πιο αποτελεσματικά από μίαν αυταρχική εξουσία.

Φάκελος σκοπιμοτήτων;

Η παράταση των εργασιών της επιτροπής της Βουλής που ερευνά το «φάκελο της Κύπρου» δημιουργεί τώρα επιπλέον υποψίες ότι τελικά βρισκόμαστε μπροστά στην εξέλιξη ενός παιχνιδιού σκοπιμοτήτων, αντί της έρευνας και της απόδοσης ευθυνών για την εθνική τραγωδία του 1974. Τους τελευταίους μήνες σχεδόν καθημερινά δημοσιεύονται σε ρεπορτάζ των εφημερίδων «διαρροές» από το φάκελο της Κύπρου.

Αυτό που καταλαβαίνει ο κοινός νους είναι ότι από ορισμένες πλευρές η υπόθεση του «φακέλου της Κύπρου» χρησιμοποιείται για να υπηρετηθούν σκοπιμότητες, πέρα από τους στόχους που είχε η πράξη σύστασης της Επιτροπής το 1986. Ήδη φιλοκυβερνητικές εφημερίδες, αλλά και κυβερνητικοί κύκλοι χρησιμοποιούν το «φάκελο της Κύπρου» για να «χτυπηθεί» σήμερα ο Κ. Καραμανλής. Από την άλλη πλευρά με την ανακοίνωση των 11 βουλευτών της ΝΔ, που αντικρού-

ουν τις θέσεις που υποστήριξαν οι βουλευτές του ΠΑΣΟΚ Α. Δαμιανίδης και Χ. Μαρκόπουλος για τις πολιτικές ευθύνες των κ. Καραμανλή και Αβέρωφ και της κυβέρνησης «Εθνικής Ενότητας» του Κ. Καραμανλή για τον «Αττίλα 2», επιδιώκεται η προστασία της υστεροφημίας του πρώην προέδρου της Δημοκρατίας.

Η ΝΔ ετοιμάζει —αν δεν έχει δοθεί ήδη στη δημοσιότητα— δικό της πόρισμα, ενώ το ΠΑΣΟΚ «κρατά» ως προεκλογικό ατού εναντίον της Δεξιάς το φάκελο, αλλά και εναντίον μιας πιθανής επανεμφάνισης του ιστορικού αρχηγού της Δεξιάς Κ. Καραμανλή στην ενεργό πολιτική σκηνή.

Το αποτέλεσμα είναι να υπονομεύει πρώτα απ' όλα το ίδιο το Κοινοβούλιο. Ποιος τώρα μπορεί να έχει εμπιστοσύνη στην επιτροπή και στο όποιο πόρισμα όταν γίνονται διαφανείς άλλες προθέσεις; Ποιος μπορεί να πιστέψει ότι ο τάδε βουλευτής του ΠΑΣΟΚ ή της ΝΔ λειτουργεί στην Επιτροπή ως μέλος του Κοινοβουλίου, αφού πριν από όλα πράττει όπως «βολεύει» την παράταξη του; Γιατί δεν θα βρεθούν κάποιοι που όχι μόνο θα επιχαίρουν για την κατάσταση αυτή, αλλά και θα την εκμεταλλευθούν προκαλώντας σύγχυση για τις ευθύνες των συσταματάρχων και της χούντας; Γιατί μετά κάποιοι δεν θα προκαλέσουν την αποθάρρυνση για τη διαλεύκανση της κυπριακής τραγωδίας του 1974; Και αν συνεχισθεί αυτό το «παιχνίδι» γιατί ορισμένοι να μην υποστηρίξουν το «συμβιβασμό», δηλαδή ένα πόρισμα ανούσιο που δεν θα προχωρά στη διερεύνηση όλων των στοιχείων και στην απόδοση ευθυνών σε όλα τα επίπεδα;

Αν το τελευταίο είναι ο βαθύτερος στόχος, όσων τώρα χρησιμοποιούν «διαρροές», αφήνουν υπονοούμενα και ομιλούν για «άγνωστα» χαρτιά, τότε προσφέρουν, πλην των μικροκομματικών σκοπιμοτήτων, και άλλη χειρότερη υπηρεσία. Δημιουργούν τις συνθήκες για να αμβλυνθεί η ιστορική μνήμη και ταυτόχρονα φαλκιδεύουν τις λειτουργίες της Δημοκρατίας.

Στο βαθμό που αυτή η Βουλή πήρε, έστω το 1986, την απόφαση να ανοίξει και να ερευνήσει το φάκελο της Κύπρου, οφείλει τουλάχιστον να υπερασπίσει τη Δημοκρατία. Γιατί η Δημοκρατία έχει και άλλες λειτουργίες τις οποίες πολλά μέλη της σημερινής Βουλής φαίνεται να ξεχνούν. Και μια από αυτές είναι να μπορεί μια χώρα και ένας λαός να προχωρούν μπροστά ξεχωρίζοντας το παρόν από το παρελθόν.

● Σήμερα το βράδυ, δίδεται συναυλία στο γήπεδο της ΑΕΚ με σκοπό την οικονομική ενίσχυση της ΟΛΜΕ. Εισιτήρια πωλούνται από τα γραφεία της Ομοσπονδίας.

● Στη μνήμη της αξέχαστης **Νανάς Καλιανέση** ο Παντελής Δημάκος έστειλε στο ΑΝΤΙ 5.000 δρχ.

Η ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ ΤΟΥ ΑΝΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ

του Γιάννη Φλώρου

Ενας ακόμη ανασχηματισμός, ο 14ος σύμφωνα με όλα τα σενάρια των εφημερίδων παρουσιάζεται ως γεγονός. Τα σενάρια είναι βέβαια, διαφορετικά.

Ορισμένοι τοποθετούν τον ανασχηματισμό αυτήν τη βδομάδα —πιθανόν όταν κυκλοφορεί το ΑΝΤΙ να έχει πραγματοποιηθεί— ενώ άλλοι εκτιμούν ότι ο ανασχηματισμός θα γίνει μετά την επίσκεψη του Τούρκου πρωθυπουργού Τ. Οζάλ.

Σύμφωνα με μια εκδοχή, που στηρίζεται και σε παλιότερες δηλώσεις του πρωθυπουργού περί «διορθωτικών κινήσεων», ο ανασχηματισμός θα είναι περιορισμένος και θα αφορά κυρίως υφυπουργούς. Αν επικρατήσει αυτή η εκδοχή σημαίνει ότι στην επιλογή που έγινε, κυριάρχησε η ικανοποίηση και εξισορρόπηση πιέσεων, που προέρχονται από την Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΠΑΣΟΚ.

Ωστόσο παρατηρητές δεν απέκλειαν και τις «εκπλήξεις» με δεδομένο τον αιφνιδιαστικό χαρακτήρα που προσδίδει συνήθως ο πρωθυπουργός στους μέχρι τώρα ανασχηματισμούς ή «αναδομήσεις». Ένα στοιχείο το οποίο θα πρέπει να συνεκτιμηθεί σε αυτή την περίπτωση είναι ο χαρακτήρας της ομιλίας του κ. Α. Παπανδρέου στο Ηράκλειο. Ο πρωθυπουργός παρουσίασε μια νέα πάλι εικόνα του ΠΑΣΟΚ και της κυβέρνησής του, χαρακτηριστική του μήκους κύματος της «αναβάπτισης του ΠΑΣΟΚ και του Αντρέα» όπως γράφει η «Εξόρμηση». Υπεράνω όλων ο πρωθυπουργός απηύθυνε συμβουλές προς τους απεργούς προβάλλοντας τη διαλλακτικότητα ενώ ταυτόχρονα ο αυταρχισμός του κράτους με τα ΜΑΤ και τα ΜΕΑ συνοδεύουν ως σιαμαίος αδελφός την κυβερνητική πολιτική. Ταυτόχρονα όμως όλοι παρατήρησαν μια ακόμη πολιτική μεταμόρφωση του πρωθυπουργού. Τώρα είναι και *τεχνοκράτης, και εθνικός ηγέτης, και νεοευρωπαϊστής*. Με κατεβασμένο τον αντιαμερικανικό τόνο, αλλά και με συνθήματα κλεμμένα και εκ δεξιών και εξ ευωνύμων.

Ο χαρακτήρας της ομιλίας του πρωθυπουργού, που για ορισμένους αποτελεί και την εισαγωγή του νέου στυλ της προεκλογικής εκστρατείας του ΠΑΣΟΚ, είναι φυσικό να σηματοδοτεί και τις μετέπειτα κινήσεις του κ. Παπανδρέου. Μέσα σ' αυτό το κλίμα συνεπώς και η κίνηση του ανασχηματισμού αναμένεται να είναι ένα ακόμη βήμα αποσαφήνισης των μετέπειτα κινήσεών του, με δεδομένα την προεδρία της ΕΟΚ, τις αντιθέσεις στο κυβερνητικό στρατόπεδο (μεταξύ υπουργών, υφυπουργών και βουλευτών, κομματικών στελεχών και βου-

Ο ανασχηματισμός είτε γίνει μετά την επίσκεψη Οζάλ, είτε πριν, είτε αυτές τις μέρες, υπηρετεί την προσωρινή άρση αντιθέσεων στο κυβερνητικό στρατόπεδο και την εμφάνιση «διεξόδων» σε τομείς της κυβερνητικής πολιτικής. Είναι ένα στοιχείο της νέας πολιτικής μεταμόρφωσης του ΠΑΣΟΚ με αρχή την ομιλία του πρωθυπουργού Α. Παπανδρέου στο Ηράκλειο. Αρχίζει μια νέα σκηνοθεσία...

λευτών) αλλά και των αντιθέσεων που δημιουργούνται πλέον με τα μεσαία κοινωνικά στρώματα.

Το τελευταίο προβληματίζει σοβαρά τους επιτελείς του κυβερνητικού κόμματος. Η συγκέντρωση στο Ηράκλειο μπορεί να ήταν από ευπρόσωπη έως καλή, αλλά είχε το ίδιο πρόβλημα με αυτή των Ιωαννίνων. Είχε λιγότερους Ηρακλειώτες και περισσότερους από την υπόλοιπη Κρήτη —μεταφερόμενους— και κυρίως από τα χωριά. Έτσι ο εκνευρισμός του πρωθυπουργού μετά τη συγκέντρωση δεν ήταν αδικαιολόγητος. Η σύνθεση αυτών των συγκεντρώσεων δείχνει ότι το πρόβλημα του ΠΑΣΟΚ με τα μικρομεσαία στρώματα στα αστικά κέντρα είναι υπαρκτό και οξύνεται επιπλέον από ό,τι δείχνουν και οι απεργίες που γίνονται στον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Οι «τριγμοί» αυτοί κλονίζουν τις σχέσεις που διαμόρφωσε μέχρι τώρα το ΠΑΣΟΚ, αν δεν τις ανατρέπουν.

Για τα προβλήματα αυτά επιρρίπτονται από ορισμένους ευθύνες σε υπουργούς πρώην και νυν. Ο Τρίσης π.χ. θεωρείται υπεύθυνος για την απεργία των καθηγητών που είχε αποτέλεσμα να «σπάσουν» δεσμοί με μια μεγάλη κατηγορία μεσοστρωμάτων. Το ίδιο ο Τσοβόλας για την πολιτική που ακολουθεί π.χ. απέναντι στους γιατρούς ή σε άλλα στρώματα που απομακρύνονται από το ΠΑΣΟΚ στο μέτρο που δεν ικανοποιούνται αιτήματά τους.

Στα προηγούμενα θα πρέπει να προστεθούν και άλλα. Οι συγκοινωνίες (Μπαντουβάς), το νέφος στην Αθήνα (Κουλουμπής), η οικονομική κατάσταση, τα ελλείμ-

ματα σε ΔΕΗ, ΟΤΕ κλπ. και οι αυξήσεις. Τα τελευταία είναι προβλήματα στα οποία η κοινωνική δυσαρέσκεια ξεπερνάει κοινωνικές κατηγορίες και δημιουργούν μια κατάσταση απαγκίστρωσης ευρύτερων κοινωνικών στρωμάτων από την «αλλαγή» και το ΠΑΣΟΚ.

Ο ανασχηματισμός, αποτελεί έτσι και ένα πεδίο εφαρμογής νέων κινήσεων με τη γνωστή συνταγή: να αποδισθούν σε λανθασμένους χειρισμούς προσώπων τα σημερινά προβλήματα και αδιέξοδα και όχι στην πολιτική που ακολούθησε η κυβέρνηση, να αναπροσαρμοσθούν οι ισορροπίες στον κυβερνητικό μηχανισμό, στην κοινοβουλευτική ομάδα και στον κομματικό μηχανισμό και τέλος, να υπάρξει διέξοδος στις τοπικές αντιθέσεις παραγόντων και βουλευτών, με στόχο να περιορισθούν οι «τριγμοί» και να αποκατασταθούν κάποιες σχέσεις έγκαιρα και πριν τις εκλογές.

Απ' αυτή την άποψη τα όσα γράφονται ότι θα φύγει ο **Κακλαμάνης** π.χ. από το υπουργείο Προεδρίας για να πάει ο **Γ.Α. Παπανδρέου**, θα φύγει ο Τσοβόλας ή ο Μπαντουβάς ή ο Κουλουμπής, θα αλλάξει υπουργείο ο **Γεννηματάς** ή ο **Μένιος** ή ότι θα πάει στην κυβέρνηση η **Βάσω Παπανδρέου** ή ο **Θ. Τσούρας**, εντάσσονται μέσα σε αυτό το «παιχνίδι». Και ισχύουν και δεν ισχύουν ανάλογα με το χαρακτήρα του ανασχηματισμού και τις νέες ισορροπίες που θα διαμορφωθούν στο κυβερνητικό στρατόπεδο εν όψει και της τελικής ευθείας των εκλογών.

Το σκηνικό, επομένως, που στήνεται για να περάσει και ο 14ος ανασχηματισμός ως «αλλαγή», υπηρετεί και τη νέα πολιτική μεταμόρφωση του ΠΑΣΟΚ. Ο ανασχηματισμός οφείλει έτσι να υπηρετήσει την προσωρινή άρση ορισμένων αντιθέσεων και να εμφανίσει διέξοδα σε τομείς της κυβερνητικής πολιτικής. Είτε γίνει μετά την επίσκεψη Οζάλ είτε πριν είτε αυτές τις μέρες. Το καλοκαίρι και η προεδρία της ΕΟΚ προσφέρουν άλλωστε επιπλέον «ατού» για να γίνει μια αξιολόγηση των νέων κινήσεων, οι οποίες δεν περιορίζονται μόνον στον ανασχηματισμό. Και αυτό που φαίνεται να προσδιορίζει το πλαίσιο των κινήσεων του πρωθυπουργού στη συνέχεια, δεν είναι η διαμόρφωση μιας πολιτικής που να δίνει απαντήσεις στα προβλήματα, αλλά η διαμόρφωση τακτικής που να αποτρέπει τη διαδικασία απαγκίστρωσης από το ΠΑΣΟΚ, πριν την τελική ευθεία των εκλογών.

Εν αναμονή επομένως πολλών ανασχηματισμών, αναδομήσεων και μετασχηματισμών...

Κωστής Γκιμοσούλης

ΣΤΑΧΤΗ ΣΤΑ
Πεζογράφημα

Μητροπούλου

**ΤΟ ΠΑΛΑΙΟΠΕΔΙΟ
ΤΣΙΜΕΣΚΗ**
Μυθιστόρημα
Πτούλας Μη
όπου

[illegible]

Μεγάλης Φακίνας
BYZANTINE ΠΕΡΙΠΟΛΟΣ
Μυθιστόρημα

μαζί τους η γυναίκα που ηδονίζει...
το ξέρει, ούτε και ο συγγραφέας...

ΜΕΕΙΚΟ
Νουδέλα

λύ περισσότερο από το να πάρει το αέ-
την άγνωστη χώρα ή και να υποστεί τις τα-
έστω και μ' ένα εκατομμύριο πέσος στην τσέπη.

15
Η ΕΚΡΗΞΗ
Μυθιστόρημα
... δω

πάτες, αποπροσανατολισμοί που γεννιούνται
ορεί να ελέγξει τα κέντρα αποφάσεων καθώς είναι
τον φέρνουν αντιμέτωπο με το σύνολο της προσωπικής
δώς είναι και η προσφορά του διδύλου. Η συνέπεια του ήρωα
λυση των συσπυρών ως προς την ανθρώπινη σχέση, συνέπεια και ε
Ο ήρωας της Έκρηξης είναι ένας διαφνευσμένος, χαρακτηριστικό κι α
της απροσδιόριστης εποχής μας.

ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ

Στα χρήματά σας ΔΙΠΛΗ ΔΥΝΑΜΗ ΝΙΠΝΗ ΝΛΙΝΗ

■ Επιτόκιο καταθέσεων 15% ανατοκίζόμενο κάθε εξάμηνο και επιπλέον:

- Δικαίωμα χαμηλότοκου στεγαστικού δανείου.
- Ελεύθερη ανάληψη καταθέσεων.
- Κρατική επιδότηση επιτοκίου.
- Φορολογική έκπτωση.

Ανοίξτε ένα λογαριασμό καταθέσεων στο Στεγαστικό Ταμειυτήριο της Κτηματικής Τράπεζας και δώστε στα χρήματά σας διπλή δύναμη. Θα έχετε όλα τα πλεονεκτήματα μιας κατάθεσης ταμειυτηρίου - τόκο 15% ανατοκίζόμενο, ελεύθερη ανάληψη - αλλά και το δικαίωμα να πάρετε, μετά από δυο χρόνια, ένα χαμηλότοκο στεγαστικό δάνειο που ξεκινά από ποσό ίσο με τις καταθέσεις σας συν τους τόκους. Έτσι διπλασιάζετε τα χρήματά σας.

Διαλέξτε από τα πρότοποριακα προγράμματα του Στεγαστικού Ταμειυτηρίου της Κτηματικής αυτό που εξυπηρετεί καλύτερα τα σχέδιά σας κι αποκτήστε σπίτι, στην πόλη ή την εξοχή, ή δική σας επαγγελματική στέγη.

Επισκεφθείτε τώρα αμέσως τα καταστήματα της Κτηματικής Τράπεζας και ζητήστε περισσότερες πληροφορίες για τα προγράμματά μας.

**ΤΩΡΑ
Η ΠΡΩΤΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑ
ΚΑΙ Η ΠΡΩΤΗ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ
ΣΤΕΓΗ
ΜΕ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ
ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ
ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ**

Παλαιοί και νέοι καταθέτες επωφεληθείτε από την κρατική επιδότηση του επιτοκίου και αποκτήστε το πρώτο σας σπίτι ή την πρώτη επαγγελματική στέγη με ακόμη πιο χαμηλότοκο δάνειο.

**ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΚΡΟ-
ΧΡΟΝΗΣ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗΣ**

Για τους νέους ανθρώπους και σας που προτιμάτε να καταθέτετε σταθερά ποσά για περισσότερα χρόνια, η Κτηματική δημιούργησε ένα ειδικό πρόγραμμα μακρόχρονης αποταμίευσης που δίνει τη δυνατότητα, μετά από 5,5 χρόνια, να πάρετε στεγαστικό δάνειο με ευνοϊκούς όρους.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΠΤΩΣΗ

Μην ξεχνάτε, οι τόκοι των στεγαστικών δανείων της Κτηματικής εκπίπτουν από το φορολογητέο εισόδημα μειώνοντας, ακόμη περισσότερο, τα επιτόκια των δανείων.

ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

κτίζει το αύριο σήμερα

ΑΡΙΣΤΕΡΑ: ΔΡΟΜΟΙ ΑΝΑΣΥΝΤΑΞΕΩΝ...

Η συνάντηση του Χ. Φλωράκη με τον Λ. Κύρκο πιστοποιεί την αποκατάσταση των τυπικών σχέσεων μεταξύ ΚΚΕ και ΕΑΡ παρά τις διαφορές των δυο κομμάτων. Η συνάντηση αυτή ωστόσο δημιουργεί προϋποθέσεις για την έναρξη ενός διαλόγου μεταξύ των κομμάτων και κινήσεων της Αριστεράς, χωρίς τις εμπλοκές του παρελθόντος, αλλά και χωρίς προς το παρόν να υπάρχει κάποια σοβαρή ένδειξη ότι θα συμβούν μεγάλες αλλαγές στο χώρο της Αριστεράς.

του Ρεπόρτερ

Και τα δύο κόμματα της Αριστεράς προχωρούν σε μια «ανασύνταξη» των θέσεών τους και προσαρμόζουν την τακτική τους στο δρόμο που ανοίγεται με το διάλογο. Μέχρι τώρα το ΚΚΕ απ' ό,τι φαίνεται και με την απόφαση της ολομέλειας της ΚΕ του (δεν είχε δοθεί ακόμη στη δημοσιότητα) επιμένει σε «ένα ισχυρό ΚΚΕ και μια συνασπισμένη Αριστερά που αποτελούν σήμερα τη μόνη διέξοδο για τα συμφέροντα του λαού και της χώρας» («Ριζοσπάστης» 29/5). Η ΕΑΡ από την πλευρά της ομιλεί για την «μεγάλη Αριστερά» και πραγματοποιεί

συγκεντρώσεις και περιοδείες στην επαρχία (Λ. Κύρκος στη Θεσσαλονίκη και Πάτρα - Αχαΐα).

Αυτό που γίνεται τώρα είναι μια παράλληλη διαδικασία. Από τη μια κάθε κόμμα και κίνηση της Αριστεράς προωθεί και προβάλλει τις απόψεις του και από την άλλη προετοιμάζουν το διάλογο ο οποίος δεν έχει ακόμη αποσαφηνισθεί ποια θέματα θα έχει και με ποιες διαδικασίες θα γίνει. Η ΕΑΡ έχει ανακοινώσει ήδη την αντιπροσωπεία (μετέχουν Γρ. Γιάνναρος, Αρ. Μανωλάκος, Μ. Παπαγιαννάκης από το ΕΓ και ο βουλευτής Αντ. Μπριλλάκης) που θα συναντηθεί και θα συζητήσει με την αντίστοιχη αντιπροσωπεία του ΚΚΕ.

Στο προκαταρκτικό αυτό στάδιο περισσότερο μπορεί να δει κάποιος προθέσεις και να ανιχνεύσει τους στόχους κάθε κόμματος παρά να βγάλει συμπεράσματα για το πού θα οδηγήσει ο διάλογος. Και ο «Ριζοσπάστης» και η «Αυγή» βέβαια έδωσαν ιδιαίτερο βάρος στη συνάντηση Χ. Φλωράκη - Λ. Κύρκου και μετά το γεγονός αυτό όμως δεν προδικάζει το εύρος, τη συνέχεια και την αποτελεσματικότητα του διαλόγου. Το επόμενο βήμα από ό,τι φαίνεται θα είναι η συνάντηση των δυο αντιπροσωπειών (ΚΚΕ - ΕΑΡ), πιθανές συναντήσεις και συζητήσεις με άλλα κόμματα (ΚΚΕ εσ. - Αν. Αρ., ΕΣΚ (Αρσένης), ΕΔΑ (Γλέζος - Λεντάκης - Κατριβάνος), κινήσεις της Αριστεράς, ΣΣΕΚ και άλλους, και συνάντηση Λ. Κύρκου - Χ. Φλωράκη στα γραφεία της ΕΑΡ στην πλατεία Κουμουνδούρου.

Όλα αυτά δείχνουν ότι υπάρχει μια προσπάθεια και δυναμική ανασύνταξης των δυνάμεων της Αριστεράς. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι αυτή η προσπάθεια γίνεται σε μια περίοδο που το ΠΑΣΟΚ αντιμετωπίζει σειρά προβλημάτων ιδιαίτερα στο μέτωπο των απεργιών, ενώ δεν πρέπει να υποβαθμιστούν και οι ανησυχίες του ΠΑΣΟΚ από την προοπτική

μιας συνεργασίας της Αριστεράς. Ενδεικτική είναι η τοποθέτηση του πρωθυπουργού για το εκλογικό σύστημα στην ομιλία του στο Ηράκλειο Κρήτης. Ορισμένοι εκτιμούν ότι η αναφορά στο «δικαιότερο εκλογικό σύστημα» ήταν μια έμμεση πρόκληση προς την ΕΑΡ κυρίως, αλλά και προς το ΚΚΕ με αποδέκτη και τη ΔΗΑΝΑ.

Από την άλλη πλευρά η πρόταση του ΚΚΕ για «συμπαρατάξη» δεν συναντά ανταπόκριση από την ΕΑΡ —ούτε όμως και από άλλες δυνάμεις. Χαρακτηριστικό είναι και το άρθρο που δημοσιεύει το ΑΝΤΙ στη δίπλα σελίδα, στελέχους του ΚΚΕ εσ. Αν.-Αρ. Ωστόσο, η ΕΑΡ αφήνει ανοικτό το θέμα της συνεργασίας μη αποδεχόμενη όμως ως προϋπόθεση για το διάλογο τη λογική της πρότασης για «συμπαρατάξη» στην οποία το ΚΚΕ επιμένει.

Παρόλα αυτά όμως με την έναρξη του διαλόγου στην Αριστερά και με την «ομαλοποίηση» των ιστορικά διαμορφωμένων σχέσεων ΚΚΕ - ΕΑΡ στο πολιτικό τοπίο της Αριστεράς διαμορφώνεται μια άλλη κατάσταση διαφορετική από το παρελθόν. Βέβαια η όποια ανασύνταξη δεν έχει προσδιορισθεί πολιτικά προς καμιά κατεύθυνση. Αυτό όμως είναι και το ζητούμενο του διαλόγου και των κινήσεων που τώρα παρατηρούνται στην Αριστερά. Η σημασία της συνάντησης Χ. Φλωράκη - Λ. Κύρκου δεν είχε μόνο συμβολική σημασία, ούτε σηματοδότησε μια νέα περίοδο σχέσεων μεταξύ των κομμάτων της Αριστεράς. Η όποια συνέχεια απαιτεί να έχει μια πολιτική προοπτική, απαιτεί πολιτική που να διαμορφώνει συσχετισμούς και να ανατρέπει τους υπάρχοντες πέραν των τειχών της Αριστεράς. Κάτι τέτοιο όμως παραπέμπει, και στην αναδιάμορφωση των σχέσεων της Αριστεράς όχι μόνον μεταξύ των κομμάτων και των κινήσεων, αλλά μεταξύ της ίδιας και των κοινωνικών δυνάμεων που στοχεύει να εκπροσωπήσει.

Αν αυτό είναι η μια πλευρά υπάρχουν όμως και οι σχέσεις που έχει οικοδομήσει η Αριστερά με το ΠΑΣΟΚ. Δεν είναι υπερβολή να επαναληφθεί η επισήμανση στελεχών της Αριστεράς για την αντιφaticότητα των κινήσεων στο χώρο της Αριστεράς σε σχέση με το ΠΑΣΟΚ και την κυβέρνηση, αφού δεν ξεκαθαρίζεται το «μέτωπο» προς τα εκεί.

Η συνέχιση του διαλόγου ωστόσο αναμένεται να αποσαφηνίσει πλευρές αυτών των προβλημάτων. Και εδώ εμπλέκονται και άλλα όπως οι εσωτερικές αντιθέσεις μέσα στο ΚΚΕ και την ΕΑΡ για το ΠΑΣΟΚ, η στάση απέναντι σε άμεσα προβλήματα, και σημεία «τριβής» όπως η ΕΟΚ, και άλλα. Σε αυτό το επίπεδο θα υπάρξει και μια ισχυρή δοκιμασία των εσωτερικών συσχετισμών όπως έχουν διαμορφωθεί και παγιωθεί σε κάθε κόμμα. ■

ΤΟ ΝΤΑΒΟΣ ΨΥΧΟ

Δεν καταλήξαμε ακόμα στη διαπίστωση ότι όλα όσα διαδραματίστηκαν τον «Αστέρα» την περασμένη εβδομάδα ήταν όντως αστεία. Εκείνο όμως που είναι σίγουρο είναι ότι το αποτέλεσμα των συνομιλιών ήταν ένα μεγάλο τίποτα, όσον αφορά την προώθηση κάποιων ελληνικών θέσεων. Δεν συζητήθηκε κανένα από τα μεγάλα εθνικά θέματα (Κύπρος, Αιγαίο), όπως και άλλα ήσσονος σημασίας και όλα παραπέμφθηκαν στους δυο μεγάλους πρωταγωνιστές και θαυματοποιούς τους κ. **Παπανδρέου** και

Οζάλ, που θα διαλογισθούν σύμφωνα με το πνεύμα του Νταβός —το οποίο μόνο αυτοί οι δυο αντιλαμβάνονται τελικά— στην Αθήνα σε δέκα ημέρες.

Αντίθετα, προωθήθηκαν και πολύ συγκεκριμένα όσο και θετικά μάλιστα, τα θέματα του ΝΑΤΟ (για να ανακαλύψει ξαφνικά ο φανατικός υπερασπιστής του ελληνοτουρκικού διαλόγου «Ριζοσπάστης» ότι «*θριαμβεύει το νατοϊκό Νταβός*»).

Παρατηρήθηκαν, εξάλλου, ορισμένες συγκεκριμένες και πολύ σοβαρές κατά τη γνώμη μας υποχωρήσεις της ελληνι-

κής πλευράς, όσον αφορά το κυπριακό κυρίως.

Για παράδειγμα, η κατηγορηματική δήλωση του κ. **Γιλμάζ** ότι θα επισκεφθεί τελικά επισήμως την κατεχόμενη Βόρεια Κύπρος, όχι μόνον πέρασε ασχολίαστη από την ελληνική πλευρά, αλλά επιπλέον διαφάνηκαν κάποιες τάσεις διαλλακτικής αντιμετώπισής της. Μιλώντας στους δημοσιογράφους, μετά τη συνάντηση του της περασμένης Παρασκευής με τον κ. Παπανδρέου, ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ κ. **Γλαύκος Κληρίδης** δήλωσε ότι η επίσκεψη του κ. Γιλμάζ μπορεί να απορεί θετική.

Την επόμενη ημέρα, προς άρσιν κάθε παρεξήγησης, ο πρόεδρος της Κύπρου κ. **Βασιλείου** δήλωνε, επίσης ύστερα από συνάντησή του με τον κ. Παπανδρέου, ότι η επίσκεψη Γιλμάζ «*μπορεί να βοηθήσει αν προωθήσει το διάλογο*».

Οι δηλώσεις αυτές αφήνουν να διαφανεί μια νέα και εντελώς διαφορετική αντιμετώπιση της επίσκεψης Γιλμάζ. Τη θέση της καταδίκης παίρνει τώρα ο ρεαλισμός η αποδοχή δηλαδή των τετελεσμένων. Αρχίζουμε και μαθαίνουμε τελικά. Παράλληλα ο κ. Βασιλείου, ο κ. Παπανδρέου, ο κ. **Μητσοτάκης**, ο κ. **Φλωράκης** και ο κ. Κληρίδης, όλη δηλαδή η ελληνοκυπριακή αριστεροδεξιά αποδέχτηκαν, σε μια σπάνια επίδειξη εθνικής ομοφωνίας τη νέα πρωτοβουλία Κουεγιάρ και έτσι δρομολογήθηκε οριστικά όπως φαίνεται η συνάντηση Βασιλείου - Ντενκτάς, χωρίς να ικανοποιηθούν και πάλι οι προκαταρκτικοί όροι που έθετε η κυπριακή πλευρά. Μπορούμε συνεπώς να μιλάμε για ένα νέο στάδιο του ελληνοκυπριακού ρεαλισμού, το «σοσιαλιστικό ρεαλισμό» - όχι βεβαίως εκείνον τον Ζντάνοφ.

Επειδή οι πραγματικές εξελίξεις στις ελληνοτουρκικές σχέσεις συντελούνται, όπως φαίνεται, στα παρασκήνια και όχι στην επίσημη τράπεζα των διαπραγματεύσεων σημειώνουμε και μια άλλη χαρακτηριστική στροφή του κ. Α. Παπανδρέου. Όπως δήλωσε ο κ. Κληρίδης, ο Έλληνας πρωθυπουργός τον εξουσιοδότησε αυτόν τον αρχηγό του δεξιού ΔΗΚΟ —και όχι για παράδειγμα τον αρχηγό του σοσιαλιστικού ΕΔΕΚ— να ανακοινώσει ότι αντιμετωπίζει θετικά την ιδέα μιας κοινής σύσκεψης όλων των πολιτικών κομμάτων της Κύπρου και της Ελλάδας με θέμα το κυπριακό.

Θυμίζουμε ότι πριν από λίγους μόνο μήνες ο κ. Παπανδρέου δεν ήθελε να ακούσει λέξη για μια παρόμοια σύσκεψη, επειδή θα του στερούσε την ευχέρεια ε-

«*Μα γιατί ήρθαμε στην Αθήνα; Όλα αυτά που γίνονται είναι πολύ αστεία*» παρατηρούσε ανώτατος Τούρκος αξιωματούχος, σε μια ανάπαυλα των εργασιών της μεικτής ελληνοτουρκικής επιτροπής, την περασμένη εβδομάδα. Αναφερόταν φυσικά στην αδυναμία των δυο πλευρών και ιδιαίτερα των κ. **Παπούλια** και **Γιλμάζ** να συγκεκριμενοποιήσουν κατά τη διάρκεια των συνομιλιών το πνεύμα του Νταβός, που τους διαφεύγει πάντα και στην έκδηλη ασυμφωνία τους, έκφραση της οποίας ήταν και το γεγονός ότι ούτε κοινή συνέντευξη δεν μπόρεσαν να δώσουν.

ΠΡΑΓΜΑΤΑ

λιγμών και θα τον δέσμευε. Σήμερα, που η πολιτική του Νταβός αντιμετωπίζει σοβαρότατες δυσχέρειες και δεν μπορεί να περάσει εύκολα, ο κ. Παπανδρέου επιδιώκει τη σύσκεψη για να δικαιωθεί στηριζόμενος στη δεξιά και την κομμουνιστική αριστερά, που του προσφέρουν για μια ακόμα φορά δεκανίκια.

Τρίτο λοιπόν και εξίσου σημαντικό χαρακτηριστικό των πρόσφατων εξελίξεων στα ελληνοτουρκικά είναι η διακήρυξη της εθνικής ενότητας απέναντι στο διάλογο δια στόματος Χαρίλαου Φλωράκη και Κωνσταντίνου Μητσοτάκη. Τώρα πως χωράει η «αντιμπεριλιστική πάλη» στο Νταβός του ΝΑΤΟ μόνο ο γενικός γραμματέας του ΚΚΕ θα μπορούσε ίσως να μας το εξηγήσει.

«Επιτεύγματα»

Όσον αφορά τις συζητήσεις στη μεικτή Πολιτική Επιτροπή και τις διαπραγματεύσεις Παπούλια - Γιλμάζ τρία είναι τα συμπεράσματα:

● **Πρώτον:** Επιβεβαιώθηκε για μια ακόμα φορά ο αμερικανονατοϊκός χαρακτήρας της ελληνοτουρκικής προσέγγισης. Μοναδικό συγκεκριμένο αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων ήταν η άρση των εκατέρωθεν επιφυλάξεων στην εκτέλεση των έργων υποδομής του ΝΑΤΟ και στις δυο χώρες. Βέβαια η Ελλάδα δέχθηκε να μείνει η Λήμνος έξω από την άρση των επιφυλάξεων (άλλη υποχώρηση) αλλά κατά τα άλλα τα σχέδια του ΝΑΤΟ ξεμπλοκαρίστηκαν αρκετά και μπορεί τώρα να προχωρήσει πιο γρήγορα στους στόχους του για την αναχαίτιση της σοβιετικής επέκτασης στη Μεσόγειο. Σημειώνεται ότι στην έδρα του ΝΑΤΟ περιμένουν ότι η Ελλάδα θα αρχίσει σε λίγο να παίρνει πάλι μέρος στις νατοϊκές ασκήσεις στο Αιγαίο και μάλιστα με τα ολοκαίνουρια «Μιράζ» και F-16 που μπορούν να φτάσουν μέχρι τις βάσεις της Κριμαίας και να καταστρέψουν τα επικίνδυνα σοβιετικά βομβαρδιστικά «Μπακφάιρ». (Τα τελευταία στοιχεία τα πήραμε και πάλι από το «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ»).

Αν σημειώσουμε ακόμα ότι η ελληνοτουρκική προσέγγιση δίνει τη δυνατότητα στην Τουρκία να ενισχύσει με δυνάμεις της περίφημης Στρατιάς του Αιγαίου τα στρατεύματα της που πολεμούν τους Κούρδους και προσέχουν τους ουρανούς ρίχνοντας ταυτόχρονα μια ματιά στα πετρέλαια της Μοσουλής, τότε μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η ασφάλεια της Ατλαντικής Συμμαχίας στην περιοχή ενισχύθηκε σημαντικά.

«ΣΕ ΑΝΤΙΠΟΙΝΑ ΤΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ...»

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ

Η «ΜΥΣΤΙΚΗ» ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΕΚΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΗΚΩΝ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Αναδημοσιεύουμε —από το τουρκικό περιοδικό «ΠΡΟΣ ΤΟ 2000»— ολόκληρο το κείμενο της μυστικής απόφασης του 1964 για τη δέσμευση των περιουσιών των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης, ελπίζοντας ότι θα χρησιμεύσει όχι μόνο στους ιστορικούς, αλλά και στην ελληνική κυβέρνηση επειδή το θέμα λιμνάζει.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ: 6/3801

«Σε αντίποινα των διαφόρων μέτρων και ενεργειών της ελληνικής κυβέρνησης, που ζημίωσαν τους Τούρκους πολίτες οι οποίοι ζουν στην Ελλάδα.

Στα άτομα με ελληνική υπηκοότητα, επιβάλλεται:

1. Διακοπή της με οιοδήποτε τρόπο μεταβίβασης σε τρίτο πρόσωπο, καθώς και του δικαιώματος της (κατά βούληση) χρήσης των ακινήτων που έχουν υπό την κυριότητά τους στην Τουρκία.

2. α) Δέσμευση —χωρίς εξαίρεση— κάθε αντιτίμου εισπραχής και εσόδων που απορρέουν από την ακίνητη περιουσία των Ελλήνων υπηκόων της Κωνσταντινούπολης.

β) Πάγωμα της διαδικασίας αποδέσμευσης των χρημάτων, των συγκεκριμένων αυτών ατόμων, που σε σχέση με τα ακίνητά τους είτε με προηγούμενες ενέργειες είτε με την εφαρμογή αυτής της απόφασης έχουν δεσμευτεί, εκτός ενός συγκεκριμένου ποσού, το οποίο δεν θα υπερβαίνει τις 1.500 λίρες Τουρκίας για τα άτομα που στην Τουρκία έχουν δεσμευμένα χρήματα και παράλληλα δεν διαθέτουν κύρια πηγή εισοδήματος.

3. Σε ζητήματα που αφορούν παρακολούθηση και εισπραξη φόρων, τελών, δικαστικών εξόδων κ.λπ. των οφειλομένων στις δημόσιες διοικήσεις και τα νομικά πρόσωπα, δεν εφαρμόζονται οι παρά-

γραφοί ένα και δύο.

4. Δεν εφαρμόζεται η παράγραφος ένα, στις περιπτώσεις που αφορούν, την απаллотρίωση των παραπάνω ακινήτων.

5. Με τη διατήρηση του κύρους των διατάξεων της τρίτης παραγράφου και εξαιρουμένης της παρακολούθησης κατάσχεσης που απορρέει από τις δικαστικές αποφάσεις, για τα ακίνητα περί των οποίων γίνεται λόγος στο άρθρο ένα, απαγορεύεται η —για οποιοδήποτε λόγο— κατάσχεση και εξαναγκαστική πώληση. (Εξαιρείται η διαδικασία κατάσχεσης των ακινήτων, στην οποία μπορούν να προβούν τα νομικά και φυσικά πρόσωπα στην Τουρκία με σκοπό την είσπραξη των οφειλομένων προς αυτά).

6. Απαγορεύεται η κατά βούλησιν μεταβίβαση της κυριότητας των ακινήτων, στα οποία είναι μέτοχοι και άτομα με ελληνική υπηκοότητα, ακόμα κι αν υπάρχει η συγκατάθεση των άλλων μετόχων. Η δημοπράτηση δύναται να γίνει μόνο κατόπιν δικαστικής απόφασης ενώ το ποσό που θα χωριστεί από την αξία υπάγεται στις διατάξεις της παραγράφου α' του άρθρου δύο.

7. Η μη εφαρμογή των διατάξεων της απόφασης αυτής πάνω στους Έλληνες που έχουν ελληνική υπηκοότητα, όχι όμως και ελληνική καταγωγή.

8. Να μη ληφθεί υπόψη η αλλαγή υπηκοότητας των ατόμων που έχουν ελληνική υπηκοότητα τα οποία μετά την έναρξη της ισχύος των διατάξεων αυτής της απόφασης θα αλλάξουν (υπηκοότητα).

9. Η εφαρμογή των παραπάνω διατάξεων να εποπτεύεται από τα δικαστήρια και από άλλες διοικητικές υπηρεσίες και εφόσον διαπιστωθούν πράξεις ή ενέργειες αντίθετες προς τις διατάξεις της απόφασης αυτής να γνωστοποιούνται αμέσως στις τοπικές εφοριακές αρχές.

Κατόπιν του υπ. αριθμόν Α.6 (22) ΔΥ. 3-382 της 16.9.1964 εγγράφου του υπουργείου Εξωτερικών, και σύμφωνα με την παράγραφο 1 του υπ. αριθμόν 1062 νόμου, αποφασίστηκε στις 2.11.1964 από το Κυβερνητικό Συμβούλιο.

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΤΖΕΜΑΛ ΓΚΙΟΥΡΣΕΛ**

Υπογραφές των μελών του Κυβερνητικού Συμβουλίου

Αυτά τότε. Σήμερα η απόφαση αυτή άρθηκε με νεότερη απόφαση του τουρκικού υπουργικού συμβουλίου (6.2.88), αλλά οι ελληνικές περιουσίες της Πόλης, παραμένουν πάντα δεσμευμένες. Απλώς υπάρχουν πληροφορίες που αναφέρουν ότι ετοιμάζεται νομοσχέδιο —με πρωτοβουλία της Κτηματικής Τράπεζας της Τουρκίας— το οποίο ίσως ρυθμίσει οριστικά και πέραν των διακηρύξεων το ζήτημα των ελληνικών περιουσιών.

● **Δεύτερον:** Όπως έγραψε και το κυβερνητικό «Βήμα» «η κάθε χώρα αναγνώρισε την υποχρέωση σεβασμού της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας της άλλης» και υιοθετήθηκε ένας «κώδικας διαγωγής» στις σχέσεις τους, με στόχο την αποφυγή των εντάσεων. Πράγματι, είναι μεγάλη πρόοδος να αναγνωρίζει η Τουρκία, την εδαφική μας ακεραιότητα και ανεξαρτησία πέντε μήνες από τον «μη πόλεμο» του Νταβός. Γιατί ο κ. Γιλμάζ θα μπορούσε κάλλιστα να εγείρει θέμα Δυτικής Θράκης —άλλωστε το έκανε ο συνάδελφός του της Άμυνας αυτές τις ημέρες— ή να απαιτήσει ολοκληρωτή την υφαλοκρηπίδα. Πάλι καλά, να λέμε.

● Ένα τρίτο και πολύ συγκεκριμένο αποτέλεσμα των συνομιλιών Γιλμάζ - Παπούλια είναι ότι και οι δυο τους συμφώνησαν ότι η ελληνοτουρκική προσέγγιση αφορά μόνον τους πρωθυπουργούς τους. Κατέβαλλαν λοιπόν κάθε δυνατή προσπάθεια για να μην παρεμποδιστεί η επίσκεψη του κ. Οζάλ στην Αθήνα στις 13 Ιουνίου, ο μόνος επαναλαμβάνοντας συνεχώς ότι θα πάει στη Β. Κύπρο —αν έλεγε ότι δεν θα πάει οι Τούρκοι στρατηγοί θα επέβαλαν στον κ. Οζάλ να εγκαταλείψει το Νταβός— ο δε κ. Πα-

πούλιας έκανε ότι δεν άκουγε, για να μην σχολιάσει και αναγκαστεί έτσι ο κ. Οζάλ να μην έρθει. Και αν δεν έρθει τότε τι θα γίνει το Νταβός, οι εκλογές και η αναβίωση των Βενιζέλου - Ατατούρκ;

«Λεπτομέρειες»

Κατά τα άλλα με την έναρξη των συνεδριάσεων της ελληνοτουρκικής επιτροπής άρχισαν και οι δυστοκίες, επειδή η ελληνική πλευρά τόλμησε να θίξει το κυπριακό. Συνάντησε όμως την σθεναρή αντίσταση της τουρκικής πλευράς και το αποτέλεσμα ήταν τελικά ισόπαλο. Το κυπριακό δεν συζητήθηκε μόνον, αλλά ύστερα από κάποιες απειλητικές νύξεις του κ. Ρουμπάτη, (δεν απευθυνόταν φυσικά στην Άγκυρα αλλά στις Βρυξέλλες και στην Ουάσινγκτον), οι Τούρκοι υποχώρησαν και δήλωσαν ότι ο κ. Οζάλ θα δεχθεί να συζητήσει το κυπριακό όταν έλθει στην Αθήνα, εφόσον όμως το θέσει ο κ. Παπανδρέου. Αυτό έλειπε να το έθετε με δική του πρωτοβουλία.

Αλλά και οι Τούρκοι έκαναν υποχωρήσεις και μάλιστα στο πολύ σημαντικό θέμα των στρατιωτικών ασκήσεων στο Αιγαίο. Έτσι υπαναχώρησαν από τις προτάσεις που έκαναν στην προηγούμενη

συνεδρίαση της κοινής υποεπιτροπής στην Αθήνα (βλ. προηγούμενο τεύχος) και απέσυραν την πρότασή τους να δεσμευτεί μόνο μια περιοχή για άσκηση. Έτσι, συμφώνησαν μόνον να γίνονται λιγότερες ασκήσεις, άρα να δεσμεύονται και λιγότερες ημέρες, οι ασκήσεις όμως θα γίνονται σε όλη την περιοχή. Οι πληροφορίες μας αναφέρουν ότι οι Τούρκοι υπαναχώρησαν από τις «διαλλακτικές» προτάσεις τους στο θέμα των ασκήσεων, επειδή όπως γράψαμε και στο προηγούμενο τεύχος η ελληνική πλευρά δεν είχε καταλήξει τη στάση θα τηρήσει απέναντί τους, λίγες ώρες πριν τη συνεδρίαση της πολιτικής επιτροπής.

«Διαμαρτυρηθείτε, διαμαρτυρηθείτε»

Πριν από τρεις μήνες, στο τχ. 368 (της 11.3.88) το ΑΝΤΙ, προανήγγελε το θάνατο του Νταβός, λόγω του διλήμματος που αντιμετώπιζε και αντιμετωπίζει ο κ. Παπανδρέου: Να συνεχίσει, με τον κίνδυνο να υποπέσει σε σοβαρές υποχωρήσεις, λόγω της τουρκικής αδιαλλαξίας αλλά και της έλλειψης σοβαρής προετοιμασίας της ελληνικής πλευράς, ή να εγκαταλείψει το Νταβός με πρόσχημα την σκληρή στάση των Τούρκων.

Οι τελευταίες εξελίξεις δικαίωσαν νομίζουμε αυτή την εκτίμηση. Ο κ. Παπανδρέου προχωρά μόνον στο μονοπάτι του «μη πολέμου», αλλά έχει αρχίσει να κρατεί και «πισινή»: Η παρουσίαση του κ. Γιλμάζ για παράδειγμα ως «γερακιού» και «ανθρώπου του Εβρέν» εξυπηρετεί το σενάριο της τουρκικής αδιαλλαξίας και προετοιμάζει τη νέα στροφή του κ. Α. Παπανδρέου. Μια στροφή όμως που δεν θα γίνει τόσο επιδεικτικά όσο η προηγούμενη στο Νταβός, αλλά σιωπηρά, με τη σταδιακή εγκατάλειψη του κυπριακού για μια ακόμα φορά στις διεθνείς καλές δες.

Βέβαια, αυτό που ενδιαφέρει τους συμμάχους, το ξεμπλοκάρισμα δηλαδή της νοτιοανατολικής πτέρυγας του ΝΑΤΟ, και η παγιοποίηση των ελληνοτουρκικών σχέσεων σε ένα επίπεδο «μη πολέμου» θα έχει επιτευχθεί. Συνιστούμε λοιπόν στα στελέχη εκείνα του ΠΑΣΟΚ, της ΕΑΡ και της υπόλοιπης Αριστεράς που ετοιμάζονται να πάρουν μέρος στο συλλαλητήριο εναντίον της επίσκεψης Οζάλ να σκεφθούν δυο φορές, επειδή όπως μας έλεγαν άνθρωποι του Καστριού ο πρωθυπουργός δεν διάκειται και τόσο εχθρικά απέναντί τους. Ίσως και να τον εξυπηρετεί η εκδήλωση διαφωνιών προς το Νταβός μέσα από τον ίδιο το κόμμα του.

Μπορούν αντίθετα, όσοι δεν θέλουν τον Οζάλ στην Αθήνα να τον σταματήσουν στο αεροδρόμιο, επειδή ο Τούρκος πρωθυπουργός θα έλθει στην Ελλάδα χωρίς βίζα.

Β.Ζ. - Γ.Σ.

Ο κ. Γιλμάζ κατά την επίσκεψή του στο Καστρί.

ΑΝΤΙ ΛΑΛΟΙ

● **ΑΙ ΓΕΝΝΕΑΙ ΠΑΣΑΙ.** Μετά τη «δεξιά» ομιλία του Ηρακλείου ο κ. Α. Παπανδρέου είναι έτοιμος να εκφωνήσει και μια «αριστερή» επίσης βαρυσήμαντη. Αυτή τη φορά το ακροατήριο του δεν θα είναι τόσο μαζικό, θα είναι όμως εκλεκτό. Θα αποτελείται από εκπροσώπους των «γενιών» του «114» του «αντι-δικτατορικού αγώνα», του «Πολυτεχνείου» κ.ο.κ. Η συγκέντρωση - συνέντευξη θα γίνει στις 10 αυτού του μήνα, στο πρώην Pamela's και στο «τιμητικό Προεδρείο» συμμετέχουν οι κκ. **Φοίβος Ιωαννίδης, Γιώργος Μπινιάρης** κ.ά. Περιμένουμε λοιπόν να ακούσουμε πως το ΠΑΣΟΚ θα επιχειρήσει να νουθετήσει για μια ακόμα φορά τις «μετα-Μεταξά» γενεές...

● **ΚΟΜΠΡΑΔΟΡΟΙ.** Διεθνείς οι ειρηνευτικές προσπάθειες της κυβέρνησης. Η Ελλάδα πουλούσε πολεμοφόδια στο Ιράν με αντάλλαγμα πετρέλαιο, το οποίο αφού επεξεργαζόταν σε ελληνικά διυλιστήρια το μεταπωλούσε στη διεθνή αγορά με μεγάλο ποσοστό κέρδους. Η νέα πληροφορία για τη γνωστή ανάμιξη της κυβέρνησης Παπανδρέου στον πόλεμο του Περσικού Κόλπου δημοσιεύθηκε από το γνωστό Αμερικανό δημοσιογράφο **Τζακ Άντερσον**, αναδημοσιεύθηκε σε πολλές αμερικανικές εφημερίδες, αλλά εδώ, φυσικά αποσιωπήθηκε.

● **ΤΙ ΠΛΗΞΗ ΘΕΕ ΜΟΥ (1).** Αλλά η σημαντικότερη πληροφορία στο ίδιο άρθρο του Άντερσον είναι άλλη: τις πληρωμές από το ιρανικό πετρέλαιο τις εισέπραττε «ανώτατος αξιωματούχος του ελληνικού υπουργείου Άμυνας». Ο κ. Άντερσον δεν αποκαλύπτει το όνομα του εν λόγω αξιωματούχου, ούτε πού πήγαιναν τα χρήματα. Καλά πληροφορημένη κυβερνητική πηγή μας

αποκαλύπτει όμως ότι, όπως και στην περίπτωση Λούβαρη, τα χρήματα πήγαιναν στο ΙΚΑ.

● **ΕΛΑ ΝΑ ΔΕΙΣ.** Στο προηγούμενο τεύχος γράφαμε ότι ένας από τους επτά διεκδικητές της ηλεκτρικής καρέκλας της οδού Ζαλοκώστα είναι και ο γαμπρός του πρωθυπουργού κ. **Θ. Κατσανέβας**. Ο κ. Θ. Κατσανέβας διάβασε την πληροφορία και αποφάσισε να δράσει δυναμικά για να προλάβει τους άλλους έξι αντιπάλους του. Την ώρα που ο κ. Παπανδρέου μιλούσε στο Ηράκλειο μπήκε στο «βαν» της τηλεόρασης, όπου οι κ. **Ρουμπάτης** και **Μπρισίμ** «πολλαπλασίαζαν» το πλήθος που άκουγε τον κ. πρωθυπουργό και ζήτησε να συμμετάσχει στο μοντάζ. Ο κ. Ρουμπάτης του είπε ότι «δεν είχε καμιά δουλειά εκεί», εφόσον αυτός είναι ο κυβερνητικός εκπρόσωπος, όμως, ο κ. Κατσανέβας επέμεινε, τονίζοντας ότι πρόκειται για κομματική συγκέντρωση, άρα αυτός είναι αρμόδιος, και φυσικά έγινε το «έλα να δεις».

● **ΑΡΧΗΓΙΣΚΟΙ.** Ευγενής η άμιλλα των δελφίνων του χάους. Τα περισσότερα χειροκροτήματα τα εισέπραξαν στο Ηράκλειο οι κ. Κουτσόγιωργας και Γεννηματάς, αλλά ο τελευταίος, εισέπραξε, επιπλέον, μπαίνοντας στο ξενοδοχείο, και ένα μεγαλοπρεπές «γειά σου ...αρχηγέ». Μάλλον δάκτυλος του πρώτου θα ήταν, για να το ακούσει ο κ. Παπανδρέου που είχε καταλύσει στο ίδιο ξενοδοχείο. Αν μη τι άλλο, το ΠΑΣΟΚ θα μας κάνει όλους «εξπέρ» στην πολιτική τακτική.

● **ΤΙ ΠΛΗΞΗ ΘΕΕ ΜΟΥ (2).** Για την ουσία του ανασχηματισμού θα διαβάσετε σε άλλες σελίδες του περιοδικού. Εδώ

θα σημειώσουμε μόνο ότι το είδος και το εύρος του ανασχηματισμού θα δείξει —αν δεν έδειξε ακόμα— τους γενικότερους προσανατολισμούς του κ. Α. Παπανδρέου. Ένας ευρύς ανασχηματισμός —λένε οι επαίοντες— θα σημαίνει «πάμε για εκλογές». Αντίθετα, ένας ανασχηματισμός ρουτίνας, χωρίς δηλαδή την επιστράτευση των «μεγάλων» ονομάτων θα απομακρύνει το ενδεχόμενο των εκλογών και θα μας επιτρέψει να κάνουμε διακοπές. Μέχρι την περασμένη εβδομάδα πάντως είχαν φτάσει στον κ. Α. Παπανδρέου τέσσερις προτάσεις για το είδος και το εύρος του ανασχηματισμού:

— Η πρόταση **Λιβανη - Αλευρά**, άξονας της οποίας είναι η μεγαλύτερη δυνατή χρησιμοποίηση κοινοβουλευτικών, με κάποια γεωγραφική κατανομή των χαρτοφυλακίων. Αδυναμία της πρότασης αυτής είναι ότι αφήνει ανοικτό το ενδεχόμενο ενός ακόμα ανα-

σχηματισμού πριν από τις εκλογές.

— Η πρόταση **Γεννηματά**, ο οποίος υποστηρίζει έναν ευρύ —και τελευταίο πριν από τις εκλογές ανασχηματισμό— με κριτήρια μόνο αξιοκρατικά. Αδυναμία της πρότασης η κάλυψη των κριτηρίων: Άντε γύρευε τώρα αξιοκρατίες...

— Η πρόταση **Κουτσόγιωργα**, η οποία προσπαθεί να συγκεράσει τις δυο προηγούμενες, δηλαδή «άξιοι, κατανεμημένοι γεωγραφικώς», σε συνδυασμό με την αξιοποίηση κοινοβουλευτικών.

— Η πρόταση **Παπανδρέου**, που είναι και η μόνη που θα περάσει τελικά. Αλλά το τελευταίο είναι ιστορία για καφετζούδες...

● **ΑΓΕΝΕΙΑ.** «Η εκλογή του Γιώργου Βασιλείου στη Νότια Κύπρο, ο οποίος δείχνει να είναι διαλλακτικός, φίλος της ειρήνης και οπαδός της υ-

πογραφής μιας συμφωνίας, αυξάνει τις ελπίδες των Τουρκοκυπρίων για μια ειρηνική επίλυση του προβλήματος». (Δήλωση του Όσκαρ Οζκιούρ, ηγέτη του τουρκοκυπριακού Δημοκρατικού Τουρκικού Κόμματος).

● **ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ.** Για μια θέση στο υπουργείο Άμυνας αγωνίζονται μεταξύ άλλων

των (Παπαγεωργόπουλος, Παπαδονικολάκης, Μαρκόπουλος) και η ...κ. Καλλιόπη Μπουρδάρη. Όχι δεν είναι αστειό. Το όνομά της συζητήθηκε πραγματικά για το υπουργείο Άμυνας μόνο που αυτοί που το πρότειναν ξέχασαν το μικρό της όνομα.

● **ΚΑΤΣΙΚΟΠΟΔΑΡΟΣ.** Όταν η ιστορία είναι μια κακή έμπνευση. Ο «πρέσβης εκ προσωπικοτήτων» όπως τον αποκάλεσε Τούρκος διπλωμάτης κ. **Μίκης Θεοδωράκης** ετοιμάζεται πυρετωδώς για την επίσκεψη Οζάλ. Σύμφωνα με έγκυρες πληροφορίες μελετά συστηματικά την ιστορία των Φοινίκων. Λέτε να αποδείξει ότι οι Κύπριοι είναι Φοινίκες κι όχι Έλληνες; Πάντως ο κ. Θεοδωράκης δικαίωσε τη φήμη του για μια ακόμα φορά. Γρυσούζεψε και το Νταβός.

● **Η ΦΑΡΣΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗΣ.** Η επανάληψη της ιστορίας τρομοκρατεί. Προσωπική επιστολή στον κ. Α. Παπανδρέου έστειλε σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες ο καθηγητής κ. **Φάνης Κακριδής**. Ο κ. Κακριδής επισημαίνει στον πρωθυπουργό ότι για να ξεπεραστεί η κρίση που μαστίζει την παιδεία πρέπει να αναλάβει ο ίδιος ο κ. Α. Παπανδρέου το χαρτοφυλάκιο του αρμόδιου υπουργείου όπως είχε κάνει και ο πατέρας του. Ο κ. Παπανδρέου όμως δεν θέλει να ακούσει κουβέντα για το θέμα αυτό επειδή το θεωρεί γρουσουζιά. Αφού έτσι κι αλλιώς «γράφει ιστορία»...

του Β. Φρηκ

ΟΙ ΛΥΚΟΙ ΠΕΘΑΙΝΟΥΝ ΝΕΟΙ

Ενα βασίλειο μικρογραφία, αν και κα-
κέκτυπη, της «Νέας Υόρκης» του
Κάρπεντερ, όπου όμως δεν υπάρχει
ούτε θα υπάρξει ποτέ ένας Κεν Ράσελ
που θα καταφέρει να αποδράσει. Κορυ-
φαίο παράδειγμα ο Βαγγέλης Κώτσιας,
ένας πρώην τοξικομανής που πιάστηκε
και προπηλακίστηκε από τη δίωξη ναρ-
κωτικών τη στιγμή που έβγαине από το
κέντρο θεραπείας και αποκατάστασης ό-
που εργάζεται τώρα.

Τα ρεπορτάζ είναι δύσκολα στην πλα-
τεία Εξαρχείων γιατί τσακίζονται επάνω
στη συμφωνία σιωπής θυτών και θυμά-
των. Οι έμποροι του λευκού θανάτου
πουλάνε το εμπόρευσμά τους στο φως
του ήλιου, μπροστά στα μάτια των αστυ-
νομικών που τους παρακολουθούν από
τα γύρω καφενεία, μπροστά στα μάτια
μας που μάθαμε να τους αναγνωρίζουμε
ύστερα από λίγες ώρες μόνο παραμονής
στην πλατεία. Ο Βαγγέλης ο Φαλάκρας,
ο «Τραβεστί»... Κανείς όμως δεν τους κα-
ταδίδει, κανείς δεν δέχεται να σου μιλή-
σει για τα κυκλώματα. Είναι χαφιεδισμός
να αποκαλύψεις το όνομα αυτού που
σκοτώνει σιγά - σιγά κάθε μέρα, τον πιο
κολητό σου φίλο. Είναι «αστυνομική νοο-
τροπία» το να θέλει κανείς να φτάσει στη
ρίζα του κακού και να ξηλώσει το κύκλω-
μα

Είναι λοιπόν πολύ αργά για ήρωες στα
Εξάρχεια. Ιδιαίτερα για δημοσιογρά-
φους —και άλλους— που όταν οι αναρχι-

κοί σπάνε στο ξύλο κάποιο «βαποράκι»
μαζεύονται τρέχοντας στην πλατεία και
θέλουν να βγάλουν όλη την αλήθεια για
τη διακίνηση της «άσπρης», για το κύ-
κλωμα που έχει τη μαγική ικανότητα να
πετυχαίνει εκεί που σπάει τα μούτρα του
το σύστημα και ο κ. Δροσογιάννης και κά-
νει τους «τρομοκράτες» άβουλα όντα
που κάνουν τα πάντα για τη δόση.

Μήπως είναι αυτή η αλήθεια; Μήπως η
πραγματικότητα ξεπέρασε για μια ακόμα
φορά τα «μπεστ σέλλερ» και είμαστε, ε-
νώπιος ενωπίω με μια αδίστακτη συνω-
μοσία εξουσίας - λαθρεμπόρων, με στό-
χο τη «διάβρωση της νεολαίας», όπως ε-
πιμένουν κάποια έντυπα και μερικοί «φο-
ρείς»; Μήπως ο «αμερικάνικος τρόπος
ζωής» που ενίοτε εκλαμβάνεται και ως
σοσιαλισμός, μεσογειακός και πράσινος,
έχει μεταφερθεί και στην καταστολή;

Ίσως να ήταν κι έτσι, με την προϋπό-
θεση ότι θα υπήρχαν ακόμα ...νέοι στην
Ελλάδα. Η αλήθεια είναι δυστυχώς πολύ
πιο απλή. Οι έμποροι ναρκωτικών κάνουν
καλύτερα τη δουλειά τους αν δουλεύουν
σε γκέτο, όπου γνωρίζουν τους πάντες
και τα πάντα και μπορούν να κερδίσουν
από το κάθε τι, από την πρέζα, μέχρι το
χοντρό κύριο που θα «πάρει» μια δεκαε-
ξάχρονη, που θέλει τη δόση της και το
φέρετρο μέσα στο οποίο θα την εναποθέ-
σουν σε λίγο: καθετοποίηση της παρα-
γωγής που λέει και η πολιτική οικονομία.
Έτσι το σοσιαλιστικό μας υπουργείο Δη-

μόσιας Τάξης —ίσως και με την υπόδειξη
εκείνων των επαναστατών της γενιάς
του Πολυτεχνείου που παρεπιδηθούν α-
κόμα στο υφυπουργείο Νέας Γενιάς—
τους έφτιαξε ένα γκέτο.

Πριν από δυο χρόνια, τα ΜΑΤ «καθάρι-
σαν» μέσα σε μια βδομάδα την Πλατεία
Εξαρχείων από τους αναρχικούς και
τους τρομοκράτες. Τους ακούμπησαν
που θα έλεγε και ο «στρατηγός». Αλλά
την ίδια στιγμή που οι αναρχικοί έφευ-
γαν κυνηγημένοι από την Εμμανουήλ
Μπενάκη, τα «πρεζόνια», τα «βαποράκια»
και οι έμποροι του «λευκού θανάτου», έμ-
παιναν στην πλατεία από την Τσαμαδού.

Το τμήμα παρανομίας

Είναι ακόμα εκεί. Τους φρουρούν καλά
τα ΜΑΤ και τα περίπολα του Ε' Τμήματος
Ασφαλείας. Τόσο καλά, μάλιστα που ό-
ποιος αναρχικός τολμήσει και σπάσει
στο ξύλο κανένα «βαποράκι», εξοργισμέ-
νος από το θάνατο κάποιου πρεζονιού
φίλου του, τα όργανα της Τάξης θα τον
εντοπίσουν και θα τον πιάσουν αμέσως.
Θα αφήσουν όμως ελεύθερο τον έμπορο
του θανάτου, που θα υποβάλει και μήνυ-
ση από πάνω.

Την περασμένη εβδομάδα μια ομάδα
παιδιών εντόπισε έναν έμπορο ηρωίνης
στην «ώρα της δουλειάς». Τον έπιασαν,
βρήκαν τα σύνεργα της «δουλειάς» μέσα
στο αυτοκίνητο, μαζί με τέσσερα γραμ-
μάρια εμπορεύματος και τον έσπασαν

στο ξύλο. Η αστυνομία έσπευσε βεβαίως επί τόπου, άφησε ελεύθερο τον έμπορο —η ιδιωτική πρωτοβουλία είναι πάντα ιερή— και απείλησε τους δράστες της αυτοδικίας ότι «θα τους πάει μέσα».

Πριν από λίγους μήνες σε ένα άλλο επεισόδιο τους είχαν πάει πράγματι μέσα. Και ο πρώτος έμπορος ηρωίνης που δάρθηκε από αναρχικούς κυκλοφορεί σήμερα ελεύθερος στην πλατεία, υπό την προστασία του νόμου, κορυφαίο παράδειγμα —και σύμβολο— της παρανομίας της εξουσίας.

Το όνομά του το ξέρουν όλοι στην πλατεία. Το γνωρίζουμε κι εμείς το γνωρίζουν κι οι αστυνομικοί του Πέμπτου. Ας πούμε ότι τον λένε Θανάση Μπ. Δεν γίνεται όμως τίποτα. Τον πιάνεις την ώρα που πουλάει, τον πας στους αστυνομικούς, που κάθονται απέναντι στο «τσαφ» και πίνουν φραπεδάκι και, λες «αυτός είναι, πιάστε τον». Θα δηλώσουν αναρμόδιοι. «Εμείς είμαστε εδώ για να φυλάμε την τάξη, γι' αυτά είναι αρμόδια η δίωξη ναρκωτικών».

Οι λέξεις έχουν χάσει το νόημά τους. Ποια «τάξη» να εννοούν άραγε τα συμπαθή όργανά της; Αυτήν που εννοούμε όλοι μας, ή κάποιαν άλλη;

Ποιος είπε, όμως, ότι η δίωξη ναρκωτικών δεν επεμβαίνει στην πλατεία Εξαρχείων; Στις 18 Μαΐου, το μεσημέρι, ομάδα αστυνομικών που κατά δήλωσή τους ανήκουν στη δίωξη ναρκωτικών συνέλαβαν μπροστά στο Κέντρο Θεραπείας Τοξικομανών της οδού Βαλτετσίου, τον υπάλληλό του Βαγγέλη Κώτσια. Την ίδια ώρα, λίγα μέτρα πιο κάτω, στην πλατεία άλλαζε χέρια ηρωίνη αξίας δεκάδων χιλιάδων.

Ο Κώτσιας —που είναι πρώην χρήστης και θεραπεύτηκε χάρις τις προσπάθειες του κέντρου που ανήκει στο πρόγραμμα «Ιθάκη»— προπηλακίστηκε, ερευνήθηκε και δέθηκε με χειροπέδες. Ποιος του είπε να θεραπευθεί και να βοηθά όσους δεν μπόρεσαν ακόμα, δουλεύοντας στο κέντρο; Δεν είχε προφανώς την άδεια της αστυνομίας.

Το γεγονός αυτό τα λέει όλα. Την ώρα που οι έμποροι της ηρωίνης κινούνται ελεύθεροι στην πλατεία, την ώρα που οι γνώριμοι της δίωξης ναρκωτικών «Θανάσης Μπ.», «Περικλής», «Τραβεστί», πουλάνε ανενόχλητοι τα φακελάκια τους, οι αστυνομικοί πιάνουν πρώην χρήστες και τρομοκρατούν με τις ενέργειές τους όσους εργάζονται στο κέντρο αποθεραπείας τοξικομανών. Η ερμηνεία σε όλα αυτά είναι μόνο μια και μπορεί να τη δώσει ο καθένας.

Η αυταπάτη της αυτοδικίας

Οι αντιφάσεις και η βρώμα της πλατείας Εξαρχείων βγήκαν για μια ακόμα

φορά στο φως της δημοσιότητας τη βδομάδα που πέρασε. Λίγες ημέρες μόνο μετά την ανατίναξη από τον ΕΛΑ μιας ντισκοτέκ - κέντρου διακίνησης ναρκωτικών της Νίκαιας, μια ομάδα αναρχικών -που κατά τηλεφωνική δήλωση αυτοαποκαλούνται «Λύκοι» - έκανε «ντου» στο ζαχαροπλαστείο «Νανά» και το έσπασε.

Αιτία; «Η Νανά» είναι το μεγαλύτερο και γνωστότερο κέντρο διακίνησης ηρωίνης στα Εξάρχεια, υπό τα όμματα της αστυνομίας» μας είπαν όσοι περίοικοι και θαμώνες της πλατείας ρωτήσαμε.

Αφορμή; Ο θάνατος της «μασκώτ», ενός ανήλικου μέλους της παρέας των «λύκων», από ναρκωτικά - πόσες φορές άραγε μου είχε ζητήσει ένα εικοσάρικο;

Ερωτηματικά: Οι «Λύκοι» μπούκαραν στη «Νανά», για να εκδικηθούν το θάνατο του φίλου τους, στις οκτώ το βράδυ. Ο ιδιοκτήτης της «Νανά», κατά δήλωσή του, τηλεφώνησε αμέσως στην Αστυνομία, αλλά αυτή κατέφθασε ύστερα από δυο ώρες, όταν το μαγαζί είχε γίνει λίμπα. Σημειώτεον ότι δεν κινήθηκε και κανένας από τους αστυνομικούς που γεμίζουν την πλατεία.

Ποιά είναι η αιτία της καθυστέρησης; Μήπως η ελληνική Αστυνομία απέκτησε

Τα ρεπορτάζ είναι δύσκολα στην πλατεία Εξαρχείων. Ο δημοσιογράφος δεν είναι εύκολα αποδεκτός στο «βασίλειο» της αμφισβήτησης, της αναρχίας και της πρέζας. Ένα βασίλειο δημιούργημα της Αστυνομίας και του «στρατηγού» Δροσογιάννη, περικυκλωμένο από «μπάτσους», σουβλάκια και «παμπ», του οποίου οι υπήκοοι αργοπεθαίνουν —σαπίζουν καλύτερα— μπροστά στα μάτια των κοινών θνητών που αψηφούν τις διαταγές και περνούν ακόμα από την πλατεία.

επιτέλους αντίληψη της τακτικής και άφησε στους αναρχικούς αυτό που δεν μπορεί να κάνει η ίδια; Την καταστροφή δηλαδή ενός κέντρου διακίνησης ηρωίνης; Θα το πιστεύαμε ευχαρίστως αν η «Νανά» δεν εμφανιζόταν μαζί με τα ΜΑΤ και την γκετοποίηση των Εξαρχείων. Αν ο «Περικλής» που την κουμαντάριζε, δεν έχει καταγγεληθεί ως «άνθρωπος των μπάτσων» και δεν είχε διωχθεί πριν από ένα μήνα από τον ιδιοκτήτη της «Νανά». Πολύ περισσότερο, θα το πιστεύαμε αν οι ίδιοι που επιτέθηκαν στη «Νανά» δεν μας έλεγαν ότι δεν αποκαλούνται «Λύκοι» και δεν γνωρίζουν τίποτα για το περίεργο τηλεφώνημα σε εφημερίδα με το οποίο δηλώθηκε η ταυτότητά τους.

Φαίνεται λοιπόν ότι ο ΕΛΑ και η ένοπλη βία δεν γεννούν μόνο κακέκτυπα, αλλά και κίβδηλα αντίτυπα. Το μόνο βέβαιο στην ιστορία είναι η αδυσώπητη πάλη των κυκλωμάτων της ηρωίνης για τον έλεγχο της πλατείας, μπροστά στα μάτια της Αστυνομίας και ίσως και με την άδειά της.

«Οι μπάτσοι πουλάνε, λοιπόν, την ηρωίνη»; Η αλήθεια δεν έχει φτάσει ακόμα εκεί που έφτασαν κιόλας τα συνθήματα των αφισών που γεμίζουν την πλατεία. Είναι όμως αλήθεια ότι:

- Τα Εξάρχεια, «Καρτιέ - Λατέν», ίσως κάποτε των Αθηνών έγινε με την ανοχή της Αστυνομίας και λόγω της δράσης της Αστυνομίας γκέτο πρεζονιών, εμπόρων ηρωίνης, εκπόρνευσης και χαφιεδισμού.

- Τα Εξάρχεια, δεν είναι πλέον, αναρχοκρατούμενα. Οι τρισάθλιες υπάρξεις που βλέπουν όσοι περνούν από εκεί δεν είναι αναρχικοί, αλλά πρεζόνια. Όλοι νομίζουν όμως ότι είναι αναρχικοί, άλλωστε το λέει και η Αστυνομία. Πες - πες, η συκοφάντηση γίνεται πραγματικότητα και κανείς δεν ξέρει ποια είναι η αλήθεια και ποιο το ψέμμα.

- Στα δυο χρόνια της ασφυκτικής παρουσίας της στα Εξάρχεια η αστυνομία δεν συνέλαβε ούτε έναν έμπορο ναρκωτικών - αν δεν είναι αλήθεια αυτό, ας μας πει ποιον έμπορο ναρκωτικών συνέλαβε. Συνέλαβε όμως αναρχικούς που έπιαναν εμπόρους ναρκωτικών, νέους που μοίραζαν προκηρύξεις, πρώην χρήστες που σύχναζαν σε κέντρα θεραπείας τοξικομανών.

Τα πραγματικά περιστατικά λοιπόν μας οδηγούν για την ώρα σε ένα και μοναδικό συμπέρασμα: Κάποιοι εκμεταλλεύτηκαν, αν δεν προκάλεσαν την επιχείρηση «εξυγίανση των Εξαρχείων» του κ. Δροσογιάννη και έκαναν τα Εξάρχεια γκέτο διακίνησης ναρκωτικών, εκπόρνευσης, συκοφάντησης κάθε αντίπαλης ιδέας γκέτο παραγωγής χαφιεδών, απόλυτα ελεγχόμενο από την Αστυνομία. ■

Το πραγματικό αφεντικό: ο κ. Ρόυς Ντίνερ.

Η ΥΓΕΙΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ «ΔΥΝΑΣΤΕΙΑ»

Αμερικανοί οι
ιδιοκτήτες του
«ΥΓΕΙΑ»

του Ρεπόρτερ

Είναι αλήθεια ότι η επιστολή του γενικού διαχειριστή του «Υγεία» κ. Θ. Χαραμή που δημοσιεύεται στις στήλες αυτές, είναι μια από τις πιο καλογραμμένες απαντήσεις που λάβαμε ποτέ. Κατά τα άλλα, ο κ. Χαραμής ακολουθεί κι αυτός την πεπατημένη και διαψεύδει για το θεαθήναι, αναφερόμενος σε άλλα περιστατικά και αποφεύγοντας να αναφερθεί στην ουσία των πραγμάτων.

Δεν απαντά λοιπόν στα βασικά ερωτήματα που θέσαμε στο προηγούμενο τεύχος για τις δραστηριότητες της πολυεθνικής American Medical International στο «Υγεία» και για το αν είναι ή όχι επιβλαβείς στη δημόσια υγεία. Εμείς, όμως, επιμένουμε:

- Για ποιο λόγο η έμπειρη AMI, επένδυσε εκατομμύρια δολάρια στην Ελλάδα, χωρίς προηγουμένως να εξασφαλίσει την έγκριση της εισαγωγής τους, γεγονός που της απαγορεύει να επανεξάγει τα κέρδη της στο μέλλον; Τι κρύβεται πίσω από αυτήν την αντιεμπορική και «αντικαπιταλιστική» πράξη;

- Γιατί η AMI αγοράζει στην Ελλάδα τη στιγμή που αναγκάζεται να πουλήσει στους εργαζόμενους της τις μετοχές 37 άλλων νοσοκομείων της, για να βελτιώσει την εικόνα της και να ικανοποιήσει τους δυσαρεστημένους μετόχους της που βλέπουν τις τιμές της στο χρηματιστήριο να πέφτουν συνεχώς;

- Γιατί οι εν Ελλάδι εκπρόσωποι της —μεταξύ των οποίων και ο κ. Χαραμής— αποφεύγουν να διευκρινίσουν ποιος επιτέλους ελέγχει το «ΥΓΕΙΑ». Αν η αγορά των μετοχών του ελληνικού θεραπευτηρίου είναι διαφανής τότε γιατί καταφεύγουν στις πλαστοπροσωπίες και στις εταιρείες σφραγίδες, όπως αποκαλύψαμε στο προηγούμενο τεύχος;

Νέα ερωτηματικά

Περιμένοντας λοιπόν ακόμα μια ουσιαστική απάντηση από τον κ. Χαραμή προχωρούμε σήμερα στην αποκάλυψη νέων στοιχείων όπως υποσχθήκαμε στο προηγούμενο τεύχος.

Δυσανεστημένη η πρεσβεία. Τον περασμένο Απρίλιο κάποιος κ. Μπέκερ που εμφανίζεται ως συμβολαιογράφος στο Λονδίνο και εκπροσωπούσε την AMI επισκέφθηκε με τον κ. Χαραμή την πρεσβεία των ΗΠΑ στην Αθήνα και συναντήθηκαν με τον κ. Ρόμπερτ Κήλυ. Δεν γνωρίζουμε τι ακριβώς διημήφθη μεταξύ τους, αλλά όπως είπαν αργότερα οι ίδιοι οι κ. Μπέκερ και Χαραμής ζήτησαν από τον πρόσβη των ΗΠΑ να παρέμβει προσωπικά στον πρωθυπουργό κ. Α. Παπανδρέου υπέρ της AMI. Έφυγαν όμως από την πρεσβεία δυσανεστημένοι επειδή ο κ. Κήλυ ήταν επιφυλακτικός και αρνήθηκε να υποθέσει το αίτημά τους. Προφανώς θα σκέφθηκε ότι και οι «Μπανανίες έχουν τα όριά τους».

Ο κ. Χαραμής τον οποίο ρωτήσαμε

σχετικά, μας επιβεβαίωσε τη συνάντηση και μας διευκρίνισε ότι μετά τα δημοσιεύματα του Τύπου, η πρεσβεία των ΗΠΑ ενδιαφέρθηκε για τον τρόπο μεταβίβασης των μετοχών και το νομότυπο της διαδικασίας. Οι συζητήσεις επί των ουσιαστικών προβλημάτων, προσέθεσε, έγιναν με τον εμπορικό ακόλουθο κ. Μίτσελ.

Παράνομη η διαχείριση του «ΥΓΕΙΑ» από την AMI. Στις 13.4.82 η American Medical (Europe) LTD και το «ΥΓΕΙΑ ΑΕ» υπέγραψαν σύμβαση με την οποία η διαχείριση του θεραπευτηρίου ανατέθηκε στην πρώτη. Η πράξη αυτή είναι παράνομη και άκυρη επειδή, όταν υπεγράφη, η American Medical (Europe) είχε πάψει να υπάρχει από τις 8.7.81, ημερομηνία κατά την οποία έγινε AMI (Europe).

Η «μαμά» AMI πίσω από όλα. Τη σύμβαση διαχείρισης της 13.4.82 υπέγραψε ως εκπρόσωπος της ανύπαρκτης American Medical (Europe) ο κ. Royce Diener. Στον ετήσιο ισολογισμό όμως της αμερικανικής AMI του 1987 διαβάσαμε με έκπληξη ότι ο κύριος αυτός είναι πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της AMI. Εξάλλου, το συνάλλαγμα για την αγορά των πρώτων μετοχών του «ΥΓΕΙΑ» (Οκτώβριος 1981 - Μάρτιος 1982) εισήχθησαν στην Ελλάδα από τη «μαμά» AMI, για λογαριασμό της AMI (Europe).

Αμερικανικά κόλπα και μπερδέματα. Έχουμε και λέμε λοιπόν: Τα δολάρια για την εξαγορά του πακέτου μετοχών του «ΥΓΕΙΑ» ήλθαν στην Ελλάδα από την «μαμά» AMI τη σύμβαση για την διαχείριση του θεραπευτηρίου την υπέγραψε ο πρόεδρος της κ. Diener, που εμφανίστηκε ως εκπρόσωπος της American Medical (Europe), η οποία επιπλέον δεν υπάρχει, τις μετοχές θα έπρεπε σύμφωνα με το νόμο να τις είχε η AMI (Europe), που έγινε AMI Hospitals και τελικά υπάρχει ως AMI (Health Care). (Θα αυξήσουμε τη σύγχυση των αναγνωστών μας προσθέτοντας ότι το Διοικητικό Συμβούλιο της AMI Hospitals ήταν το ίδιο και το αυτό με το Δ.Σ. της «μαμάς» AMI).

Και όμως, το πακέτο των μετοχών του «ΥΓΕΙΑ» το έχει σήμερα μια άλλη εταιρεία, που κάποτε λεγόταν Harley Street Medical Services και σήμερα λέγεται κι αυτή AMI (Europe). Τι σύμπτωση!

Αποκάλυψη τώρα. Την ίδια όμως στιγμή που οι εκπρόσωποι της AMI στην Ελλάδα τηρούσαν ένοχη σιωπή για την πραγματική ταυτότητα της εταιρείας που αγόρασε το «ΥΓΕΙΑ» (βλ. π.χ. πληρωμένη καταχώρηση στις εφημερίδες η οποία διαβεβαιώνει το αναγνωστικό κοινό ότι το ελληνικό θεραπευτήριο αγοράστηκε από την AMI (Europe), οι Αμερικανοί, απαλλαγμένοι ως γνωστόν από τις αναστολές των Ευρωπαίων, έγραφαν στον ετήσιο απολογισμό της «μαμάς» AMI για το 1982: «Η AMI υπέγραψε δεκαετή συμφωνία για τη διαχείριση του εκ 373 κλινών Διαγνωστικού και Θεραπευτικού

Κέντρου Αθηνών, γνωστού ως Υγεία, ενώ συγχρόνως αγόρασε και κατέχει το 35% των μετοχών της».

Τι μας ενδιαφέρει, όμως, αν το «ΥΓΕΙΑ» ελέγχεται από αμερικανικά κεφάλαια ή ευρωπαϊκή πολυεθνική; «Πολυεθνική ή μια πολυεθνική και η άλλη» θα μπορούσε να πει κανείς, χωρίς να έχει και πολύ άδικο.

Η αποκάλυψη της πραγματικής ταυτότητας του ιδιοκτήτη έχει παρόλα αυτά μεγάλη σημασία επειδή αποδεικνύει ότι η «μαμά» AMI επιχείρησε μέσα από έναν δαιδαλο εταιρειών - σφραγίδων και επιχειρησιακών φαντασμάτων να κρύψει το γεγονός ότι αυτή αγόρασε και ελέγχει το «ΥΓΕΙΑ». Και για να αναγκαστεί να το κάνει αυτό μια εταιρεία του μεγέθους και της πείρας της AMI σημαίνει ότι κάτι άλλο φοβάται και θέλει να κρύψει. Τα σοβαρά ερωτηματικά της υπόθεσης τίθενται λοιπόν σε αυτό ακριβώς το σημείο.

Γράφει ο κ. Χαραμής στην επιστολή του: «Οι αλλαγές στην επωνυμία που έγιναν στο Λονδίνο είναι καθ' όλα νόμιμες και κρίνονται με το δίκαιο της έδρας της εταιρείας. Όμως αυτές οι αλλαγές της επωνυμίας, παρόλο που δεν με αφορούν, σε καμιά περίπτωση δεν επηρεάζουν τη νομιμότητα της μεταβίβασης των μετοχών».

Μεγάλο το λάθος του νομικού συμβούλου της AMI κ. Ελευθ. Σταυρόπουλο —αν όχι του κ. Αλ. Λυκουρέζου που θα ασχοληθεί κυρίως όπως φαίνεται με το ποινικό μέρος της υπόθεσης μελλοντικά— είτε για τον ένα, είτε για τον άλλο πρέπει να υποθέσουμε ότι δεν είναι καλά πληροφορημένοι.

Τα ελληνικά δικαστήρια έχουν κρίνει, από το 1975, ακόμα, ότι για να αντιμετωπίσει φαινόμενα όπως αυτό που προκύπτει από την απόκρυψη της πραγματικής ταυτότητας της εταιρείας που ελέγχει το «ΥΓΕΙΑ», ο Έλληνας δικαστής παίρνει σαν δεδομένα και αφετηρία του συλλογισμού του για τον προσδιορισμό της ιθαγένειας της αλλοδαπής εταιρείας, το πραγματικό κέντρο αποφάσεων της εταιρείας, ασχέτως καταστατικού και ασχέτως οποιασδήποτε νόμιμης έδρας (απόφαση 2056/1974 του Μον. Πρωτ. Αθηνών).

Εξάλλου, στη Βρετανία ισχύει από καιρό η λεγόμενη θεωρία της «αποκάλυψης του εταιρικού πέπλου» (Lifting or piercing the veil of Incorporation) σύμφωνα με την οποία όταν μια θυγατρική εταιρεία θεωρείται εικονική και χωρίς καμιά πραγματική υπόσταση, ο δικαστής «αιρεί το πέπλο» για να αποκαλύψει ποιος πραγματικά την ελέγχει και να βγάλει τα απαραίτητα νομικά συμπεράσματα.

Όλα αυτά νομίζουμε ότι δίνουν πλέον την αφορμή στο ελληνικό δημόσιο και συγκεκριμένα στο υπουργείο Υγείας να επέμβει για να διαπιστώσει την πραγματική ταυτότητα του ιδιοκτήτη του «ΥΓΕΙΑ».

Προσθέτουμε ότι με αφορμή παρόμοια υπόθεση με αυτήν της AMI τα βρετανικά δικαστήρια έκριναν ότι εφόσον μια θυγατρική εταιρεία καθοδηγείται οργανωτικά, οικονομικά και επιχειρησιακά από την αμερικανική «μαμά» της, τότε δεν θεωρείται αγγλική, αλλά απλώς αντιπρόσωπος αλλοδαπού νομικού προσώπου, με όλες τις συνέπειες που επιφέρει αυτό.

Αυτά σημαίνουν ότι σύμφωνα με τα στοιχεία που αποκάλυψε το ANTI η εταιρεία που ελέγχει το «ΥΓΕΙΑ» δεν μπορεί να θεωρηθεί ευρωπαϊκή, αλλά αμερικανική. Με αποτέλεσμα να μην μπορεί να υπαχθεί στο ευρωπαϊκό δίκαιο και να μην έχει τις διευκολύνσεις που εξασφαλίζει η AMI πλαστογραφώντας την ταυτότητα του πραγματικού ιδιοκτήτη του «Υγεία».

Γράφει ο Χαραμής: «Ο τρόπος αγοράς του Υγεία είναι καθόλα νόμιμος, διαυγής και σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία και το νόμο του ΕΣΥ». Δεν θα επαναλάβουμε φυσικά γιατί η μεταβίβαση των μετοχών του ΥΓΕΙΑ αποτελεί παραβίαση του ΕΣΥ. Ο αναγνώστης μπορεί να ανατρέξει στο προηγούμενο τεύχος του ANTI και στα σχετικά δημοσιεύματα του Τύπου. Θα αποκαλύψουμε μόνο μια παρανομία:

Στις 25.2.88 ο κ. Χαραμής αγόρασε για λογαριασμό της AMI το υπόλοιπο 18% των μετοχών του «ΥΓΕΙΑ» που επέτρεψαν στην AMI να αποκτήσει τον πλήρη έλεγχο του θεραπευτηρίου. Η αγορά αυτή έγινε κατά παράβαση του Νόμου επειδή η AMI δεν διαθέτει την οριζόμενη από το νόμο περί «εγκαταστάσεως αλλοδαπών εταιρειών άδεια». Να τι αναφέρει σχετικά ο γραμματέας του Πρωτοδικείου Αθηνών (αρ. πρωτ. 3295):

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

Εκ της γενομένης ερεύνης εις τα βιβλία του Πρωτοδικείου Αθηνών από το έτος 1983 έως τον Απρίλιον του 1987 δεν ευρέθη καταχωρημένη η Εταιρεία υπό την Επωνυμία AMI (Europe) Ltd. αλλοδαπή Εταιρεία (εις τα βιβλία μας). Διαγράφονται 4 λέξεις.

Ο Γραμματέας
Ν. Γαβριηλίδης

Συνεπώς η AMI δεν μπορεί να προβαίνει σε δικαιопραξίες στην Ελλάδα και ο ίδιος νόμος καθορίζει ότι ο κ. Χαραμής πρέπει να κριθεί με βάση τις διατάξεις του άρθρου 458 του Ποινικού Κώδικα, επειδή «όστις συναλλάσσεται, ως εκπροσώπων αλλοδαπών ΕΠΕ μη κεκτημένην άδειαν εγκαταστάσεως παρ' ημίν τιμωρείται».

Δεν νομίζουμε ότι πρέπει να προσθέσουμε και άλλα στοιχεία για την ώρα. Η ταυτότητα αυτών που ελέγχουν πραγματικά το «ΥΓΕΙΑ» έχει αποκαλυφθεί, όπως και μερικές από τις καταστρατηγήσεις του νόμου στις οποίες κατέφυγαν για να μην αποκαλυφθεί η αλήθεια. Μένει φυσικά η διερεύνηση των κινήτρων τους. Αλλά για αυτά σε επόμενο τεύχος. Και ο διάλογος ανοικτός...

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗ ΤΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟΥ «ΥΓΕΙΑ»

● Το γράμμα του κ. Θ. Χαράμη, Γεν. Διαχειριστή του Νοσοκομείου «ΥΓΕΙΑ» που έφτασε στα γραφεία μας, αφορά το δημοσίευμα του προηγούμενου τεύχους:

Κύριε Διευθυντά,
Ομολογώ ότι προβληματίστηκα πολύ για τον τρόπο και τον χαρακτήρα που έπρεπε να πάρει η απάντησή μου στο δημοσίευμα του «ΑΝΤΙ», 20 Μάη 1988, με τίτλο «η υγεία στο χρηματιστήριο των αξιών» που υπογράφει ο ανώνυμος «ρεπόρτερ» σας.

Και αυτό γιατί μια απάντηση σε ένα ρεπορτάζ δάσος ανακριβιών με σαφείς αιχμές, άδικους και συκοφαντικούς υπαινιγμούς, επιχειρηματολογία βασισμένη σε παραποιημένα και ψεύτικα στοιχεία και λογικές ονειρών δεν μπορούν να ανασκευαστούν τόσο εύκολα. Όχι μόνο γιατί οι πρώτες εντυπώσεις συνήθως μένουν, αλλά και επειδή μια «επιστολή απάντησης» δεν μπορεί να επεκταθεί σε μια «εφ' όλης της ύλης» ανάλυση.

Θα προσπαθήσω να είμαι σύντομος και κυρίως να βάλω ένα προβληματισμό σχετικά με το τι εξυπηρετεί όλους αυτός ο θόρυβος γύρω από το «ΥΓΕΙΑ».

Πρώτα όμως θα σταθώ κάπου αλλού. Διάβασα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον τα ερωτήματα που διατυπώνει ο συντάκτης σας στην αρχή του ρεπορτάζ σχετικά με «τον παράνομο τρόπο» (γιατί;) αγοράς των μετοχών από την ΑΜΙ, την πρακτική της να μην βγάζει τα χρήματα στο εξωτερικό, αλλά να τα κάνει νέες επενδύσεις και τον απίθανο συλλογισμό του ότι όλα αυτά γίνονται γιατί εξυπηρετείται κάποιος απώτερος σκοπός του αμερικανικού Πενταγώνου (χωρίς βέβαια να αναφέρει ή έστω να υποθέτει ποιος είναι ο σκοπός αυτός).

Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον για απαντήσεις σε τέτοιου είδους ερωτήματα ξεκινά τόσο από την θεώρηση που έχω για την δομή και λειτουργία κάποιων τομέων δραστηριότητας (και την υγεία) όσο και την κοινωνική αντίληψη και αρχές μου. Ακόμα θα μ' ενδιέφερε προσωπικά να σταθώ κριτικά σε οποιαδήποτε αντίληψη για το συγκεκριμένο θέμα μεταβίβασης του «ΥΓΕΙΑ», ιδιαίτερα επειδή οι μέτοχοι γιατροί, που αποφάσισαν την μεταβίβαση, ενήργησαν με κριτήρια καθαρά αξιοκρατικά.

Και αυτά είναι:

1. Οι γιατροί του «ΥΓΕΙΑ» που ιδρύθηκε το 1974 σαν πρώτο νοσοκομείο συνεταιριστικής μορφής στη χώρα μας, για πολλούς λόγους δεν μπόρεσαν να το διαχειριστούν.
2. Δεν θέλησαν να περάσει ο έλεγχος του «ΥΓΕΙΑ» στον κ. Γ. Αποστολόπουλο, ο οποίος έκανε μια σειρά τέτοιων ενεργειών τον Φεβρουάριο του 1988, επειδή ελέγχει και το ΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ, και θα εδημιουργείτο μονοπώλιο στο χώρο της ιδιωτικής υγείας.
3. Ελέγχθηκε η αξιοπιστία της ΑΜΙ, με την οποία το «ΥΓΕΙΑ» συνεργάζεται από το 1982 με την σύμφωνη γνώμη του κ. Αποστολόπουλου, ο οποίος άλλωστε έκανε τότε και τις σχετικές διαπραγματεύσεις, για να μπει η ΑΜΙ στην Ελλάδα. Ακόμη ελέγχθηκε ο τρόπος και ο χαρακτήρας της συνεργασίας της ΑΜΙ με τα άλλα ομοειδή ιδρύματα, τύπου «ΥΓΕΙΑ» στο εξωτερικό.
4. Διασφαλίστηκε ότι το Δ.Σ. θα ελέγχει τον τρόπο λειτουργίας του «ΥΓΕΙΑ» και το γεγονός ότι θα επιτευχθεί τεχνολογική αναβάθμιση της υπηρεσίας που σήμερα το νοσοκομείο προσφέρει, δεδομένης της εμ-

πειρίας που έχει η ΑΜΙ στην οργάνωση νοσοκομείων σε όλο τον κόσμο. Το «ΥΓΕΙΑ» λοιπόν ακολούθησε την διαδρομή δεκάδων άλλων εταιρειών που μεταβιβάστηκαν την τελευταία δεκαετία σε ξένες επιχειρήσεις. Οι λόγοι, τα αίτια και οι υπεύθυνοι αυτής της ιστορίας είναι γνωστοί και κατ' επανάληψη σε σχετικά άρθρα του περιοδικού σας έχετε αναφερθεί στο μεγάλο πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας.

Τώρα για το ρεπορτάζ:

Είναι γεγονός ότι δεν εξήχθη καθόλου συνάλλαγμα στο διάστημα συνεργασίας της ΑΜΙ με το «ΥΓΕΙΑ». Αντίθετα εισήχθησαν 7.5 εκατ. δολάρια που δεν υπήχθησαν σε κανένα αναπτυξιακό νόμο. Αυτό έγινε ύστερα από υπόδειξη (υπάρχει αλληλογραφία) των εδώ εκπροσώπων της το 1982 και 1988 για να στηριχθεί η επενδυτική προσπάθεια. Και αυτό με δεδομένο ότι μέρος της υγείας θα παραμείνει ιδιωτικό. Πάντως για ενημέρωσή σας πληροφορώ ότι ήδη από το 1984 κατ' επανάληψη δημόσια το Δ.Σ. του «ΥΓΕΙΑ» έχει διακηρύξει (υπάρχουν φυλλάδια) ότι εξακολουθεί να παρέχει ειδικευμένη υπηρεσία σε ορισμένο κοινό, μέχρις ότου η πολιτεία καταστήσει το έργο του περιττό.

Και μπαίνω στις λεπτομέρειες:

Ο τρόπος της αγοράς του «ΥΓΕΙΑ» είναι καθόλα νόμιμος, διαυγής και σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία και το νόμο του Ε.Σ.Υ. Εάν υπήρχε κάτι παράνομο θα είχε βρεθεί ύστερα από δεκάδες ελέγχους που έγιναν από πολλές κρατικές υπηρεσίες (ΥΠΕΔΑ, Εφορία, υπουργείο Εμπορίου, Τράπεζα Ελλάδος). Μέχρι και 67 ελεγκτές ήρθαν σε μια ημέρα. Δεν βρέθηκε το παραμικρό. Παλαιότερα είχα, σαν διαχειριστής του «ΥΓΕΙΑ» εκφράσει διαμαρτυρία όχι για τους ελέγχους, αλλά το γεγονός, ότι χωρίς να έχει βρεθεί κανένα επιβαρυντικό στοιχείο δημιουργήθηκε θόρυβος γύρω από τη διαμάχη των μετόχων, η οποία λειτούργησε επιβαρυντικά για το νοσοκομείο εξυπηρετώντας ανταγωνιστικά συμφέροντα.

Νομίζω λοιπόν ότι ο προβληματισμός του συντάκτη σας πρέπει να κατευθυνθεί αλλού.

Κάνω μια ιστορική αναδρομή.

Ζητήθηκε από τον κ. Αποστολόπουλο να αλλάξει η διοίκηση του «ΥΓΕΙΑ». Ο δικαστής έκρινε ότι έπρεπε να γίνει αλλαγή, χωρίς όμως να υιοθετηθεί το αίτημα των αντιδίκων να ορίσει Δ.Σ. από άτομα που πρότειναν εκείνοι. Άφησε ένα μέλος του παλαιού Δ.Σ., διόρισε ένα από τα άτομα που πρότειναν, και τα υπόλοιπα από επιστήμονες γιατρούς κλπ. με επιλογή δική του. Δεχθήκαμε, παρ' ότι την κρίναμε σε βάρος μας, την απόφαση με τη δημόσια παράκληση να γίνει χωρίς καθυστερήσεις ο έλεγχος.

Δεν σας λέει τίποτα το γεγονός ότι ο εκ των αιτούντων την αλλαγή του Δ.Σ. κ. Ι. Καμπυλαυκάς στο τηλεγράφημα που έστειλε σε όλα τα μέλη του διορισμένου Δ.Σ. μεταξὺ άλλων αναφέρει:

«Η ανάληψη καθηκόντων ενέχει ιδιαίτερα σοβαρότητα, ως εκ του αντικειμένου δι' αυτό και ο νόμος σας παρέχει, χωρίς καμιά απόλυτως επαχθή συνέπεια σε βάρος σας, το απόλυτο δικαίωμά σας αρνήσεων ή μη συμμετοχής, στο δυσχερές αυτό έργο ακριβώς λόγω μεγέθους και εκτάσεως ευθυνών».

Ακόμα την καθορισμένη ημέρα που το Δ.Σ. θα συγκροτείτο σε σώμα, ύστερα από δική μας πρόσκληση, δεν εμφανίστηκε ο

διορισμένος στο Δ.Σ. από τον δικαστή Γ. Σαράντης, πρόσωπο που είχαν προτείνει οι αντίδικοι μέτοχοι. Πάντως ο κ. Αποστολόπουλος δεν παρέλειψε στο διάστημα αυτό να καταθέσει νέα αγωγή με την οποία ζητά αντικατάσταση του διορισθέντος Δ.Σ. με το αιτιολογικό ότι καθυστέρησαν να αναλάβουν την διοίκηση και να ορισθεί νέο με άτομα της απόλυτης επιλογής του.

ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΑ

Υπάρχουν πραγματικά πολλά ερωτηματικά. Όχι όμως στην κατεύθυνση του δημοσιεύματος. Άλλωστε μια ακριβώς τέτοιου τύπου «πρακτοροφιλολογία» επιχειρήθηκε να περάσει πριν ένα μήνα στις εφημερίδες. Τότε, ύστερα από την πρώτη και μόνη συνέντευξη Τύπου που έκανε το «ΥΓΕΙΑ» για να ενημερώσει την κοινή γνώμη σε όλα αυτά που κατά καιρούς αναφέρθηκαν, και τα οποία εμφανίζονται σαν αποκλειστικά στοιχεία στο συγκεκριμένο ρεπορτάζ, επιχειρήθηκε από ορισμένους αντιδίκους να περάσει η άποψη, ότι θεωρούν την Ελλάδα μπανανία, είμαστε προκλητικοί, υπηρέτες του ξένου συμφέροντος, κλπ. Αυτή η άποψη, με εξαίρεση μια εφημερίδα, δεν πέρασε ακριβώς επειδή πιστεύω ότι κατέληξε στους συντάκτες που παραβρέθηκαν στη συνέντευξη Τύπου και οι οποίοι καλύπτουν όλο το φάσμα των κομματικών, πολιτικών και οικονομικών εφημερίδων και οι οποίοι ασφαλώς από την πρώτη στιγμή θα κατήγγειλαν κάθε παρόμοια απόπειρα. Ακόμα επειδή ήξεραν από πρώτο χέρι το νόημα, τις προθέσεις και τον χαρακτήρα της επικοινωνίας.

Τώρα στο παιχνίδι παρασύρεται το ΑΝΤΙ. Επιτρέψτε μου την ερώτηση γιατί ειλικρινά δεν καταλαβαίνω τις προθέσεις του συντάκτη. Τι σκοπό έχει η διατύπωση τέτοιων ερωτημάτων, όταν δεν απαντώνται, αλλά και όταν δεν δίνεται το παραμικρό στοιχείο που να δικαιολογεί την διατύπωσή τους.

Στα δυο σημεία του ρεπορτάζ όπου υπάρχει συγκεκριμένη απορία σας ενημερώνω.

Τα 37 νοσοκομεία της ΑΜΙ δεν έκλεισαν. Η ΑΜΙ κράτησε το 30% των μετοχών και το υπόλοιπο έδωσε στους γιατρούς και το προσωπικό. Η πρακτική είναι εμφανής μέσα στο πλαίσιο της πολιτικής που εφαρμόζουν μεγάλες εταιρείες στο δυτικό κόσμο. Αυτό όμως δεν έχει καμιά σχέση με οικονομικά προβλήματα.

Οι αλλαγές στην επωνυμία που έγιναν στο Λονδίνο είναι καθόλα νόμιμες και κρίνονται με το δίκαιο της έδρας της εταιρείας. Όμως αυτές οι αλλαγές της επωνυμίας, παρόλο που δεν με αφορούν, σε καμία περίπτωση δεν επηρεάζουν τη νομιμότητα της μεταβίβασης των μετοχών.

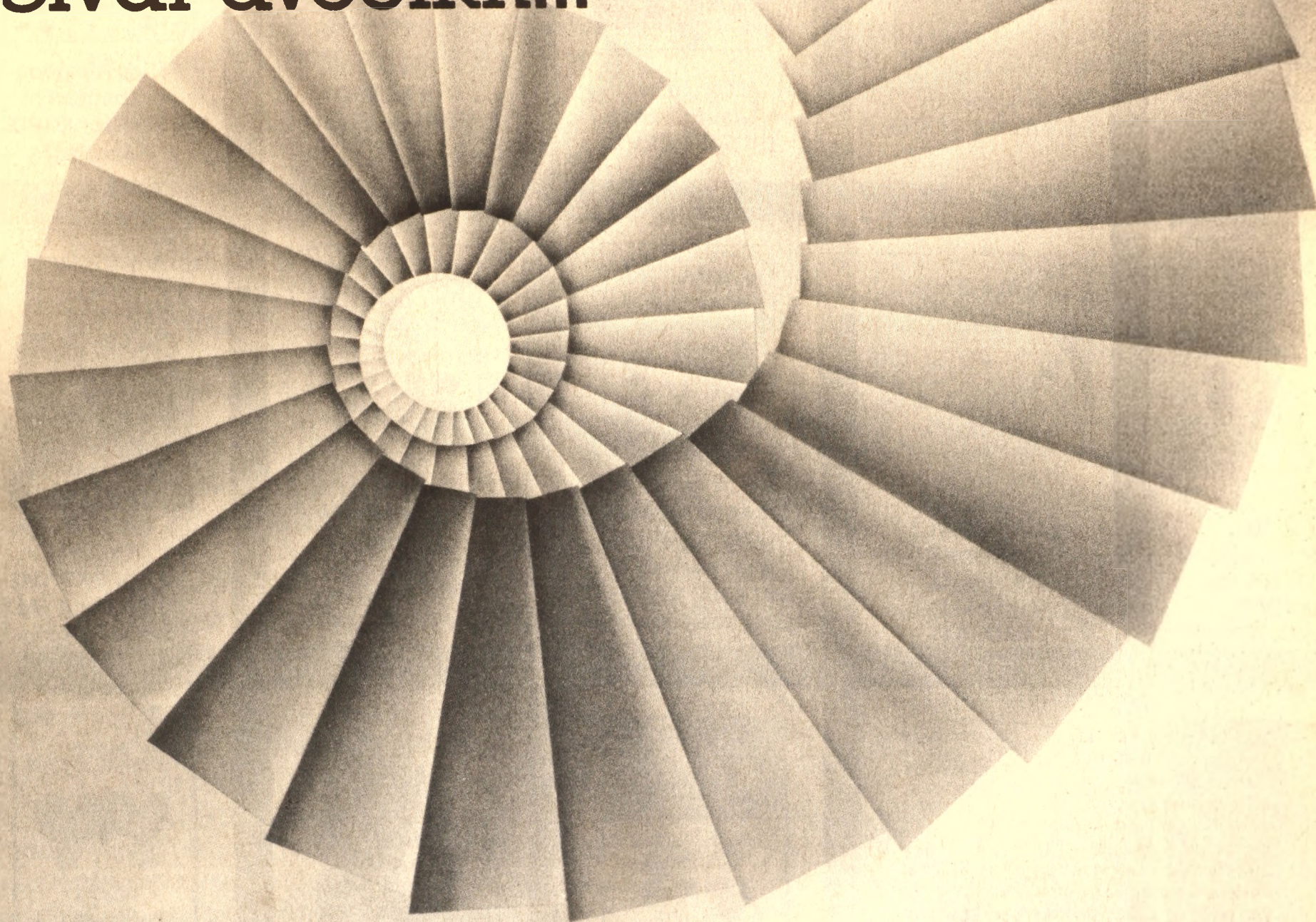
Τελειώνοντας θέλω να εκφράσω μια απορία. Πιστεύω ότι η κριτική και η έρευνα είναι χρέος κάθε φορέα ενημέρωσης. Όμως επιβάλλεται η συλλογή των στοιχείων να γίνει από όλες τις πλευρές. Για να υπάρχει η τεκμηρίωση της αμφίδρομης πληροφόρησης. Και για να αποφευχθεί η πιθανότητα το έντυπο να χρησιμοποιηθεί. Φοβού τους Δαναούς που σου παρουσιάζονται με σοσιαλιστικό μανδύα και προτάσεις. Από λόγια και προθέσεις πολλά. Έργα μας λείπουν, δε νομίζετε;

Ευχαριστώ,

Θ. Χαράμης

Γενικός Διαχειριστής Νοσοκομείου «ΥΓΕΙΑ»
Αθήνα 26 Μαΐου 1988

Όταν η πορεία
είναι ανοδική...

... η τράπεζα είναι η Ιονική.

Από το ξεκίνημά της, τον περασμένο αιώνα, η ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ με σταθερά και σίγουρα βήματα ακολούθησε μια πορεία ανάπτυξης και εξέλιξης για την ίδια και τους πελάτες της. Σήμερα, στην εποχή της ηλεκτρονικής ταχύτητας, η ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ είναι μια μεγάλη τράπεζα. Η πιο σύγχρονη και δυναμική. Με 170 υποκαταστήματα συνδεδεμένα με σύστημα ON LINE για γρήγορη εξυπηρέτηση.

Πλήρη κάλυψη όλων των τραπεζικών συναλλαγών. Πείρα και γνώσεις 150 χρόνων. Συνεχή και πλήρη επιμόρφωση των στελεχών της. Διαρκή ανάπτυξη και επέκταση των υπηρεσιών της. Και ανθρώπους που ξέρουν να δίνουν πάντα την καλύτερη λύση. ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ.

Η μόνη που συνδυάζει παράδοση και σύγχρονη τεχνολογία. Για τη δική σας ανοδική πορεία.

EURO LEO BURNETT

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗ

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

Ζ. Σαρή
ΤΑ ΧΕΓΙΑ

Α. Ψαραύτη
ΤΟ ΔΙΠΛΟ ΤΑΞΙΔΙ

Α. Πέτροβιτς-
Ανδρουτσπούλου
ΣΠΙΤΙ ΓΙΑ ΠΕΝΤΕ

Α. Αγγελάκης
**ΜΙΑ ΑΛΕΠΟΥ
ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ
ΒΑΘΗΣ**

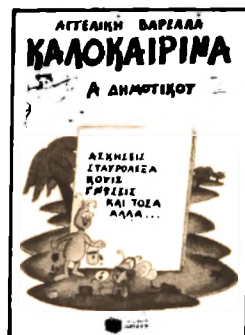
Γ. Γρηγοριάδου-
Σουρέλη
**ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΧΩΡΙΣ
ΚΑΝΟΝΕΣ**

Ρ. Καρθαίου
Κατ. Μάνου-Πασσά
**ΧΑΡΟΥΜΕΝΕΣ
ΔΙΑΚΟΠΕΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ**

Α. Μερκούρη
**ΧΑΡΟΥΜΕΝΕΣ
ΔΙΑΚΟΠΕΣ
ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ
ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ
ΗΛΙΚΙΑΣ**

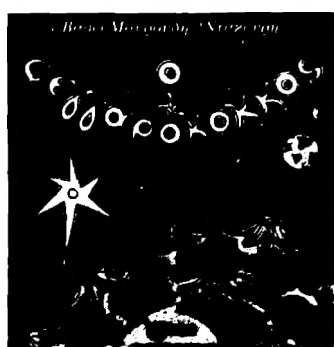
ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΑ
Αγγ. Βαρελλά
4 βιβλία για τις
τέσσερις πρώτες
τάξεις του δημοτικού

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΑ
Αγγ. Βαρελλά
4 βιβλία για τις
τέσσερις πρώτες
τάξεις του δημοτικού

Α. Χατζοπούλου-
Καραβία
**Ο ΛΟΓΟΚΡΙΤΗΣ
Η ΓΕΙΤΟΝΙΑ ΜΑΣ**
(Νεανικό θέατρο)

Β. Ντάκουρη-
Μαυρουδή
**Ο
ΦΕΓΓΑΡΟΚΟΚΚΟΣ**

Α. Αμπατιέλου
**ΗΤΑΝ ΜΙΑ
ΧΑΡΟΥΜΕΝΗ
ΠΛΑΓΙΑ**

Α. Χατζοπούλου
Καραβία
ΡΙΚΙ

Ε. Βαλαβάνη
ΜΥΘΟΙ ΑΙΣΩΠΟΥ

**ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΪΚΑ
ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ**
υπο τη διεύθυνση
του Μ.Γ. Μερακλή

Η ΚΥΡΙΑ ΚΛΟΚΛΟ
Η Ζωρζ Σαρή διηγεί-
ται σπαρταριστές ι-
στορίες. Τα παιδιά με
αυτοκόλλητες λέξεις
συμπληρώνουν τα
κενά.

ΤΑ ΚΟΥΝΕΛΑΚΙΑ
Δώδεκα βιβλία που
δίνουν την ευκαιρία
στα μικρά παιδιά να
διασκεδάσουν και
συγχρόνως να γνωρί-
σουν το περιβάλλον.

ΜΑΘΑΙΝΩ
Έξι βιβλία καλύπτουν
την ανάγκη για μάθη-
ση που έχει το παιδί
της προσχολικής ηλι-
κίας και του δημοτι-
κού

**ΜΠΛΟΚ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**
Βιβλία για παιδιά
προσχολικής και
πρώτης σχολικής ηλι-
κίας

**Ο ΕΕΥΠΝΟΥΛΗΣ
ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΕΙ**
4 βιβλία για παιδιά
προσχολικής και
σχολικής ηλικίας

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ**

ΝΙΚΗΤΑΡΑ 3, 106 78 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ 3638362

Η ανάληψη της προεδρίας της ΕΟΚ από την Ελλάδα, σε ένα μήνα, για το δεύτερο εξάμηνο του 1988, αποτέλεσε την αφορμή για το μικρό αφιέρωμα που ακολουθεί. Η ελληνική προεδρία στην ΕΟΚ, ανεξάρτητα με τη χρήση της, παραμένει στη δοκιμασία του 1992. Το διάστημα που απομένει είναι σχεδόν τρία χρόνια. Όλοι, με επικεφαλής τον πρωθυπουργό, έχουν ως κέντρο αναφοράς τους το '92. Όλοι γνωρίζουν όμως ότι η πρόσκλησή τους παραπέμπει στην έγκαιρη διαμόρφωση πολιτικής για να αντιμετωπισθούν κοινωνικά, πολιτικά, οικονομικά και πολιτιστικά προβλήματα. Δεν χρειάζεται να είναι κανένας προφήτης για να διαπιστώσει ότι το τραίνο του '92 χάνεται, ενώ στους σταθμούς του κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου οι λίγοι που απορρίπτουν των «ωχαδελφισμό». Και δεν χρειάζεται να είναι κανείς προφήτης για να κάνει την παραπάνω διαπίστωση, αφού αρκεί να σκύψει με προσοχή στα προκαταρκτικά του 5ετούς Προγράμματος Οικονομικής Ανάπτυξης 1988-1992, που έδωσε στη δημοσιότητα το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, το οποίο δείχνει να αγνοεί παντελώς προς τα πού οδεύει η ελληνική οικονομία.

Σε στυλ βαρύγδουπο ανακοινώθηκε από το υπουργείο ότι «βασική επιδίωξη του προγράμματος είναι η έγκαιρη και αποτελεσματική προετοιμασία της ελληνικής οικονομίας για να μπορέσει να επιβιώσει μέσα στις ριζικά νέες συνθήκες που συνεπάγεται η Ενιαία Αγορά»... Και για να επιβεβαιωθεί ο παραπάνω στόχος τονίζεται ότι το 1992, ο πληθωρισμός θα περιοριστεί στο 6%, ο ρυθμός ανάπτυξης θα φτάσει το 3% ενώ οι ιδιωτικές επενδύσεις θα δείχνουν αύξηση 6% και οι δημόσιες 11%! Και όλα αυτά, όταν ο πληθωρισμός είναι ήδη κάτω του 6% στις περισσότερες χώρες μέλη της ΕΟΚ με τάσεις παραπέρα μείωσης.

Οι προβληματισμοί των λίγων για την πορεία της Ελλάδας προς το 1992, μετατρέπονται σε ανησυχίες των πολλών. Η πρόκληση του 1992 μένει ακόμα αναπάντητη από τη νοτιότερη χώρα μέλος της ΕΟΚ και ας λέει ο Πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου ότι «...στην πρόκληση του 1992 η απάντησή μας πρέπει να είναι όχι απλώς να περιορίσουμε στο ελάχιστο δυνατό τις όποιες αρνητικές συνέπειες της προσαρμογής, αλλά να αξιοποιήσουμε στο μέγιστο δυνατό βαθμό την περίοδο χάριτος, μέχρι την ολοκλήρωση,

προς όφελος του εκσυγχρονισμού και της αναδιάρθρωσης της οικονομίας μας». Δυστυχώς όμως οι αρνητικές συνέπειες της προσαρμογής δεν πρόκειται να περιοριστούν γιατί κανείς δεν γνωρίζει ποιες θα είναι αυτές, ενώ πολλοί λίγοι, ας μη γελιόμαστε έτσι είναι, γνωρίζουν τι θα γίνει μέχρι το 1992 και το 1992. Δυστυχώς, τίποτα δεν πρόκειται να αξιοποιηθεί προς όφελος του εκσυγχρονισμού και της αναδιάρθρωσης της οικονομίας μας.

Στις παραμονές του 1992, η Ελλάδα αγνοεί το τι σημαίνει 1992, η κυβέρνηση αδυνατεί να «περιμαζέψει» το δημόσιο τομέα, τα υπουργεία είναι ασυντόνιστα και ο ιδιωτικός τομέας επενδύει λιγότερο από το ένα τρίτον (1/3) των όσων μπορεί να επενδύσει και δαπάνη λιγότερο από το ένα δέκατο (1/10) των όσων κερδίζει για τον εκσυγχρονισμό της παραγωγικής μηχανής.

ΕΟΚ: 3 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΙΝΑΝΕ...

Η ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ 1993 ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΑΡΓΙΑ

Ο αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικών και αρμόδιος για θέματα της ΕΟΚ Θόδωρος Πάγκαλος μιλά στο συνεργάτη μας **Βαγγέλη Σιαφάκα** για:

- Την «πρόκληση του 1992» και την ελληνική οικονομία.
- Τους στόχους της ελληνικής προεδρίας στην ΕΟΚ.
- Την αλλαγή της πολιτικής του ΠΑΣΟΚ για την ΕΟΚ.
- Το Νταβός, το Κυπριακό και τις σχέσεις ΕΟΚ-Τουρκίας.

Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ:

ΑΝΤΙ: Ο Πρόεδρος της ευρωπαϊκής επιτροπής ο Ζακ Ντελόρ είπε πρόσφατα πως η ιδέα του '92 υπήρξε ένα από τα μεγαλύτερα και πιο επιτυχημένα διαφημιστικά μηνύματα των τελευταίων χρόνων. Μια κινητήρια ιδέα για τις κυβερνήσεις και τους λαούς της Ευρώπης. Τι σημαίνει για την Ελλάδα το 1992;

Θ. ΠΑΓΚΑΛΟΣ: Αναμφισβήτητα όταν ο Ζακ Ντελόρ λέει μια κατά κάποιο τρόπο διαφημιστική ιδέα αποδίδει την πραγματικότητα. Κάποτε με ρώτησε ένας δημοσιογράφος «τι θα γίνει την 1η Ιανουαρίου 1993». Και του απάντησα ότι δεν θα γίνει τίποτα διότι όπως όλες τις πρώτες Ιανουαρίου θα είναι αργία και ο κόσμος θα ξεκουράζεται μετά από τη διασκέδαση της παραμονής. Μ' αυτό θέλω να πω ότι οι ημερομηνίες αυτές λειτουργούν και κάπως μαγικά, επομένως ξεπερνώντας τη δογματική τους διάσταση, είναι σαν τις χιλιοτηρίδες κάπως. Το έτος 1 000, το έτος 2 000. Αυτό καθεαυτό το 2 000 μπορεί να μην σημαίνει τίποτα. Είναι η ολοκλήρωση μιας περιόδου της ανθρωπότητας που συμβολίζεται μ' αυτόν τον τρόπο. Νομίζω όμως ότι για να το πούμε πιο πεζά και λιγότερο διαφημιστικά, αυτά που θα γίνουν από τώρα μέχρι το 1992 και μερικά πράγματα που θα γίνουν μετά το 1992 αναμφισβήτητα θ' αλλάξουν τη μορφή της Ευρώπης κι επομένως θ' αλλάξουν και τη μορφή του κόσμου. Η διαπίστωση απ' την οποία ξεκινήσαμε, είναι ότι η Ευρώπη, σ' ένα κόσμο που συνεχώς μεταβάλλεται έτεινε να μεταβληθεί σε οικονομική δύναμη δεύτερης κατηγορίας. Ξέρετε ότι πολλοί λένε τώρα ότι δεν υπάρχει ο τρίτος κόσμος, αλλά υπάρχει ένας τρίτος και τέταρτος κόσμος, δηλαδή ότι η παλιά υπανάπτυκτη περιοχή της ανθρωπότητας έχει χωριστεί σε δυο ομάδες, τον τέταρτο κόσμο που είναι χωρίς ελπίδα και τον τρίτο κόσμο που αποτε-

λείται από τις χώρες με σοβαρά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα, αλλά που οπωσδήποτε αναπτύσσονται βιομηχανικά και μερικές απ' αυτές έχουν ολοκληρώσει σε σημαντικό βαθμό την εκβιομηχάνισή τους. Έτσι, κατά τον ίδιο τρόπο, φαίνεται και στον αναπτυσσόμενο κόσμο διαμορφωνόταν μία ομάδα αιχμής στις Ηνωμένες Πολιτείες, στον Καναδά, την Ιαπωνία και τις χώρες της Ωκεανίας και ίσως μερικές χώρες στο κέντρο της Ασίας, που μας ξεπερνάνε πλέον και μια ομάδα, ενδιαμέσων δυνάμεων στις οποίες ανήκανε οι διάφορες ευρωπαϊκές χώρες. Ένας από τους όρους για να αντιμετωπίσουμε αυτή την πρόκληση είναι να δώσουμε στην αγορά μας και στις επενδύσεις μας, διαστάσεις και βάθος ανάλογο με αυτό που μπορούμε να βρούμε στην αγορά της Ιαπωνίας και των Ηνωμένων Πολιτειών. Και μ' αυτή την έννοια, καμιά ευρωπαϊκή αγορά, ούτε καν η γερμανική, που είναι κατά κάποιο τρόπο η πιο προηγμένη, δεν θα μπορούσε να επαρκέσει...

ΕΡ: Θεωρείτε δηλαδή ότι έχουν ξεπεραστεί πλέον οι αναλύσεις περί αυτοδύναμης ανάπτυξης.

ΑΠ: Η αυτοδύναμη ανάπτυξη σημαίνει ότι μέσα στα πλαίσια μιας γενικότερης πορείας της διεθνούς οικονομίας θα μπορέσεις ελεύθερα να διαμορφώνεις κριτήρια που θα καθορίζουν τη μορφή που εσύ θέλεις να δώσεις στην ανάπτυξη. Δεν νομίζω ότι ποτέ η αυτοδύναμη ανάπτυξη, ήταν ανάπτυξη μέσα στην ατάρκεια, σε μια υπομόνωση από τον διεθνή καταμερισμό των δυνάμεων. Η πείρα έχει δείξει ότι υπήρξε μια προσπάθεια απομόνωσης μιας οικονομίας —και αυτή είναι η πείρα του υπαρκτού σοσιαλισμού που οδήγησε σε πτώση του βιοτικού επιπέδου και οικονομικό αδιέξοδο... Θα ήθελα λοιπόν να πω ότι αυτό που αυτή τη στιγμή προσπαθούμε να δημιουργήσουμε είναι μια αγορά 320 εκατομμυρίων, τη μεγαλύτερη αγορά του κόσμου, αν συνδυάσει κανείς το κριτήριο του εισοδήματος με τον αριθμό των καταναλωτών, που θα εξυπηρετείται από μία ισχυρότατη βιομηχανία με υψηλή τεχνολογία και που θα ξαναδώσει ώθηση στις ευρωπαϊκές οικονομίες και στον καταμερισμό της εργασίας ανάμεσα στις ευρωπαϊκές οικονομίες για να βαδίσει όλη η Ευρώπη προς τα μπρος και να κρατήσει τη θέση της στην πιο προηγμένη ομάδα των χωρών.

ΕΡ: Ός το 1992 δεν αρκούν βέβαια μόνο ορισμένες αποφάσεις ή απλά η έγκριση των οδηγιών και κανονισμών που προβλέπει η Λευκή Βίβλος. Πώς θα ξεπεραστούν τα σοβαρά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας ώστε να ανταποκριθεί στο 1992;

ΑΠ: Θα μπορούσε να απαντήσει κανείς επί ώρες στο ερώτημά σας. Χωρίς ιδιαίτερες αξιώσεις θα πω ότι για μένα τα προβλήματα που είναι εντελώς άμεσα και που επιδεινώνονται απλώς από τις πιέσεις που θ' ασκήσει επάνω μας το 1992 και η πορεία προς αυτό, είναι κατά σειρά το ισοζύγιο του Δημόσιου τομέα, το χαμηλό επίπεδο της παραγωγής και η χαμηλή ποιότητα της παραγωγής και κατ' επέκταση το αρνητικό ισοζύγιο πληρωμών. Νομίζω ότι καμία κυβέρνηση, ούτε η δική μας ούτε καμία άλλη, οιασδήποτε πολιτικής απόχρωσης δεν μπορεί να συνεχίσει να αποδέχεται τη συσσώρευση των ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα. Φτάνω στο σημείο να πω ότι θα πρέπει σοβαρά να προβληματιστούμε εάν η ύπαρξη ορισμένων απ' αυτά τα ελλείμματα δεν είναι διαχειριστικό πρόβλημα απλώς αλλά κατά κάποιο τρόπο συνυφασμένη με τη μορφή οργάνωσης του Δημοσίου τομέα.

Όταν μιλάω για δημόσιο τομέα πρέπει να είναι σαφές ότι δεν εννοώ μόνο το κράτος. Τελικά δεν είναι και μεγάλος δημιουργός ελλειμμάτων. Μιλάω για όλες αυτές τις παραγωγικές και οικονομικές δραστηριότητες οι οποίες ασκούνται από επιχειρήσεις που ελέγχονται από το κράτος. Για τη ΔΕΗ, τον ΟΤΕ, την ΟΑ, τις τράπεζες, διάφορες επιχειρήσεις βιομηχανικές που ανήκουν στην ίδια κατηγορία. Θα πρέπει πολύ σοβαρά να προβληματιστούμε τι σημαίνει π.χ. μονιμότητα των εργαζομένων και σε ποιους τομείς πρέπει να υπάρχει. Με αυτό δεν αμφισβητώ τη μονιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων. Είναι αυτονόητη,

διότι έτσι εξασφαλίζεται η αντικειμενικότητα και το ακομμάτιστο του κράτους.

ΕΡ: Το ΠΑΣΟΚ διόγκωσε όμως τον αριθμό των απασχολούμενων σ' αυτές τις επιχειρήσεις. Δεν προσπάθησε να βελτιώσει τις υπηρεσίες, την έλλειψη οργάνωσης και τη χαμηλή παραγωγικότητα...

ΑΠ: Δεν ισχυρίζομαι ότι αντιμετωπίσαμε το θέμα σωστά γιατί αν το είχαμε αντιμετωπίσει σωστά θα το 'χαμε κατ' αρχήν αντιμετωπίσει. Κι η διόγκωση των ελλειμμάτων δείχνει ότι δεν το έχουμε αντιμετωπίσει. Εγώ δεν λέω ότι πρέπει κατ' ανάγκην να απολύσουμε αυτούς που εργάζονται στο Δημόσιο Τομέα. Θέτω όμως το ερώτημα πώς ελέγχεται η απόδοση, η προσφορά ανθρώπων που εργάζονται σε παραγωγικές τελικά εργασίες και που δεν είναι δημόσιοι υπάλληλοι... Θα 'θελα να πω όμως κάτι και για το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου. Πολλές φορές συζητάμε ότι δεν κάνουμε εξαγωγές σαν να πρόκειται για κάποιου είδους έλλειψη ικανότητας. Ξέρετε ότι πολλές φορές δεν κάνουμε εξαγωγές γιατί δεν έχουμε παραγωγή... Δεν έχουμε παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων. Και μερικές φορές δεν έχουμε ούτε αρκετή παραγωγή. Δηλαδή ένας απ' τους λόγους που δεν είμαστε ανταγωνιστικοί είναι ότι δεν μπορούμε να εξασφαλίσουμε αρκετή ποσότητα. Γνωρίζω το παράδειγμα μεγάλης γαλλικής εταιρείας πολυκαταστημάτων, η οποία ζητούσε μία μάρκα κρασιών, η οποία να μπορεί να της παρέχει 170.000 μπουκάλια την εβδομάδα. Ε! αυτό καμία ελληνική εταιρεία δεν ήταν σε θέση να το προσφέρει.

ΕΡ: Να επανέλθουμε στα κοινοτικά θέματα. Λένε ότι η Κοινότητα, και συμφωνούν όλοι, δεν είναι μόνο ένα πλαίσιο οικονομικών συναλλαγών. Υπάρχει και η πολιτική Ευρώπη. Τι σημαίνει γι' αυτή την Ευρώπη, το 1992;

ΑΠ: Είναι ένα θέμα για το οποίο πρέπει όλοι να σκεφτούμε. Δεν μπορεί ν' αποφανθεί κανείς με πολιτικά συνθήματα γιατί είναι σύνθετο. Η πολιτική Ευρώπη έχει κάποια σχέση με τον ευρωπαϊκό πολιτισμό. Έχουμε κάτι κοινό; Νομίζω ότι μπορούμε ν' απαντήσουμε ναι. Και νομίζω ότι μπορούμε ν' απαντήσουμε ναι, διαφοροποιώντας κατ' αρχήν πολιτικά την Ευρώπη σε σχέση με άλλα καθεστώτα που δεν ισχύουν οι απεριόριστες δημοκρα-

τικές ελευθερίες και τα πλήρως κατοχυρωμένα ατομικά δικαιώματα, που μόνο αυτά συγκροτούν τη Δημοκρατία —κι εδώ θέλω να πω ότι θεωρώ ότι οποιοσδήποτε προσδιορισμός της Δημοκρατίας δηλαδή απ' τη στιγμή που η δημοκρατία γίνεται λαϊκή, ενισχυμένη, συντεχνιακή, προχωρημένη ή οτιδήποτε άλλο παύει να είναι δημοκρατία.

Αυτό μας διαφοροποιεί απ' το μεγαλύτερο μέρος της ανθρωπότητας και βεβαίως από το υπόλοιπο τμήμα της Ευρώπης όπου ισχύει ο υπαρκτός σοσιαλισμός και κάποια μορφή της δικτατορίας. Αυτό είναι μια πρώτη διαφοροποίηση. Η δεύτερη διαφοροποίηση είναι ότι σε σχέση με τις άλλες χώρες, όπου ισχύουν τα δημοκρατικά πολιτεύματα —τη Βόρεια Αμερική, την Ιαπωνία—. Εδώ μας διαφοροποιούν σοβαρότατα πολιτιστικά χαρακτηριστικά. Όταν μιλάμε για ευρωπαϊκό πολιτισμό δεν εννοώ απλώς τη μουσική και τις τέχνες ή τη λογοτεχνία. Εννοώ τον τρόπο ζωής. Υπάρχει ένας ευρωπαϊκός τρόπος ζωής με κάποια μεγαλύτερη ισορροπία που στηρίζεται στην πυκνή κατοίκηση χώρων μικρών σε έκταση τελικά, με εντονότερες ανταλλαγές που πάντα ίσχυαν στην ιστορία της Ευρώπης και επομένως και με κάτι το κοινό. Υπάρχει κοινός ευρωπαϊκός πολιτισμός. Γιατί αντίθετα με ότι συμβαίνει ανάμεσα σε περιοχές που βρίσκονται σε μεγάλη απόσταση μεταξύ τους, εδώ όλα αυτά τα έθνη ζήσαν μαζί και αντάλλαξαν πολύ σημαντικά πράγματα. Θα μου πείτε. Υπάρχουν πολλές γλώσσες και υπάρχουν πολλές μορφές μουσικής έκφρασης κτλ. Αναμφισβήτητα. Αλλά γιατί αυτό κατ' ανάγκην πρέπει να εκφράζεται και με σύνορα εθνικών κρατών σαν αυτά που δημιούργησε ο 19ος αιώνας και γιατί το εθνικό κράτος του 19ου αιώνα πρέπει να είναι μια αιώνια μορφή οργάνωσης; Μπορεί θαυμάσια να φανταστούμε ότι δίπλα σε κάποια μορφή οργάνωσης κάθε εθνότητας, δίπλα στην ανάπτυξη και την προώθηση του πολιτισμού κάθε εθνότητας, θα μπορεί να αναπτύσσεται και μία πολυεθνική οντότητα που θα είναι η ενωμένη Ευρώπη με τους θεσμούς της και βεβαίως και κάποιος ευρωπαϊκός πολιτισμός που θα προέρχεται από τη συγχώνευση και την αναδημιουργία όλων αυτών των στοιχείων που το συγκροτούν.

ΕΡ: Η Ελλάδα αναλαμβάνει την Προεδρία της ΕΟΚ. Θα έλεγα με πιο σαφείς απόψεις από εκείνες που είχε η κυβέρνηση κατά την άσκηση της πρώτης προεδρίας. Σε πολιτικό επίπεδο φαίνεται να έχει ωριμάσει περισσότερο, πως βρίσκεται πιο κοντά σε ευρωκεντρικούς προβληματισμούς. Τι διαφορές έχει στο θέμα αυτό η κυβέρνηση του 1983 με την κυβέρνηση του 1988 και τι επιπτώσεις θα έχει στην άσκηση της νέας Προεδρίας;

ΑΠ: Έχετε δίκιο όταν λέτε ότι τώρα πια το θέμα της συμμετοχής στην Κοινότητα έχει λυθεί πολιτικά μέσα στα πλαίσια του κυβερνώντος κόμματος. Τότε υπήρχε πάντα σοβαρότατη άποψη ότι πρέπει να δούμε πώς θα τα πάμε στην Κοινότητα και ν' αποφασίσουμε αν θα μείνουμε ή θα φύγουμε. Η άποψη αυτή είχε ισχυρή υποστήριξη. Τώρα αυτό το θέμα έχει ξεπεραστεί. Δεν υπάρχει πιά αντιΕΟΚική άποψη. Βέβαια μπορεί να υπάρχουν μερικές δεκάδες συντρόφων που διατηρούν την άποψη αυτή, αλλά δεν είναι πια σοβαρό πολιτικό θέμα. Έχει λήξει με μια συντριπτική πλειοψηφία υπέρ της παραμονής στην Κοινότητα. Μ' αυτήν την έννοια και η κυβέρνηση...

ΕΡ: Η διεργασία όμως αυτή ποτέ δεν έγινε δημόσια τουλάχιστον απ' ό,τι...

ΑΠ: Όχι, έγινε δημόσια. Και στο συνέδριό μας έγιναν συζητήσεις πάνω στο θέμα. Εγώ στο συνέδριό μας αντιμετωπίσα πολλούς οι οποίοι μίλησαν εναντίον των δικών μου απόψεων για την Κοινότητα. Και αρθρα έχουν γραφτεί. Δεν κάναμε ίσως ειδική συζήτηση για να δώσουμε μεγάλες διαστάσεις στο θέμα αλλά συζητήσεις έχουν γίνει και στην Κεντρική Επιτροπή έχουν γίνει πολλές συζητήσεις. Λοιπόν, έχουμε ξεκαθαρίσει τις απόψεις μας, γιατί έχουμε ξεκαθαρίσει τις απόψεις σαν πολιτικός χώρος. Κι ένα άλλο συστατικό στοιχείο, το οποίο έχει σημασία. Μία κυβέρνηση δεν πρέπει να εκφράζει μόνο το κυβερνών κόμ-

μα, αλλά πρέπει να εκφράζει και άλλες τάσεις της πολιτικής ζωής και κάποια ισορροπία και κάποια συναίνεση. Έχει ξεκαθαρίσει η άποψη του Κομμουνιστικού Κόμματος, νομίζω. Εγώ έτσι νομίζω παρόλο ότι καμιά φορά οι κομμουνιστές φίλοι, εννοώ το ΚΚΕ, δεν τους αρέσει να τους το λες.

Το να έχουμε την τάδε ή την βήτα απόχρωση γύρω από τους κοινοτικούς χειρισμούς είναι κάτι που συζητιέται. Έχει πάψει λοιπόν να είναι εσωτερικό θέμα η συμμετοχή στην Κοινότητα. Αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό. Νομίζω ότι αυτή τη στιγμή είμαστε μία κοινοτική χώρα μέσα στην Κοινότητα. Μία χώρα σαν τις άλλες. Τα προβλήματά μας προέρχονται από το γεγονός ότι είμαστε φτωχότερη κι ότι έχουμε μεγαλύτερες διαρθρωτικές καθυστερήσεις και αδυναμίες, αυτά τα 'χουν κι άλλες χώρες. Και βεβαίως πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι δεν αλλάξαμε μόνον εμείς. Άλλαξε και η Κοινότητα, η Κοινότητα στην οποία μπήκαμε δεν είχε άποψη για τη συνοχή και σύγκλιση οικονομίων. Η Κοινότητα στην οποία μπήκαμε είχε μόνο την Ελλάδα σαν φτωχή μεσογειακή καθολικά χώρα. Τώρα έχει και την Ισπανία και την Πορτογαλία. Η Κοινότητα τότε ήταν κλειστή απέναντι στην Ανατολική Ευρώπη. Εμείς είχαμε συνεργασία με την Ανατολική Ευρώπη. Θα μπορούσα να αναφέρω δεκάδες τέτοια παραδείγματα όπου υπάρχει μια βελτίωση των συνθηκών μέσα στις οποίες εργάζομαι...

ΕΡ: Είχατε μιλήσει παλιά —όχι εσείς— για το κόστος της αποχώρησης από την Κοινότητα το οποίο θα ήταν υψηλό. Ποιο είναι το κόστος από την καθυστέρηση της προσαρμογής του ΠΑΣΟΚ στις νέες θέσεις.

Π: Δεν νομίζω ότι υπάρχει κόστος με την εξής έννοια. Ότι εμείς δεν είμαστε ιδιαίτερα δογματικό κόμμα, μερικοί μάλιστα μας καταλογίζουν ένα συντηρητισμό και κάποια ιδεολογική ασάφεια. Η συνέχιση της συζήτησης αυτής που περιέγραφα γύρω απ' τη συμμετοχή ή όχι στην ΕΟΚ δεν εμπόδισε, καθόλου και το συγκρότημα αυτό που αντιπροσωπεύω στην κυβέρνηση και τις διάφορες άλλες υπηρεσίες των υπουργείων, να κάνουν πολύ καλά τη δουλειά τους. Ούτε τον καιρό που στη θέση μου ήταν ο κ. Βάρφης, ούτε τον καιρό πιστεύω που ανέλαβα εγώ τις ευθύνες αυτές. Δηλαδή η ενσωμάτωση στην ΕΟΚ προχωρούσε ενώ παράλληλα προχωρούσε και η συζήτηση και δεν νομίζω ότι υπάρχει κόστος. Βέβαια ξέρω ότι υπάρχουν ποσά που θα μπορούσαμε ν' απορροφήσουμε ρυθμίσεις που θα μπορούσαμε... κανείς δεν είναι τέλειος.

Αλλά θα ήθελα να δεχθώ την κριτική αυτή συγκεκριμένα, να μου πουν πού δεν προσαρμοστήκαμε, ποια ζημία έπαθε ποιος κλάδος, από το γεγονός ότι λάθος χειριστήκαμε την υπόθεση...

ΕΡ: Για να περάσουμε στην προεδρία. Ποιοι θα λέγατε εσείς ότι είναι οι βασικοί στόχοι που προκύπτουν τόσο από τις γενικότερες κοινοτικές ιεραρχήσεις και ποιες νέες ιδέες θα προωθήσετε εσείς;

ΑΠ: Κατ' αρχήν πρέπει να συνεχίσουμε το έργο της ολοκλήρωσης της ενιαίας εσωτερικής αγοράς. Υπολογίζουμε ότι ένας απολογισμός που θα μπορούσε να περιλαμβάνει την υιοθέτηση 30 έως 40 οδηγιών απ' αυτές που εκκρεμούν και που μας ενδιαφέρουν θα ήταν ένας καλός απολογισμός. Υπάρχει ο ενιαίος κοινωνικός χώρος υπάρχει ένα λεπτομερές χαρτί, μια καινούργια ιδέα, ελληνική ιδέα, όπως ήταν τα Μεσογειακά Προγράμματα, η ιδέα της συνοχής. Νομίζω ότι εκεί υπάρχει πάρα πολύ σημαντικό έδαφος που μπορούμε να κερδίσουμε και βεβαίως οι διεθνείς σχέσεις της Κοινότητας οι στραμμένες προς τη Μεσόγειο, κυρίως, και προς τις σοσιαλιστικές χώρες και την ΚΟΜΕΚΟΝ και την ίδια τη Σοβιετική Ένωση, είναι ένας άξονας της δράσης μας σε ό,τι αφορά το διεθνή χώρο. Πρέπει να ξεκινήσουμε και τη συνεργασία με τις χώρες της ΛΟΜΕ δηλαδή, τις χώρες της Αφρικής, Καραϊβικής, Ειρηνικού (ΑΚΕ) που ήταν παλιά αποικίες της ΕΟΚ, για τη νέα συμφωνία ΛΟΜΕ. Αυτά είναι υπεραρκετά όχι για να εργαστούμε απλώς αλλά για να εξαντληθούμε μέχρι το Δεκέμβριο και τη συνάντηση κορυφής της Ρόδου.

ΕΡ: Κατά τη διάρκεια της ελληνικής προεδρίας αναμένετε πως η Τουρκία θα ζητήσει την σύγκλιση εκ νέου Συμβουλίου Σύνδεσης;

ΑΠ: Δεν υπάρχει τέτοια βολιδοσκοπήση, μέχρι στιγμής.

ΕΡ: Η Γερμανική προεδρία είπε ότι δεν θα κάνει τελικά το συμβούλιο σύνδεσης για το οποίο είχε μιλήσει κατ' αρχήν...

ΑΠ: Δεν είθισται να γίνονται κατά επαναληπτικό τρόπο τα συμβούλια σύνδεσης γιατί η Κοινότητα αντιμετωπίζει με κάποια ψυχραιμία αυτές τις σχέσεις. Υπάρχει μια κοινοτική θέση, η τουρκική αντιπροσωπεία έκρινε ότι δεν ήθελε να την ακούσει, θα πρέπει να λυθεί κατ' αρχήν αυτό το διαδικαστικό θέμα. Δηλαδή δεν μπορεί η Κοινότητα να δεχθεί από καμιά χώρα, όχι μόνο από την Τουρκία, ότι ο συνομιλητής θα επιβάλει στην Κοινότητα το είδος λόγου το οποίο θα εκφέρουμε. Αυτό είναι αδιανόητο. Και νομίζω ότι θα πρέπει να σκεφτούν ωριμότερα στην Άγκυρα και να έρθουν να ακούσουν αυτό που η Κοινότητα έχει να τους πει, το οποίο εξάλλου είναι αυταπόδεικτο. Θα αποτελούσε πράξη πρωτοφανούς διεθνούς υποκρισίας το να μην λεχθεί προς την Τουρκία ότι το Κυπριακό επηρεάζει τις σχέσεις της με την Κοινότητα. Διότι υπάρχουν αποφάσεις της Κοινότητας περί αυτού του θέματος...

ΕΡ: Οι ελληνοτουρκικές σχέσεις ωστόσο έχουν μπει σε μια νέα φάση. Η στάση μας στα κοινοτικά όργανα δεν δείχνει να επηρεάζεται και πολύ από το πνεύμα Νταβός...

ΑΠ: Το πνεύμα του Νταβός έχει λεχθεί κατά κόρον και έχει λεχθεί και στους Τούρκους. Αφορά τις διμερείς σχέσεις. Από κει και πέρα το Κυπριακό είναι διεθνές πρόβλημα. Η ΕΟΚ είναι διεθνής οργάνωση. Ένα διεθνές πρόβλημα είναι φυσικό να απασχολεί μια διεθνή οργάνωση που ασκεί διεθνή πολιτική σε όλα τα σημεία του σύγχρονου κόσμου. Η Κοινότητα ενδιαφέρεται για το Αφγανιστάν, την Καμπότζη, την Κεντρική Αμερική, τη Νότιο Αφρική, θα μπορούσα να αριθμήσω δεκάδες άλλες περιπτώσεις, ενδιαφέρεται για την παραμικρή παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων πολλές φορές για παραβίαση ατομικών δικαιωμάτων ατόμων, και όχι κατηγοριών ανθρώπων, επομένως ενδιαφέρεται για το Κυπριακό.

Η ΕΟΚ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΗΠΑ

Η ενσωμάτωση, υπό την ευρεία έννοια του όρου, της ελληνικής οικονομίας, στην «κοινοτική οικονομία» είναι πλέον γεγονός, πολιτική δέσμευση και της σημερινής κυβέρνησης και «αναγκαίο κακό». Η Ελλάδα, καλώς ή κακώς, έχει δεθεί με τις άλλες χώρες μέλη της ΕΟΚ στον εμπορικό και οικονομικό τομέα και σε τέτοιο βαθμό μάλιστα ώστε το «λύσιμο του κόμπου», η πιθανή δηλαδή αποδέσμευση της Ελλάδας από την ΕΟΚ, να μπορεί να γίνει τώρα πια μόνο με το γνωστό τρόπο που θυμίζει το γόρδιο δεσμό. Αλλά ο Μέγας Αλέξανδρος ανήκει στο παρελθόν.

Η Ελλάδα του σήμερα, αλλά και του αύριο που πλησιάζει —του 1992— διοχετεύει το 55%, περίπου, των συνολικών της εξαγωγών προς την (υπόλοιπη) ΕΟΚ, ενώ άλλο τόσο είναι το ποσοστό επί του συνόλου των εισαγωγών της, που εισάγει από τους 11 εταίρους της. Ο Έλληνας αγρότης κυρίως, αλλά και ο βιοτέχνης και ο βιομήχανος (λιγότερο αυτοί) όταν παράγουν, είναι υποχρεωμένοι να στρέφουν το βλέμμα τους προς τη δυτική Ευρώπη, γιατί αυτή απορροφά το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής τους. Κάτι που δεν συνέβαινε πριν από μερικές δεκαετίες. Οι εξελίξεις στον εμπορικό τομέα μεταξύ Ελλάδας - ΕΟΚ, έχουν φτάσει σε τέτοιο επίπεδο, που δεν είχαν φτάσει ποτέ μεταξύ της Ελλάδας και άλλων οικονομικών δυνάμεων.

Αν η γεωγραφική διάρθρωση του εξωτερικού εμπορίου μιας χώρας, προσδιορίζει και το συγκεκριμένο προσανατολισμό της ξένης εξάρτησης πάνω σε αυτήν, δεν απομένει παρά να πούμε ότι η εξάρτηση της Ελλάδας από τους εταίρους της είναι μεγαλύτερη, από ό,τι ήταν παλαιότερα, από τις ΗΠΑ για παράδειγμα.

Αλλά ας αφήσουμε τους αριθμούς να μιλήσουν μόνοι τους, κατά χρονικές περιόδους.

Πρώτον: μέχρι τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, η Βρετανία κατείχε την πρώτη θέση στο εξωτερικό μας εμπόριο, αλλά «περιοριζόταν» να απορροφά και το 18% των εξαγωγών της Ελλάδας, ενώ αντιπροσώπευε το 24% των εισαγωγών της. Οι ΗΠΑ βρίσκονταν στην 4η θέση των πελατών μας και στην 5η των προμηθευτών μας.

Δεύτερον: στο χρονικό διάστημα 1912-1922, οι ΗΠΑ καταλαμβάνουν την πρώτη θέση, ρίχνοντας τη Βρετανία στη δεύτερη. Οι ΗΠΑ στην ίδια δεκαετία αγοράζουν το 26% του συνόλου των εξαγωγών της Ελλάδας, ενώ αυτή προμηθευόταν το 22% του συνόλου των εισαγωγών της από αυτές.

Τρίτον: από το 1922-1938, στην πρώτη θέση έρχεται η Γερμανία, που αγοράζει από την Ελλάδα το 28,8% του συνόλου των εξαγωγών της, ενώ εμείς προμηθευόμαστε από τη χώρα αυτή το 39% του συνόλου των εισαγωγών μας.

Τέταρτον: Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και τον Εμφύλιο, για λίγα χρόνια οι ΗΠΑ επανέρχονται στην πρώτη θέση των εμπορικών εταίρων της Ελλάδας. Οι εισαγωγές - εξαγωγές της Ελλάδας από και προς τις ΗΠΑ πλησίαζαν τότε το 40%, αλλά μετά την υπογραφή της συμφωνίας σύνδεσης Ελλάδας - ΕΟΚ, η δεύτερη κατέλαβε την πρώτη θέση, εκτοπίζοντας τις ΗΠΑ στην δεύτερη και λίγο αργότερα στην τρίτη.

Πέμπτον: Σήμερα, πάνω από το μισό του συνόλου των εξαγωγών μας απορροφάται από την ΕΟΚ, όπως και εκείνη μας διοχετεύει προϊόντα αξίας που καλύπτουν πάνω από το μισό του συνόλου των εισαγωγών μας. Αυτό, όπως είδαμε παραπάνω, δεν συνέβη ποτέ προηγουμένως. Πάντοτε ο εμπορικός εταίρος της Ελλάδας που κατείχε την πρώτη θέση, κάλυπτε λιγότερο από το 1/4, κατά μέσον όρο, του συνόλου των εμπορικών μας ανταλλαγών, ενώ τώρα καλύπτει πάνω από το μισό.

Το επίπεδο λοιπόν εξάρτησης της Ελλάδας, στον εμπορικό τομέα, από την ΕΟΚ, είναι μεγαλύτερο από ό,τι ήταν από τη Βρετανία ή τις ΗΠΑ. Πρόκειται για ένα γεγονός, που δεν σημαίνει αναγκαστικά «άλλου είδους εξαρτήσεις» αφού υπάρχουν ακόμα και τρίτες χώρες (όσο και αν φαίνεται απίστευτο) που έχουν πιο προχωρημένες εμπορικές σχέσεις με την ΕΟΚ.

Η Μάλτα, για παράδειγμα, προμηθεύεται το 72% του συνόλου των εισαγωγών της από την ΕΟΚ, ενώ διοχετεύει το 69% των εξαγωγών της προς τους «12». Η Αυστρία, εξάλλου, αγοράζει από την ΕΟΚ, το 68% του συνόλου των εισαγωγών της και την προμηθεύει με το 63% του συνόλου των εξαγωγών της. Παραπλήσια ποσοστά καλύπτουν αντίστοιχα και οι εισαγωγές και οι εξαγωγές της Νορβηγίας. Και είναι σαφές ότι οι δυο τελευταίες τουλάχιστον χώρες, δεν εξαρτώνται και πολιτικά από την ΕΟΚ.

ΣΕ ΤΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ...

Αυτό το περίφημο «η Ελλάδα ποτέ δεν πεθαίνει» κάνει τους νεοέλληνες να επαναπαύονται στο «πεπρωμένο» αλλά και στο γνωστό «δαιμόνιο της φυλής», που έχει γράψει σελίδες δόξας στην οικονομική ιστορία του τόπου. Έτσι, το «1992» (όπου τα πάντα θα διακινούνται ελεύθερα) φαντάζει περισσότερο σαν «μπόρα είναι θα περάσει» και λιγότερο σαν «πρόκληση» για δράση, όπως σωστά υποστηρίζουν οι «κασσάνδρες» και οι ειδικοί...

του Κώστα Δέδε

Η δράση, για ανταγωνιστικότητα της οικονομίας όμως, και η αλλαγή νοοτροπίας ως προς την αντιμετώπιση των επιμέρους προβλημάτων της δεν φαίνεται να εκδηλώνεται τουλάχιστον με ρυθμούς, τους οποίους θα δικαιολογούσαν οι οικονομικές περιστάσεις. Και φυσικά ένα μεγάλο μέρος της ευθύνης βαρύνει την ίδια την κυβέρνηση, που αδυνατεί να δώσει λύσεις σε σημαντικά προβλήματα, αντιμετωπίζοντας ευκαιρικά, χωρίς κανένα σοβαρό προγραμματισμό, τα συμβαίνοντα και ...μελλούμενα.

Ήδη, στα προκαταρκτικά του νέου πενταετούς προγράμματος οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης 1988-1992, υπάρχουν ασάφειες και «ουρανοκατέβατες» προτάσεις, που στη συνέχεια δεν επεξηγούνται και δεν διευκρινίζονται. Και τούτο έχει ως αποτέλεσμα να μην είναι σαφές το «πού το πάει» η κυβέρνηση αφήνοντας απορίες για το αν και κατά πόσον θα επιτευχθούν οι μεγαλεπίβολοι —όπως πάντα— στόχοι, που έχει οραματισθεί (ανάπτυξη 3% το χρόνο, πληθωρισμός 6%, αύξηση ιδιωτικών επενδύσεων 6% και δημοσίων 11%... κλπ.).

Αυτό πάντως που έχει σημασία, για την αντιμετώπιση της «πρόκλησης» του «1992» είναι ότι με εξαίρεση τα σωστά, αλλά δειλά ακόμα βήματα για την αναμόρφωση (απελευθέρωση από τον εναγκαλισμό της Τράπεζας Ελλάδος) και εξυγίανση του τραπεζικού συστήματος, δεν φαίνεται να έχει γίνει τίποτα το σπουδαίο για την εξάλειψη των άλλων διαρθρωτικών αδυναμιών της ελληνικής οικονομίας. Και, ειδικότερα, της δημόσιας

ΕΟΚ: ΑΦΙΕΡΩΜΑ

διοίκησης, όπου κύρια χαρακτηριστικά της είναι η γραφειοκρατία, οι παραδοσιακές, ξεπερασμένες αντιλήψεις, η βραδύτητα, η απουσία πρωτοβουλιών, το κομματικό συμφέρον, τα σκονισμένα ντοσιέ και η αποπνικτική ατμόσφαιρα σε χώρους δημοσίων υπηρεσιών.

Οι κακοδαιμονίες της ελληνικής δημόσιας διοίκησης έχουν συνέπεια να αποθαρρύνεται οποιοσδήποτε σκοπεύει να κάνει κάτι στο δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα της οικονομίας είτε λέγεται αυτός επενδυτής, είτε κρατικός λειτουργός, είτε καλλιτέχνης...

Σε ό,τι αφορά τη δράση του δημόσιου τομέα η κυβέρνηση, δεν έχει καταφέρει να περιορίσει τις καταναλωτικές δαπάνες του, και να αναπτύξει εκείνες τις αναπτυξιακές πρωτοβουλίες, που σε συνδυασμό με τη δράση του ιδιωτικού τομέα, θα οδηγούσαν την οικονομία σε νέους δρόμους και επιτεύγματα. Με εξαίρεση, αν όχι μεγαλύτερα (από ποσοτικής πλευράς) αποτελέσματα, από αυτά της μεταπολεμικής περιόδου μέχρι και το 1975, όταν δημιουργήθηκε η σύγχρονη βιομηχανική βάση της χώρας.

Ο «σώζων εαυτόν»...

Για τη βιομηχανία το «1992» θα είναι η περίοδος σκληρής δοκιμασίας, όπου «ο σώζων εαυτόν σωθήτω». Ρήση, που φαίνεται να έχουν συνειδητοποιήσει επιχειρηματίες, που υπόσχονται λόγω των κερδών τα οποία απέκτησαν κυρίως κατά το 1986 και 1987, να πραγματοποιήσουν παραγωγικές επενδύσεις προηγμένης (όχι υψηλής) τεχνολογίας, στους γνωστούς παραδοσιακούς κλάδους (τρόφιμων, ποτών, χημικών, κλωστοϋφαντουργίας, βασικής μεταλλουργίας, μεταλλικών ορυκτών), με στόχο τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας.

Πάντως, η πτώση της βιομηχανικής παραγωγής το 1987 σε επίπεδα κάτω από αυτά του 1981, έκανε πολλούς να αναρωτιώνται «μήπως η Ελλάδα μπήκε σε περίοδο αποβιομηχάνισης», πράγμα που σημαίνει ότι το προϊόν του βιομηχανικού τομέα θα συρρικνώνεται, με δυσμενείς επιπτώσεις στην απασχόληση και στις εμπορικές συναλλαγές με το εξωτερικό. Άλλοι εκφράζουν την αισιοδοξία πως «τα πράγματα δεν είναι και τόσο τραγικά, αφού υπάρχουν στον ορίζοντα ενδείξεις ότι η κατάσταση θα βελτιωθεί και σύντομα θα έρθουν καλύτερες μέρες».

Η «περίπτωση της αποβιομηχάνισης» ήρθε ξανά στο οικονομικό προσκήνιο με την ανακοίνωση από τη Στατιστική Υπηρεσία των εξελίξεων της βιομηχανικής παραγωγής, σύμφωνα με την οποία ο δείκτης από 100,7 μονάδες το 1981 μειώθηκε στις 98,3.

Η πορεία αυτή της παραγωγής, σε συνδυασμό με την απουσία παραγωγικών επενδύσεων, που έχει σημειωθεί περίπου από τα μέσα της 10ετίας του 1970, οδήγησε ορισμένους οικονομικούς αναλυτές και έγκυρους παρατηρητές των οικονομικών και πολιτικών εξελίξεων, στη διαπίστωση ότι ο παραγωγικός εξοπλισμός των βιομηχανικών επιχειρήσεων «γηράσκει και, ως εκ τούτου, το παραγωγικό δυναμικό απαξιώνεται». Και ως άμεσο επακόλουθο αυτής της ζοφερής κατάστασης είναι η αύξηση της ανεργίας, που έφθασε το 8,3% του ικανού προς εργασία πληθυσμού, σε σχέση με 2,4% το 1981.

Υποστηρίζεται ακόμα ότι η Ελλάδα θα αντιμετωπίσει, στα προσεχή χρόνια, την εισαγωγική διείσδυση βιομηχανικών προϊόντων από το εξωτερικό και δεν θα μπορεί να εκμεταλλευθεί τη ζήτηση της διεθνούς αγοράς βιομηχανικών προϊόντων. Θα υπάρξει, δηλαδή, αποδυνάμωση της θέσης της χώρας μας στο διεθνή καταμερισμό εργασίας και ειδικότερα θα σημειωθεί διεύρυνση του χάσματος, που τη χωρίζει από τις αναπτυγμένες χώρες. Και είναι πάρα πολύ πιθανό μετά το 1992 να αρχίσουν να καταφθάνουν στην Ελλάδα ξένες επιχειρήσεις υποκαθιστώντας τις μη αποδοτικές ελληνικές βιομηχανικές επιχειρήσεις, οι οποίες, λόγω των προβλημάτων τους, θα αδυνατούν να ανταποκριθούν στις καταναλωτικές ανάγκες».

Ο ισχυρισμός για «καλύτερες μέρες» —όπως αναφέρουν οι αισιόδοξοι— στη βιομηχανία δικαιολογείται από το ότι βρισκόμαστε σε περίοδο προσαρμογής των βιομηχανικών επιχειρήσεων στις νέες συνθήκες, που παρουσιάζονται. Όσες επιχειρήσεις εκσυγχρονισθούν θα μπορέσουν να επιβιώσουν και να κρατηθούν στην αγορά. Όσες «όχι» θα κλείσουν. «Πάντως —υποστηρίζεται σχετικά από ιδιώτες επιχειρηματίες και επιστημονικούς κύκλους— η ανάκαμψη των κερδών τα δυο τελευταία χρόνια δείχνει πως ορισμένες επιχειρήσεις λειτουργούν αποδοτικότερα από τις άλλες. Και ...εν πάση περιπτώσει, θα πρέπει κάποτε στη χώρα μας να εφαρμόζονται απαρέκλητα οι νόμοι της οικονομίας και να επιβιώνουν, όπως λέει και η βιολογία, αυτοί που μπορούν».

Αλλά για να υπάρξει βιομηχανική «άνθιση» δεν χρειάζονται νέα οικονομικά κίνητρα, δεδομένου ότι αυτά που υπάρχουν είναι και πολλά και καλά.

Αυτό που χρειάζεται για επενδυτική δραστηριοποίηση, είναι η ύπαρξη σταθερών «κανόνων του παιχνιδιού» στην οικονομική πολιτική. Ακόμα, ένας δημοκρατικός (ενδεικτικός) προγραμματισμός, να την ενισχύει επιχειρηματικές πρωτοβουλίες, οι οποίες βοηθούν στη συνολική ανάπτυξη της οικονομίας, λαμβανομένου φυσικά, υπόψη των εξελίξεων και προοπτικών στην αγορά. Εκείνο, όμως, που απαιτείται —όπως δείχνουν σχετικές έρευνες— είναι ειδική πληροφόρηση στον επιχειρηματικό κόσμο για το πώς μπορεί να αξιοποιήσει αποτελεσματικά τα δεδομένα και τη δυναμική του μικροοικονομικού και μακροοικονομικού περιβάλλοντος.

Αυτή η ανάγκη για πληροφόρηση, ωστόσο, δεν τονίζεται όσο θα έπρεπε από τους κήρυκες της κυβερνητικής και επιχειρηματικής διανοήσης...

«Πέρα βρέχει»...

Σχετικά τώρα, με τον αγροτικό τομέα της οικονομίας, οι εξελίξεις είναι αποθαρρυντικές. Οι έλληνες παραγωγοί δεν έχουν ακόμα συνειδητοποιήσει ότι άλλαξαν οι παράμετροι του γεωργικού ζητήματος, το οποίο από πρόβλημα τιμών έγινε πρόβλημα κόστους.

Η Κοινότητα για λόγους δημοσιονομικής πειθαρχίας (οικονομίες στον προϋπολογισμό της), για συγκράτηση των πληθωριστικών πιέσεων, για χορήγηση κονδυλίων για ανάπτυξη και άλλων τομέων (βιομηχανία, ενέργεια) και δραστηριοτήτων (π.χ. έρευνα) της κοινοτικής οικονομίας δεν είναι διατεθειμένη να καθορίζει κάθε χρόνο υψηλές αυξήσεις γεωργικών τιμών.

Αλλά, και η Κοινότητα, δεν φαίνεται διατεθειμένη να κάνει αποδεκτά αιτήματα για υποτίμηση των πράσινων νομισμάτων (π.χ. πράσινη δραχμή), για να αυξάνονται τεχνικά και σε εθνικό νόμισμα οι αγροτικές τιμές. Και αυτό διότι κάτι τέτοιο επηρεάζει το ενδοκοινοτικό εμπόριο αγροτικών προϊόντων και επιπλέον αναζοφυρώνει τον πληθωρισμό, με δυσμενείς επιπτώσεις στην υλοποίηση της επιδίωξης για σύγκληση των οικονομιών των «δώδεκα».

Προκειμένου, λοιπόν, να εξασφαλισθεί το εισόδημα των ελλήνων παραγωγών, ανεξάρτητα από το 1992, θα πρέπει όλο το βάρος να δωθεί στην αύξηση της παραγωγικότητας της γεωργίας και κτηνοτροφίας, που θα έχει ως συνέπεια τη μείωση του κόστους παραγωγής. Και θα πρέπει, παράλληλα, να γίνει αναδιάρθρωση των ενεργειών με δημιουργία νέων που να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της διεθνούς και εσωτερικής αγοράς. Όπως, επίσης, να υπάρξει ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων υψηλής απόδοσης (αλιεία, ιχθυοκαλλιέργειες, θερμοκήπια).

Οι καιροί, για την ελληνική οικονομία άλλαξαν. Χρειάζεται άμεση δράση για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας στο σύνολό της. Ας ελπίσουμε ότι το «ελληνικό δαίμόνιο» θα ξανακάνει το θαύμα του και δεν θα επαναπαυθεί στο «πεπρωμένο»: «η Ελλάδα ποτέ δεν πεθαίνει»...

Η πρώτη διεύρυνση της κοινότητας, Ιανουάριος 1973.

Η ΕΟΚ ΕΝΩΝΕΙ ΤΙΣ ΠΑΡΑΤΑΞΕΙΣ

Οταν τον Ιούνιο του 1975, η Ελλάδα υπέβαλε επίσημα την αίτηση προσχώρησής της στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, επισφραγίζοντας έτσι μια «πορεία προς την Ευρώπη», που ξεκίνησε τον Ιούνιο του 1959, όταν υποβλήθηκε η αίτηση σύνδεσης, πολύ λίγοι ίσως φαντάστηκαν τις ραγδαίες εξελίξεις στις σχέσεις των δύο πλευρών. Αλλά ακόμα λιγότεροι, ήταν αυτοί που φαντάστηκαν τη στάση που θα τηρούσαν τα ελληνικά κόμματα απέναντι στην ΕΟΚ, μετά την πλήρη ενσωμάτωση της χώρας στη «λέσχη της Γηραιάς Ηπείρου». Οι πολύ λίγοι «φαντασιόπληκτοι» πάντως που έβλεπαν όλα τα κόμματα της χώρας να λένε ναι (και όχι... όχι) στην ΕΟΚ, αργά ή γρήγορα, επιβεβαιώθηκαν από τα γεγονότα.

Πριν μια δεκαετία μόνον οι πολιτικές δυνάμεις που ελεγχόταν από τον τότε ισχυρό άνδρα Κ. Καραμανλή, υποστήριζαν ένθερμα την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Οι υπόλοιπες εξέφραζαν την αντίθεσή τους άλλοτε με τόνους χαμηλούς και άλλοτε με κραυγαλέους, φτάνοντας συχνά σε υπερβολές και προφητεύοντας την οικονομική καταστροφή της Ελλάδας. Η τελευταία θα ήταν όπως έλεγαν, το αποτέλεσμα της διείσδυσης των πολυεθνικών μονοπωλίων και ολιγοπωλίων, που είχαν την έδρα τους στις χώρες - μέλη της ΕΟΚ. Απλουστεύοντας τις έννοιες, και «βγάζοντας από τη μέση» το ΚΚΕ εσ. θα μπορούσαμε να πούμε ότι πριν από μια δεκαετία η Δεξιά ήταν υπέρ της ένταξης και υπέρ της παραμονής της χώρας στην ΕΟΚ, ενώ η Αριστερά ήταν κατά της ένταξης. Σήμερα στη στάση της Δεξιάς δεν έχει αλλάξει τίποτα, ενώ η Αριστερά είναι τώρα και αυτή υπέρ της παραμονής.

Ήταν και είναι λοιπόν η Δεξιά συνεπής στις επιλογές της και η Αριστερά ασυνεπής; Ή μήπως η πρώτη χαρακτηρίζεται από ρεαλισμό και η δεύτερη από φαντασιοπληξίες;

Τι συνέβη μέσα σε λίγα χρόνια, ώστε η Δεξιά να εμφανίζεται τώρα συνεπής ως προς τις αρχικές της θέσεις και ρεαλιστρια ως προς τις επιλογές της, ενώ η Αριστερά ασυνεπής και αιθεροβάμων;

Πράγματι, δεν έχουν περάσει ούτε δέκα χρόνια από τότε που ο Κ. Καραμανλής «μας έριχνε στη θάλασσα για να μάθουμε κολύμπι» ή που η ένταξη της Ελλάδας σήμαινε πάνω από όλα την «εδραίωση της δημοκρατίας σε αυτόν τον τόπο». Ούτε δέκα χρόνια δεν έχουν περάσει από τότε που «όταν το ΠΑΣΟΚ έρθει στην εξουσία θα κάνει δημοψήφισμα για την ΕΟΚ» ή που «το ΚΚΕ είναι αντίθετο στην ΕΟΚ των μονοπωλίων και της οικονομικής ολιγαρχίας». Αλλά, όμως, δεν έχουν περάσει ούτε... έξι χρόνια από τότε που «η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ θα ζητήσει από την ΕΟΚ, ειδικές σχέσεις» ή που «η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, θα συζητήσει ειδικές ρυθμίσεις», ενώ «το ΚΚΕ προτείνει την αποδέσμευση της Ελλάδας από την ΕΟΚ».

Τώρα όλα αυτά, σε ό,τι αφορά τουλάχιστον το ΠΑΣΟΚ και το ΚΚΕ, έχουν ξεχαστεί, ενώ... όσοι δεν μάθανε κολύμπι... θα μάθουνε στο δρόμο για το 1992. Μέσα σε λίγα χρόνια, ο μεν κ. Ανδρέας Παπανδρέου, πρώην αμφισβητίας των δυνατοτήτων που παρέχει η ΕΟΚ στα μέλη της ευρωπαϊκής ενοποίησης, ο δε κ. Χαρίλαος Φλωράκης (δια στόματος κ. Γρηγόρη Φαράκου) όχι μόνον δεν αναφέρεται σε αποδέσμευση, αλλά και τονίζει ότι «πρέπει να πάψουμε να αποδίδουμε όλα τα άσχημα της οικονομίας μας στην ΕΟΚ».

Σήμερα λοιπόν και έχει ιδιαίτερη σημασία αυτό, καμιά κοινοβουλευτική πολιτική δύναμη δεν υποστηρίζει την «έξοδο» της Ελλάδας από την ΕΟΚ. Οι αμφισβητήσεις, οι αρνήσεις, οι αντιρρήσεις και οι αντιθέσεις έχουν εξαληφθεί και σύσσωμος ο πολιτικός κόσμος της χώρας έχει ταχθεί υπέρ της ΕΟΚ ή εν πάση περιπτώσει δείχνει ανεκτικότητα στην παραμονή της χώρας μας σε αυτήν. Παράλληλα, οι ένθερμοι υποστηρικτές της σύσφιξης των σχέσεών μας με τον αραβικό κόσμο, έχουν εξαφανιστεί από το προσκήνιο (και τον κρατικό μηχανισμό) όπως και εκείνοι που «έβλεπαν» την Ελλάδα πιο κοντά στη βαλκανική αγορά από ότι στην ευρωπαϊκή.

Θα ήταν όμως άδικο, να θεωρηθεί ότι η Δεξιά είναι συνεπής ως προς τις αρχικές της θέσεις και ρεαλιστρια ως προς τις επιλογές της, ενώ η Αριστερά να θεωρηθεί ως ασυνεπής και απροσγείωτη. Η διεθνής συγκυρία, η πορεία των οικονομικών σχέσεων Ελλάδας - ΕΟΚ, ακόμα και η εξωτερική επιβουλή, έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην αλλαγή της στάσης της αριστεράς απέναντι στην ΕΟΚ. Όπως έπαιξε σημαντικό ρόλο, και η εισροή κεφαλαίων από την ΕΟΚ, εισροή που δεν μπορούσε να γίνει ούτε από τον αραβικό κόσμο, ούτε από τα Βαλκάνια, ούτε από οπουδήποτε αλλού, για διαφορετικούς κάθε φορά λόγους. Αλλά για όλα αυτά θα επανέλθουμε.

Η ΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Ο θεσμός του πολιτικού κόμματος ως στοιχείο του νομικού πολιτισμού της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας

του Δημήτρη Θ. Τσάτσου

Α. Εισαγωγή στο θέμα

1. Η αστική Δημοκρατία στον πολιτικό της πυρήνα εμπεριέχει τη σχετική αυτονόμηση της κοινωνίας από το κράτος ως προϋπόθεση ανάπτυξη της δικής της διαμορφωτικής δυναμικής. Η δυναμική αυτή, όμως, προϋπόθεση και έκφραση έχει τη συλλογικότητα της πολιτικής δράσης. Ο ενδοκοινωνικός πολιτικός αγώνας δεν μπορεί να είναι ατομικός, γι' αυτό και υπακούει αδήρτητα σε μια ταξική λογική. Η ενδοκοινωνική πολιτική αντιπαράθεση, με πλαίσιο τις εκάστοτε πολιτευματικές προδιαγραφές, διαμόρφωσε έτσι συλλογικούς φορείς ανάμεσα στους οποίους κύριο και καίριο ρόλο, ιδιαίτερα στην κοινοβουλευτική Δημοκρατία, απέκτησαν τα *πολιτικά κόμματα*.

2. α) Τα πολιτικά κόμματα, όπως και οι άλλοι πολιτικοί θεσμοί τόσο στην Ελλάδα όσο και στις άλλες χώρες της κοινοβουλευτικής Ευρώπης ανέπτυξαν τις δικές τους εθνικές θεσμικές ιδιομορφίες με βάση πάντοτε τις ιστορικές τους ρίζες. Ταυτόχρονα όμως, όπως θα δούμε, ανέπτυξαν και κοινά θεσμικά στοιχεία. Για το θέμα μου σημασία έχει αυτή ακριβώς η σχέση ανάμεσα στην εθνικοϊστορικά ριζωμένη ιδιομορφία τους και στα κοινά θεσμικά τους στοιχεία.

β) Η διαδικασία της λεγόμενης ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, με ιστορικό όραμα μια ενότητα προχωρημένης βαθμίδας, υπαγορεύει στην επιστημονική μελέτη των θεσμών και μία επιπλέον συγκριτική οπτική με βάση το ερώτημα, *αν και σε τι μέτρο η ε-*

*ξέλιξη των εθνικών θεσμών ανταποκρίνεται και σε κοινά νομι-
κοπολιτιστικά στοιχεία του ευρωπαϊκού χώρου. Ιδιαίτερα ο
χώρος της κοινής αγοράς, με την έντονα θεσμοποιημένη δια-
σύνδεση εθνικής και υπερεθνικής έννομης τάξης, προσφέρεται
ως χρήσιμο υλικό για να δοκιμαστούν κάποιες πρώτες σκέψεις.
Σε θέμα - αιχμή αναδεικνύεται ο θεσμός του πολιτικού κόμμα-
τος ακριβώς γιατί λειτουργεί τόσο στο εθνικό όσο και στο υπε-
ρεθνικό πεδίο ως όργανο διασύνδεσης έννομης εξουσίας και
κοινωνίας. Γι' αυτό και επικεντρώνω την, ενδεικτική άλλωστε,
παραδειγματολογία μου σε χώρες της κοινής αγοράς.*

γ) Έτσι καταλήγω στη διατύπωση του τελικού ερωτήματος: Α-
ποτελεί ο θεσμός του πολιτικού κόμματος στοιχείο ενός ευρω-
παϊκού νομικού πολιτισμού της κοινοβουλευτικής Δημοκρα-
τίας;

3. Η απάντηση που επιχειρώ διαιρείται σε τρεις ενότητες: *Πρώ-
τον, επιχειρώ —εισαγωγικά— να αποσαφηνίσω τις μεθοδολο-
γικές προϋποθέσεις του συγκριτικού μου εγχειρήματος. (Βλ.
παρακάτω Β').*

*Δεύτερον, προσπαθώ να δώ συγκριτικά τον κομματικό θε-
σμό, και ειδικότερα:*

α) στην ιστορική του προέλευση.

*β) στη συνταγματική - θεσμική του θεμελίωση σε αντιστοιχία
με τις συνταγματικές δυνατότητες δράσης του,*

γ) στη δομική του ιδιομορφία, και τέλος

δ) στα όρια της νομιμότητάς του. (Βλ. παρακάτω Γ').

*Τρίτον, επιχειρώ να θέσω το θέμα της διαμορφωτικής επί-
δρασης των πολιτικών κομμάτων πάνω στην πολιτεία και στην
πολιτική στο πλαίσιο του σύγχρονου κοινοβουλευτισμού υπό
το πρίσμα της κρίσης του κομματικού δεσμού. (Βλ. παρακάτω
Δ').*

Β. Εισαγωγικές μεθοδολογικές παρατηρήσεις

1. Η σύγκριση προϋποθέτει τη *συγκρισιμότητα των αντικει-
μένων της*. Η εφαρμογή της συγκριτικής μεθόδου στις κοινωνι-
κές επιστήμες, αλλά ιδιαίτερα στη νομική επιστήμη και πιο ειδι-
κά στην ερμηνευτική της διάσταση, προϋποθέτει ότι οι συγκρι-
νόμενοι θεσμοί παρουσιάζουν κοινά στοιχεία πολιτικού και συ-
νακόλουθα νομικού πολιτισμού· ο νομικοπολιτικός πολιτισμός
είναι στοιχείο της Ιστορίας. Η ιστορική διάσταση του δικαίου
συνίσταται στην εξάρτησή του όχι μόνο από οικονομικά δεδο-
μένα, αλλά και από πνευματικές παραδόσεις, από το βαθμό ε-
λευθερίας, από την κυρίαρχη αντίληψη για την έννοια του αν-
θρώπου και της δικαιοσύνης. Το δίκαιο συμβάλλει βέβαια στη
διαμόρφωση αυτών των στοιχείων ταυτόχρονα όμως προκύ-
πτει και διαμορφώνεται από αυτά που έτσι αποτελούν και τα ι-
στορικά και πολιτικά πλαίσια παραγωγής και ανάπτυξης του.
Είναι οι πολιτιστικές του προϋποθέσεις που, εξειδικευόμενες
από τους κανόνες μιας έννομης τάξης, αποτελούν τον συγκεκρι-
μένο νομικό πολιτισμό μιας πολιτείας. Υπό την έννοια αυτή
η μέθοδος της σύγκρισης είναι νοητή μόνο μεταξύ εθνικών εν-
νόμων τάξεων που παρουσιάζουν κοινά νομικοπολιτιστικά χα-
ρακτηριστικά.

2. Δύο είναι, κατά τη γνώμη μου, οι καίριες συνιστώσες ενός
κοινού νομικοπολιτικού πολιτισμού των λεγόμενων δυτικοευ-
ρωπαϊκών δημοκρατιών.

α) Ο *δυϊσμός κράτους και κοινωνίας* που λειτουργεί διαλεκτι-
κά. Διαφέρει από μεν τη συνταγματική μοναρχία, γιατί εκεί κυ-
ριαρχεί ο στεγανός διαχωρισμός εξουσίας και κοινωνίας, ενώ
και από τη σοσιαλιστική αντίληψη διαφέρει, γιατί εκεί πολιτεια-
κό θεμέλιο είναι η ταυτότητα κράτους και κοινωνίας. Ο διαλε-
κτικά νοούμενος δυϊσμός κράτους και κοινωνίας αναδείχτηκε ι-
στορικά ως το πολιτευματικό θεμέλιο μορφών Δημοκρατίας
που έχουν ως λειτουργική προϋπόθεση το θεσμό του πολιτικού
κόμματος και κατ' επέκταση τον πολυκομματισμό.

β) Συνέπεια του προηγούμενου είναι η δεύτερη νομικοπολιτι-
στική συνιστώσα της δυτικοευρωπαϊκής Δημοκρατίας. Πρόκει-

ται για τη **θέση του ατόμου μέσα στην έννομη τάξη**, που δεν υπακούει ούτε στην ατομοκεντρική λογική του μεμονωμένου και μόνου κυρίαρχου παράγοντα, ούτε σε εκείνη της πλήρους απορρόφησης του ατόμου από το κοινωνικό σύνολο. Πρόκειται για την αρχή της κατοχύρωσης του ανθρώπου τόσο ως ατόμου όσο και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου, όπως την καταγράφει το άρθρο 25 παρ. 1 του Ελληνικού Συντάγματος.

3. Αυτές οι δύο πολιτειολογικές συνιστώσες που βασικά σημαίνουν τη σταδιακή αναγνώριση του πολιτικού ρόλου της κοινωνίας και του ατόμου στην έννομη τάξη αποτελούν τα κοινά σταθερά στοιχεία του νομικού πολιτισμού της κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας. Μέσα στα πλαίσια αυτά γεννήθηκε και αναπτύχθηκε ο θεσμός του πολιτικού κόμματος στις κοινοβουλευτικές Δημοκρατίες της Ευρώπης. Το ζήτημα που επιχειρώ να φωτίσω είναι, σε ποια σχέση βρίσκεται η διαμόρφωση του θεσμού του πολιτικού κόμματος τόσο με το κοινό νομιμοπολιτιστικό θεμέλιο της κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας στην Ευρώπη, όσο και με τις **ιδιαιτερότητες των εθνικών εννόμων τάξεων**.

Γ. Εθνικά και κοινά νομιμοπολιτιστικά στοιχεία του κομματικού θεσμού

1. Έρχομαι τώρα στον ίδιο τον κομματικό θεσμό για να δω —δειγματοληπτικά— τέσσερις πλευρές του από συγκριτική οπτική.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

2. α) Κατά τη μελέτη της **ιστορικής εμφάνισης των πολιτικών κομμάτων** σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες προβάλλουν σημαντικές εθνικές ιδιαιτερότητες. Έτσι π.χ. στην Αγγλία η σταδιακή επέκταση του εκλογικού δικαιώματος σε συνεχώς ευρύτερα λαϊκά στρώματα μείωσε το ρόλο του μεμονωμένου πολιτικού υπέρ των πολιτικών οργανώσεων σε εθνικό επίπεδο, ενώ στη Γερμανία η επιβράδυνση μιας αντίστοιχης εξέλιξης σχετίζεται με την κρατική πολυδιάσπαση του γερμανικού εθνικού χώρου. Αντίστροφα δεδομένα επηρεάζουν την εξέλιξη στο Βέλγιο, όπου το ενιαίο κράτος λειτουργεί στη βάση δύο εθνοτήτων με θέμα αιχμής ακόμα και σήμερα το γλωσσικό. Στην Ελλάδα, τα πολιτικά κόμματα που εμφανίστηκαν κατά τη διάρκεια της ελληνικής επανάστασης του 1821 δεν αποτελούν κόμματα με τη σημερινή έννοια του όρκου. Είναι μάλλον φατρίες ή ομάδες πίεσης, είτε με τοπικό χαρακτήρα, είτε ως αποτέλεσμα της σύγκρουσης των πολιτικών με τους στρατιωτικούς. Λίγο αργότερα και εξαιτίας της επιρροής των ξένων δυνάμεων εμφανίζονται το γαλλόφιλο, αγγλόφιλο και ρωσόφιλο κόμμα, που δεν αντιπροσωπεύουν διαφορετικές κοινωνικές τάξεις, αλλά απαρτίζονται από μέλη της ανώτερης —τότε— τάξης με αντιτιθέμενα

συμφέροντα. Αιτία γένεσης, από το 1855 και μετά, κομμάτων με κάποια αντιστοιχία στις υπάρχουσες κοινωνικές τάξεις υπήρξαν οι έντονες επεμβάσεις των μεγάλων δυνάμεων στην ελληνική πολιτική ζωή, που προκάλεσαν την οργή του στρατού και μέρους των λαϊκών στρωμάτων. Τα νέα χαρακτηριστικά των πολιτικών κομμάτων αυτής της περιόδου ήταν: ο προσωποκεντρικός τους χαρακτήρας, η έλλειψη ιδεολογικής ταυτότητας, η έλλειψη οργάνωσης, οι πελατειακές σχέσεις με τους πολίτες και τους τοπικούς παράγοντες, η οικογενειοκρατία.

Μόλις το τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα, με την καθιέρωση του κοινοβουλευτισμού, τα ελληνικά πολιτικά κόμματα εκφράζουν την κλασική σύγκρουση του ευρωπαϊκού χώρου, τη σύγκρουση μεταξύ συντηρητικών και φιλελεύθερων με τον Κουμουνδούρο και τον Βούλγαρη ή με τον Τρικούπη και τον Δεληγιάννη.

Παρά λοιπόν τα ιδιαίτερα αυτά εθνικά χαρακτηριστικά διαπιστώνει κανείς πως η εμφάνιση του θεσμού του πολιτικού κόμματος *προϋποθέτει κάποια πρώτα βήματα πολιτικής ελευθερίας* και είναι άρρηκτα συνδεδεμένη από τη μία με την εμφάνιση και εξέλιξη *αντιπροσωπευτικών οργάνων*, και από την άλλη με την καθιέρωση ενός *ευρύτερου και τελικά γενικού εκλογικού δικαιώματος*.

β) Κοινό επίσης χαρακτηριστικό της ιστορίας γένεσης των πολιτικών κομμάτων είναι η *διαμεσολαβητική τους λειτουργία στην έκφραση των βασικών πολιτικών συγκρούσεων* μέσα στην πολιτεία. Η σύγκρουση μοναρχικής και αστικής ιδεολογίας και η εξέλιξη της σε μια πρώτη μορφή αντιπαράθεσης συντηρητισμού και αστικού προοδευτισμού π.χ. στην Αγγλία καθρεφτίζεται στην πρώτη διαμόρφωση του κομματικού σχηματισμού των Tories και των Whigs. Γρήγορα όμως διαμορφώνονται στην Ευρώπη κόμματα που εκφράζουν το εργατικό κίνημα, και δίνουν νέο, θα έλεγα: *το ιστορικά καίριο*, περιεχόμενο στην κομματική αντιπαράθεση που σχηματικά γίνεται αντιληπτή με την αντιδιαστολή συντηρητικών και εργατικών κομματικών σχηματισμών.

γ) Από τη μελέτη της ιστορικής διαδικασίας γέννησης και εξέλιξης των πρώτων κομματικών μορφωμάτων στην Ευρώπη προκύπτει ότι η διαδικασία αυτή *συμπίπτει με τη δημοκρατικοποίηση των πολιτειών* με αφετηρία τη δημιουργία του «συνταγματικού κράτους» στην Ευρώπη.

δ) Ένα επίσης κοινό χαρακτηριστικό ήδη των πρώτων κομματικών μορφωμάτων είναι ότι, παρά το γεγονός, πως όλα είχαν έναν *ειδικό πάντοτε γενεσιουργό κοινωνικό χώρο* —αγροτικός χώρος, χώρος των εργαζομένων σε εξηρημένη εργασία, μεγαλοϊδιοκτήτες, μεσαιόι, αστοί, κτλ.— τα περισσότερα πολιτικά κόμματα προβάλλουν ως φορείς ενός —δύσκολα βέβαια νοητού— *γενικού συμφέροντος*. Αυτό ακριβώς αποτελεί και την αφετηρία για τη δημιουργία των μεγάλων μαζικών κομμάτων.

ε) Μπορούμε δηλαδή να πούμε πως ήδη η δημιουργία και η πρώτη ανάπτυξη του κομματικού θεσμού τελεί *σε συνάρτηση με τις δύο συνιστώσες του διαμορφούμενου νομιμοπολιτικού πολιτισμού της Δημοκρατίας στην Ευρώπη*, που είναι η σταδιακή αναγνώριση του πολιτικού ρόλου και της κοινωνίας και του ατόμου στις διαμορφούμενες έννομες τάξεις.

3. Σαφέστερες και εντυπωσιακότερες είναι οι διαπιστώσεις που επιτρέπει το θέμα της *θεσμικής ένταξης του κόμματος στην έννομη τάξη*. Ένας μεγάλος της γενιάς της Βαϊμαρης ο Heinrich Triepel έδωσε σε μια φράση με γοητευτική αφαιρεση τις τέσσερις φάσεις που πέρασε ο θεσμός του κόμματος στην ηπειρωτική Ευρώπη: Ο θεσμός πρώτα πολεμήθηκε, μετά αγνοήθηκε, στη συνέχεια νομιμοποιήθηκε και τελικά ενσωματώθηκε στο σύστημα. Μέσω στην τελευταία φάση για να ρωτήσω τούτο και μόνο: Ποια μορφή πήρε η φάση της ενσωμάτωσης του θεσμού του κόμματος στις κοινοβουλευτικές Δημοκρατίες του ευρωπαϊκού χώρου. φάση στην οποία σήμερα βρισκόμαστε:

Συνέχεια στη σελ. 36

ΟΙ ΔΩΔΕΚΑ ΕΤΑΙΡΟΙ

1) Στους πίνακες, τα στοιχεία που αναφέρονται είναι του 1987 (α' τριμήνου) και είναι τελικά.

2) ΤΑΔ = Τύπος αγοραστικής δύναμης (Μονάδα μέτρησης της αγοραστικής δύναμης) που αντιπροσωπεύει για κάθε χώρα τον ίδιο όγκο αγαθών και υπηρεσιών.

ΔΑΝΙΑ

Η Δανία, διαθέτει ανεπτυγμένη βιομηχανία (ναυπηγεία, χημικά προϊόντα, υφάσματα, τρόφιμα, κατασκευές μηχανών). Διαθέτει επίσης και ένα «βουνό». Το ύψος του; 172 μ. (!) Η έκταση των πεδιάδων ευνοεί την ανάπτυξη της καλλιέργειας δημητριακών, ταυτόχρονα όμως έχει και ανεπτυγμένη κτηνοτροφία. Το κύριο πρόβλημα της Δανίας είναι ότι «διαθέτει» σκανδιναβικές προδιαγραφές στα προϊόντα της και στην παροχή υπηρεσιών. Για να το λύσει πρέπει να προσαρμόσει τις υψηλές αυτές προδιαγραφές στα κοινοτικά δεδομένα. Με άλλα λόγια να «χειροτερέψει» τον τρόπο ζωής των κατοίκων της.

Έκταση (σε χιλ. χλμ ²)	43,1
Πληθυσμός (εκατ.)	5,1
Πυκνότη. πληθυσμού	119
ΑΕΠ (σε δις δρχ.)	61,6
ΑΕΠ / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	12.053
Εξαγ./κάτοικο (σε ECU)	3.574
Εισαγ./κάτοικο (σε ECU)	316,8
Τελική κατανάλωση / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	9.846

ΒΕΛΓΙΟ

«Αθόρυβο» κράτος - μέλος της ΕΟΚ που «ακούγεται» στους εταίρους της, μόνον από τις κυβερνητικές κρίσεις που τους τελευταίους μήνες πληθαίνουν. Κύριο χαρακτηριστικό του η διγλωσσία (η γαλλική «περίπου» όπως λένε ειρωνικά οι Γάλλοι και η φλαμανδική γλώσσα). Περισσότερα από τα 3/4 των κατοίκων της χώρας αυτής έχουν συγ-

κεντρωθεί στις πόλεις. Η οικονομία της στηρίζεται κυρίως στη σιδηρουργία (Σαρλρουά, Μεγκ, Μονς, Κενκ) στην κατεργασία κασσίτερου, μόλυβδου και χαλκού, στην υφαντουργία (Γάνδη), εριοβιομηχανία (Βερβιέ) και στη χημική βιομηχανία (Αμβέρσα). Το Βέλγιο, πριν ενταχθεί στην ΕΟΚ είχε δημιουργήσει την ενότητα γνωστή ως «Μπενελούξ».

Έκταση (σε χιλ. χλμ ²)	30,5
Πληθυσμός (εκατ.)	9,9
Πυκνότη. πληθυσμού	323
ΑΕΠ (σε δις δρχ.)	110,1
ΑΕΠ / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	11.176
Εξαγ./κάτοικο (σε ECU)	5.719
Εισαγ./κάτοικο (σε ECU)	6.112
Τελική κατανάλωση / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	9.265

ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Το λιλιπούτειο κράτος - μέλος της ΕΟΚ, δεν κατοικείται παρά από 400 χιλιάδες περίπου κατοίκους. Έχει υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα και οι κάτοικοί του δείχνουν ότι περιμένουν να γίνει κάποιο συμβούλιο υπουργών στη χώρα τους, για να θυμηθούν ότι για την ΕΟΚ «Βρυξέλλες = Λουξεμβούργο». Οι εξαγωγές του κατευθύνονται κυρίως προς τα δύο άλλα μέλη της πρώην Μπενελούξ (Ολλανδία, Βέλγιο). Έχει ανεπτυγμένη βαριά βιομηχανία ως και βιομηχανία δέρματος, τσιμέντου, ζυθοποιίας κτλ.).

Έκταση (σε χιλ. χλμ ²)	2,6
Πληθυσμός (εκατ.)	0,4
Πυκνότη. πληθυσμού	141
ΑΕΠ (σε δις δρχ.)	4,1
ΑΕΠ / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	10.500
Εξαγ./κάτοικο (σε ECU)	5.719
Εισαγ./κάτοικο (σε ECU)	6.112
Τελική κατανάλωση / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	9.310

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ο γίγας της ΕΟΚ, που έχει καταφέρει, ενώ καταβάλει τα υψηλότερα ποσά στον κοινοτι-

κό προϋπολογισμό να επωφελείται περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο κράτος - μέλος, από τους εταίρους της. Πώς το καταφέρνει; Απλά, όλοι οι κάτοικοι των υπολοίπων κρατών - μελών προτιμούν τα προϊόντα της. Το «γερμανικό θαύμα», μετά τον πόλεμο, συνεχίζεται και σήμερα αν και η αστάθεια που επικρατεί στην παγκόσμια αγορά, «ρίχνει σκιές» στη συνέχιση της ανάπτυξης της η οποία στηρίζεται σε βιομηχανίες προσανατολισμένες προς τις εξαγωγές. Η συμφωνία των «12» στις Βρυξέλλες (Φεβρουάριος 1988) της χάρισε νέους πόντους έναντι των εταίρων της.

Έκταση (σε χιλ. χλμ ²)	248,7
Πληθυσμός (εκατ.)	61,4
Πυκνότη. πληθυσμού	247
ΑΕΠ (σε δις δρχ.)	735,7
ΑΕΠ / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	11.977
Εξαγ./κάτοικο (σε ECU)	3.100
Εισαγ./κάτοικο (σε ECU)	2.798
Τελική κατανάλωση / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	9.204

ΙΣΠΑΝΙΑ

Το νεότερο (μαζί με την Πορτογαλία) μέλος της ΕΟΚ, διαθέτει ένα θλιβερό ρεκόρ μέσα στην Κοινότητα. Έχει το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας που οι επίσημες στατιστικές το ανεβάζουν σε 18% επί του συνολικού ενεργού πληθυσμού. Τα τελευταία χρόνια, έχει να επιδείξει μια σημαντική ανοδική πορεία της οικονομίας της, αλλά αρκετά από τα διαρθρωτικά της προβλήματα παραμένουν. Προσελκύει πολλούς τουρίστες κάθε χρόνο, όχι μόνο ευρωπαίους αλλά και αμερικανούς. Η υφαντουργία της είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη και η μεταλλουργία βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα. Αν και ευρωπαϊκή χώρα οι δεσμοί της με την αμερικανική ήπειρο (Βόρεια και Νότια) της προσδίδουν ορισμένες ιδιομορφίες και δυνατότητες.

Έκταση (σε χιλ. χλμ ²)	504,8
Πληθυσμός (εκατ.)	38,4
Πυκνότη. πληθυσμού	76
ΑΕΠ (σε δις δρχ.)	290,3
ΑΕΠ / κάτοικο	

(σε ΤΑΔ)	7.616
Εξαγ./κάτοικο (σε ECU)	582
Εισαγ./κάτοικο (σε ECU)	856
Τελική κατανάλωση / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	6.220

ΙΤΑΛΙΑ

Ο πιο ένθερμος υποστηρικτής της ευρωπαϊκής ενοποίησης

Ο υπουργός Εξωτερικών της Γαλλίας R. SCHUM Γραφολογίου, την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας

εξακολουθεί να είναι χωρισμένος στη μέση. Στο βορρά η ανάπτυξη και στο νότο η υπανάπτυξη. Διαθέτει πλούσια κοιτάσματα μόλυβδου και ψευδαργύρου. Παράλληλα η γεωργό - κτηνοτροφική παραγωγή βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα. Τους τελευταίους μήνες «μπλέχτηκε» με τις πολύπλοκες διαδικασίες καταβολής των εισφορών της στον κοινοτικό προϋπολογισμό, που προώθησε αρχικά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με αποτέλεσμα να παραμένουν πιστοί στην ιδέα της Ευρώπης μόνον (!) το 82% των Ιταλών... Η αυτοκινητοβιομηχανία, η χημική βιομηχανία και η υφαντουργ-

γία της, παρουσιάζουν υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης.

Έκταση (σε χιλ. χλμ ²)	301,3
Πληθυσμός (εκατ.)	56,7
Πυκνότη. πληθυσμού	188
ΑΕΠ (σε δις δρχ.)	517,3
ΑΕΠ / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	9.102
Εξαγ./κάτοικο (σε ECU)	1.441
Εισαγ./κάτοικο (σε ECU)	1.591
Τελική κατανάλωση / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	7.465

της οικονομικής της καχεξίας είναι το κράτος - μέλος που συντάσσεται με το «Νότο».

Έκταση (σε χιλ. χλμ ²)	70,3
Πληθυσμός (εκατ.)	3,5
Πυκνότη. πληθυσμού	50
ΑΕΠ (σε δις δρχ.)	24,7
ΑΕΠ / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	7.040
Εξαγ./κάτοικο (σε ECU)	2.765
Εισαγ./κάτοικο (σε ECU)	2.938
Τελική κατανάλωση / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	5.578

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Η πληθυσμιακή της πυκνότητα είναι η μεγαλύτερη μέσα στην ΕΟΚ. Χαρακτηρίζεται επίσης και από την εντατική καλλιέργεια δημητριακών, σακχαροτεύτλων, λαχανικών κτλ. Τα τελευταία δύο χρόνια κυρίως χαρακτηρίζεται και από την επιμονή της να αναθερμανθούν οι σχέσεις ΕΟΚ-Τουρκίας. Παίζει σημαντικό ρόλο στην ομαλή ροή του παγκοσμίου εμπορίου μέσω του λιμανιού του Ρότερνταμ. Συνδυάζει την ανεπτυγμένη γεωργία και κτηνοτροφία με τις παραδοσιακές βιοτεχνικές δραστηριότητες και την ανεπτυγμένη βιομηχανία.

Έκταση (σε χιλ. χλμ ²)	41,2
Πληθυσμός (εκατ.)	14,3
Πυκνότη. πληθυσμού	349
ΑΕΠ (σε δις δρχ.)	153,7
ΑΕΠ / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	10.702
Εξαγ./κάτοικο (σε ECU)	5.122
Εισαγ./κάτοικο (σε ECU)	4.808
Τελική κατανάλωση / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	8.370

ΕΛΛΑΔΑ

Από τα νεότερα και φτωχότερα κράτη - μέλη κατόρθωσε να ξεπεράσει την παιδική της ασθένεια (ναι στην ΕΟΚ, όχι στην ΕΟΚ, ειδικές σχέσεις, ειδικές ρυθμίσεις κτλ.) και να ενταχθεί πανηγυρικά 2-3 φορές τα τελευταία 7 χρόνια. Η οικονομία της που χαρακτηρίζεται από το «παρά» (παραοικονομία, παρασιτικές εργασίες κτλ.) δείχνει κάποια ση-

μεία ανάκαμψής της. Οι άδηλοι πόροι συγκρατούν σε ανεκτά, προς το παρόν επίπεδα, το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών. Η βιομηχανία παρουσιάζει διαρθρωτικά προβλήματα, ενώ η γεωργία εκσυγχρονίζεται με βραδύ ρυθμό.

Έκταση (σε χιλ. χλμ ²)	132
Πληθυσμός (εκατ.)	9,9
Πυκνότη. πληθυσμού	75
ΑΕΠ (σε δις δρχ.)	56,7
ΑΕΠ / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	5.759
Εξαγ./κάτοικο (σε ECU)	511
Εισαγ./κάτοικο (σε ECU)	1.103
Τελική κατανάλωση / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	4.918

ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Κράτος - μέλος που αναστάτωσε πολλές φορές την ΕΟΚ, στην αρχή για να μην ενταχθεί και τέλος για να εισπράττει περισσότερα από τον κοινοτικό προϋπολογισμό, επειδή είχε ενταχθεί (επιστροφές). Τα τελευταία χρόνια παρουσίασε σημαντική άνοδο ανεργίας, και χαρακτηρίστηκε από την ιδιωτικοποίηση πολλών δημοσίων επιχειρήσεων ακόμα και στρατηγικού χαρακτήρα. Η ανταγωνιστική της θέση έχει πάντως βελτιωθεί. Η υπόλοιπη κοινότητα δεν έχει «χωνέψει» ακόμη τη Γηραιά Αλβιόνα και όχι λόγω μεγέθους φυσικά...

Έκταση (σε χιλ. χλμ ²)	244,1
Πληθυσμός (εκατ.)	56,4
Πυκνότη. πληθυσμού	231
ΑΕΠ (σε δις δρχ.)	577,2
ΑΕΠ / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	10.238
Εξαγ./κάτοικο (σε ECU)	1.854
Εισαγ./κάτοικο (σε ECU)	2.025
Τελική κατανάλωση / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	8.423

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Ο φτωχός (και ο νεότερος μαζί με την Ισπανία) εταίρος της ΕΟΚ κατόρθωσε τα τελευταία χρόνια να επιδείξει προσαρ-

μοστικότητα στα κοινοτικά δεδομένα. Τιθάσεν τον πληθωρισμό, όσο κανένα άλλο κράτος - μέλος τηρουμένων των αναλογιών και προσελκύει σε αξιοθαύμαστο βαθμό ξένες επενδύσεις. Η βιομηχανία της είναι συγκεντρωμένη κυρίως στη Λισσαβώνα και το Πόρτο. Ο πληθυσμός της αυξάνει με ταχύ σχετικά ρυθμό σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει στα άλλα κράτη μέλη της ΕΟΚ γεγονός που θεωρείται ως εμπόδιο στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου του πορτογαλικού λαού.

Έκταση (σε χιλ. χλμ ²)	92,1
Πληθυσμός (εκατ.)	10,1
Πυκνότη. πληθυσμού	110
ΑΕΠ (σε δις δρχ.)	47,7
ΑΕΠ / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	4.828
Εξαγ./κάτοικο (σε ECU)	516
Εισαγ./κάτοικο (σε ECU)	906
Τελική κατανάλωση / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	4.192

ΓΑΛΛΙΑ

Πρόκειται για την πιο εκτεταμένη χώρα της ΕΟΚ (και της Ευρώπης μετά την ΕΣΣΔ). Η γαλλο-γερμανική προσέγγιση που άρχισε μετά το β' παγκόσμιο πόλεμο, αποτέλεσε ίσως τον κυριότερο παράγοντα ανάπτυξης της. Διαθέτει φυσικές πλουτοπαραγωγικές πηγές, ανεπτυγμένη βιομηχανία σε όλους σχεδόν τους τομείς συμπεριλαμβανομένου και του τομέα της υψηλής τεχνολογίας. Παράλληλα όμως έχει καταστεί σχεδόν αυτόνομος σε όλα τα γεωργικό - κτηνοτροφικά προϊόντα. Παράγει το 1/3 της παγκόσμιας παραγωγής οίνων... με αποτέλεσμα να κατέχει και το ρεκόρ μέσα στην ΕΟΚ της κατά κεφαλήν κατανάλωσης οίνου.

Έκταση (σε χιλ. χλμ ²)	544
Πληθυσμός (εκατ.)	54,3
Πυκνότη. πληθυσμού	100
ΑΕΠ (σε δις δρχ.)	641,1
ΑΕΠ / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	11.776
Εξαγ./κάτοικο (σε ECU)	1.876
Εισαγ./κάτοικο (σε ECU)	2.159
Τελική κατανάλωση / κάτοικο (σε ΤΑΔ)	9.477

ανακοινώνει στο QUAI D' ORSAY, αίθουσα του Άνθρακος και Χάλυβος, Μάιος 1950.

ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Τα τελευταία χρόνια έχει κατορθώσει να απορροφήσει ένα μεγάλο τμήμα των δαπανών του Περιφερειακού και Κοινωνικού Ταμείου. Η κτηνοτροφία αποτελεί τη σημαντικότερη οικονομική πηγή της χώρας. Η βιομηχανία της που δεν είναι ανεπτυγμένη, αδυνατεί να απορροφήσει το εργατικό δυναμικό της το οποίο αναγκάζεται να μεταναστεύει. Σε πολλές περιπτώσεις παρουσιάζεται να έχει κοινές θέσεις με της Ελλάδας. Γεωγραφικά ανήκει στο βόρειο τμήμα της ΕΟΚ, αλλά λόγω

α) Μπορούμε να διακρίνουμε τις υπάρχουσες σχετικές νομικές ρυθμίσεις σε δύο —από πρώτη όψη τελείως αντίθετες μεταξύ τους— κατηγορίες.

αα) Σε αρκετές χώρες, όπως είναι η Γερμανία, Γαλλία, η Ιταλία, η Πορτογαλία, η Ισπανία, η Ελλάδα, και, με βάση το Σχέδιο αναθεώρησης του Συντάγματος, το Λουξεμβούργο, η ενσωμάτωση του θεσμού στο σύστημα γίνεται από το ίδιο το Σύνταγμα με ρητές διατάξεις, πανηγυρικά, έτσι ώστε το πολιτικό κόμμα να προάγεται *expressis verbis* σε *συνταγματικό θεσμό*.

ββ) Σε άλλες όμως χώρες της Ευρώπης, όπως π.χ. στην Αγγλία, στη Δανία, στην Ιρλανδία, στο Βέλγιο και στην Ολλανδία, ούτε το Σύνταγμα, ούτε και η κοινή νομοθεσία προβλέπουν ειδικές για τα πολιτικά κόμματα ρυθμίσεις.

β) Είναι χαρακτηριστικό, ότι σε εκείνα ακριβώς τα κράτη, που για χρόνια είχε καταλυθεί η δημοκρατική έννομη τάξη και ουσιαστικά είχε απαγορευτεί η λειτουργία των πολιτικών κομμάτων, τα Συντάγματα που επικύρωσαν νομικά και πολιτικά την αποκατάσταση της Δημοκρατίας, περιέχουν ρητές διατάξεις με τις οποίες το πολιτικό κόμμα ανασύρεται από την παραδοσιακή συνταγματική του αφάνεια και γίνεται επίσημα και πανηγυρικά θεσμός του Συντάγματος. Αυτό συμβαίνει με τα μεταδικτατορικά Συντάγματα της Γερμανίας, της Ιταλίας, της Ελλάδας, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας.

γ) Σε άλλες χώρες, το θετικό δίκαιο της έννομης τάξης σιωπά ως προς το θεσμό του πολιτικού κόμματος. Εκεί όμως η επιστήμη δέχεται, πως μέσα από την πρακτική της Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας τα πολιτικά κόμματα έχουν διαμορφωθεί σε *βασική θεσμική προϋπόθεση του κοινοβουλευτικού συστήματος*. Πίσω από τη σιωπή του νομοθέτη κρύβεται απλά μια διαφορετική αξιολόγηση του κομματικού θεσμού. Εκεί δηλαδή το κόμμα θεωρείται σωματείο του ιδιωτικού δικαίου, ιδιότητα που τονίζεται ακριβώς για να *εξαχθεί το συμπέρασμα της πλήρους αυτονομίας και της εξασφάλισης βασικών ελευθεριών του*.

δ) Συνέπεια αυτής της ενσωμάτωσης είναι ο αρκετά διαδεδομένος θεσμός της *έμμεσης ή άμεσης χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων από το κράτος*. Σχετικές νομικές ρυθμίσεις άμεσης χρηματοδότησης συναντάμε στη Γερμανία, στην Ελλάδα, στην Πορτογαλία, στην Ισπανία και στη Δανία. Σε άλλες χώρες, όπως π.χ. στη Γαλλία και στην Ολλανδία, πρακτικές ανάγκες λειτουργίας των πολιτικών κομμάτων οδήγησαν στη θέσπιση έμμεσων μορφών χρηματοδότησής τους, ή —όπως στο Βέλγιο, στο Λουξεμβούργο και στην Ιρλανδία— στη χρηματοδότηση των κοινοβουλευτικών ομάδων.

ε) Παρά λοιπόν τη διαπίστωση δύο βασικών και μεταξύ τους αντίθετων στάσεων των ευρωπαϊκών εννόμων τάξεων στο θέμα της ενσωμάτωσης του κομματικού θεσμού στο κοινοβουλευτικό σύστημα, η αξιολόγηση και η λειτουργία του ως ουσιαστικού στοιχείου του συστήματος είναι κοινό νομικοπολιτιστικό στοιχείο της κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας. Αντίστοιχη είναι σε άλλες έννομες τάξεις η ευθεία ρύθμιση, σε άλλες η ερμηνευτική αποδοχή *βασικών δικαιωμάτων των πολιτικών κομμάτων* που είναι απαραίτητα για να εκπληρώσουν τη λειτουργική αποστολή τους στο πλαίσιο του πολιτεύματος. Καίρια θέση κατέχουν εδώ η *ελευθερία σύστασης και δράσης των πολιτικών κομμάτων* καθώς και η *αρχή των ίσων μεταξύ τους ευκαιριών*. Η ενσωμάτωση του κομματικού θεσμού στη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος δεν μπορεί να ειπωθεί ξέχωρα από τις δύο βασικές νομικοπολιτιστικές συνιστώσες του ευρωπαϊκού κοινοβουλευτικού συστήματος.

4. Ερχόμαστε τώρα σε μία τρίτη και καίρια στιγμή του κομματικού θεσμού, στο πρόβλημα της **εσωτερικής τους δομής**. Το θέμα επιβεβαιώνεται ως καίριο σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Αυτό είναι εύλογο. Στο σύγχρονο κράτος οι πολιτικές δυνατό-

τητες του μεμονωμένου πολίτη, του *homo politicus* μειώνονται, στο μέτρο που μόνο η οργανωμένη πολιτική ομάδα παρέχει τη δυνατότητα της αποτελεσματικής παρέμβασης. Ο κομματικός χώρος είναι ο κύριος χώρος όπου είναι εφικτή η ενεργητική παρουσία του *homo politicus*. Υπό την έννοια αυτή δεν είναι και ούτε μπορεί να είναι *αδιάφορη* η συνταγματική τάξη απέναντι στην εσωτερική δομή των πολιτικών κομμάτων.

α) Είναι ενδιαφέρον και όχι τυχαίο, ότι στις χώρες όπου την ενσωμάτωση του θεσμού στο πολίτευμα κηρύσσει πανηγυρικά το ίδιο το Σύνταγμα *ακριβώς εκεί ισχύει η αρχή της ενδοκομματικής Δημοκρατίας*, είτε με ρητή διάταξη, όπως στη Γερμανία, στην Ισπανία, στην Πορτογαλία και —κατά την κρατούσα γνώμη— στην Ιταλία, είτε από το πνεύμα του Συντάγματος, όπως π.χ. στη Γαλλία. Στην Ελλάδα υπάρχει διάσταση απόψεων στην επιστήμη. Πρόσφατα όμως στην πρώτη ειδική επιστημονική έρευνα, που έγινε στην Ελλάδα πειστικά θεμελιώνει η Πηνελόπη Φουντεδάκη, (Ενδοκομματική Δημοκρατία και Σύνταγμα. Συμβολή στις πολιτικές προϋποθέσεις και στην ερμηνεία του άρθρου 29 του Συντάγματος 1975/1986. Πρόλογος Ε.Β. Βενιζέ-

Η Εκτελεστική Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

λου), ότι από το Σύνταγμα μας προκύπτει ερμηνευτικά η αρχή της ενδοκομματικής Δημοκρατίας.

β) Αλλά και στις άλλες χώρες, όπου η ενσωμάτωση του θεσμού δεν συντελέστηκε στο επίπεδο του Συντάγματος, η αρχή της ενδοκομματικής Δημοκρατίας γίνεται στην πρακτική δεκτή είτε ως «αρχή αυτονόησης», όπως στην Ιρλανδία, είτε ως απόρροια της αρχής της ισότητας και του γενικού εκλογικού δικαιώματος όπως στο Λουξεμβούργο, είτε ως αρχή των καταστατικών των πολιτικών κομμάτων, όπως στην Αγγλία, στο Βέλγιο και στη Δανία.

γ) Άσχετα λοιπόν από το αν προκύπτει από την ίδια την έννομη πολιτειακή τάξη, ή αν έχει επιβληθεί από τη λογική της πολιτικής πράξης, η *αρχή της ενδοκομματικής Δημοκρατίας ως βασική εγγύηση του homo politicus έχει καταστεί σταθερό στοιχείο του νομικοπολιτικού πολιτισμού της κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας*. Ειδικά στο θέμα αυτό αναδεικνύεται η άρρηκτη λειτουργική σχέση ανάμεσα στις δύο νομικοπολιτιστικές συνιστώσες της κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας. Η ενδοκομματική Δημοκρατία θεμελιώνεται στη σύνθεση της ενδοκομματικής καταξίωσης του *homo politicus* με την επιτέλεση της λει-

τουργική αποστολή του πολιτικού κόμματος μέσα στο πολίτευμα.

δ) Η προηγούμενη διαπίστωση δεν αναιρείται από τη σωστή άλλωστε γενική διαπίστωση, ότι η πραγματική λειτουργία των πολιτικών κομμάτων παρουσιάζει έντονα ολιγαρχικά, και στην Ελλάδα, με εξαίρεση βέβαια το χώρο της κομμουνιστικής αριστεράς, έντονα αρχηγικά στοιχεία. Είναι πολύ σημαντικό, πως τα ελληνικά πολιτικά κόμματα όπως πρόσφατα μας αναδεικνύει η έρευνα της Π. Φουντεδάκη (ό.π. σελ. 81-199) επιχειρούν με καταστατικές διακηρύξεις αλλά και με την προς τα έξω προβολή της εσωτερικής δομικής τους φυσιογνωμίας να δηλώσουν την προσήλωσή τους στην αρχή της ενδοκομματικής Δημοκρατίας όσο κι αν η πρακτική τους παραβιάζει κραυγαλέα την αρχή αυτή. Η προσπάθεια πάντως δημιουργίας εντύπωσης δημοκρατικών δομών είναι δηλωτική της επίγνωσης, ότι η αρχή της ενδοκομματικής Δημοκρατίας ανήκει στη νομιμοπολιτική δεοντολογία που προϋποθέτει η καλή λειτουργία της κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας.

5. Μεγάλο είναι τέλος το πρόβλημα των ορίων της νομιμότη-

Το Συμβούλιο Υπουργών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

τας που χαράσσεται για τα πολιτικά κόμματα και τα ζητήματα που γεννά ο αμφιλεγόμενος θεσμός της δυνατότητας δικαστικής τους απαγόρευσης.

α) Στη Γερμανία, στη Δανία, στην Ιταλία, την Πορτογαλία και την Ιρλανδία, κάτω από προϋποθέσεις και διαδικασίες που διαφέρουν μεταξύ τους, ο θεσμός έχει υιοθετηθεί. Αντίθετα αυτό δεν συμβαίνει στις περισσότερες χώρες του δυτικού ευρωπαϊκού χώρου.

β) Είναι όμως χαρακτηριστική, στις χώρες ακριβώς που ο θεσμός της δικαστικής απαγόρευσης των κομμάτων έχει υιοθετηθεί, η επιφυλακτικότητα με την οποία αντιμετωπίζεται και το γεγονός της σπάνιας εφαρμογής του. Η βασική αντίληψη που θεμελιώνει αυτή την επιφυλακτικότητα είναι, ότι η πολιτική από τη φύση της δεν είναι καθυποτάξιμη με τα μέσα του ποινικού δικαίου. Στην πολιτική είναι αντιπαραθέσιμη μόνο μία άλλη πολιτική. Και αυτή η αντίληψη τείνει να διαμορφωθεί σε ένα σταθερό στοιχείο του νομικού πολιτισμού της κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας γενικότερα, καθώς κι αυτό υπακούει στη λογική του πολιτικού ρόλου τόσο της κοινωνίας όσο και του ατόμου μέσα στο πολίτευμα.

Δ. Κοινά στοιχεία κρίσης της λειτουργίας των πολιτικών κομμάτων

1. Στη βάση της συγκριτικής δειγματοληψίας που προηγήθηκε έρχομαι στο τελευταίο θέμα, που είναι η **αξιολόγηση της επιρροής του κομματικού θεσμού πάνω στους θεσμούς της πολιτείας**. Ειδικότερα, θέτω εδώ τρία μερικότερα ζητήματα:

α) Πώς συντελείται διαδικαστικά στη Δημοκρατία και ιδιαίτερα στην κοινοβουλευτική Δημοκρατία η **επιρροή του κόμματος πάνω στους πολιτικούς θεσμούς** (βλ. παρ. 2).

β) Ποια είναι η λεγόμενη «**κρίση του κομματικού θεσμού**» (βλ. παρ. 3).

γ) Θα τελειώσω με τον υπαινιγμό ενός **κριτηρίου για την αξιολόγηση της θεσμικής λειτουργίας των κομμάτων**. (βλ. π. 4).

2. α) Η διαδικασία επιρροής του κόμματος πάνω στους πολιτικούς θεσμούς γίνεται αντιληπτή με βάση την παρατήρηση, ότι το θεσμικό οικοδόμημα της πολιτείας είναι ένα ιστορικά διαμορφωμένο σύστημα πολιτικής δεοντολογίας που δίνει το κανονιστικό πλαίσιο μέσα στο οποίο εκτυλίσσεται η ζωή της πολιτείας. Η πολιτική πρακτική είναι η συγκεκριμένη πραγμάτωση της πολιτείας hic et nunc, η μετουσίωση του θεσμικού οικοδομήματος σε πραγματικότητα. Τελικά, πολιτεία δεν είναι ο πολιτικός, ο φιλοσοφικός ή ο νομικός της ορισμός αλλά η **μορφολογία της πραγμάτωσής της**. Όχι μοναδικά αλλά πάντως κύρια και καίρια όργανα πολιτικής είναι —στη διαμορφωμένη και σύγχρονη κοινοβουλευτική Δημοκρατία— τα πολιτικά κόμματα. Γι' αυτό και η αξία της πολιτείας και των θεσμών της είναι τόση, όση είναι η αξία της πρακτικής των πολιτικών κομμάτων, η δράση των οποίων καθιστά το θεσμικό οικοδόμημα πολιτικά ορατό και αισθητό.

β) Αυτή η σχέση κομματικού θεσμού και πολιτείας δεν είναι απλή. Στην εξέλιξη αυτής της σχέσης εντοπίζονται νομίζω, τα μεγάλα προβλήματα της εξουσίας στο σύγχρονο κοινοβουλευτισμό. Εξηγούμαι: Ας θυμηθούμε τις τέσσερις φάσεις εξέλιξης του κομματικού θεσμού που διατύπωσε ο Heinrich Triepel: το κόμμα πολεμήθηκε, αγνοήθηκε, νομιμοποιήθηκε και τελικά ενσωματώθηκε. Μπορούμε να πούμε, επεξεργαζόμενοι κάπως αυτή τη θέση, πως ο κομματικός θεσμός πέρασε από τον κίνδυνο της απορριπτικής στάσης της κρατικής εξουσίας, στο ρόλο του καθοριστικού της παράγοντα. Τη φάση της ανάγκης προστασίας του κόμματος από την κρατική υπέρ - ή παραλειτουργία διαδέχεται η φάση της ανάγκης προστασίας της Δημοκρατίας από την υπερ - ή παραλειτουργία των πολιτικών κομμάτων. Αυτή η εξέλιξη εξηγεί την πλήρη αντιστροφή που έχει υποστεί το βασικό ερώτημα της επιστήμης ή των επιστημών που μελετούν τον κομματικό θεσμό. Από το κλασικό ερώτημα, ποια είναι η θέση και η εξέλιξη του κομματικού θεσμού μέσα στην πολιτεία φτάσαμε στο ερώτημα, **ποια είναι η εξέλιξη και η κατάσταση της πολιτείας και των θεσμών της κάτω από την κυρίαρχη και καθοριστική λειτουργία των πολιτικών κομμάτων**.

3. α) Το επίκεντρο της λεγόμενης «**υπερλειτουργίας**» των πολιτικών κομμάτων υπήρξε σε όλες τις χώρες η σύγκρουση του κομματικού θεσμού με τη βασική αρχή του αντιπροσωπευτικού συστήματος που είναι η **ελεύθερη εντολή του βουλευτή**, που κατά πάγια συνταγματική αρχή υπόκειται κατά την επιτέλεση του λειτουργήματός του μόνο στα κελεύσματα της δικής του συνειδήσης. Η κομματική πειθαρχία όμως, ενισχυόμενη από κατάλληλες μεθοδεύσεις του εκλογικού νομοθέτη και από τον έμπρακτο αυταρχισμό της κομματικής κορυφής έχει εκτοπίσει την **ελεύθερη εντολή την οποία αντικατέστησε με την κομματική**.

β) Αλλά και πέρα από αυτή την παλιά προβληματική που δεν θεωρείται από άλλους παραλειτουργικό φαινόμενο, διατυπώνονται σήμερα και άλλες ανησυχίες. Έτσι κατά τη μεγάλη συζήτηση στο συνέδριο των γερμανών Συνταγματολόγων του 1985 έγινε λόγος: για εκλογικά συστήματα που νοθεύουν τη λαϊκή κυ-

ριαρχία υπέρ των κατεστημένων κομμάτων, για κομματικοποίηση της διοίκησης, για σύστημα χρηματοδότησης και προβολής των κομμάτων που καθιστούν αδύνατη την ίδρυση νέων κομμάτων. Οι ανησυχίες αυτές δεν διατυπώνονται βέβαια μόνο στη Γερμανία αλλά συνοδεύουν, με διαφορετικές αποχρώσεις παντού τη συζήτηση για την κρίση της κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας.

Έτσι επιβεβαιώνεται αρνητικά αλλά εντυπωσιακά —ότι ο κομματικός θεσμός είναι στοιχείο του νομικού πολιτισμού του κοινοβουλευτισμού στην Ευρώπη. Ο κομματικός θεσμός δηλαδή δεν ανταποκρίνεται προς αυτό τον πολιτισμό μόνο ως προς τη διαδικασία γένεσης και ως προς τις βασικές του λειτουργικές εκφάνσεις που είδαμε, αλλά και ως προς τα συμπτώματα της κρίσης του.

γ) Η κρίση των πολιτικών κομμάτων σχετίζεται άμεσα με τη διαδικασία της ενσωμάτωσής τους στην πολιτεία όπως την αντιλαμβάνεται ο H. Triepel. Εφόσον ο δυϊσμός κράτους και κοινωνίας αποτελεί καθοριστικό στοιχείο των κοινοβουλευτικών πολιτευμάτων, η λειτουργία των κομμάτων θα έπρεπε, δεοντολογικά, να κινείται εξισορροπητικά στο πεδίο σύνδεσης της κρατικής εξουσίας με την κοινωνία. Η λειτουργική ποιότητα του κόμματος λοιπόν θα έπρεπε να ανταποκρίνεται και προς την κρατική και προς την κοινωνική διάσταση της πολιτείας.

δ) Η ενσωμάτωση όμως των πολιτικών κομμάτων απομακρύνθηκε από τον λειτουργικό αυτό δυϊσμό και παρουσιάζει κάποιες παραμορφωτικές εξελίξεις. Έτσι, τα μεν κυβερνώντα κόμματα ταυτίζονται με την κρατική εξουσία, τα δε αντιπολιτευόμενα κινούνται αποκλειστικά στο χώρο της κοινωνίας, ενεργούν ως αντιεξουσιαστικοί παράγοντες και αρθρώνουν πολιτικό λόγο που δεν λαμβάνει υπόψη την προοπτική της εξουσίας, ακριβώς διότι τις περισσότερες φορές δεν έχουν τη δυνατότητα συγκαθορισμού της κρατικής εξουσίας. Έτσι τα εκτός εξουσίας πολιτικά κόμματα γίνονται χώρος απορρόφησης συντεχνιακών αξιώσεων, χωρίς παράλληλα ο λόγος τους να εκφράζει μια συνολική πολιτική αντίληψη που υπαγορεύει το ενδεχόμενο άσκησης της πολιτικής εξουσίας. Βρισκόμαστε σε μια απροσδόκητη επανεμφάνιση ενός παραμορφωτικού χωρισμού κράτους και κοινωνίας. Κι ας μην λησμονείται πως λόγος σημαίνει και αντίληψη περί ευθύνης. Κρίση πολιτικού λόγου σημαίνει και κρίση πολιτικής ευθύνης.

ε) Συμπερασματικά: Η κρίση των κομμάτων αποτελεί αντανάκλαση της κρίσης εξουσίας που μαστίζει τα σύγχρονα κοινοβουλευτικά πολιτεύματα και αποτελεί στο χώρο της κοινοβουλευτικής Ευρώπης αιτία γένεσης νέων θεσμικών μορφωμάτων που θέλουν να παρέμβουν ουσιαστικά στην κρατική εξουσία, εκφράζοντας νέα κοινωνικά αιτήματα.

4. Τελειώνω επιχειρώντας να εντοπίσω το βασικό αίτιο της λεγόμενης κρίσης του κομματικού θεσμού.

α) Όπως είδαμε κεντρική λειτουργική αποστολή του κομματικού θεσμού στο πλαίσιο της κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας είναι ο μετασχηματισμός της πολιτείας από αφηρημένο θεσμικό σύστημα στη συγκεκριμένη ορατή, αισθητή και άρα αξιολογήσιμη πολιτειακή πραγματικότητα. Αυτή η λειτουργία μετασχηματισμού δεν είναι στατική αλλά υπακούει στο νόμο της ιστορίας όπως εκφράζεται με τη λαϊκή κυριαρχία. Εδώ ακριβώς αναδεικνύεται η σημασία της έννοιας του νομικού πολιτισμού που εκφράζει την ενότητα δικαίου και ιστορίας.

β) Η διαδικασία πραγμάτωσης των πολιτειακών θεσμών δεν στηρίζεται μόνο σε μια ανταπόκριση προς τους πολιτευματικούς κανόνες, προς το Σύνταγμα και τους νόμους. Η Δημοκρατία δεν είναι μόνο νομιμότητα. Ο τρόπος πραγμάτωσης των θεσμών πρέπει να παράγει αυτό που ονομάζεται κοινωνική συναίνεση και που επικράτησε να σημειώνεται ως νομιμοποίηση. Πρόκειται για την αναζήτηση, ανάμεσα σε πολλές νόμιμες επιλογές, εκείνης με τη μεγαλύτερη νομιμοποιητική προοπτική. Η αρχή αυτή προκύπτει και από τη φύση της σχέσης δικαίου και

πραγματικότητας, είναι συνυφασμένη, με το νόημα της λαϊκής κυριαρχίας και γίνεται πολύ ορατή κατά την ιστορική μετάβαση από τον υπήκοο στον πολίτη.

γ) Ο κομματικός θεσμός ως στοιχείο του νομικού πολιτισμού της κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας λειτουργεί ακριβώς και κατεξοχήν σε αυτό το πεδίο συνάντησης δημοκρατικής νομιμότητας και πολιτικής νομιμοποίησης, στο πεδίο παραγωγής της κοινωνικής συναίνεσης.

δ) Το ερώτημα, τι γεννά συναίνεση ή έστω αποδοχή έχει τη γοητεία εκείνου που, καθώς παραμένει αέναα ανοιχτό, δεν επιδέχεται ιστορική τελεσιδικία. Η μόνιμη αναζήτηση της νομιμοποίησης τροφοδοτεί έτσι τις δυνάμεις επιβίωσης της κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας καθώς της επιβάλλει το μόνιμο ερώτημα, αν συνεχίζει να υπηρετεί τον νομιμοπολιτικό πολιτισμό που τη γέννησε. Το ερώτημα βέβαια, τι παράγει συναίνεση είναι για τον θεωρητικό της πολιτείας ό,τι το ερώτημα τι είναι ζωή για το γιατρό, ή τι είναι θαύμα για το θεολόγο. Γι' αυτό και η προσέγγισή του δεν μπορεί να είναι τίποτε περισσότερο από ένα προσωπικό φιλοσόφημα. Να το δικό μου φιλοσόφημα:

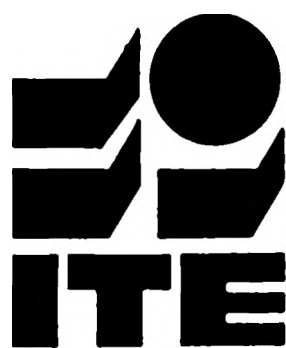
αα) Το τι είναι αυτό που παράγει συναίνεση, τι είναι δηλαδή αυτό που συμπληρώνει τη νομιμότητα με τη νομιμοποίηση δεν απαντάται με βάση έναν εξωπολιτικό και κατ' ανάγκη υποκειμενικό ορθολογισμό. Κοινωνική συναίνεση άλλωστε δεν σημαίνει οπωσδήποτε συμφωνία, αλλά αποδοχή ή και ανοχή.

ββ) Καίριο στοιχείο της αποδοχής ή της ανοχής από τις κοινωνικές δυνάμεις είναι —αυτή είναι η δική μου προσέγγιση— η αξιοπιστία της πολιτικής ως διαδικασίας εξειδίκευσης και πραγμάτωσης των θεσμών της πολιτείας. Αξιοπιστία σημαίνει ταυτότητα του δηλούμενου με τον αληθινό πολιτικό ρόλο και ορατότητα των διαδικασιών και των αιτιών παραγωγής της συγκεκριμένης πολιτικής επιλογής. Η μελέτη της σύγχρονης κομματικής πρακτικής στην κοινοβουλευτική Δημοκρατία, φέρνει το μήνυμα της κρίσης της πολιτικής αξιοπιστίας. Ίσως να μην είναι τυχαίο, ότι τα κόμματα δεν έχουν πια το μονοπώλιο της έκφρασης των κοινωνικών τάσεων. Οι λεγόμενες «πρωτοβουλίες πολιτών» τα «Κινήματα Ειρήνης» και τα «Κινήματα προστασίας του περιβάλλοντος» αποκτούν όσο πάει και περισσότερο πρωταρχικούς ρόλους στις σύγχρονες διαδικασίες. Είναι μορφές αμεσότερης συμμετοχής της κοινωνίας στην ευθύνη και στη διαχείριση των καίριων θεμάτων της κοινωνικής συμβίωσης, αλλά και ταυτόχρονα, είναι επιβεβαίωση της κρίσης πολιτικής αξιοπιστίας των πολιτικών κομμάτων.

γγ) Η νομική επιστήμη γνωρίζει βέβαια την έννοια της πρόβλεψης, γελά όμως στο άκουσμα της προφητείας. Γι' αυτό μένω στη διάγνωση. Οι παρεμβάσεις στις ιστορικές κρίσεις άλλωστε δεν προέρχονται από την επιστήμη της πολιτείας και της πολιτικής αλλά μέσα από την ίδια την κρίση.

δδ) Η ευρωπαϊκή ιστορία ανέδειξε το πολιτικό κόμμα σε βασικό στοιχείο του νομικού πολιτισμού της κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας. Οι πολιτειακοί θεσμοί όμως δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά έχουν την ιστορική τους τελεολογία. Η θέληση των ανθρώπων για Ελευθερία και Δημοκρατία γίνεται όσο πάει και πιο δυνατή από τα «συστήματα». Αναδύεται μια παγκόσμια πολιτική συνείδηση που αρνείται να υπακούσει στη λογική των μακρών και μεγάλων τειχών. Γεννώνται έτσι νέες αξιώσεις αξιοπιστίας. Πάνω σε αυτές τις αξιώσεις αξιοπιστίας θα μετρηθούν οι θεσμοί αλλά και οι άνθρωποι που διεκδικούν την ευθύνη για την πολιτική διαχείριση της ελευθερίας μας και της Δημοκρατίας μας. □

* Το κείμενο αποδίδει την ομιλία που εκφώνησε ο Δ.Τ. κατά τον εορτασμό της 25ης Μαρτίου στην Πάντειο ΑΣΠΕ. Το κείμενο αυτό με συμπληρώσεις και εκτενή υπομνηματισμό θα δημοσιευθεί στον Τιμητικό Τόμο Γ. Δασκαλάκη και αποτελεί μέρος μιας γενικότερης έρευνας που συντελείται στο Πανεπιστήμιο του Hagen υπό την εποπτεία του συγγραφέα.

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ

**Για αύξηση της παραγωγικότητας
με την εφαρμογή προηγμένης τεχνολογίας.**

**ΜΙΚΡΟΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ
ΒΙΟΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ
ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ/ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ**

Στις τεχνολογίες αυτές το ΙΤΕ του ΕΛΚΕΠΑ, σας προσφέρει:

1. ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

για τις δυνατότητες εφαρμογής της προηγμένης τεχνολογίας στον τομέα σας.

2. ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

στις σύγχρονες τεχνολογικές εξελίξεις.

3. ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ

για την δημιουργία εξειδικευμένων στελεχών.

4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ/ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

για υλοποίηση καινοτομικών ιδεών και ανάπτυξη τεχνογνωσίας.

5. ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ/ΜΕΛΕΤΕΣ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑΣ

για βιώσιμες επενδύσεις σε προϊόντα προηγμένης τεχνολογίας.

6. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ΜΕΛΕΤΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

για τον εντοπισμό και την επίλυση συγκεκριμένων προβλημάτων-αναγκών.

7. ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΦΟΡΕΙΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

για να γνωρίσετε ανθρώπους, εξοπλισμό, διαδικασίες, μεθόδους.

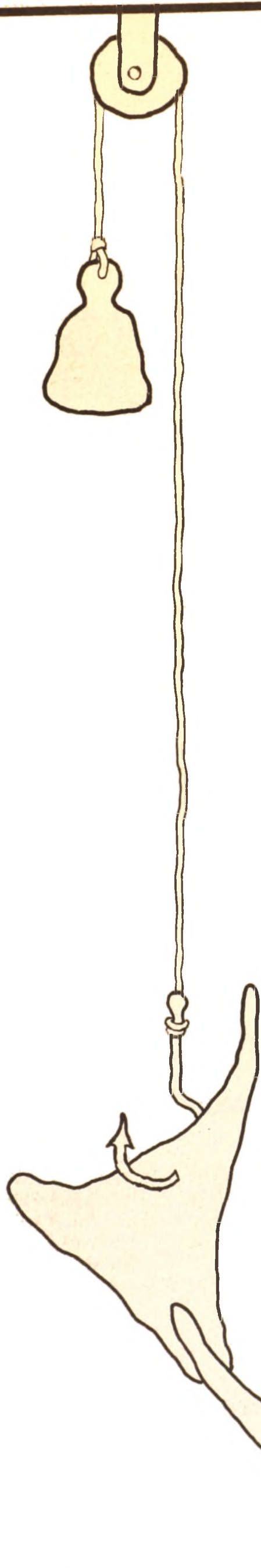
8. ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ & ΕΛΕΓΧΟΣ

εξοπλισμού και διαδικασιών.

ITE για καλύτερη ποιότητα • για υψηλότερη ανταγωνιστικότητα

Καποδιστρίου 28, 10682 Αθήνα, Τηλ: 3600.411 - 5249.603,
ΤΛΧ: 219416, TELEFAX: 01-3640.709

Το δήθεν οικονομικό «θαύμα» της Ο.Α.

Εδώ και αρκετό καιρό, η Διοίκηση της ΟΑ έχει αποδυθεί σε μια εκστρατεία προβολής του δήθεν «οικονομικού θαύματος» που επέτυχε, προσπαθώντας με τη μέθοδο της αποπληροφόρησης να συγκαλύψει το όργιο του ρουσφετιού, των αδιαφανών συναλλαγών, της διοικητικής παράλυσης και της υπέρμετρης διόγκωσης των χρεών και των ελλειμμάτων της εταιρείας.

Είδαν το φως της δημοσιότητας, τόσο σε εφημερίδες όσο και σε περιοδικά, πολυσέλιδα, έγχρωμα άρθρα, που υμνούν το «οικονομικό θαύμα» και ειδικά τον κ. Αλέκο Ακριβάκη. Τα άρθρα κατά κανόνα συνοδεύονται από πληρωμένες διαφημίσεις της ΟΑ.

Το επαναλαμβανόμενο μοτίβο είναι ότι τάχα το 1987 βελτιώθηκαν δραματικά όλοι οι δείκτες αποδοτικότητας της επιχείρησης. Οι υπεύθυνοι λοιπόν αυτής της διαφημιστικής εκστρατείας, υποτιμούν ολοφάνερα τη νοημοσύνη των αναγνωστών τους.

Τα «στοιχεία» στα οποία στηρίζουν την επιχειρηματολογία τους, είναι γνωστό στους παροικούντες την Ιερουσαλήμ και φανερό στον προσεκτικό αναγνώστη ότι είναι κατασκευασμένα και δίνουν εντελώς πλαστή εικόνα για τα επιχειρησιακά και οικονομικά μεγέθη της ΟΑ.

Δεν θα επεκταθούμε σε αυτό το τεύχος, γιατί έχει προγραμματισθεί ειδικό άρθρο με αναλυτική τεκμηρίωση για το επόμενο φύλλο του περιοδικού. Επισημαίνουμε μόνο σύντομα ότι:

Πρώτον: Η Διοίκηση της ΟΑ συγκρίνει τους δείκτες του 1987 με το 1986. Αλλά το 1986 δεν είναι τυπική χρονιά για την Ολυμπιακή, αφού η εταιρεία δοκιμάστηκε από μακρές απεργίες. Η τουριστική κίνηση επηρεάστηκε, επίσης, από την «ταξιδιωτική οδηγία» Ρέηγκαν και από το πυρηνικό ατύχημα στο Τσερνομπίλ, ενώ η κίνηση δρομολογίων εσωτερικού μειώθηκε λόγω αύξησης κομίστρου. Αν το 1987 συγκριθεί π.χ. με το 1985, προκύπτει ότι οι δείκτες του 1987 ήταν χειρότεροι και όχι καλύτεροι!

Δεύτερον: Εμφανίζονται μόνον τα έσοδα της εταιρείας σε δραχμές και τρέχουσες τιμές, τα οποία παρουσιάζουν βέβαια αριθμητική αύξηση, ενώ αποσιωπάται η πολύ μεγαλύτερη αύξηση των δαπανών στο ίδιο διάστημα, που οδήγησε σε συνεχείς ετήσιες ζημιές ύψους δισεκατομμυρίων.

Τρίτον: Η πραγματικότητα είναι ακόμα χειρότερη για τη διοίκηση της ΟΑ αν ληφθεί υπόψη η διεθνής συγκυρία μείωσης των τιμών καυσίμων τα τελευταία δυο χρόνια, η σχετική σταθεροποίηση της ισοτιμίας δραχμής - δολαρίου και η συμπίεση του εργατικού κόστους από την πολιτική λιτότητας της κυβέρνησης, που «χάρισαν» στην ΟΑ εξωγενή μείωση ετήσιων δαπανών ύψους 15 δισ. δραχμών κατά τους υπολογισμούς μας.

ΚΑΛΑΜΟΒΑΜΩΝ κ. ΑΚΡΙΒΑΚΗΣ

Κατά συνέπεια τα συνεχιζόμενα αρνητικά αποτελέσματα της ΟΑ είναι εντελώς αδικαιολόγητα και αποδίδονται στην οργανωτική αποδιάρθρωση και την κακή διαχείριση της εταιρείας.

Η συνεχής προβολή αυτής της ψεύτικης εικόνας «οικονομικού θαύματος», όπου «ευημερούν οι αριθμοί» ενώ αργοπεθαίνει η εταιρεία, συνοδεύεται και από την κατακεραυνώση κάθε κριτικής φωνής με το επιχείρημα ότι όσοι αμφισβητούν και επικρίνουν τη διοίκηση της ΟΑ και ειδικότερα τον κ. Αλέκο Ακριβάκη, εξυπηρετούν την «ιδιωτικοποίηση» της εταιρείας.

Η αλήθεια όμως είναι ότι η καταστροφική για τον εθνικό αερομεταφορέα «διαχείριση» των διοικήσεων της ΟΑ, αυτή και μόνη, οδηγεί τη εταιρία στην χρεωκοπία και, πιθανόν, στην αναγκαστική «πώληση» σε ιδιωτικά συμφέροντα σε τιμή εξευτελιστική και, ίσως, χωρισμένη πλέον σε περισσότερα κομμάτια.

Είναι παράδοξο στη χώρα της φαιδράς πορτοκαλέας, να κατηγορείται ο πρόεδρος ενός μεγάλου κρατικού οργανισμού για λαθραία εξαγωγή συναλλάγματος και ενδεχομένως για υπεξαίρεση του δημοσίου χρήματος και να μην απαντά με επιστολή, δήλωση ή —γιατί όχι;— και με μήνυση; Είναι μήπως παράδοξο όταν καταγγέλονταν όλα αυτά και σιωπά το σύνολο του Τύπου και των άλλων μέσων ενημέρωσης;

Εννοούμε φυσικά όλα όσα καταγγέλαμε στο προηγούμενο τεύχος —και αποδεικνύαμε με δημόσια έγγραφα— ότι δηλαδή ο πρόεδρος της Ολυμπιακής Αεροπορίας κ. Αλ. Ακριβάκης έστελνε στη σύζυγό του και σε τρεις άλλες κυρίες, συγγενείς κυβερνητικών στελεχών, μερικές χιλιάδες δολάρια με λαθραίο τρόπο και χωρίς —ίσως— να τα επιστρέψει στο ταμείο της Ο.Α.

Αλλά το παράδοξο αναιρέθηκε:

Το σατιρικό έντυπο «Καλάμι», που έχει αναλάβει εργολαβικά το ρόλο του «δελτίου ενημερώσεως» της διοίκησης Ακριβάκη, συνέχισε να προκαλεί με υβριστικά δημοσιεύματα. Δημοσιεύματα που δεν απαντούν φυσικά στην ουσία της υπόθεσης αλλά ακροβατούν επικίνδυνα με παραπειστικά «επιχειρήματα».

Αδυνατώντας να αντικρούσει τις συγκεκριμένες αποκαλύψεις του ANTI για τις ένοχες σχέσεις του με τον πρόεδρο της Ο.Α. κ. Ακριβάκη και το ρόλο που διαδραμάτισε στη διαβόητη πλέον αγορά νέων αεροσκαφών, το «Καλάμι» επέλεξε για μια ακόμα φορά το δρόμο των ύβρεων και της λασπολογίας.

Το είδος και το ύψος των επιχειρημάτων που επιστράτευσε το έντυπο αυτό εναντίον του ANTI και συνεργατών του, ο αναγνώστης του περιοδικού μπορεί να το θαυμάσει στο σκίτσο που αναδημοσιεύουμε. Εμείς δεν θα το σχολιάσουμε βέβαια. Θα αναρωτηθούμε μόνο για το ρόλο και τα καθήκοντα της ΕΣΗΕΑ, μέλος της οποίας είναι και ο εκδότης του «Καλαμιού».

Θα σημειώσουμε επίσης ότι η γύμνια επιχειρημάτων ανάγκασε το Καλάμι να επιστρατεύσει, αλλά και να αποκαλύψει, τον κ. Κουτσόγιαννο, αναδημοσιεύοντας ως απάντηση στο ANTI, άρθρο του στο τελευταίο τεύχος του περιοδικού «Αιθέρες».

Γράφει λοιπόν ο κ. Κουτσόγιαννος, πρόεδρος της ΟΣΠΑ (Ομοσπονδία Εργαζομένων της Ο.Α.):

«...Δώστε μια κλωτσιά στις επιτροπές και στα κιτάπια τους και ρίξτε μια ματιά, τι κάνουν οι άλλες Ευρωπαϊκές χώρες και αυτή ακόμα η Τουρκία και τότε δεν είναι δύσκολο να αποφασίσετε τι τύπους αεροπλάνα πρέπει να πάρετε. ΑΥΤΟ ΚΥΡΙΩΣ και πόσα».

Αναφερόμενος μάλλον στις απόψεις του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας για την ανάγκη μελετών για τις προτεινόμενες νέες αγορές της Ο.Α. γράφει:

«Τη μελέτη και τη λύση τη δίνει ο απλός

αγρότης, βγαλμένη μέσα από τη ζωή "ψοφάει γαϊδαρος-αγοράζεις γαϊδαρο"» (sic).

Δηλαδή κατά τον κ. Κουτσόγιαννο, για αγορές του δημοσίου ύψους 300 εκατ. δολαρίων (40 δισ. δρχ.) δεν πρέπει να γίνονται μελέτες σκοπιμότητας, ούτε διεθνείς διαγωνισμοί, ούτε αξιολογήσεις προσφορών, ούτε διαπραγματεύσεις, ούτε να συγκροτούνται επιτροπές αγοράς. Αρκεί να αποφασίζει το κατεστημένο της Ο.Α. χωρίς έλεγχο, χωρίς διαφάνεια, χωρίς τεκμηρίωση.

Αγνοεί φαίνεται ο κ. Κουτσόγιαννος ότι σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, που επικλείται, υπάρχουν πάγιες διαδικασίες κρατικών προμηθειών, που προβλέπουν μελέτη σκοπιμότητας, προδιαγραφές ΠΡΙΝ το διαγωνισμό και αξιολόγηση προσφορών από τεχνοκράτες; Μήπως νομίζει ο πρόεδρος της ΟΣΠΑ ότι οι ανταγωνιστές της Ο.Α. στην Ευρώπη ερωτούν τους «απλούς αγρότες» των χωρών τους για τεχνοκρατικά θέματα;

Αλλά ο φτηνός λαϊκισμός και η βουκολική αφέλεια μπορεί να φέρνουν ψήφους σε συνδικαλιστές, δεν προσφέρονται όμως για τη διοίκηση μιας μεγάλης επιχείρησης αερομεταφορών.

Όσο για το συμπαθές τετράποδο, που υπομονετικά μετέφερε τον κ. πρόεδρο της ΟΣΠΑ στα βουνά της ιδιαίτερης πατρίδας του, προφανώς του έχει αφήσει βαθιά χαραγμένες προσλαμβάνουσες παραστάσεις, αφού αντιγράφει την συμπεριφορά του προτείνοντας «κλωτσιά στην επιτροπή και τα κιτάπια της».

Η προτροπή όμως του κ. Κουτσόγιαννου για «κλωτσιές» δημιουργεί από μόνη της ηθικό ζήτημα πρώτου μεγέθους τόσο για την κυβέρνηση, όσο και για το συνδικαλιστικό κίνημα της Ο.Α. και θα αρκούσε μόνο η απλή παράθεσή της για να τεκμηριώσει τις θέσεις του «ANTI». Δυστυχώς, οι απόψεις αυτές γράφονται για λογαριασμό των εργαζομένων στην Ο.Α. και αποτελούν το βασικό επιχείρημα της παραδιοίκησης της Ο.Α. και των καλάμων της.

Όσον αφορά το έντυπο του κ. Κακαουνάκη, το τελευταίο «αφιέρωμά» του για το ANTI καταλήγει αναγγέλοντας ότι θα σταματήσει να ασχολείται με το θέμα, επειδή «...η επιχειρηματολογία μας είναι διάτρητη και... βαριέται». Τιτοφορεί μάλιστα το περίφημο ρεπορτάζ του «Ως εδώ κ. Ζήση».

Εμείς όμως θα «ταλαιπωρήσουμε» τους αναγνώστες μας κι άλλο με αυτήν την ιστορία. Τα κυκλώματα έχουν αρχίσει να σπάνε πλέον και δεν είναι δυνατόν να σταματήσουμε πριν να διαλευκανθεί πλήρως η υπόθεση. Συνιστούμε λοιπόν στο έντυπο του κ. Κακαουνάκη να κάνει υπομονή, να επιστρατεύσει τις δυνάμεις που του απέμειναν, για να μας απαντήσει και πάλι. Δημοσιεύοντας βεβαίως —εφόσον μπορεί— και τα δικά μας ρεπορτάζ πριν την απάντησή του, όπως κάνει τόσο καιρό τώρα το ANTI. Θα το επιχειρήσει;

Τα ...συντριπτικά επιχειρήματα του «ΚΑΛΑΜΙΟΥ» (26.5.88) κατά του ANTI.

Τέτοιοι καιροί, τέτοια ήθη

Στο «Καλάμι» της 19.5. δημοσιεύθηκε και το εξής σχόλιο:

Για την ώρα απογειώθηκε...

Απογείωση Παγιατάκη με κυβερνήτη τον Ακριβάκη... Έτσι που τα 'χε φορτώσει στον κόκκορα, ο διευθυντής πτητικής εκμετάλλευσης, του άξιζε η κλοτσιά...

Οι αναγνώστες μας, όπως άλλωστε και οι αναγνώστες του «Καλαμιού» θα θυμούνται ότι οι κκ. Παγιατάκης και Φίσσερ ήταν τα δυο μέλη της επιτροπής αγοράς αεροσκαφών στις απόψεις των οποίων στήριξε επί μήνες το έντυπο του κ. Κακαουνάκη την αρθρογραφία του υπέρ των «Αιρμπάς». Είναι οι δυο κύριοι που πρότειναν να αγοραστούν τα αεροσκάφη αυτά ανεξαρτήτως αξιολόγησης και ανεξαρτήτως ...τιμής.

Μάλιστα το «Καλάμι» περιαυτολογούσε για «δημοσιογραφικές επιτυχίες» επειδή οι εκθέσεις των Φίσσερ και Παγιατάκη πρώτα «διέρρεαν» στο «Καλάμι» και μετά υποβάλλονταν στον πρόεδρο της επιτροπής αγοράς κ. Τζινιέρη ή στον υπουργό Μεταφορών κ. Μπαντουβά.

Μετά την εγκατάλειψη του Φίσσερ τώρα το έντυπο του κ. Κακαουνάκη εγκαταλείπει και τον Παγιατάκη. Βλέπετε οι δυο «ειδικοί», μετά την αποκάλυψη του ρόλου τους και την «ανεπάρκειά» τους, έπαψαν πλέον να είναι χρήσιμοι στο κατεστημένο της Ο.Α.

Έτσι για τον μέχρι πρόσφατα «ειδικό» (κατά το «Καλάμι») κ. Παγιατάκη, «...άξιζε κλοτσιά, έτσι που τα είχε φορτώσει στον κόκκορα».

Αλλά τον λόγο έχει τώρα ο κ. Ακριβάκης και όχι βέβαια οι παρατρεχάμενοί του. Ας μην προκαλεί άλλο με την ένοχη και εκκωφαντική σιωπή του. ■

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ:
Είς τό πολυτελές ξενοδοχίον ΛΕΝΙΝΓΚΡΑΔ
πού δνῆθευ γιά νά κοιμηθῶ μετά τό δείπνον,
ὁ κλιματισμός, εἶχε χαλάσῃ...

Ἐντυπώσεις ἀπό τή Βουλγαρία

Λόγον τῆς πρωτοφανοῦς θερμοκρασίας πού ἐπεκράτει εἰς τό δωμάτειον, εἶχα φοβερή αὑπνεΐα. Εἰς ἀφτάς τάς περιπτώσεις, ἄλλοι μετροῦν πρόβατα πού πηδοῦν φράκτες, ἄλλοι μετροῦν πολλές φορές ἕως το 100 κέ ἄλλοι χρησιμοποιοῦν ἄλλες ἐπιστημονικές μεθόδους. Ἐγώ βρῆκα πρακτικότερον καί ἀποτελεσματικότερον νά ἀπαγγέλω καί νά ἐκφωνῶ δυνατά τά ὀνόματα τῶν 300.000 κατοίκων τῆς Φιλιππούπολης καί γιά νά ἐξασκήσω τήν μνήμη Μου. Καί γιά νά καταπολεμήσω τόν ἀφάνταστον ἐκνευρισμόν πού Μοῦ ἐπροκάλει ἡ ζέστη πού Μέ εἶχε πειράξῃ εἰς τό κεφάλῃ. Πρός δικήν Μου μάλιστα διευκόλυνσιν τούς εἶχα διαχωρίσει ἀλφαβητικῶς γιά νά μήν παραλείψω κανένα κάτοικον. Π.χ. Ἀλε-

ξανδρώφ, Ἀσήμωφ, Ἀτζαμώφ, Ἀγρυνιώφ, Ἀγριανθρώπωφ κ.ο.κ. Ὄταν συμπλήρωσα τόν ἀριθμόν 11.412, (τόσοι εἶναι οἱ κάτοικοι πού τό ὄνομά τους ἀρχίζει ἀπό ΑΛΦΑ) ἔπιασα τό γράμμα ΒΗΤΑ. Στό προσεχές τεῦχος τοῦ ΑΝΤΙθά ἔχω ὅλα τά ὀνόματα γιά νά δῆτε ὅτι δέν λέω ψέματα.

Δυστυχῶς παρά τήν σχολαστικήν ἀφτήν ἀπαρίθμησιν τίποτε δέν εἶχα κατορθώσῃ ἕως τάς 4 τό πρωΐ. Σκέφθηκα πρὸς στιγμὴν νά ἀρχίσω νά τά ἐκφωνῶ γιά δεφτέραν φοράν. Ἀντ' ἀφτοῦ ἐπρότιμῃσα τελικά νά ἀρχίσω νά ἐκφωνῶ τά τηλέφωνά τους —πρᾶγμα πού ἔκρινα ὅτι ἦταν πιό ξεκούραστο γιατί ἀπό τούς 300.000 οἱ μισοί εἶχαν τηλέφωνο, κέ τότε μόνον ἐνοιωσα νά νυστάζω.

Ἀπό ἀφτά τά ὀλίγα πού ἀνέφερα ἡμποροῦν νά καταλάβουν οἱ ἀναγνώσται σέ ποιό σημῖον δυνατόν νά φθάσῃ ἕνας ἄνθρωπος ὅταν τόν βαρέσῃ ἡ ζέστη κατακούτελα.

Τήν ἐπάβριον τό πρωΐ, ἀφοῦ πήραμε τό πρωῒνό μας στήν λαμπροφώτιστον αἶθουσαν τοῦ πολυτελοῦς ξενοδοχείου τῶν 22 ὀρόφων καί τῶν 42 θερμοκρασιῶν, πήραμε ἀκολουθῶς κέ τίς 43 βαλίτσες κέ μπήκαμε στό Πούλμαν γιά μιά μικρή περιήγησιν στήν πόλιν. Συζητῶν μέ τούς ἄλλους ἐπιβάτες ἀντελήφθην μέ χαρά ὅτι ὅλοι εἶχαν κοιμηθῇ μέ σεντόνι, διότι σ' ὅλα τά δωμάτια εἶχε χαλάσῃ ὁ κλιματισμός. Ἐτσι ἐδικεολόγησα κέ τό γκαρσόνι πού ὅταν τοῦ εἶπα τό πρωῒ ἀντί τσαῖ νά μοῦ σερβίρῃ ὀλίγον γάλα, ἀφτός μέ νοήματα μοῦ ἔδωσε νά καταλάβω ὅτι γάλα δέν ὑπῆρχε στό ξενοδοχίον. Φαίνεται ὅτι εἶχε χαλάσῃ κέ ἡ ἀγελάδα. Στήν Βουλγαρία δέν ὑπάρχουν ἡμίμετρα. Ὄταν χαλαίει κάτι, Σοσιαλιστικά χαλᾶνε ὅλα.

Ἐπιασα ἰδιαίτέρως τόν ἐβγενῆ ὁδηγόν Τάκη. — Τάκη πεδί μου, ἐσύ ἔχης κάνει πολλά ταξίδια εἰς τήν Βουλγαρία, ἔτσι δέν εἶναι;

— Βεβέως, τουλάχιστον τρία ταξίδια κά-
νω τόν μήνα.

— Γιατί δέν φτιάχνουν τόν κλιματισμό;
Τό ξέρεις ὅτι κέ τό παράθυρόν Μου δέν
ἀνοίγε; Δέν υπάρχουν τεχνίται εἰς τήν
Βουλγαρείαν;

— Ἄ, κυτάξτε, μοῦ εἶπε ὁ Τάκης. Ἀφτά
τά κτίρια εἶναι Κρατικά. Γιά νά ἐξακριβω-
θῇ ἡ βλάβη πρέπει νά τήν πιστοποιήσῃ ὁ
Δημόσιος ἐπόπτης. Ἀφτός ἀκολουθῶς
θά συντάξῃ ἔκθεσιν πρός τάς προϊσταμέ-
νας ἀρχάς. Αἱ Ἀρχαί ἐν συνεχείᾳ θά προ-
ωθήσουν τήν βλάβην πρός τήν Κρατικήν
ὑπηρεσίαν βλαβών, ὅπου ἀρμόδιος κρα-
τικός λειτουργός θά μεταβῇ ἐπὶ τόπου
διά νά κοστολογήσῃ τό ὕψος τῆς ἀπαι-
τούμενης δαπάνης. Καί μετά τίθεται τό
ἐγγράφον ἐνώπιον τοῦ Ὑπουργοῦ Οἰκο-
νομικῶν γιά τήν τελικήν ὑπογραφήν τῆς
συμβάσεως. Τό ἀφτό γίνεται κι ὅταν σπά-
ει τζάμι ἢ ὅταν βουλώνει ὁ νιπτήρ. Καμία
καθαρίστρια δέν ἀναλαμβάνει ἐξ ἰδίας ἀ-
τομικῆς πρωτοβουλίας ν' ἀγοράσῃ Τουμ-
ποφλό γιά νά διευκολυνθῇ ἡ κατάστασις.
Γιά ὅλα φροντίζει τό Κράτος καί δι' ἀφτό
ὑπάρχει ἡ σχετική καθυστέρησις.

— Κέ εἶνε τόσον σπουδعون βρέ Τάκη ν'
ἀγοράσῃ ἡ καθαρίστρια ἓνα Τουμποφλό
διά νά διευκολυνθῇ ἡ κατάστασις;

— Μά ἐάν τό κάνῃ ἀφτό ἡ καθαρίστρια,
τότε δέν ἔχομεν Σοσιαλισμόν, ἀλλά φιλε-
λεφθέραν Οἰκονομίαν. Καί μεθάβριον
δέν ἀποκλείεται ἡ καθαρίστρια νά ἀπαι-
τήσῃ μερίδιον ἀπό τά κέρδη ὡς Μέτοχος.

— Πράγματι Τάκη ἔχεις δίκειον. Ἀφτό
Μοῦ εἶχε διαφύγῃ.

Ἐνόσω ὁ Τάκης Μοῦ ἐξηγοῦσε τόν πο-
λύπλοκον γραφιοκρατικόν μηχανισμόν
τῶν Βουλγαρικῶν πολυτελῶν ξενοδο-
χίων τό μάτη Μοῦ ἔπесен εἰς βουλγαρι-
κόν ΤΑΚСН πού ἀποβίβαζε ἓναν ἐπιβά-
την.

— Μή μοῦ πῆς Τάκη ὅτι κέ ἀφτό τό ταξί
εἶνε Κρατικό.

— Δέν ἀποκλείεται.

— Τί θά πῇ δέν ἀποκλείεται. Δέν εἶνε ἀ-
πάντησις ἀφτή Τάκη Μοῦ.

— Σᾶς εἶπα, δέν ἀποκλείεται.

— Ἐπιμένω διότι ἐάν τό ταξί ἀνήκει εἰς
τόν ὁδηγόν καί νέμεται ἀφτός τά κέρδη
τότε εἰς τήν Βουλγαρίαν ἔχομεν καπιτα-
λισμόν καί ὄχι Σοσιαλισμόν ὅπως ἀνέφε-
ρεν ἡ Ἡλέκτρα. Ἐπομένως διατή ἡ πλη-
θώρα τῶν μνημείων διά τούς πέσον-
τας διά Καπιταλισμόν; Ἀφτό πρέπει νά
τό ξεκαθαρίσωμεν. Ἡ ἔχομεν Σοσιαλι-
σμόν ἢ Καπιταλισμόν.

— Ἴσως νά ἀνήκει σέ συνεταιρισμόν, εἶ-
πεν ὁ Τάκης.

— Κί' ἅμα χαλάσῃ ἓνα μπουζί γίνεται ὅ-
λη ἡ προηγούμενη διαδικασία καί ἀκινη-
τοποιεῖται τό ὄχημα μέχρις ὅτου ὁ ὑ-
πουργός ἐγκρίνει τήν δαπάνην;

— Δέν ξέρω, θά σᾶς γελάσω. Πάντως ὁ
ὁδηγός, νά ὅπως κι ἀφτή ἡ τραμβαγιέρι-
σα πού περνάει τώρα μέ τό τράμ, θεωρεῖ-
ται Κρατικός λειτουργός κέ πληρόνεται
ἀπό τό Δημόσιον.

Ἐβγαλα τό πακέτον Μοῦ τῶν τσιγά-

ρων κέ ἔκανα λογαριασμόν. Ταξιτζῆς ἐγ-
γαμος μέ σῆζηγον κέ δυό πεδιά κέ εἰκο-
σαετῇ ὑπηρεσίαν κέ μισθόν 250 ΛΕΒΑ τόν
μήνα, εἶνε ἀπαράδεκτον νά ὑποβάλετε
εἰς τά ἔξοδα σηντηρησέως πληρόνων τά
μπουζί. Τό ἀφτό ἰσχύει κέ διά τήν Ξανθήν
τραμβαγιέρισα πού διῆλθε προηγουμέ-
νως. Ἀφόσον κέ ἀφτή δέν καρποῦτε τά
εἰσιτήρια, εἶναι ἀπαράδεκτον νά καταβά-
λῃ τήν δαπάνην ὅταν ἡ ἀσφάλεια ἐκπυρ-
σοκροτεῖ. Ὁ ταξιτζῆς οὐδεμίαν ἔχει ὑπο-
χρέοσιν. Τό κράτος πρέπει νά πληρόνει
τά μπουζί. Ἄρα εἰς τήν Βουλγαρίαν ἔχο-
μεν πράγματι Σοσιαλισμόν.

— Ἐλάτε, ἀνεβῆτε νά φύγουμε εἶπεν ἡ
Ξεναγός Ἡλέκτρα. Ἐχομε ἀργήσει. Πᾶ-
με εἰς τό Μνημεῖο τῶν πεσόντων.

ΚΕΦΑΛΕΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Ἡ Περιήγησις

Τό Μνημεῖο τῶν πεσόντων, ἔχει σχῆμα
κυκλοτερές καί εἶναι πολύ ἐπιβλητικόν.
Μέ τό ἰδικόν μας μνημεῖον τοῦ Ἀγνώ-
στου Στρατιώτου ἔχει τās ἐξῆς διαφο-
ράς: Πρῶτον ὅτι ὅλοι οἱ πέσοντες εἶναι
γνωστοί καί ὅλα τά ὀνόματά τους εἶναι
χαραγμένα εἰς τόν κάτω ὄροφον τοῦ κτι-
ρίου ὅπου ὑπάρχει ἡ ἀσβεστη φλόγα καί
ὅπου τοποθετοῦνται τά στέφανα. Καί
δεύτερον δέν φρουροῦν τήν εἰσοδον ἀ-
κροβάται στρατιῶται, οὔτε συνωστίζον-
ται τουρίσται διά νά τούς φωτογραφῇ-
σουν. Ἐπικρατεῖ σοβαρότης.

Ἀνωθεν τοῦ μνημείου εἶναι τοποθετη-
μένα μεγάλα τεμάχια σκυροδέματος εἰς
τριγωνικά σχήματα ἀτάκτως τοποθετη-
μένα πού ὅμως ἐντυπωσιάζουν καί ὅπως
ὁ ἐπισκέπτης κατεβαίνει κάτι σκαλιά γιά
τόν κάτω ὄροφον βλέπει κυκλοτερώς πᾶ-
λι διάφορες μαρμάρινες ἀναπαραστά-
σεις πού ἀφηγοῦνται διάφορες στιγμές
τῆς Βουλγαρικῆς Ἱστορίας. Καμμία ὅμως
σύγκρισις στήν ἐκτέλεση μέ τό φινίρισμα
τοῦ δικοῦ μας ξαπλομένου στρατιῶτη.
Μπορεῖ νά ἦταν "μοντέρνα" κατά τήν ἄ-
ποψη τῶν Βουλγάρων γλυπτῶν, ἀλλά
προσωπικά μοῦ φάνηκαν ἀκατέργαστα
κατασκευάσματα.

Ἀλλά δέν ἔχω νά πῶ γιά τό Μνημεῖο κι
ὅσοι θέλουν νά μάθουν περισσότερα ἄς
κάνουν τόν κόπο νά πᾶνε στήν Φιλιπού-
πολη. Ὅχι ἐπειδή ἔκανα ἐγώ ἔξοδα, νά
καρποῦνται ἄλλοι ὠρεάν τās τάξιδοτι-
κάς Μοῦ ἐντυπώσεις. Ἀφτό κατά τήν
γνώμη μου δέν εἶναι Σοσιαλιστικόν. Εἶ-
παμε ἀνταλλαγῇ ἰδεῶν ἀλλά μέχρις ἐνός
σημίου. Ἡμπορεῖ νά ζῶμεν εἰς τόν αἰῶνα
τῆς "Πληροφορικῆς" ἀλλά νομίζω ὅτι κέ
ἡ πληροφορικῇ ἔχει τά ὅριά της.

Μετά τήν προσκύνησιν τῶν πέσοντων,
ὁ εἰκοσιπενταετής ὁδηγός Τάκης ἀφοῦ ἔ-
βαλε μπρός τό αὐτοκίνητον καί μᾶς πε-
ριέφερε ἐπὶ ἓνα τέταρτο μέσα στή γραφί-
κή Φιλιπούπολη ἐστάθμευσε ξαφνικά
στή μέση μιᾶς μεγάλης πλατείας καί μᾶς
ἔδωκε καιρό γιά νά δοῦμε τά μαγαζιά καί
νά ψωνίσουν οἱ κυρίες. Ξεχυθήκαμε λοι-
πόν ὅλοι πρός μιᾶ μεγάλη λεοφόρον μέ

σφοδρή ἐπιθυμία νά ξεοδέσουμε τά χρή-
ματά μας καί νά ἐνισχύσουμε τήν Βουλ-
γαρική οἰκονομία. Εἶχα ἀπάνω Μοῦ τά 80
Λέβα κι ἀναρωτιόμουν ἐάν θά μοῦ φθά-
σουν γιά ὅσα ὑπολόγιζα νά ἀγοράσω, ἀλ-
λά ἔκανα τή σκέψη πῶς κι ἂν στό κάτω-
κάτω μοῦ τελειώσουν θά χαλοῦσα μερι-
κά δολάρεια ἀκόμα μιᾶ κι εἶχα τόση εὐχέ-
ρεια μέ τούς Βουλγαρικούς χρηματιστι-
κούς κύκλους.

Ἐκεῖνο πού πραγματικά Μέ προβλη-
μάτισεν καί πού δέν μπόρεσα νά καταλά-
βω ποτέ κατά τήν ὀλιγοήμερη παραμονή
Μοῦ στήν φίλη ἀφτή χώρα ἦταν πῶς
γνώριζαν ὅτι εἶμαι τουρίστας κι' ἔχω μα-
ζύ μου συνάλαγμα. Οἱ Βούλγαροι φυσιο-
γνωμικά μοιάζουν μέ μᾶς. Νά ἤμουν ἀπό
ἐξωτικήν χώρα τό καταλαβένω. Θά μέ
γνώριζαν ἀπό τά σχιστά Μοῦ μάτια κι' ἀ-
πό τό κίτρινον χρῶμα τῆς ἐπιδερμίδος
Μοῦ. Τό ὀλίγον κίτρινον πού ὑπῆρχεν εἰς
τό μουστάκι Μοῦ ὀφείλετο εἰς τόν καπνι-
σμόν διότι εἶμε καπνηστής. Οὔτε Καλη-
δόνιος ὁμοίαζα, οὔτε ἐμφάνισιν ἀφτονο-
μιστοῦ Κανάκ εἶχον. Ἦτο πράγματι ἐν ἀ-
ξεδιάλυτον μνηστήρειον ἡ ἐντόπισίς Μοῦ.
Ἐγώ ἐκτός ἀπό ὀλίγους μάβρους κύ-
κλους εἰς τά μάτια πού ὀφείλοντο εἰς τόν
κακόν ὕπνον, οὐδέν ἄλο ἐντονον χαρα-
κτηριστικόν ἔφερα ἐξωτερικός. Ἐκτός ἐ-
άν οἱ ἐμπειροὶ χρηματισταί πού ἐγνόρι-
ζαν τās σηνηθείας τοῦ τόπου μᾶς εἶχαν
παρακολουθήσῃ κέ ἤξεβραν ὅτι οἱ φέ-
ροντες μάβρους κύκλους εἶναι ἐνοικοὶ
τοῦ ξενοδοχείου ЛЕНИНГКРАД κέ ἄρα του-
ρίστε βασανισθέντες κατά τās ὥρας τῆς
κατακλίσεως. Ἄλῃ ἐξηγήσιν δέν ἔβρι-
σκα.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει κέ διά νά μήν πο-
ληλογοῦμεν, ὅταν μετά δίορον ἐπέστρε-
ψα κατάκοπος εἰς τό Ποῦλμαν, μόλις κέ
μετά βίας εἶχα κατορθόση νά ξεοδέψω τά
30 Λέβα ἀπό τά 80 πού εἶχα, παρόλην τήν
καλήν Μοῦ διάθεσιν διά σπατάλας. Τά 15
πῆγαν εἰς κάτι μεταξοτά πού ἀγόρασεν ἡ
σῆζηγός Μοῦ καί μέ τά ἄλλα 15 ἀγόρασα
κι ἐγώ δυό βιβλία μέ πολύχρωμες εἰκό-
νες ἀρίστης ἐκτυπώσεως διαφόρων Ρώ-
σων ζωγράφων. Μή ἐβρίσκων τί ἄλλο νά
ἀγοράσω στά ἀναριθμητά μαγαζιά πού ὑ-
στεροῦσαν σέ ποιότητα (ἓνα κατάστημα
λαϊκόν τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς θά ἐφάνταζεν
ἐκεῖ ὡς Παρισινή μπουτίκ) παρολίγον νά
ἀγόραζα ἓνα ζευγος σκί, ἀλλά τό ἀνέβα-
λα σκεπτόμενος ὅτι δέν εἶμαι χιονοδρο-
μικός τύπος. Ἐκτός ἀφτοῦ θά ἦτο νομίζω
κέ δεῖγμα νεοπλουτισμοῦ, νά μέ δοῦν
γνωστοί Μοῦ εἰς τās Ἀθήνας νά κυκλο-
φορῶ μέ χιονοπέδιλα εἰς ἡμέρας κάφσο-
νος.

Ἀφοῦ ὅλοι συγκεντρώθημεν τέλος
πάντων ἐλαφρῶς ἀπογοητεβμένοι ἀπό
τήν περιήγησιν ἀφήσαντες ἀντιστοίχως
ἀπογοητεβμένους περί τούς 10-15 περι-
φερομένους χρηματιστάς, ἡ Ξεναγός μας
Κυρία Ἡλέκτρα ἐπρότεινε νά δοῦμε τήν
ἀνακαινιζομένην παλεάν Φιλιπούπολην
πού ἐβρίσκετο σέ κάποιον λόφον. Ἐπει-
δή τά δρομάκια ἦταν στενά καί ἀκατάλ-

ληλα για τό Πούλμαν, ή περιήγηση θά γινόταν μέ τά πόδια. Μόνον οί μισοί επιβάται δέχτηκαν νά ακολουθήσουν τήν ἀκούραστη Ἑλληνίδα μεταξύ τῶν ὁποίων καί Ἐγώ. Τό περιβάλλον τῆς παλιάς πόλης θύμιζε Πλάκα. Οἱ ἴδιες ἀνηφοριές, μέ τίς ἴδιες ὥχρες τά σπίτια "Ολα τά παλιά ἀρχοντικά ἀναπαλαιωμένα. Πολλά ἀνήκαν σέ Ἑλληνες. Τά περισσότερα εἶχαν κυματοειδεῖς καμάρες πού τούς ἔδιναν μεγάλη ἐλαφρότητα καί ὁμορφιά. Μπήκαμε καί στό σπίτι τοῦ πρώην μεγαλοσιφλικῆ Γεωργιάδου πού τώρα στεγάζει τό Ἑθνογραφικό Μουσεῖο. Γύρω-γύρω ἦταν περιμαντρωμένο μέ πανύψηλο τοῖχο καί μέσα στό ἰσόγειο τοῦ ἀρχοντικοῦ πού ἦτο πολύ καλοδιατηρημένο, ἐδέσποζε ἕνας τεράστιος πίνακας πού παρίστανε μιά λαϊκή ἀγορά τῆς ἐποχῆς μέ πολλούς καθιστούς χωρικούς μέ φέσια πού πουλοῦσαν διάφορα ἀγροτικά προϊόντα ἀπλωμένα μπροστά τους σέ πολύχρωμες κουρελοῦδες καί καλάθια κι ἀνάμεσα σ' αὐτούς πλουσία ντυμένη ἡ κυρία Γεωργιάδου πού παζάρεβε σκόρδα, κρομύδεια,

κάτι τέτοιο. Στό φόντο διεκρίνοντο τά τζαμιά καί ὁ ἀμαξᾶς μέ τήν ἀμαξαν τῆς Κυρίας Γεωργιάδου πού ἐπερίμενε τήν Κυρία Γεωργιάδου γιά νά τήν πάει μετά τά ψώνια εἰς τό σπίτι τοῦ Κυρίου Γεωργιάδου. Ἀπό τήν ἡμερομηνίαν ἐκτελέσεως (1892) ἦτο φανερόν ὅτι ὁ πλούσιος Κύριος Γεωργιάδης θέλων νά κάνη ἐκπλήξιν εἰς τήν Κυρίαν Γεωργιάδου εἶχε παραγγείλει αὐτόν τόν πίνακα μέ τήν κυρίαν Γεωργιάδου εἰς τόν ζωγράφον, μέ τήν παραγγελίαν νά ἐπιμεληθῇ πολύ τήν κυρία Γεωργιάδου καί δι' αὐτό κι αὐτός ἐντυσε μέ ὠραῖα ἐνδύματα τήν κυρία Γεωργιάδου.

Εἰς τά διπλανά δωμάτια τῆς οἰκίας Γεωργιάδου εἶχε ρόκες διάφορες, ἀργαλειούς, ξύλινα ἀροτρα, γουδόχερα, καί δρέπανα διαφόρων μεγεθῶν, ἀλλά μικρά μέ χεροῦλι κι ἀλλά μεγάλα τεράστια σάν κι ἀφτά μέ τά ὁποῖα οἱ παλεοί ζογράφοι ἐπαρίστανον τό Χάρω.

Στήν ἔξοδο, κοντά στήν πόρτα, πουλοῦσε μιά κυρία διάφορα ἀναμνηστικά εἰς μεγάλην ποικιλίαν. Εἶχε ξυλόγλυπτα βάζα μέ τόν Δημητρώφ σπιρτοθήκες μέ τόν Δημητρώφ καί μερικά δαχτυλίδια

πού ὁπος μοῦ εἶπε ἦταν ἀχάτης καί πού Μέ ἐντυποσίασαν διότι δέν εἶχαν ἀπάνω τόν Δημητρώφ. Μαγεβμένος ἀπό ἕναν ἀχάτην ὠσειδῆς, ἀπεφάσισα ν' ἀγοράσω ἕνα πού εἶχε 16 Λέβα γιά νά ἐντυποσιάσω τήν σήζηγό Μου κέ νά τῆς κάμο ἐκπληξιν μέ τήν ὁρέα Μου ἀγορά πού ἐπειδή ἦτο κατάκοπος μέ ἐπερίμενε μέ στοργήν εἰς τό ἀφτοκίνιτον. "Ὅταν τῆς τό προσέφερα μέ μεγάλην ὑπερηφάνειαν κέ τῆς εἶπα κέ τήν τιμήν, ἐκείνη μέ μεγάλην συγκίνησιν Μοῦ εἶπε ὅτι εἰς τήν πανήγυριν τῆς Ἀγίας Μαρίνης πού γίνεται ἐτησίως εἰς τό Θησεῖον, παρόμοια βρίσκεις μέ 200 δραχμές. Μετά λοιπόν τόν ἐνθουσιασμόν πού ἐπροκάλεσε ἀφτή Μου ἡ ἀγορά, ἔτρεξα νά ἔβρω τούς ἄλλους μέ τήν ἐλπίδα νά ἐπιτύχω κέ ἄλλην ἀνάλογον ἀγοράν.

Σ' ἀφτήν μου τήν νέαν ἐξόρμησιν, εἶδα ἕνα μικρό ἀναπαλαιωμένο φαρμακεῖο —δυστυχῶς κλειστό— μέ διάφορα κρυστάλινα βάζα στά ράφια καί ὁρέες πορσελάνες γιά διάφορα φάρμακα. Ἀπέναντι ἦτο τό σπίτι ὅπου εἶχε γεννηθῇ ὁ Πρόεδρος Κύριος Ζίβκωφ καί εἶχε μιά μεγάλη μπρούτζινη ἐπιγραφή. Τέλος ἡ ξεναγός κ. Ἡλέκτρα μᾶς πῆγε ἀπό διάφορα μνηστηριόδη δρομάκια κέ ξαφνικά ἐπρόβαλε μπροστά μας τό περίφημον καί καλοδιατηρημένον ἀρχαῖο Θέατρο τῆς Φιλιππούπολης στό ὁποῖο ὅπως μᾶς εἶπε τώρα γίνονται κέ οἱ "Διαγωνισμοί Τραγουδιοῦ". Ἦταν πιά μεγάλο ἀπό τό δικό μας θέατρον Ἡρώδου καί ὁλόκληρη ἡ σκηνή εἶχε ἀγάλματα καί κολόνες. Ὑπῆρχε δηλαδή ἕνα μόνιμο καί πλούσιο σκηνικό. Ἐσκέφθην ὅτι ἀντί νά τρέχουμε εἰς τά διάφορα Γιουροβίζιον, θά ἤμπορούσαμε κάλιστα νά στείλουμε ἐδῶ τόν "ΚΛΟΟΥΝ" τό τραγουδί μας πού ἀτύχησεν εἰς τό τελεφετόν Φεστιβάλ ἐλθόν δέκατοετο, διότι ἐάν ἠκούετο ἐδῶ, θά ἐλαμβάναμε 3 ψήφους ἀπό τήν ἐλεήμονα Τουρκίαν λόγῳ Νταβός, 7 ἀπό τήν φιλόπτωχον Γαλλίαν λόγῳ Μιράζ, πιθανόν 10 ἀπό τήν Ὁλανδεῖαν κέ Γερμανίαν λόγῳ κοινωνικῶν ὑποχρεώσεων (κατά τήν ἐκτέλεσιν τοῦ τραγουδιοῦ μας δέν εἶχαν καταπλέψη ἀκόμα αἱ φρεγάται μας) καί ἀσφαλῶς ὅλαι αἱ Σοσιαλιστικάι χῶραι ἐκτιμῶντες τήν προσήλωσιν μας διά τήν Εἰρήνην κέ Ἀφοπλισμόν θά μᾶς ἔδιδον ἄλλους 200 ψήφους, ὅποτε ὁ Κλόουν θά ἀναριχάτο ἀφτομάτως εἰς τήν πρότην θέσιν καί θά ἦτο εἰς τά χεῖλη ὅλων. Θά πρέπει συνεπῶς ἐγκαίρως νά φροντίσομαι ἀφτό τό ζήτημα κέ νά δηλώσομεν συμμετοχήν ἀπό τώρα. Κέ ὅπως ἀπό τώρα κάνομεν ἐνεργείας ὥστε οἱ Ὀλυμπιακοί ἀγῶνες νά γίνουν τό 1996 ἐδῶ, ἔτσι πρέπει νά διακηρῆξομαι μέ σθένος ὅτι ἡ Ἑλλάς μόνον εἰς τό Φεστιβάλ τραγουδιοῦ τῆς Βουλγαρίας θά λαμβάνη μέρος. Ἔτσι θά λάβῃ κέ μίαν ἀπάντησιν ἡ Κύπρος ἡ ὁποία χαρακτηρίσας ἀγνοούμενον τόν Κλόουν, οὔτε μίαν ψήφον ἀβρότητας δέν μᾶς ἔδωσεν, ἐνῶ ἐμεῖς τόσας θυσίας κάνομεν δι' ἀφτήν.

ΚΕΦΑΛΕΟΝ ΕΚΤΟΝ:

Εἰς το "Μαρίτσα"

Μόλις ἡ περιήγησις τελειώνει ἡ ξεναγός Κυρία Ἡλέκτρα ρίπτει μίαν ὁρέαν ἰδέαν. Ἀντί νά ἐπιστρέψομεν εἰς τό ξενοδοχεῖον ΛΕΝΙΝΓΚΡΑΔ διὰ φαγητόν νά πάμε εἰς τό παράπλεβρον ξενοδοχίον "ΜΑΡΙΤΣΑ" κτισμένο παρὰ τās ὁχθας τοῦ Ἐβρου, ὅπου ἔχει καί καλυτέραν κουζίνα.

— Ἀχ, ὁρέα λένε ὅλοι οἱ ἐπιβάται, βαρεθήκαμε τά ἴδια καί τά ἴδια.

— Ἀχ, ὁρέα λέω καί Ἐγώ, ἐπεθύμησα ὀλίγα μακαρόνια.

Τό "ΜΑΡΙΤΣΑ" ἦτο ἐπίσης πολυτελές καί ἐπίσης 22 ὁρόφων. Δέν ἤμπόρεσα νά ἐννοήσω διατί ὅλα τά ξενοδοχεῖα κτίζονται εἰς ἀφτό τό Σοσιαλιστικόν ὕψος. Μόλις ἐκαθήσαμε εἰς τήν ἐκθαμβωτικὴν τραπεζαρίαν διὰ νά ἀπολάψωμεν νέας γαστρονομικάς ἐπιτεύξεις, μιά παχύδερμος κρατική λειτουργός —κάτι μεταξύ νοσοκόμου καί μαγειρίσης— ἐμοίρασεν εἰς ὅλους ἕνα πιᾶτο μέ ντομάτα, ψιλοκομμένο ἀγγοῦρι καί φέταν Βουλγαρείας. Ἐπιφωνήματα χαρᾶς ἀκούστηκαν ἀπό τά χεῖλη ὅλων, πρᾶγμα πού ἔκανε τήν παχύδερμον σερβιτόραν νά ἀπομακρυνθῇ μέ τόν ἀδειον δίσκον ἱκανοποιημένη καί μέ κάποιο αἰνιγματικό χαμόγελο, σάν νά μᾶς ἔλεγε "Ἀφτά δέν εἶνε τίποτα, πού νά δῆτε τί ἄλλο σᾶς ἐτοιμάζω!!".

Μόλις ἔπιασα τό ψωμί πού ἦταν πάλι μπαγιάτικο φώναξα μέ ἐβγένειαν τήν ξεναγόν μας.

— Κυρία Ἡλέκτρα, μπορῶ νά Σᾶς πῶ;

— Ὅριστε Κύριε Μποστ, τί θέλετε;

— Θέλω νά σᾶς μιλήσω ὡς Ἑλλην πρός Ἑλληνίδα.

— Σᾶς ἀκούω. Ὅτι παράπονον ἔχετε νά μοῦ τό πῆτε.

— Δεν πρόκειται γιά παράπονον ἀλλά γιά ἀπορίαν. Πού θά πάγῃ ἀφτή ἡ κατάστασις;

— Ποιά κατάστασις, δέν σᾶς καταλαβένω...

— Ἀκοῦστε. Χθές εἰς τήν Ρίλαν φάγαμε ξερό ψωμί. Τό ἐσπέρας πάλι μπαγιάτικο. Τό πρωί μέ τό τσάι πάλι ἦτον ξερό κέ τώρα διαπιστόνῳ ὅτι πάλι ἔχομεν μπαγιάτικο.

— Ἐχετε δίκειον. Ἀλλά ξέβρετε λόγον

τοῦ Πάσχα οἱ Ἀρτοποιεῖς δέν ἐργάζονται. Οἱ φοῦρνοι δέν λειτουργοῦν.

— Τότε Κυρία, θά σᾶς ζητήσω μίαν μεγάλην χάριν.

— Ὅτι θέλετε.

— Μπορεῖτε νά στείλετε ἕναν γκρουμ εἰς τὸ ξενοδοχίον ΛΕΝΙΝΓΚΡΑΔ;

— Γιατί; Ξεχάσατε τίποτε;

— Ὅχι, τόν θέλω νά πάρῃ ἀφτά τά ψωμιά, νά ἀνέβῃ εἰς τόν δέκατον ἔκτον ὁρόφον καί ἀφοῦ τά ἀφήσῃ γιά 10 λεπτά εἰς

ΑΙΟΛΟΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΡΟΜΟΥ

Κλασικές Ιστορίες Φαντασμάτων
Επιλογή: ΜΑΚΗΣ ΠΑΝΩΡΙΟΣ

P.A. ΣΤΙΒΕΝΣΟΝ
Δόκτωρ Τζέκυλ και κύριος Χάιντ

ΟΡΑΤΙΟΣ ΟΤΟΛΙΟΛ
Τό Κάστρο του Οτράντο

ΧΕΡΜΠΕΡΤ ΤΖΩΡΤΖ ΟΥΕΛΣ
Το νησί του Δόκτορος Μορώ

ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΦΙΛΙΠΣ ΛΑΒΚΡΑΦΤ
Τρόμος του Ντάνγκουιτς

ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΦΙΛΙΠΣ ΛΑΒΚΡΑΦΤ
Ο Ναός του Τρόμου

ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΦΙΛΙΠΣ ΛΑΒΚΡΑΦΤ
Η ονειρική αναζήτηση της άγνωστης Καντάθ

ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΦΙΛΙΠΣ ΛΑΒΚΡΑΦΤ
Η υπόθεση του Τσαρλς Ντέξτερ Γουόρντ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ-ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Σόλωνος 114, 106 81 Αθήνα, ☎ 363.02.14

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΠΕΡΙΤΗΣ

Ερεσσού 9 ΑΘΗΝΑ 106 80 Τηλ.: 3604161

•

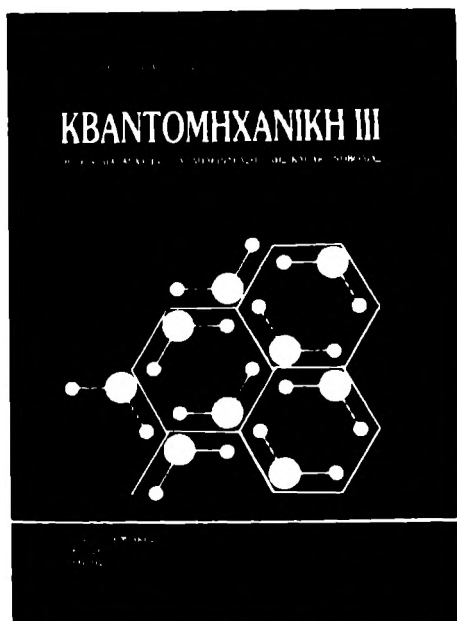
ΙΟΥΛΙΟΥ ΒΕΡΝ

Για μικρούς και μεγάλους

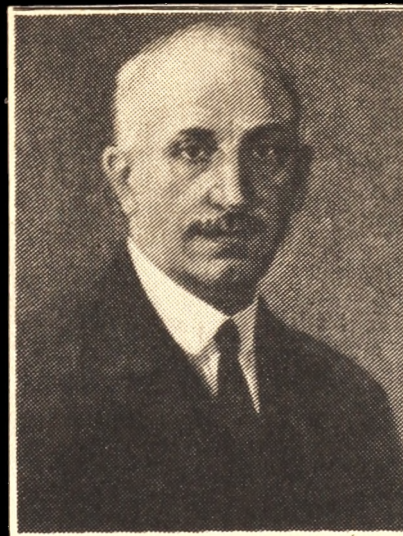
- Δεκαπεντάχρονος πλοίαρχος
- Μιχαήλ Στρογκώφ
- Ροβήρος ο κατακτητής
- Ο κυρίαρχος του κόσμου
- Ο Φάρος στην άκρη του κόσμου
- 20.000 λεύγες κάτω από τη θάλασσα
- Τα 500 εκατομμύρια της Μπεγκκούμ
- Το αστέρι του νότου
- Από τη γη στη σελήνη
- Γύρω από τη σελήνη
- Ο πύργος των Καρπαθίων
- Ταξίδι στο κέντρο της γης
- Πέντε βδομάδες με αερόστατο
- Τα παιδιά του πλοίαρχου Γκραντ
- Το μυστηριώδες νησί
- Ο γύρος του κόσμου σε 80 μέρες
- Σχολή Ροβινσώων
- Το Αιγαίο στις φλόγες
- Δράμα στη Λιβονία

Κυκλοφόρησε

από τις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ **τροχαλία** ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
Γριβαίων 5 (πάροδος Σκουφά 64) – 106 80 Αθήνα
Τηλ. 36 46 426

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Θεσμοί, Ιδεολογία
και Πολιτική
στο Μεσοπόλεμο

Κείμενα:

- Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ
- Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ
- Τ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
- ΕΥ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
- Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ
- Θ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
- Η. ΗΛΙΟΥ
- Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΑ
- Γ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ
- Γ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ
- Γ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ
- Δ. ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ
- Ν. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ
- Χ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ
- Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ
- ΑΛ. ΡΗΓΟΣ
- ΧΡ. ΡΟΖΑΚΗΣ
- Κ. ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
- ΑΛ. ΣΒΟΛΟΣ
- ΑΝ. ΤΑΧΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

τό δωμάτιόν Μου νά Μοῦ τά φέρη πίσω. Ὁ ἰδικός Μου φοῦρνος ἐλπίζω νά λειτουργεῖ ἀκόμα.

— Δυστυχῶς κύριε Μποστ. Το ξενοδοχίον δέν ἔχει γκρουμ.

— Καλά, δέν πειράζει. Ἐριξα μίαν ιδέαν. Θά τά φάω ἔτσι τό ψωμί. Κι ἔτσι εἰς τό ξενοδοχίον ΜΑΡΙΤΣΑ ἔφαγα ὅλον Μου τό φαῖ χωρίς νά δυσανασχετήσω. Τό μισό Μου ψωμὶ τό ἔφαγα μέ τήν σαλάταν. Τό ἄλλο ὑπόλοιπον τό ἔφαγα μέ τό σνίτσελ.

ΚΕΦΑΛΕΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ:

Προς τὴν Σόφια

Τώρα μέσα εἰς τό αὐτοκίνητον κατευθυνόμεθα πρὸς τὴν Σόφιαν ἀφήσαντες πίσω τὴν μαγεφτικὴν Φιλιπούπολην. Τρέχομεν μέ σταθερὴν ταχύτητα. Ὁ δρόμος εἶναι θαβμάσιος. Ἀναπτύσσομεν 90 χιλιόμετρα ὅταν διασχίζομεν κάμπους καὶ λείας ἐπιφανείας καὶ σκαρφαλώνομε μέ 30 χιλιόμετρα ὅταν ὑπάρχει ἀνήφορος. Ἐπειδὴ ὅμως μετὰ κάθε ἀνήφορον ἔχει κατήφορον τό Ποῦλμαν πραγματοποιεῖ μίαν σταθεράν Νόρμαν — ὅπως λέγουν οἱ Μαρξισταί — 70 περίπου χιλιομέτρων.

Τίποτα πλέον δέν σταματᾷ τὸν φρενήρη μας δρόμον. Ἐντὸς 3 ὥρων τό πολύ θά ἀντικρύσομεν τοὺς χρυσοὺς τροῦλους τῶν Ὁρθοδόξων ἐκκλησιῶν. Καμὶαν καθυστέρησιν δέν πρόκειται νά ἔχομεν.

Ἡ ξεναγὸς Ἡλέκτρα ἔχει σηκωθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν της καὶ πηγένει νά ξαπλώσῃ εἰς τά πίσω καθίσματα. Τὴν θέσιν της πέρνει ὁ συνοδηγὸς κύριος Γιώργης 50 ἐτῶν περίπου καὶ συνιδιοκτήτης τοῦ Ποῦλμαν.

Γεμᾶτος ἐφορίαν λόγω τοῦ καλοῦ γεύματος, λέγω δυνατά πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ μέ σκοπὸν νά μέ ἀκούσουν καὶ οἱ ἄλλοι ὅτι εἶμαι Σοσιαλιστὴς κέ Βουλγαρόφιλος.

— Νά καὶ μία κατάκτησις τοῦ Σοσιαλισμοῦ. Ἡ ἀνυπαρξία διοδίων... Ἄν εἴμεθα τόρα εἰς τὴν Ἑλλάδα θά κάναμε 10 ὥρες νά φθάσομε εἰς τὴν Σόφια. Ἐνῶ τόρα εἰς 3 ὥρας ἀνεφ διοδίων θά εἴμεθα ἐκεῖ. — Καὶ ποιὸς σοῦ εἶπε ὅτι δέν ὑπάρχουν Διόδια; Κάθε Ποῦλμαν πού μπαίνει στὴ Βουλγαρία, πληρώνει στὰ σύνορα 25 δολάρεια.

Νά καὶ ἡ ἀπόδειξις, μοῦ εἶπε...

Κι ἔβαλε μπροστά στό πρόσωπό Μου ἓνα κίτρινο χαρτί.

Ἐγὼ ἐνοχλήθηκα μέ ἀφτά πού Μοῦ εἶπεν ὁ κύρ-Γιώργης. Ὅχι διὰ τό κίτρινον χαρτί πού ἔβαλε εἰς τό πρόσωπόν Μου μέ τόσῃν ἀσέβειαν, ἀλλὰ ἐπειδὴ δέν Μοῦ ἀρέσει νά Μοῦ ὀμιλοῦν εἰς τὸν ἐνικόν.

Λόγον λοιπόν τῆς ἡπάρξεως τῶν διοδίων, ἐπῆλθεν ψυχρότης μεταξὺ τῶν δύο ἀνδρῶν.

Ἐλησμόνησα νά Σᾶς πῶ ὅτι χθές, μετὰ τὴν Ρίλαν καὶ πρὶν φθάσομεν εἰς τὴν Φιλιπούπολην ἀπὸ κάποιαν παράκαμψιν ἀνήλθαμε κάποιο χιονισμένο βουνό καὶ ἐπισκεφθῆκαμε τό ΜΠΟΡΟΒΙΤΣ, πού ἦτο ἡ πρῶνι θερινὴ κατοικία τοῦ Βούλγαρου Βασιλέως. Εἶχεν ἓνα μέγα ξενοδοχίον

καὶ παραπλέβρως ὑπὸ ἀνέγερσιν ἐτοιμάζοντο ἄλλα δύο θηριώδη 1000 κλινῶν ἑκαστον προοριζόμενα διὰ χειμερινόν τουρισμόν. Τό μέρος ἦτο θαβμάσιον. Ἐντύποσιν Μοῦ ἔκαναν κάτι τελείως εὐθυτενὴ δέντρα ὕψους τριάντα καὶ σαράντα μέτρων, ἰδεόδη διὰ κατάρτια ἱστιοφόρων. Μοῦ ἄρρεσεν ἡ περιοχὴ καὶ εἶπα εἰς τὴν Κυρία Ἡλέκτρα ὅτι κι ἐγὼ ἂν ἤμουν βασιλέφς ἀφτό τό μέρος θά ἐδιάλεγα. Ἐχω δέ προσέξῃ ὅτι κατὰ περίεργον σύμπτωσιν τὰς καλυτέρας τοποθεσίας διὰ νά ἀναπάβονται τὰς ἐπιλέγουν οἱ Βασιλεῖς καὶ οἱ καλόγηροι. Οὐδεὶς καλόγερος ἀσκητέβει ἐάν προηγουμένως δέν ἔχει ἐξασφαλισμένην ὀρέαν θέαν καὶ ἡγιεινὴν τοποθεσίαν. Ὅσον ἡψηλότερον ἴστατε εἰς Βασιλέφς ἢ Ἡγούμενος, τόσον ἡψηλότερον μέρος ἐπιλέγει. Δι' ἀφτό δέν βλέπομεν Μονὰς ἢ σκήτας εἰς τὰς ὁδοὺς Χαβρίου, Λεωχάρους καὶ Ρόμβης ἀλλὰ μόνον καταστήματα. Ἀφταί αἱ τοποθεσίαι ἔχουν κριθεῖ ἀκατάλληλοι ὡς φαίνεται διὰ περισυλλογὴν κέ ψηχικὴν ἀνάτασιν, δι' ἀφτό κέ ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ παραχωρεῖ ἀφτάς τὰς ἐκτάσεις ἐναντι ἐνοικίου εἰς τοὺς ἀκτῆμονας καταστηματούχας.

ΚΕΦΑΛΕΟΝ ΟΓΔΟΟΝ:

Ἡ ἀφιξις

Εἰς τὰς 6 ἡ ὥρα ἀκριβῶς τό Ποῦλμαν ἐστάθμεψεν ἔμπροσθεν τοῦ ξενοδοχείου ΡΟΝΤΙΝΑ (Πατρίς). Εἶχεν καὶ ἀφτό κατὰ τό ἔθιμον 22 ὀρόφους κέ ἦτο κέ ἀφτό πολυτελές. Ὁ ὁδηγὸς Τάκης ἔβγαλε πάλιν τὰς 43 βαλίτσας καὶ ὅλοι ἐντὸς ὀλίγου ἐ-

τακτοποιήθησαν εἰς τὰ διάφορα δωμάτια. Ἐγὼ εἰσῆλθα εἰς τό δικό Μου δωμάτιον μετὰ 20 λεπτά περίπου. Τόσῃν ὥραν ἔκανα μαζί μέ τὴν βοήθειαν ἄλλων γιά ν' ἀνοίξω τὴν δική Μου πόρτα, διότι ἦτο ὀλίγον ἐλατοματικὴ. Ἐφτηχῶς σπρώξαμε ὅλοι πολὴ δηνατά καὶ μέ διαφόρους καταλήλους κτήπους εἰς τό ἄνω καὶ κάτω μέρος ἡ θῆρα ἀνοιξεν ἐφχερῶς. Ἡ πόρτη Μου ἐργασία ἦτο νά ἐπιθεορήσω τὸν κλιματισμόν. Ὁ κλιματισμός ἦτο ἐντάξει κέ τό δωμάτιον δροσερόν. Κι ἐπειδὴ ἦτο δροσερόν δέν μέ ἀνησῆχησεν πού τό παράθηρον ἦτο ἐλατοματικόν κέ δέν ἀνοιγεν. Ὅταν ἔχομεν δροσιάν δέν εἶναι ἀπαρέτητον νά ἀνοίγομεν κέ τό παράθηρον. Ὅσο πιά κλιστόν εἶναι ἓνα παράθηρον, τόσον πιά καλόν κάνη εἰς τὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμόν.

Ἀκολουθῶς εἰσῆλθα εἰς τό λουτρόν διὰ πρόχειρον ἐξέτασιν. Ἦτο ἄψογο καὶ πλακόστρωτον καὶ εἰς τό δάπεδον καὶ εἰς τοὺς τοίχους κι' ὅλαι αἱ βρύσαι ἐλιτούργουν ὁμαλά. Ἡ μόνη παραφωνία ἦτο ἡ μία πλεβρά τοῦ μπάνιου ὅπου οἱ τεχνῖται

ἀντὶ νά τὴν ἐπενδύσουν μέ πλακάκια εἶχαν τοποθετήσῃ ἓνα κόντρα πλακέ πού λόγω τῶν ὑδρατμῶν καὶ τῆς ὑγρασίας εἶχεν κατὰ τόπους φουσκόσῃ καὶ ἐκυμάτιζεν ἐλαφρῶς.

Ἀρχισα νά ἐτοιμάζομαι πυρετοδῶς. Εἰς τὰς ὀκτῶ ἔπρεπε νά εἴμεθα ὅλοι πάλιν κάτω διότι τό πρόγραμμα προέβλεπε δειπνόν εἰς ἐξοχικόν Φολκλορικόν Κέντρον διὰ νά ἀπολάφσωμεν μετὰ φαγητοῦ χορεφτικὰ συγκροτήματα.

Ἐκαθήσαμε μαζί μέ πολλοὺς Ἰάπωνας εἰς τὰ πρῶτα τραπέζια μπροστά στὴ μικρὴ πίστα. Ἦμουν πολὺ εὐδιάθετος, διότι πρὶν εἰσελθόμεν εἶδα στὸν περίβολο τὰ γκαρσόνια ν' ἀνασκαλέβουν μιά τεράστια φωτιά μέ ἀναμένα κάρβουνα. Ἐπρομηνύετο μπριζόλα καὶ ἀφτό μέ χαροποίησεν.

Ἐνῶ ὅλοι τρώγαμε τὴν σαλάταν μέ τό ἀγγούρι κέ τὴν φέταν κέ πρὶν καλομασησομεν τό σνίτσελ, ὁ καταστηματοῦχος πού ἐξετέλε κέ χρὴ κόνφερανσιέ, ἐστάθη εἰς τό μέσον τῆς πίστας καὶ σκουπίζων τὰ χέρια του εἰς τὴν ἄσπρην ποδιά πού ἐφόρει ἐστράφη πρὸς τοὺς πολυπληθεῖς συνδετημόνας κέ εἶπεν βιαστικά κάτι Βουλγαρικά. Ὅσοι πελάται ἦσαν Βουλγαρομαθεῖς, πατεῖς με πατῶσε ἐξηλθον ἔξω πανικόβλητοι.

Μ' ἓνα κομμάτι σκληρόν σνίτσελ εἰς τό στόμα ἐρώτησα ἐντρομος τὴν κηρία Ἡλέκτρα. — Τί εἶπεν ὁ Βούλγαρος, πιάσαμε φωτιά;

— Ὅχι, ἔξω στὴ φωτιά μία Ἀναστενάρια κάνη ἐπίδειξιν κέ περπατεῖ εἰς τὰ κάρβουνα. Λέγετε πυροβασία. Ἄν θέλετε πηγένεται νά δῆτε κι' ἐσεῖς.

Ἀπὸ ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἔπρεπε τό ἥθικόν Μου.

Διὰ τὴν πυροβασίαν ἐτοιμάζοντο τὰ κάρβουνα κι' ὄχι διὰ τὴν μπριζόλαν Μου.

Ἀφοῦ οἱ φιλοθεάμονες Βούλγαροι πελάται ἐπέστρεψαν εἰς τὰς θέσεις τῶν ἀπολάψαντες τὴν ἔξοθεν ἀτραξιόν, ἐχαμήλοσαν τὰ φῶτα κέ ἄρχισεν τό κυρίως πρόγραμμα. Ὑπὸ τοὺς ἤχους γρήγορων χασαποσέρβικων, ξεπετάχτηκαν ἀπὸ μιά στενὴ πόρτα Βουλγαρίδες καὶ Βουλγαρόπεδες μέ ἐθνικάς ἐνδυμασίας καὶ ἄρχισαν νά χορέβουν τοπικοὺς χορούς ἐνῶ μία ἄλλη μεσηλιξ ἀκίνητος εἰς τὴν ἄκρην ἔψαλε μέ διαπεραστικὴ καὶ ψιλὴ φωνὴ τοπικὴς συνθέσεις. Κάπως ἔτσι ἀρχίζουν καὶ τὰ ἰδικὰ μας προγράμματα διὰ τοὺς τουρίστες. Πρῶτα βγαίνουν οἱ ἀγνὲς χωριατοπούλες μας εἰς τὴν πίστα τοῦ Μοστροῦ καὶ ἀκολουθοῦν ὀρμητικοὶ οἱ ἐφσταλεῖς καὶ λικνιζόμενοι φουστανελοφόροι μας. Ἐχω κερόν ὅμως νά πάω εἰς ἀφτά τὰ κέντρα ξεναγῶν ἄλλοδαποὺς φίλους κέ δέν ἐνθυμούμαι ἐπακριβῶς ποῖον εἶναι τό δέφτερον πιᾶτο πού προσφέρομεν ἐμεῖς μετὰ τὴν σαλάταν. Πάντως ἐδῶ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Βουλγαρίας τό ἔθιμον τοῦ σνίτσελ διατηρεῖται σταθερόν κέ τηρεῖται μέ ἐβλάβειαν. Εἶνε τροφή ἐφπεπτος κέ τρώγετε ἐφχάριστα. Δι' ἀφτό καὶ ἡ σοφὴ παροιμία λέγει

“Φάε λουκοῦμι ἀπ’ τῆ Σύρο καί Σνίτσελ ἀπ’ τῆ Βουλγαρία”. Μόνον ὅποιος ἔχει φάει σνίτσελ γνωρίζει τὴν πραγματικὴν Βουλγαρίαν.

Τὸ πρόγραμμα τοῦ ἐξοχικοῦ φολκλορικοῦ Κέντρου πού ἐξετέλουν οἱ Καλλιτέχναι τοῦ Λαοῦ οἱ ὅποιοι ἐμισθοδοτοῦντο ἀπὸ τὸ Κράτος ὡς προσφέροντες ὑπηρεσίας εἰς τὸ σύνολον, ἐκλείσεν μὲ μίαν κωμικὴν παράστασιν πού μᾶς ἐπροκάλεσεν μεγάλην ἐφθυμίαν. Ὡρμησεν εἰς τὴν πίσταν ἕνας μάβρος τάβρος, ὑψηλὸς εἰς τὸ ἐμπρόσθιον τμήμα καὶ ὀλίγον χαμηλότερος εἰς τὰ ὀπίσθια, ὀφειλόμενον κυρίως εἰς τὴν διαφορὰν σωματικῆς διαπλάσεως τῶν κάτωθεν ἀφτοῦ ἡθοποιῶν. Κατὰ τὰ ἄλλα εἶχεν τελείαν ὁμοιότητα τάβρου κι ἂν τὰ πόδια τοῦ δέν τὰ ἐκάλυπταν μάβρα πανταλόνια καὶ δέν ἐφόρει γουρουντσάρουχα πολὺ δύσκολα θὰ τὸν ἐξεχώριζες ἀπὸ ἀληθινόν. Μέχρι καὶ ἀληθὴ κέρατα ἔφερεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του. Καὶ τί ἔκανεν ὁ ἄθλιος ἂν τὸ βρῆτε χορέβοντας μὲ τὴν συνοδεία νταουλιοῦ, πίπιζας καὶ γκάϊντας; Περιφερόμενος ἀπὸ τραπέζι εἰς τραπέζι ἄρπαζεν ἀπὸ τὰ πιᾶτα τοῦ ἰδικοῦ μας ποῦλμαν ὅλα τὰ ἀπειράχτα σνίτσελ καὶ τὰ ἔτρωγε. Νά, εἰς ὅτι ἔχω ἱερὸν.

Τὸ ἐνδιαφέρον ἀφτὸ λαογραφικὸν πρόγραμμα ἐτελείωσε εἰς τὰς 10 περίπου. Ἀμέσως φύγαμε ἐπειγόντως ἀπὸ ἐκεῖ διότι εἰς τὰς 11 ἀκριβῶς ἔπρεπε νά εἴμεθα εἰς τὸ ὑπερπολυτελές ξενοδοχεῖον “Νιοῦ-Ὀτάνι” τὸ ὅποιον παρουσίαζε ὅπως μᾶς εἶπε ἡ κυρία Ἡλέκτρα ἕνα θέαμα Ἑβρωπαϊκοῦ ἐπιπέδου πού θὰ μᾶς ἄφηνε κατάπληκτους. Μᾶς εἶχε κἀνὴ τὴν πρότασιν κατὰ τὴν διαδρομὴν Φιλιππουπόλεως - Σόφιας καὶ ὅλοι εἶχαμε μείνει σύμφωνοι νά μὴν χάσουμε ἀφτὴν τὴν ἐφκερία. Κι ἐνῶ οἱ μικροὶ ἐπιβάται ἐπλησίαζαν τὸν ὁδηγὸν Τάκην μὲ τίς κασέτες των γιὰ ν’ ἀκούσουν τὴν Πωλίνα, τὸν Πασχάλη τὴν Κηπρία Ἀλεξία κέ ἄλλους ἀστέρας τοῦ πενταγράμου, ὀρθία ἡ Ἡλέκτρα ἐσυγκέντρωνε τὰ Λέβα τῆς συμμετοχῆς διὰ τὴν βραδυνὴν ρεβῦ.

Ὁ ὁδηγὸς Τάκης μὲ μεγάλην εὐσυνηδησίαν ἐτακτοποίει τίς “παραγγελιές” τῶν νεαρῶν φιλομούσων, πού ἀναλογιζόμενοι τὸ σκοτεινὸν μέλον κέ προβληματιζόμενοι φένοται γιὰ τὸν ἐπαγγελματικὸ τους προσανατολισμὸ ἤθελον νά μάθουν ἀπὸ κασετοφώνου τί εἶναι καλύτερον νά γίνουν ὅταν μεγαλώσουν “Κιθαρίσται ἢ ντράμμερ”; Κι ἐνῶ ὁ Τζίμης Πανούσης καὶ ἄλλαι Δυνάμεις τοῦ Αἰγαίου τοὺς ἐπεξηγοῦσαν ὅτι καὶ τὸ πιάνο εἶναι καλὸ καὶ τὰ πνεφστά ἐπίσης, καλύτερον ὅλων εἶναι νά γίνουν κιθαρίσται ἢ ντράμμερ διότι αὐτὰ τὰ δύο ἐπαγγέλματα προτιμοῦν οἱ “γκόμενες”.

Ὡς ἄνθρωπος διανοούμενος καὶ μᾶς κάποιος ἡλικίας ἐξανέστην σφόδρα μὲ ἀφτὰς τὰς παραινέσεις τῶν ἀοιδῶν πρὸς τὴν σπουδάζουσιν νεολαίαν. Τὴν ἐξώθουν ὅλοι νά γίνουν κιθαρίσται ἢ ντράμμερ τὴν στιγμὴν πού ἠπῆρχε τόση ἔλλει-

ψης ἀρτοποιῶν καὶ ἐσπάνιζεν τὸ φρέσκο κέ καλοζημωμένο πσομί. Οἱ νέοι δέν ἤθελον νά γίνουν Ἀρτοποιεῖς.

Τὸ Ξενοδοχεῖον ΝΙΟΥ-ΟΤΑΝΙ ἦταν πράγματι ὑπερπολυτελές. Τὸ εἶχε κτίσει μιά Γιαπωνέζικη Ἑταιρεία, κι’ ἀφοῦ τὸ ἀπέσβεσε σέ δύο χρόνια πῆρε τὰ λεφτὰ της πίσω ἀφήνοντας τὴν ἐκμετάλεψή του στὸ Βουλγαρικὸ Κράτος, ἀντίθετα μὲ τὸ ἀκόμη πολυτελέστατο ΣΕΡΑΤΟΝ πού ἔγινε μὲ Ἀμερικάνικες ἐπενδύσεις ἀλλὰ πού ἐξακολουθοῦν νά τὸ ἐκμεταλέβονται οἱ Ἀμερικανοὶ νοικιάζοντες τὸ δωμάτιο πρὸς 38 δολάρια.

Ἡ αἶθουσα τῶν παραστάσεων ἦταν τεράστια καὶ ἀνετὴ μὲ ἐξίσου ἀνετὴ σκηνὴ πού τὴν ἐκλείνει πανύψηλη βελούδινη αὐλαία. Κρυστάλινοι φωτισμοὶ καὶ 10μελὴς ὀρχήστρα μὲ ἄψογα ντυμένους μουσικούς. Ἡ ἔναρξη ἔγινε μὲ 6 ὠραιότατες ξένες χορέφτριες πού σήκωναν πάρα πολὺ ψηλά τὰ καλλίγραμμα πόδια τους. Τόσο ψηλά οὐδέποτε θυμᾶμαι νά εἶχα σηκώσῃ τὰ ἰδικὰ Μου πόδια ὡς νέος. Ἀφτὰ ὅμως δέν Μὲ ἐντυποσίασαν. “Καλὰ, εἶπα στὸν Τάκη, ἀφτὰ δέν εἶναι τίποτα. Μετεκάλεσαν οἱ ἔξυπνοι Βούλγαροι ἀφτὸ τὸ Ἑγγλέζικο μπαλέτο γιὰ νά καταπλήξουν ἐμᾶς τοὺς ἀφελεῖς Βαλκάνιους καὶ νά πιστέψουμε ὅτι καὶ στὰ χορογραφικὰ καὶ εἰς τὰ Σόου σκίζουν...”

Καὶ στὸ σημεῖο ἀφτὸ ὁ ἔμπειρος καὶ γνώστης Τάκης μὲ πληροφόρησε χαμηλόφωνα ὅτι ὅλες ἀφτές πού χορέβουν κι’ ὅλοι οἱ μουσικοὶ καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ νούμερα πού θὰ ἐπακολουθήσουν εἶναι ὅλα Βουλγαρικά κι’ ἐκτελοῦνται ἀπὸ Κρατικούς ὑπαλλήλους. Δουλιά τους εἶνε νά δίνουν παραστάσεις ὅπου τοὺς πῇ τὸ Ὑπουργεῖον Πολιτισμοῦ κέ Κουλτούρας.

— Καὶ ὁ Τάβρος πού εἶδαμε προηγουμένως Τάκη, ἦτο Δημόσιος ὑπάλληλος; — Καὶ ἀφτός, εἶπε ὁ Τάκης ψιθυριστά.

Ὅταν τὰ ὠραῖα ἡψιλόκορμα καὶ ξανθὰ κορίτσια ἀπεχώρησαν, εἰσέβαλε μιά ἄλλη ἡμίγυμνος καὶ ξανθὴ τραγουδίστρια καὶ μ’ ἕνα μικρόφωνο στὸ χέρι ἄρχισε νά λέει ἕνα Βουλγαρικὸ μελαγχολικὸ τραγοῦδι. Ἡ φωνὴ τῆς εἶχε κάτι τὸ σπαρτακτικὸν πού σοῦ ἐξέσκιζε τὴν καρδιά. Πολλοὶ ἐπιβάται καὶ κηρία πού νόμιζαν ὅτι ξέρω Βουλγαρικά ἐπειδὴ μὲ εἶχαν δῆ κατεπανάληψιν νά συνομιλῶ στήν Φιλιπούπολη μὲ χρηματιστάς, Μὲ παρακάλεσαν νά τοὺς ἐξηγήσω τί λέει τὸ τραγοῦδι.

— Ἀφῆστε με, τοὺς εἶπα, νά τὸ ἀκούσω πρῶτα ὅλο κέ θὰ σᾶς πῶ.

Μὲ τὴν πρώτη ὅμως στροφὴ κι ἐνῶ ἡ Βουλγάρρα συνέχιζεν μὲ πάθος στράφηκα στήν ὁμήγυρη πού ἐκρέμετο ἀπὸ τὰ χεῖλη Μου καὶ τοὺς εἶπα.

— Ἀφῆστε, καλύτερα νά μὴ σᾶς πῶ γιὰτί θὰ λυπηθῆτε...

— Ὅχι, ὄχι, ἐπιμένουμε, ἐψιθύρισαν ὅλοι μ’ ἕνα στόμα.

— Ὡραῖα λοιπὸν ἀκοῦστε. Λέει γιὰ τὸν ἀγαπημένο της πού τὴν ἐγκατέλειψε ἕνα ἀπόγευμα χωρὶς καμμιὰ ἐξήγηση κι ἐνῶ

ΤΕΥΧΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Τεύχος 2ο
Ἀνοιξη 1988

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Ἄρθρα

Γιώργος Σταμάτης: Georg Charassoff — ἕνας πρωτοπόρος τῆς θεωρίας των γραμμικῶν συστημάτων παραγωγῆς.

Θέμις Μίνογλου: Ο οικονομικὸς προγραμματισμὸς στη Σοβιετικὴ Ἑνωση.

Μιχάλης Σκούρτος: Κατανομὴ τοῦ εισοδήματος καὶ σχετικές τιμές στην κλασσικὴ πολιτικὴ οικονομία.

Γιάννης Σαμαράς: Σχετικὰ με τὸ μέγεθος τοῦ κέρδους (Μέρος 2ο).

Carl Schmitt: Ἡ ἐννοία τοῦ Πολιτικοῦ (1927).

Κριτικά Σημειώματα:

Θόδωρος Παρασκευόπουλος: Κριτικὴ στο ἄρθρο τοῦ Α. Δεδουσόπουλου «Παραγωγικὴ καὶ μὴ παραγωγικὴ ἐργασία στον Μαρξ — μὴ ερμηνεία».

Βιβλιοκρισίες

Βιβλίων των Μπουχάριν, Moszkowska, Μηλιοῦ, Μαγκλιβέρα, Busch, ἀπὸ τους Γιάννη Βαβούρα, Θέμιδα Μίνογλου, Θόδωρο Παρασκευόπουλο, Γιώργο Σταμάτη.

Εκδόσεις Κριτικὴ
Πατούσα 3, τηλ. 3639434

άφτη τρελλή από ζήλεια νόμιζε ότι την άφησε για κάποια άλλη, ο αγαπημένος της γύρισε τό βράδυ αιμόφυρτος από τά ΜΑΤ διότι έλειπε στο γήπεδο, μέ βγαλμένο τό ένα μάτι καί τό κρανίο του άνοιγμένο στά δύο...

— “Αχ, Θεέ μου είπαν οί κυρίες. Τί τρομερό...”

— “Εγώ σās τώπα ότι θά λυπηθίτε, αλλά σείς επιμένετε...”

“Η ήμίγυμνος Βουλγάρα άφου είπε καί τό ρεφραίν (“Εγώ καί χωρίς μάτια θά σ’ αγαπώ...”) έφυγε καταχειροκροτούμενη καί έχάθη όπισθεν τών βελούδων. Χωρίς κανένα κενό, ένεφανίσθη άλλη έλαφρώς πιό παχύσαρκος από την προηγούμενη άοιδό καί μ’ “Ενα μικρόφωνο κι άφτη στό χέρι είπε άλλο τραγουδι πού είχε κάτι τό έλαφρώς επιθετικό.

Τίτλος του τραγουδιού ΩΣ ΠΟΤΕ;

(Χάριν τών άναγνωστών του ΑΝΤΙ παραθέτω έλεφθέραν άπόδοσιν).

Ξέβρης ότι σέ αγαπώ. Ξέβρω ότι είσαι καθηγητής. Ξέβρω καί τόν μισθό σου πού είναι 300 λέβα πού μās κάνουν 31.500 δραχμές. “Ως ΠΟΤΕ όμως θά είμαι άναγκασμένη νά ζω μέ στερήσεις; Γιατί τό άναβάλεις συνεχώς; Γιατί δέν ζητείς μετάθεση νά πάμε στην Έλλάδα όπου ο Τσοβόλας δίδει 52 χιλιάδες στους καθηγητάς ώστε νά ζήσουμε κι’ έμείς σάν άνθρωποι; ΩΣ ΠΟΤΕ, ΘΕΕ ΜΟΥ, ΘΑ ΚΑΝΩ ΗΠΟΜΟΝΗ; ΩΣ ΠΟΤΕ; ΩΣ ΠΟΤΕ; ΩΣ ΠΟΤΕ; κτλ.

Περίτόν νά σās πω ότι όταν ή τραγουδίστρια άφτου του πονεμένου άσματος έτελείωσε έφυγε πολύ συγχυσμένη καί ή όψη της είχε κάτι τό άγριωπόν. Πιθανόν δύο τινά νά συνέβενον. “Η νά την είχαν συνεπάρη οί στίχοι καί νά συνέπασχε ή νά είχε κι άφτη σύζυγον καθηγητήν μέ είκοσαετή ύπηρεσίαν.

Τό επόμενον νούμερο ήτο σκέτς κωμικών. Μέ τό άνοιγμα της άβλαίας, ένας Βούλγαρος “κλωσσάρ” έκάθητο κοιμισμένος καί όνειρέβετο σέ μία γωνιά της σκηνής κρυπτόμενος όπισθεν μιάς τρύπιας όμπρέλας. Μετά τό άρχικόν ήμίφως, ό φωτισμός δυνάμωνε καί ό κλωσάρ έξύπνα καί έχαΐδεβε διάφορες κοπέλες πού έκυκλοφόρουν έμπροσθέν του (Οί κοπέλες της ένάρξεως πού τώρα είχαν αλλάξει ρούχα καί ήσαν πιό προκλητικές). “Αφου έχόρεβε μέ διάφορες πού τόν φιλούσαν ένίστε ή του ύπόσχοντο διάφορα πράγματα, ό φωτισμός έχαμήλωνεν καί ό Βούλγαρος κλωσάρ μέ φανερά σημεία καταθλίψεως έζάρωνε πάλι στή γωνιά του για νά όνειρεφθί άφτά πού είδε στό ξύπνο του σκεπαζόμενος μέ μία όμπρέλα.

“Εν συνεχεία έξήλθε ταχυδακτυλουργός μέ λεφκόν σμόκιν συνοδεβόμενος μέ μία μινιφορούσα καί συνεχώς άπορούσα νεαρά βοηθό πού έκράτει στά χέρια της σιδηρούς κρίκους. “Ο γαντοφορεμένος ταχυδακτυλουργός πήρε 5 κρίκους καί μέ μία κίνηση τούς περιέπλεξε καί τούς άφησε νά πέσουν σάν μία μεγάλη άλυσίδα. “Ολοι χειροκροτήσαμε άφτό τό θάβ-

μα πού για πρώτη φορά βλέπαμε νά έκτελεΐται. “Ακόμα καί ή βοηθός πήρε έκφραση άπορίας καί έστράφη πρós τούς θεατάς σάν νά έλεγε “Αλήθεια, πώς τό κάνη. Μένω καί έγώ κατάπληκτη”.

Μετά ή βοηθός πήρε τούς κρίκους πήγε μέσα καί γύρισε μ’ έναν δίσκο πού είχε ένα ποτήρι νερό. Στο διάστημα της άπουσίας της ό θαβματοποιός είχε άνάψη μ’ έναν άναπτήρα τά γάντια του τά όποια άρχισε νά βγάξη σιγά-σιγά άψηφών τίς φλόγες καί νά τά προσφέρη εις την βοηθό. “Η βοηθός πήρε τά σβυσμένα γάντια, τά επιθεώρησε έκπληκτη (πρώτη φορά τά έβλεπε) καί γύρισε άπορώντας πρós τό κοινόν (αλήθεια πώς τό κάνη;).

Χωρίς διακοπήν ό πρό όλίγου πυρπολούμενος άτάραχος ήπιε λίγο από τό νερό πού του προσέφερε ή άπορών βοηθός, άναψε τόν άναπτήρα του καί πάραφτα από τό στόμα του έξήλθον φλόγες. Πάλι άπόρεσε ή μικρά καί τσακίνα βοηθός καί ό ταχυδακτυλουργός για νά μήν της παρατείνη την συνεχή άπορίαν ήπιε λίγο νερό ακόμα καί αΐ φλόγες ως διά μαγείας έσβυσαν. Τότε άφτη διά νά του καταπραΰνη πιθανόν τούς πόνους του προσέφερε κάτι πού ώμοίαζε μέ μαλλί της γριάς αλλά τελικά άπεδείχθη μπαμπάκι τυλιγμένο άφράτο σ’ ένα ξύλο καί τό όποιο άφτός έτρωνε λαΐμαργα κόβοντάς το σέ μεγάλα κομμάτια. “Αφου ή βοηθός έδειξε στό κοινό σκέτο τό ξύλο (δηλαδή όρίστε, τό έφαγε όλο) ό Κρατικός θαβματοποιός άρχισε νά βγάξη κλωστή μήκους 500 μέτρων από τό στόμα του. Καί έβγαζεν καί έβγαζεν καί έβγαζεν άφτός καί όσον έβγαζεν άφτός, τόσον άπορούσε καί ή άλλη.

Εΐδαμε καί άλλα ένδιαφέροντα νούμερα εκείνο τό βράδυ πού μās ένθουσίασαν μέ την πρωτοτυπία τους. Τελικά την παράσταση έκλεψε μία μπριόζα ψηλή Βουλγάρα πού μέ άψογα Έλληνικά μās είπε όλα τά τελεφτέα δικά μας σουξέ. “Από τόν Παπαγάλο μέχρι τόν κοντό μέ την γραβάτα πού είναι γάτα. Φύγαμε γύρω στίς 3. “Εξω γυναΐκες μέ τσεμπέρια καί μπότες κατάβρεχαν μέ σωλήνες νερού τούς δρόμους. “Αφτό γινόταν κάθε βράδυ.

Τό πρόγραμμα της άλλης μέρας πρόβλεπε περιήγηση καί ξενάγηση στην πόλη, χάζεμα στα μαγαζιά, φαγητό μέ πέστροφα σ’ ένα έξοχικό κέντρο 30 χιλόμετρα έξω άπ’ τή Σόφια κι ένα βραδυνό φαγητό (προσφορά του Ποϋλμαν πρós τούς ταξιδιώτες) μέ νούμερα από Βούλγαρους καλλιτέχνες.

Τήν άλλη μέρα (τελεφτέα) είδαμε την Μητρόπολη της Σόφιας την λεγομένη του “Αλεξάνδρου Νιέφσκυ, άκούσαμε λίγη λειτουργία στα Βουλγάρικα καί λίγη έκκλησιαστική μουσική από χωρωδία, είδαμε άπ’ έξω τά Βασιλικά “Ανάκτορα όπου παρά τίς ήρωϊκές προσπάθειες της “Ηλέκτρας μας δέν κατορθώσαμε νά δούμε τό έσωτερικό γιατί γινόντουσαν έπισκεβές, χαζέψαμε τούς άκίνητους φρου-

ρούς του μνημείου Δημητρώφ μέ τίς Ουσάρικες στολές καί τά γαιτανοειδή λοφία, θαβμάσαμε τούς χρυσούς τρούλους της έκκλησιās Σέργιου καί Βάκχου, τά γραφεία του Κόμματος μέ τά παρκαρισμένα μάβρα άφτοκίνητα καί καταλήξαμε στο πενταόροφο ZOOM (το MINION της Σόφιας). “Από τόν πενταόροφο άφτό Κολοσσό μέ τίς κυλιόμενες σκάλες βγήκαμε μετά τρίωρον, κρατώντας ή γυναΐκα Μου ένα ύφασμα μεταξοτόν αξίας 20 λέβα κι έγώ λίγα Βουλγάρικα γραμματόσημα έπειδή ό γυιός Μου είναι φιλοτελιστής.

“Αναμένοντες εις την είσοδο του πολυκαταστήματος πού είχεν του πουλιου τό γάλα (μέχρι κατσαβίδια καί χτένες είχε στόν τέταρτο όροφο) έλάβαμε την πληροφορίαν από την ξεναγόν κυρίαν “Ηλέκτρα ότι τό πουλμαν θά είχε καθυστέρησιν λόγω βλάβης καί συνεπώς ήμπορούσαμε μέ την ήσηχίαν μας νά αγοράσουμε καί άλλα είδη. Ξαναμπήκα εις τό κατάστημα καί ξαναβγήκα μέ όλίγα ακόμη γραμματόσημα.

“Εντός όλίγου έξήλθον της κεντρικής θύρας ό γαμβρός Μου μετά της συζήγου του κραδένοντες δύο μπόγους μέ σινδονόπανα. “Τρεχάτε επάνω μας είπαν, στόν τρίτον όροφον ήπάρχουν όρεότατα σεντόνια ké μαξιλαροθήκες μέ 40 λέβα τό σέτ”.

“Ανεβήκαμε στόν όροφον τών κατσαβίδων καί χτενών όπου έβρίσκετο καί τό τμήμα ρουχισμού. Μου άρεσαν τά σεντόνια καί άπεφάσισα νά πάρω δύο.

— “Εχεις Λέβα άπάνω σου, μου είπε ή γυναΐκα Μου,

— Δέν έχω, αλλά θά φέρω. Περίμενε.

Αΐ κυλιόμεναι σκάλαι μέ έφεραν ταχέως εις την είσοδον του μεγάρου κι έβγαλα σιγαρέτον διά νά καπνίσω. Εις έν λεπτόν μέ έπλησίασε ίθαγενής Βούλγαρος διά νά συζητήσωμεν διά τρία λεπτά. Διά τρία λεπτά δέν συζητώ, είπα εις τόν Βούλγαρον. “Οτι έχουμε νά πούμε νά τό πούμε εις τέσσερα νά τελειόνομεν. “Αφτός έφηγεν.

Εις κλάσμα δευτερολέπτου ήλθεν άλλος συζητητής, αλλά κι άφτός δέν ήτο πρόθυμος διά τετράλεπτον συζήτησιν.

“Ο γαμβρός μου επενέβη καί άρχισε νά Μου κάνη δριμείας παρατηρήσεις.

— Μά τί κάνης; Παζαρέβης; Τό ξέρης ότι από άπέναντι σέ παρακολουθεί ένας άστυφύλακας;

— Τό ξέρω. Θά πάω εις τόν άστυφύλακα.

“Ο “Αστυφύλαξ μου προσφέρει 5.

— Μου φαίνεται ότι έχης τρελλαθή τελείως. “Εμείς πάμε στο Ξενοδοχείο.

Καί πανικόβλητοι μπήκαν σ’ ένα διερχόμενο ταξί μέ τά σεντόνια των για νά μήν παρευρεθούν στην σύλληψή Μου.

“Εγώ θαρραλέα κατευθύνθηκα πρós τόν άστυφύλακα πού εις άπόστασιν 50 μέτρων είχε παρακολουθήσει τά συναλλαγάς μου καί μέ έφώναζε κοντά του άνοίγοντας ευδιακρίτως τά πέντε δάκτυλα της παλάμης του. “Οσον όμως έπλη-

σίαζα κοντά του, τόσον διέκρινα ότι έφε-
ρε κάτι ώσάν άμφιμασχάλια καί άλλα έ-
ξαρτήματα πού δέν ώμοιάζαν μέ αστυνο-
μικού. Έπρόκειτο διά θυρωρόν πλούσιου
ξενοδοχίου.

Έντός δύο λεπτών ήμουν εις τό πλε-
βρόν τής συζήγου Μου.

— Ίδού τά Λέβα, τής είπα. Πού πληρώ-
νομεν;

Έτσι πήραμε τά σεντόνια καί κρατών-
τες άφτά πήγαμε διά πέστροφες ψημέ-
νας εις τό κεραμίδι (ώσάν μωρά ήσαν πού
έκολύμπων μέσα εις πήλινον κεραμίδι
πού ώμοιάζεν μέ σκάφην). Έη σάλτσα ήτο
υπέροχος εάν δέ καί τό ψωμί ήτο πιό
φρέσκο θά τήν άπολαμβάναμε περισότε-
ρον.

Φύγαμε πάντως από τό όρέον ιχθυο-
τροφείον μέ τάς καλυτέρας τών έντυπό-
σεων διά τάς μαξιλαροθήκας πού μέ τό-
σον κόπον άγοράσαμε.

ΚΕΦΑΛΕΟΝ ΤΕΛΕΦΤΕΟΝ: Αξέχασται νύκται

Εις τάς 9, μ.μ. είμεθα όλοι εις τό Κέν-
τρον πού όπως προηγουμένως έξηγησα-
μεν ήτο έβγενές προσφορά του Πούλμαν
πρός τούς έκδρομείς. Είχεν κρατηθή ένα
τραπέζι διά 43 άτομα εις έν μακρόστενον
οίκημα. Έμπροσθεν εκάστου ταξιδιότου
έβρίσκετο έτοιμος ή σαλάτα του, τό τηρί-
του κέ τό ψωμί του. Λόγο τής στενότητας
χώρου δέν υπήρχεν άρκετός χώρος διά
τήν εκτέλεσιν τών χορογραφιών καί αί
χορέφτριαι έπασχον. Έσαν όλαι μελα-
χροιναί, έξη τόν αριθμόν καί έσήκωναν
πάρα πολύ ύψηλά τά πόδια των. Πρός
στιγμήν Μου έφάνη ότι φυσιογνομικός
κέ ύψομετρικός όμοιάζαν μέ άφτάς τάς
χορέφτριας πού είχαμε δη τήν προηγου-
μένην νύκτα εις τό υπερπολητελές ΝΙΟΥ
ΟΤΑΝΙ καί ότι διά νά μήν αναγνωριστούν
είχον βάλει μάβρας περούκας. Άλλά
γρήγορα έδιοξα άφτήν τήν σκέψιν. Δέν
είνε δηνατόν, είπα όλόκληρος Βουλγα-
ρεία νά μήν διαθέτη άλλας χορεφτριάς.

Άφταί θά προέρχονται από άλλο κλιμά-
κειον του Ύπ. Πολιτισμού μέ σκοπόν νά
μάς ψηχαγογήσουν. Είμαι άπίστεφτον νά
είμεθα πέσσοντες εις τοιάφτην άπάτην.
Άκόμη κι' όταν είδα έναν άλλον Βούλγα-
ρον "κλωσάρ" νά χορέβη μέ τίς 6 μελα-
χροινάς, δέν έδωσα σημασείαν. Άλοίμο-
νον είπα, εάν όλόκληρος Σόφια μέ πλη-
θησμόν ενός εκατομηρίου εκατό χιλιά-
δων ψηχών κέ 60.000 άφτοκινήτων ιδιοτι-
κής χρήσεος διαθέτει μόνον έναν "κλω-
σάρ". Δύο θά πρέπει νά είναι, εκτός εάν
είναι δίδυμοι. Εις τό Παρίσι, εις τάς ο-
χθας του Σηκουάνα, βρίθουν οί κλωσάρ.

Έάν λοιπόν ό χθεσινός ήτο εις περι-
θωριακός του Έβρου, τίποτε δέν απέ-
κλειεν ό σημερινός κλωσάρ νά ήτο κάτοι-
κος τών όχθών του Στρυμόνος. Τόσοι πο-
ταμοί διατρέχουν τήν Βουλγαρείαν κέ
ποιός ξέβρει πόσοι άλλοι κρύπτονται εις
τούς παραποτάμους τούς όποιους έμείς
άγνοούμε. Είνε φοβερόν έσύ νά διασκε-
δάξης κέ νά γνωρίζης ότι τήν ίδια στιγμή
χιλιάδες άλλοι κλωσάρ στεροούνται τό
καθημερινόν των σνίτσελ... Πόσον άπάν-
θρωποι έχομεν γίνη ζόντες σήμεραν εις
άφτήν τήν καταναλωτικήν κοινωνίαν κέ ά-
διαφορόμεν διά τούς πάσχοντας κέ μό-
νον όταν γίνοντε σεισμοί σκεπτόμεθα
τόν διπλανόν μας πού ύποφέρει. Έγώ ά-
φτήν τήν ώραν εάν έγένετο ένας μέγας
καταστρεπτικός σεισμός πρώτος θά προ-
σέφερα τό δέφτερόν Μου πιάτον εις τόν
πρότον κλωσάρ πού θά άντίκρυζα. Όχι
εις άφτόν βεβέος πού χορέβει κέ ύψου-
ται τούς πόδας του άτέχνως θέλων νά μι-
μηθή τάς χορεφτριάς, διότι άφτός είνε
έξασφαλισμένος. Ός Κρατικός κλωσάρ
έχει τά ένσημά του, τόν βασικόν του μι-
σθόν κέ τά επιδόματά του. Πιθανόν νά
κάνη έμφανίσεις καί εις άλλα κέντρα έρ-
γαζόμενος ύπερρωριακώς κέ νά ένισχύει
τά εισοδήματά του. Έγώ όμιλώ διά τούς
άλλους πού δέν μπορούν νά κάνουν "άρ-
παχτές".

Τήν ώραν πού έκανα άφτάς τάς φιλο-
σοφικάς σκέψεις, παρατήρησα ότι καί οί
άλλοι επιβάται του Πούλμαν έκαναν τάς
σκέψεις πού έκανα έγώ. Όλοι σκεπτικοί
έμπροσθεν του δεφτέρου πιάτου των
(δέν σās λέγω τί περιείχε) άνέμενον νά
γίνη σεισμός διά νά προσφέρουν τό πε-
ριεχόμενον εις τούς πάσχοντας. Κι όταν
όλοι επείσθησαν ότι τουλάχιστον εκείνο
τό βράδυ καταστρεπτικός σεισμός δέν
πρόκειται νά γίνη, ένας - ένας έσηκώνετο
συλλογισμένος καί εισήρχετο εις τό
Πούλμαν πού άνέμενε εις τήν είσοδον.

Κατά τήν διαδρομήν προς Ξενοδοχίον,
ή ξεναγός κηρία Ήλέκτρα πού κυριολε-
κτικώς έθυσιάζετο διά τήν ψυχαγογία
μας, έριψε μίαν όρέαν ιδέαν (όλο όρέας i-
δέας καί προτάσεις είχε, άγνωστον δια-
τή). Έπειδή διανύαμε τήν τελεφετέαν νύ-
κτα εις τήν Σόφια θά ήτο παράλειψις εάν
δέν παρακολουθούσαμε κέ τό ένδιαφέ-
ρον πρόγραμμα του υπερπολυτελοϋς ΣΕ-
ΡΑΤΟΝ τό όποιον προσέφερε ένα αλη-
σμόνητον θέαμα μόνον μέ 20 δολάρεια.

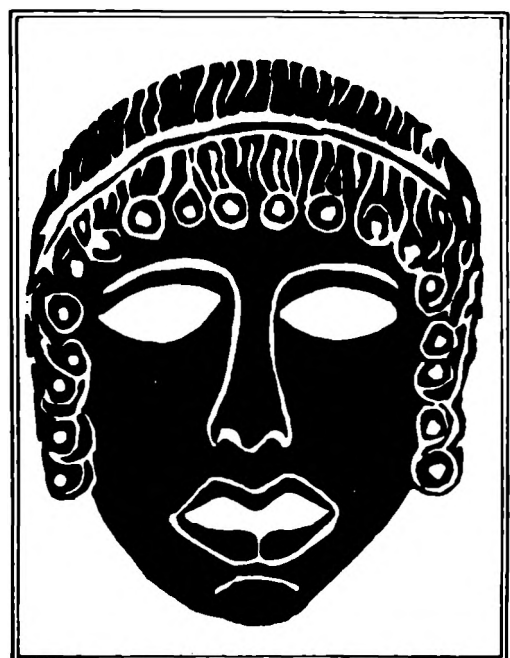
Τό ΣΕΡΑΤΟΝ λόγω παγίας τακτικής δέν έ-
δέχετο Λέβα.

Άφτό ήτο ένα ισχυρόν κίνητρον γιά νά
ξοδέψουμε τά δολάρειά μας τά όποία πα-
ρά τάς ήρωϊκάς μας προσπάθιας ήτο άδή-
νατο νά καταναλώσομεν.

— Νά βιαστοϋμε μόνον είπεν ή κηρία Ή-
λέκτρα διότι ήδη τό πρόγραμμα θά έχη
άρχήση.

Όλοι σχεδόν μέ προθυμίαν έδέχθη-
σαν. Έκηκλοφόρησεν όμως έφνιδίως μία
άπαισία πληροφορία. Έη είσοδος εις τό
ΣΕΡΑΤΟΝ επετρέπετο μόνον εις τούς φέ-
ροντας γραβάτα κι όλοι επρεπε νά φέ-
ρουν πέριξ του άφχένος άφτό τό άνδρει-
κόν έξάρτημα, άλλως ή είσοδος άπαγο-
ρέβετο διά ροπάλου. Έξεπλάγην καί έ-
θορηβήθην δι' άφτήν τήν Μαρξιστικήν
«άπόκλισιν» εκ τών αρχών του Σοσιαλι-
σμού διότι δέν είχον γραβάτα κέ ή θέσις
Μου ήτο τραγική. Έκαμα όμως τήν έξής
έποικοδομητικήν πρότασιν σεβόμενος
τούς θεσμούς του Ξενοδοχίου: Νά κατέ-
βουν οί φέροντες γραβάτα εις τό ΣΕΡΑ-
ΤΟΝ καί έγώ μέ δύο άλλους κηρίους πού
θά μέ έβοήθουν νά ανοίξομεν όλοι όμοϋ
τήν θήραν του δοματίου Μου εις τό ΡΟΝ-
ΤΙΝΑ θά έπερνα τήν γραβάταν Μου κέ θά
τούς συναντούσα εις τό ΣΕΡΑΤΟΝ. Άφτό
πράγματι έγινεν μέ άστραπιαίαν ταχύτη-
τα. Μέ κανένα τρόπον δέν επρεπεν νά
χάσω τό φαντασμαγορικόν θέαμα διότι

ΜΑΙΡΗ ΠΕΝΩ

Η ΜΑΣΚΑ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΑ

ΚΑΛΕΝΤΗΣ

Εκδόσεις
ΚΑΛΕΝΤΗΣ

Μαυρομιχάλη 5 (Α' όροφος)
Τηλ. 36.23.553
106 79 ΑΘΗΝΑ

πότε άλλοτε θά ξαναρχόμουν εις τήν Βουλγαρίαν.

Κάθιδρος κέ ἀσθμαῖνον καί ἐνῶ τό πρόγραμμα εἶχεν ἀρχίσει ἔφθασα εις τό ΣΕΡΑΤΟΝ μέ τήν γραβάταν σφικτά δεμένην. Μαζύ μου εἰσῆλθον καί ἄλλοι Ἰάπωνες καί Ἀμερικανοί πού εἶχον καθυστέρηση, ἀλλά χωρίς γραβάταν. Ἐκεῖ μέ ἐνημέροσαν ὅτι ἡ γραβάτα δέν ἦτο ἀπαρέτιτος. Μόνον τά δολάρια ἦσαν ἀπαρέτιτα. Ἡ αἰθουσα πού εὐρίσκετο εις τό ὑπόγειον ἐθύμιζεν τό ὑπόγειον τοῦ Θεάτρου Τέχνης τοῦ Καρόλου Κούν πού ἐστηρίζετο εις 4 κολόνας. Ἐάν εἶχες τήν ἀτυχίαν νά κάτσης ἐμπροσθεν τοιάφτης κολόνος, ἀκουες μέν τόν λόγον ἀλλά δέν ἔβλεπες τούς ἡθοποιούς. Βάσκανος μοῖρα μέ ἔρριπεν εις τό ΣΕΡΑΤΟΝ ἐμπροσθεν μιᾶς τοιάφτης θέσεως. Ἦκουα τήν μουσικήν ἀλλά δέν ἔβλεπα τās χορεφτρίας πού ὅπως Μοῦ εἶπαν ἄλλοι συνδετημένες ἦσαν 6 ξανθαί, ἴσως Ἀγγλίδες. Μέ τρόπον ἐτακτοποιήθηκα γιά νά βλέπο κάποιος καλύτερον κέ ἀφτό ἦτο σωτήριον διότι θά ἀπολάμβανα τό ἐπόμενον νούμερο ἄνευ ἐμποδίων. Τό ἐπόμενον νούμερο συνίστατο ὡς ἑξῆς: Ἕνας φρακοφορεμένος εις τά λευκά ταχυδακτυλουργός καί συνοδεβόμενος ἀπό μίαν βοηθόν μέ κοντόν μίνι ἀναψε μέ τόν ἀναπτῆρα του τά γάντια πού ἐφόρει καί τά ὅποια πῆραν ἀμέσως φωτιά. Ἀφτός ὅμως ἀτάραχος ἀψηφών τίς φλόγες ἀρχισε σιγά-σιγά νά τά βγάζη κέ νά τά προσφέρῃ εις τήν βοηθό. Ἡ βοηθός πῆρε τά σβυσμένα γάντια, τά ἐπιθεώρησε ἐκπληκτικῇ (πρώτῃ φορά ἔβλεπε κι ἀφτή τό νούμερο) κέ μέ ἔκφρασιν ἀπορίας ἐστράφη πρὸς τούς θεατάς, σάν νά ἔλεγε «*Ἀλήθεια, πῶς τό κάνη; Μένω κι ἐγὼ κατάπληκτη*».

Εἰς τό σημεῖον ἀφτό ἔβγαλα τήν γραβάταν Μοῦ πού μέ ἔπνιγε. Δέν χρειάζεται τόση ἐπισημότης, εἶπα. Ἐδῶ καί ἡ Λίζ Τέϋλορ ἐνεφανίσθη μέ ἓνα ἀπλοῦν καπέλο μέ τριαντάφυλον. Γιατί νά προκαλῶ ἐγὼ τήν προσοχή τόσο ἐπίσημα ἐνδεδυσμένος...

Τώρα ὁ ταχυδακτυλουργός πῆρε 5 σιδηροὺς κρίκους πού τοῦ προσέφερεν εις δίσκους ἢ ἀπορῶν ἡμίγυμνος κορασὶς. Καί μέ μίαν ἀστραπιαίαν κίνησιν τούς περιέπλεξε καί τούς ἀφησε νά πέσουν μέ πάταγον ὡσάν μία μεγάλη ἀλυσίδα. Ὅλοι ἀπορέσαμε δι' ἀφτό τό θάβμα ἀκόμα καί ἡ βοηθός πῆρε ἔκφραση ἀπορίας ἐνῶ τό βλέμα της διασταβρώθηκε μέ τό δικό Μοῦ (ἀλήθεια πῶς τό κάνη).

— Ἔλα ντέ, εἶπα κι ἐγὼ. Διότι ἓνα παρόμοιον νούμερο εἶχα δῆ χθές εις τό ξενοδοχίον ΟΤΑΝΙ κέ δέν ἤμποροῦσα νά ἔβρω ἐξήγησιν.

Ἡ ἀπορῶν βοηθός πῆρε τούς κρίκους καί πρόσφερε εις τόν ταχυδακτυλουργόν τώρα μαλλί τῆς γριᾶς, τό ὅποιον ἐκεῖνος ἔτρωγε μέ φοβεράν βουλιμίαν. Ἀφοῦ ὁ φρακοφορεμένος ταχυδακτυλουργός τό καταβρόχθισεν ὅλο ἡ βοηθός μᾶς ἔδειξε τό σκέτον ξύλο (δηλαδή ὀρίστε τό ἔφαγεν ὅλο) ὁ θαβματοποιός ἀρχισεν ἀ-

πό τό στόμα του νά βγάζη κλωστήν 600 μέτρων. Ἐχειροκρότησα θερμά, διότι ὁ χθεσινός εἶχε βγάλῃ κλωστή μήκους 500 μόνο μέτρων κέ ἄρα δέν ἐπρόκειτο διά τόν χθεσινόν πού βλέπαμε. Ἀλλά ἐσκέφθην μέ τί κόπον βγαίνει τό ψωμί. Νά εἶσαι ἀναγκασμένος κάθε βράδου νά τρῶς μονότονα τό ἴδιο μαλλί τῆς γριᾶς εἶναι τρομερόν. Εἶναι σά νά τρῶς κάθε μέρα, μεσημέρι - βράδῃ, σνίτσελ.

Ἐπακολούθησαν μετὰ καί ἄλλα ἐνδιαφέροντα νούμερα κι ὅταν ὁ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Κέντρου κρυστάλινος γλόμπος ἔπαψε νά στριφογυρίζῃ σκορπίζων τίς πολύχρωμες ἀκτίνες του, ἀντελήφθημεν ὅτι τό ἀλησμόνητον θέαμα εἶχεν τελειώσῃ.

Εἰς τās δύο περίπου τῆς νυκτός ὅλοι μπῆκαν κατάκοποι εις τά δωμάτιά των γιά νά κοιμηθοῦν. Ἐγὼ μπῆκα εις τό δωμάτιόν Μοῦ 20 λεπτά ἀργότερα λόγω μιᾶς μικρᾶς βλάβης πού εἶχεν ἡ πόρτα Μοῦ.

Ἐπειδὴ τήν ἐπάβριον θά ἀναχωρούσαμε διὰ Ἀθήνας καί ἔπρεπε νά παραδώσω εις τόν Πρόεδρον Ζίβκωφ τό μήνυμα πού Μοῦ εἶχεν δώσῃ νά μεταφέρω ὁ πρωθυπουργός καί Πρόεδρος τοῦ Κινήματος κ. Ἀ. Παπανδρέου ἤθελον νά ἐξακριβώσω εις ποίαν κατάστασιν εὐρίσκετο κέ δι' ἀφτό ἀρχισα νά τό ἀναζητῶ εις τό βάθος μιᾶς βαλίτσας ἀπ' ὅπου εἶχα ἀνασύρει τήν γραβάταν. Τό βρῆκα τελικῶς εις ἀθλίαν κατάστασιν. Λόγω τῆς πιέσεως τῶν ρούχων καί τῆς ἀκαταλήλου τοποθετήσεως τό μήνυμα ἦτο ἡμιανοικτόν καί ἀναγκαστικά τό ἐδιάβασα διότι δέν ἤμποροῦσα νά τό παραδώσω εις ἀφτήν τήν κατάστασιν.

Καί τότε ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας ἀπεφάσισα νά μὴν τό ἐγχειρήσω εις χεῖρας τοῦ κ. Ζίβκωφ διὰ νά τά ἀποτραπῇ μία μεγάλη μεγάλη Ἑθνικὴ προδοσία.

Ἰδού τό περιεχόμενον τοῦ μηνύματος:

Σεβαστέ Μοῦ κήριε Πρόεδρε, Λόγον τῆς συνεχιζόμενης μας ἀπεργίας τῶν καθηγητῶν καί βάσει τῶν διμερῶν σχέσεων καί ἀνταλλαγῶν πού ἔχομεν ὑπογράφει μετὰ τῆς φίλης χώρας Σας Βουλγαρείας, προτείνω νά μᾶς ἀποστείλετε 30.000 καθηγητάς τῆς χώρας σας διὰ τήν ἀπρόσκοπτον διεξαγωγὴν τῶν ἐνταῦθα μας ἐξετάσεων. Ἡ ἀναταλλαγή αὕτη κύριε Πρόεδρε πιστέβω νά ὀφελῇ ἀμφοτέρας τās πλεβράς διότι δέν ἔχομεν ἀντίρρῃσιν νά ἀναπληρόσομεν τήν ἀπόλειαν τάφτην διὰ τῆς ἀποστολῆς ἰσαριθμῶν ἰδικῶν μας ἀδρῶς ἀμοιβομένων. Ὁ Ὑπουργός Μοῦ τῶν Οἰκονομικῶν εἶναι σύμφωνος δι' ἀφτήν τήν ἀν-

ταλλαγὴν καί ἀναμένει ἐναγωνίως τήν ἀφίξιν τῶν ἰδικῶν Σας μισθοδοτουμένων.

Διατελῶ ἡμέτερος Α. Παπανδρέου

Ξέβρω πῶς ἀφτό πού ἔκανα ἦτο ἐγκλημα, ἀλά εἶμε βέβεος ὅτι ὁ Ἀριος Πάγος θά μέ ἀθοόσῃ. Ἐχο πρὸς τοῦτο ἰσχυρόν ἄλοθι. Ὁ φάκελος μέ τό μήνημα, εἶχεν ἀποτεφροθῇ εις τό δομάτιον ὅπου διέμενα λόγω τῆς ἀναπτηχθίσης ἰσχυρᾶς θερμοκρασίας. Ἀφτό ἐφκόλως θά ἤμποροῦσε νά ἀποδειχθῇ διὰ μιᾶς Ἐξεταστικῆς τῶν πραγμάτων ἐπιτροπῆς ἀποτελούμενης ἀπὸ 3 ἰατροδικαστάς, 5 ἐνόρκους καί 2 γνώστας τῶν κλιβάνων, ἡ ὁποία μεταβένων εις τό ξενοδοχίον ΛΕΝΙΝ-ΓΚΡΑΔ θά ἐξήγαγε ἀθοοτικόν πόρισμα. Ἦμουν πρόθυμος νά ἐξέταζον τās χεῖρας Μοῦ ἐπιστήμονες βεβεόνοντες ὅτι λόγω παθήσεως δέν διέθετα τήν ἀπετομένην δῆναμιν διὰ τό ἀνοιγμα ἐνός φακέλου. Ἐάν ὅμως παρά τάφτα δέν ἐγενόμην πιστεφτός, μόνῃ Μοῦ λήσις θά ἀπέβενεν ἡ ἀφτοκτονία Μοῦ καταφέρων 97 κτηνήματα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς Μοῦ, ἐνῶ εις περίπτωσιν ἀθοόσεως Μοῦ θά ἐβοήθουν τās ἀρχάς διὰ τήν ἀνέβρεσιν τοῦ ἐνόχου.

Εἰς τήν δεφτερολογίαν Μοῦ θά ἔλεγον:

— Κήριοι δικαστέ, ὁ ἀγνοστος εις ἐμέ ἐνοχος, πιθανόν νά ὠθήσῃ εις τήν πράξιν τοῦ λόγον ἰσχυρῶν πατριωτικῶν κινήτρων. Ἐάν εἰσέβαλον εις τήν χώραν 30.000 καθηγηταί ἐκ Βουλγαρίας διπλασιάζοντες τό εἰσόδημά των ἐνταῦθα μέ τό ἐνιαῖον μισθολόγιον, θά ἦτο δύσκολος ἡ ἀπομάκρυνσίς των ἐκ τῶν κατεχομένων μας ἐδαφῶν. Καί τοιοιουτρόπως πλήν τοῦ Κηπριακοῦ θά εἶχομεν κέ τό ἀκανθῶδες «Καθηγητικόν» διὰ τό ὅπιον θά ἐχριάζετο ἴσος ἐν νέον Νταβός διὰ τήν πάφσιν τῆς παραβιάσεως τοῦ ἐναερίου μας χώρου ὑπὸ τῶν Βουλγαρικῶν ἀεροσκαφῶν τά ὅποια ὡς ἔχουν δικέομα θά ἐπενέβενον διὰ νά προστατέψουν τήν Βουλγαρικὴν ἀφτην μιονότητα.

Μέ τās σκέψεις ἀφτάς ἐκοιμήθην κέ τήν ἐπομένην ἡμέραν μετὰ 17 συνεχεῖς ὥρας ἐβρέθην εις τās Ἀθήνας ἔτοιμος νά ἀντιμετοπίσω μετὰ ψηχεμίαν τούς δημοσιογράφους κέ νά τούς ἀναγκέιλο ὅτι θά ἀφιερῶσσι τόν ὑπόλοιπον βίον Μοῦ εις τήν ἀνακάληψιν κέ ἐντόπισιν τοῦ ἀπεσίου ἐνόχου πού μέ τόσον ἀθλιον τρόπον ἐπεχίρησε νά πλήξῃ τό πνέβμα τῆς Ἑλληνο-Βουλγαρικῆς φιλίας.

Διότι ἡ σωτηρία μιᾶς ψυχῆς μετὰ ἀπὸ ἓνα ταξιδάκι ἀναψηχῆς εἶνε πολὺ μεγάλο πρᾶγμα.

ΜΠΟΣΤ

ΝΕΑΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Επιλεγμένα βιβλία για παιδιά και νέους

για παιδιά από 8 ετών και άνω

Ζωρζ Σαντ Ιστορία ενός αγαπούλη	400	Ι. Δ. Ιωαννίδης Ένα καράβι στη βιτρίνα	500
Φώντας Λάδης ΑΛΚΗΣ Ο ΨΕΥΤΗΣ. Ο γάιδαρος που νίκησε το σκυλόψαρο και άλλες ιστορίες	400	Ότφριντ Πρόισλερ Ο Νερουλίνος, το πνεύμα της λίμνης	400
Όσκαρ Ουάιλντ Ο ευτυχισμένος πρίγκιπας	500	Ελένη Σαραντίτη-Παναγιώτου Ο κήπος με τ' αγάλματα	400
Μάνος Κοντολέων Ο Εέ από τ' άστρα	500	Χάρης Σακελλαρίου Ο Σπιθοβολάκης	400
Αθηνά Παπαδάκη Παλιές ιστορίες του κόσμου (Ευρώπη)	500	Ντίνος Δημόπουλος Αν όλα τα πιτσιρικά του κόσμου	600
Αθηνά Παπαδάκη Παλιές ιστορίες του κόσμου (Ασία)	500	Όσκαρ Ουάιλντ Ο εγωιστής γίγαντας	500
Μαρία Μιχαήλ-Δέδε Ινδιάνικοι θρύλοι	400	Νίνα Θεοχαρίδου Ασημένιος ελέφαντας	400
Αλέξανδρος Δουμάς Ιστορία ενός καρυσθαύστη	500	Λάμπρος Πετσίνης Ρωσικά λαϊκά παραμύθια	700
Αλφόνς Ντυντέ Ο Ταρταρέν της Ταρσκόν	500	Φιλίσα Χατζηχάνα Η Ντιντόν, ο Παβελάκης μου κι εγώ	700
Ιφιγένεια Αλμπανοπούλου Χόπιτι-Χοπ	300	Α. Α. Μιλν Το σπίτι στη γωνιά του Πουφ	500
Μαρία Μιχαήλ-Δέδε Θρύλοι των ιθαγενών της Αυστραλίας	500	Γιάννης Καλατζόπουλος Τα ρούχα του βασιλιά	400
Έλλη Αλεξίου Μύθοι του Αισώπου	500	Αδελφοί Γκριμ Διαλεχτά παραμύθια	500
Ντίνος Δημόπουλος Ο μαστρο-Πολύξενος κι η παλιοπαρέα του	500	Χανς Κρίστιαν Άντερσεν Διαλεχτά παραμύθια	500
Ι. Δ. Ιωαννίδης Τα τρία παιδιά	500	Σοφία Μιχαλοπούλου Ο Μήτσος και η Μίτση	500

για παιδιά από 10 ετών και άνω

Έλλη Αλεξίου Ρωτώ και μαθαίνω	800	Ειρήνη Μάρρα Μια ιστορία για δύο	500
Τζων Στάινμπεκ Το κόκκινο αλογάκι	500	Σοφία Φιλντισή Ορέστης	500
Ε. Σαραντίτη-Παναγιώτου Ιόλη, ή Τη νύχτα που ξεχείλισε το ποτάμι	500	Χάρης Σακελλαρίου Διηγήματα των Χριστουγέννων	800
Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη Ο μικρός περιηγητής Τόμος Α'	600	Ευγενία Παλαιολόγου-Πετρώνδα Στη χώρα των Φαραώ	500
Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη Ο μικρός περιηγητής Τόμος Β'	600	Σοφία Φιλντισή Το Ρηνάκι και άλλα διηγήματα	400
Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη Ο μικρός περιηγητής Τόμος Γ'	700	Νίτσα Τζώρτζογλου Περπατώντας στους αιώνες	700
Νίτσα Τζώρτζογλου Ο χρυσός δαρεικός	500	Μαρία Πυλιώτου Τα δέντρα που τρέχουν	500
Ράντγιαντ Κίπλινγκ Απίθανες ιστορίες	500	Σώτη Χριστογιάννη Μύθοι και θρύλοι της Νορβηγίας	500
Νικολάι Βορόνοβ Το κυνήγι των περιστεριών	500	Ανν Τουέιτ Επιχείρηση «Κόκκινη Άμμος»	600
Νίτσα Τζώρτζογλου Το ταίρκο της Ίρμας	500	Πέτερ Χέρτλινγκ Ο Μπεν αγαπάει την Άννα	400
Ρόμπερτ Λούις Στήβενσον Το νησί των θησαυρών	800	Ντοντάρ Ντουμπάντζε Εγώ, η γιαγιά, ο Ιλίκος και ο Ιλαρίων	700
Αλέξανδρος Δουμάς Η μαύρη τουλίπα	800	Λούκας Χάρτμαν Άννα-αννΑ'	700
Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη Μύθοι και θρύλοι της Ρώμης	600	Ι. Δ. Ιωαννίδης Καβάλα στο Χρονοδιαβήτη	500
Κάρολος Ντίκενς Χριστουγεννιάτικη ιστορία	500	Λεονάρ ντε Βρις Το βιβλίο των πειραμάτων	600
Ι. Δ. Ιωαννίδης Το άσπρο άλογο	500	Λεονάρ ντε Βρις Το δεύτερο βιβλίο των πειραμάτων	600
Ι. Δ. Ιωαννίδης Η ιστορία με το γαλάζιο μολύβι	500	Λεονάρ ντε Βρις Το τρίτο βιβλίο των πειραμάτων	600
Κιτσικοπούλου Μαίρη Ιστορίες των δερβισιάδων	500	Μ. Ε. Σαλτικόβ — Στσέντριν Πατέρας και γιος	500
Άντον Τσέχωφ Αστείες ιστορίες	500	Ιούλιος Βερν Οι πειρατές του Αιγαίου	*

για παιδιά από 12 ετών και άνω

Βίκτωρ Ουγκώ Απ' όσα έχω δει	600	Κίρα Σίνου — Ελένη Χουκ-Αποστολοπούλου Το χέρι στο βυθό	500
Χέντρικ Βαν Λουν Η ιστορία της ανθρωπότητας	900	Άλμπερτ Λιχάνοφ Η έκλειψη του ήλιου	500
Όσκαρ Ουάιλντ Το φάντασμα του Κάντερβιλ	500	Ιβάν Τουργκένιεφ Οι αφηγήσεις ενός κυνηγού	500
Τζακ Λόντον Αγάπη για τη ζωή	500	Μαρκ Τουέιν Οι περιπέτειες του Χακ Φιν	950
Τζακ Λόντον Πειρατικές ιστορίες	500	Αιμέ Σόμερφελτ Το χαμένο όνειρο	500
Κατερίνα Γλυκοφρύδη Μελήσιππος	700	Μανόλης Κορνήλιος Πολύ ωραίο τ' όνομά σου, Ελευθερία!	500
Λίτσα Ψαραύτη Στα βήματα του Σαμοθήριου	500	Γιώτα Φωτιάδου-Μπαλαφούτη Ποτέ ξανά	400
Άννα Γκρέτα Βίνμπεργκ Μια Πέμπτη του Οκτώβρη	550	Λέων Τολστόι Ιστορίες	700
Νικολάι Βορόνοβ Μάσα, ένα σύγχρονο κορίτσι	500	Γκούντρουν Μεμπε Το παιδί της Κυριακής	400
Χάρης Σακελλαρίου Η φωτιά που δε σβήνει	500	Ράντγιαντ Κίπλινγκ Δαίμονες των κυμάτων	700
Ράντγιαντ Κίπλινγκ Το ωραιότερο διήγημα του κόσμου	500	Τζακ Σέφερ Σέιν, ο άνθρωπος της χαμένης κοιλάδας	600
Ανατόλι Αλέξιν Η τρελή Ευδοκία	500	Μαρκ Τουέιν Οι περιπέτειες του Τομ Σόγιερ	950
Νίτσα Τζώρτζογλου ΣΟΣ — Κίνδυνος	500	Κίρα Σίνου Συνάντηση στους Δελφούς	500
Ανατόλι Αλέξιν Τηλεφωνήστε κι ελάτε	500	Βίκτωρ Ουγκώ Οι Άθλιοι Α' Τόμος	950
Ράντγιαντ Κίπλινγκ Η εταιρεία Στάλκι & Σία	800	Βίκτωρ Ουγκώ Οι Άθλιοι Β' Τόμος	950
Έρνεστ Χεμινγκουέι Ο γέρος και η θάλασσα	400	Βίκτωρ Ουγκώ Οι Άθλιοι Γ' Τόμος	950
Τζ. Μιντ Φόκνερ Μούνφλιτ (Το μυστήριο του θρυλικού διαμαντιού)	700	Βίκτωρ Ουγκώ Οι Άθλιοι Δ' Τόμος	950
Τζακ Λόντον Ο Ασπροδόνης	*	Βίκτωρ Ουγκώ Οι Άθλιοι Ε' Τόμος	950

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

· Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

ΚΩΔΙΚΑΣ

ΠΟΛΗ

ΤΗΛΕΦΩΝΟ

Για ποιον ευρωπαϊκό πολιτισμό;

Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός, ένας πολιτισμός με κοινές αφετηρίες που βασίζεται στις ιδέες της δημοκρατίας, της δικαιοσύνης και της ελευθερίας, ένας πολιτισμός που στηρίχτηκε στον ορθό λόγο, την τεχνολογική ανάπτυξη και σε μια ουμανιστική θεώρηση του κόσμου και, την ίδια στιγμή, ένας πολιτισμός επιβολής και κυριαρχίας με τάσεις συγχώνευσης του διαφορετικού, εν όψει του 1992, μας δείχνει την προοπτική του: αυτή της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, που είναι φυσικό να μην αφήσει ανεπηρέαστες τις ιδιαιτερότητες, κυρίως, της πολιτιστικής ταυτότητας των χωρών της ΕΟΚ.

Υπάρχει ο κίνδυνος, η θεμελίωση του πολιτισμού του μέλλοντος στην κυριαρχία των μέσων μαζικής επικοινωνίας να ανοίξει το δρόμο στην εξομοίωση των ιδιαίτερων πολιτιστικών χαρακτηριστικών των λαών και των κοινωνικών ομάδων που αφορά. Εκείνο που προβάλλει επιτακτικά, λοιπόν, είναι η ανάγκη διατήρησης των χαρακτηριστικών της εθνικής ταυτότητας κάθε εθνότητας ξεχωριστά, η ανάγκη ανάδειξης της πνευματικότητας της καλλιτεχνικής δημιουργίας, η ανάγκη επιβίωσης ακόμη και των ετερόκλητων και συχνά αντιμαχόμενων εστιών πολιτισμού που χαρακτηρίζουν κοινωνίες πραγματικά ανήσυχες.

Χωρίς προγονοπληξίες υπάρχει ανάγκη να διαφυλαχτεί η πολιτιστική μας ταυτότητα. Οι πολιτιστικές αλληλεπιδράσεις και αναπόφευκτες είναι και αναγκαίες, όσο κρατούν μακριά την προοπτική μιας ισοπέδωσης.

Πρόβλημα ουσιαστικό που δεν εξαντλείται στο σημείωμα αυτό: αφορμή μόνο πήραμε από το ειδικό αφιέρωμα του ΑΝΤΙ στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Και μας δημιουργεί την υποχρέωση να επανέλθουμε για να εξετάσουμε λόγους του «συρμού» και συνθήματα μονοσήμαντα...

Μια ζωή ...Γκόλφω

Με αφορμή ένα έκτακτο τεύχος για τον κινηματογράφο και μια εκδήλωση με προβολές ελληνικών ταινιών

«Ο κινηματογράφος είναι μια τέχνη οντολογικής τάξεως: η ύπαρξη των πραγμάτων και των ανθρώπων (κι όχι η ερμηνεία τους) αποτελεί γι' αυτόν το μεγαλύτερο θαύμα και το μεγαλύτερο αίνιγμα», επεσήμαινε ο Χρήστος Βακαλόπουλος στο ειδικό τεύχος του ΑΝΤΙ για τον κινηματογράφο, τεύχος παρέμβασης στα κινηματογραφικά πράγματα της χώρας μας.

Πράγματι. Οι ταινίες που με την ευκαιρία του τεύχους αυτού προβλήθηκαν στον κινηματογράφο «Παλλάς» επιβεβαίωσαν με το παραπάνω μια τέτοια διαπίστωση. Επιβεβαίωσαν ότι το ζητούμενο για

τον κινηματογράφο είναι οι άνθρωποι και οι συμπεριφορές τους, οι φορτίσεις τους, τα ξεσπάσματά τους, οι αδυναμίες τους, οι λύπες τους και οι χαρές τους, οι έρωτές τους και οι ανάγκες τους. Επιβεβαίωσαν ακόμη ότι ο κινηματογράφος —όπως κάθε τέχνη άλλωστε— υπακούει σε μια δημιουργική αναγκαιότητα, σε ένα πάθος από τη μεριά του κινηματογραφιστή να συλλάβει την εικόνα του κόσμου, τη δυναμική ενός κόσμου σε κίνηση, που ζητούμενο είναι να τον επηρεάσει η τέχνη με τη δυναμική της. Αναγκαιότητα, που, μολονότι δεν προτείνει ένα κοινά αποδεκτό μοντέλο αισθητικής, τρόπου παραγωγής, θεματικής συνιστά μια ζωντανή σκηνή κινηματογραφικής παραγωγής όπου ζωτική σημασία έχει η δημιουργία και το γλέντι της επικοινωνίας που προϋποθέτει, παρά η εξαργύρωση στην αγορά της δημοσιότητας της προσωπικής ματαιοδοξίας καθενός.

Οικεία μεγέθη, που είχαμε στο νου μας όταν ξεκινούσαμε το τεύχος αυτό και τα οποία αναδειχτηκαν φυσικά, αβίαστα και στην εκδήλωση που διοργανώσαμε. Μια εκδήλωση που επειδή ο χαρακτήρας της προσδιορίστηκε όχι τόσο από την ανάγκη τήρησης προσχημάτων και έκφρασης ισορροπιών όσο από την αγάπη μας για κάποιες, μοναχικές, ταινίες οι οποίες θεωρούμε ότι είναι το αίμα της εθνικής μας κινηματογραφίας συσπείρωσε ανθρώπους που, από τον κινηματογράφο, δεν ζητούν παράτες και μυθολογίες όσο τη συγκίνηση που υποκρύπτει η αβίαστη και ειλικρινής επικοινωνία. Από την άλλη, όμως, ο παρεμβατικός χαρακτήρας αυτής της εκδήλωσης δεν έμεινε στα όρια της μικρής κοινότητας του «Παλλάς». Η πρόταση του τεύχους έθεσε ζητήματα, έθιξε καταστάσεις τελματωμένες, αναίρεσε αυταπάτες, δημιούργησε αντιπαλότητες. Με τον άμεσο τρόπο ενός τεύχους συνεντεύξεων τα πράγματα ειπώθηκαν με το όνομά τους και μάλιστα από ανθρώπους που έχουν ενεργό θέση στα του κινηματογράφου μας.

Τι μπορεί να περιμένει κανείς, μετά από ένα ειδικό τεύχος του ΑΝΤΙ που δεν γκρινιάζει για τον ελληνικό κινηματογράφο και από μια εκδήλωση που σαν έκπληξη στο κοινό της προτείνει την ελαφρότητα (;) της Γκόλφως του Ορέστη Λάσκου; Ελπίζουμε όχι ά-

γονες αντιδικίες, που δεν βγάζουν πουθενά, αλλά αντίθετα έναν προβληματισμό για τη φύση του ελληνικού κινηματογράφου, για τις δυνάμεις του, για τους προσανατολισμούς του, για τα οικονομικά μεγέθη του, για τις δομές χρηματοδότησης και διανομής των προϊόντων του - των ταινιών. Και μian αγάπη για την τέχνη που κατ' εξοχήν ευαγγελίζεται το θρίαμβο της επικοινωνίας, αντί για την άκαμπτη και υπηρεσιακή σοβαροφάνεια μελών επιτροπών που νομίζουν ότι η τέχνη του αιώνα μας έχει να κάνει με έναν φетиχισμό του χρήματος, μια γραφειοκρατική, δημοσιοϋπαλληλίστικη και δημοσιοσχεσίτικη λογική και με έναν ψευδαισθητικό κόσμο, όπως αυτός διαμορφώνεται από την παντοδυναμία των μέσων μαζικής επικοινωνίας και την «τρέλα» της πληροφόρησης και των συρμών.

Θέλουμε να εκφράσουμε τις ευχαριστίες μας σε όσους βοήθησαν να στήσουμε ένα ενδιαφέρον —πιστεύουμε— ειδικό τεύχος, όπως αυτό. Ιδιαίτερα ευχαριστούμε το κινηματογραφικό περιοδικό ΘΟΝΗ για την παραχώρηση του φωτογραφικού του αρχείου, τη Θάλεια Καλαφατά για τη βοήθειά της στη διοργάνωση της εκδήλωσης, τους Μηνά Ταταλίδη, Κατερίνα Ευαγγελάκου για την έμπρακτη συμπαράστασή τους, τις κινηματογραφικές εταιρείες Προοπτική, Σπέντζος Φιλμ, Νέα Κίνηση, τον Διαμαντή Λεβεντάκο, την ΕΤ-1, και την κ. Τζέλα Φίνου για την παραχώρηση των ταινιών τους, το προσωπικό του κινηματογράφου «Παλλάς» που συνέβαλε στην αρτιότητα της διοργάνωσης κι ακόμη όλους όσοι —«επώνυμοι» κι «ανώνυμοι» — μας συμπαραστάθηκαν ή πλαisiώσαν με την παρουσία τους την εκδήλωσή μας.

Κλείνοντας αυτό το σημείωμα θέλουμε ακόμη να τονίσουμε ότι το ειδικό τεύχος του ΑΝΤΙ δεν πιστεύουμε ότι ολοκλήρωσε τον κύκλο των προβληματισμών μας. Είμαστε ανοιχτοί στο διάλογο, στη διαφωνία, στη διαφορετική πρόταση, στην αποδοκιμασία ακόμη. Η δικαίωσή μας δεν πιστεύουμε ότι έρχεται παρά μόνον αν φανεί ότι τροφοδοτήθηκε το ενδιαφέρον τόσο εκείνων που ασχολούνται με το σινεμά όσο και του κοινού. Ο κινηματογράφος μας κινδυνεύει μόνο από την αδιαφορία.

Γερμανίας (συγκεκριμένα στη Δρέσδη) είχε κι αυτός την ίδια επιθυμία με τους σημερινούς Ολλανδούς: Ν' ανεβάσει το έργο με γυναίκες. Ο Μπέκεττ το απαγόρευσε. Ο Βόλφγκανγκ Ένγκελ σεβάστηκε την απαγόρευση δικαιώνοντάς την με μια μεγάλη επιτυχία.

Το 1973 το «θέατρο της Κολωνίας» ρωτούσε τον Μπέκεττ αν του επέτρεπε να μεταθέσει τη δράση του «Τέλους του Παιχνιδιού» σ' έναν οίκο ευγηρίας. Ο Μπέκεττ δεν το επέτρεψε στον σκηνοθέτη Χάραλντ Κίφερ αλλά εκείνος αγνοώντας την απαγόρευση μετέτρεψε αυτό το αποκαλυπτικό πανανθρώπινο δράμα, σ' ένα μικρό στενό, κοινωνικό περιστατικό.

Ο σκηνοθέτης Γκέοργκ Ταμπόρι το 1984 στο εργαστήρι του «Κάμερσπιλε» του Μονάχου, παρουσίασε το «Περιμένοντας τον Γκοντό» σαν να μην ήταν ακόμα παράσταση αλλά μοναχά η προετοιμασία της. Ο Μπέκεττ, όταν το πληροφορήθηκε έφριξε. Είπε μόνο δύο λέξεις: «I shuddered».

Αυτά κι άλλα πολλά, παραθέτει στον μακρύ κατάλογο των γερμανικών μόνο σκηνοθετικών επεμβάσεων πάνω στο μπεκεττικό έργο, ο Γκέοργκ Χένζελ.

Το δικαστήριο στην Ολλανδία, αποφάσισε, πως το πνεύμα και οι στόχοι του Μπέκεττ δεν τραυματίζονται όταν στο «Περιμένοντας τον Γκοντό», εκείνες που αναμένουν είναι γυναίκες και όχι άνδρες.

Ο γηραιός Μπέκεττ δεν έχει άλλο δρόμο να υπερασπιστεί το έργο του από τη σιωπή κι απ' την αναμονή του δικού του Γκοντό.

Ο Γκέοργκ Χένζελ, κλείνοντας το μακρύ, λυπητερό του μονόστηλο, αναφέρει τα λόγια του Λώρενς Ολιβιέ: «Κανείς στον κόσμο δεν είναι τόσο ανυπεράσπιστος όσο ένας πεθαμένος συγγραφέας απέναντι σ' έναν ζωντανό σκηνοθέτη». Εγώ θα τον διόρθωνα τον Λώρενς Ολιβιέ και θα του διέγραφα τη λέξη «πεθαμένος».

Και γιατί αυτό το «στάσιμο», στο μακρύ, λυπητερό μονόστηλο του Γκέοργκ Χένζελ; Μα, εν όψει ενός θεατρικού, φεστιβαλικού καλοκαιριού στην Ελλάδα, που είναι κι αυτό συχνά μακρύ, λυπητερό και νεωτεριστικό καθώς συχνά μηχανεύεται παρόμοια αμηχανήματα, περιμένοντας ματαιώς τον Γκοντό, που δεν φθάνει...

Α.Θ.Κ.

Φούντωμα γλυπτικής II Τάκης, Χαλεπάς

Τάκης - «Ηλέκτρα 88», Αίθουσα Τέχνης Μιχαλαριά ως 30 Ιουνίου

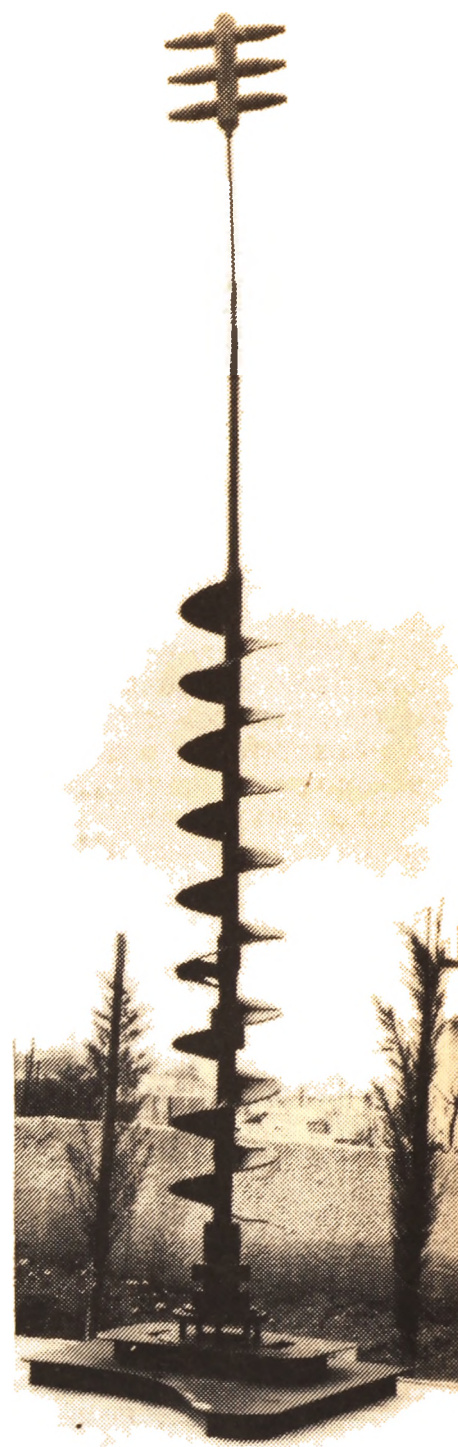
Το αθηναϊκό εικαστικό σκηνικό φωτίζεται αυτόν τον καιρό από έναν πρώτου μεγέθους πλανήτη, τον Γιάννη Μόραλη του οποίου η σταθερή λάμψη έχει εμπνεύσει (δίκαια) διθυραμβικά γραπτά των συναδέλφων μου, κι από έναν κομήτη, τον Τάκη (Βασιλάκη, γ. 1925) του οποίου το δεύτερο πέρασμα στην Αθήνα μέσα σε 35 χρόνια δεν έχει προσεχθεί όσο του άξιζε.

Ο Τάκης εγκαταστάθηκε στο Παρίσι το 1954, φτωχός γλύπτης που δεν τσλείωσε την ΑΣΚΤ, παρά ή ίσως λόγω του εξαιρετικού ταλέντου που έδειχναν τα πρώτα γλυπτά του. Η πρώτη του μετεωρική εμφάνιση εδώ σημειώθηκε τον Οκτώβρη 1974, κάτω από την αιγίδα του Αλέξανδρου Ιόλα με μεγάλη έκθεση που εγκαινίαζε την καινούρια Γκαλερί Ζουμπουλάκη. Έκτοτε αραιές παρουσιάσεις μεμονωμένων έργων του (γλυπτών, χαρακτικών, κοσμημάτων, σκηνικών στην Επίδαυρο) πέρασαν σχετικά απαρατήρητες. Σήμερα η μεγάλη του έκθεση στου Μιχαλαριά τον ξαναφέρει στο στερέωμά μας, λαμπρό μετέωρο που η τροχιά του ίσως τώρα να περνάει συχνότερα από την Ελλάδα.

Η τωρινή του έκθεση, που γνωρίζει απροσδόκητη ως φαίνεται συρροή επισκεπτών, αποτελεί ουσιαστικά έκθεση γνωριμίας του ελληνικού κοινού με τις κυριότερες φάσεις του δουλειάς του δαμαστή των μαγνητικών και των ηλεκτρικών ρευμάτων, του «χαρπού γεωργού των μαγνητικών πεδίων και σηματοδότη των απαλών σιδηροτροχιών» όπως τον ονόμασε κάποτε ο Μαρσέλ Ντυσάν. Με τα «Σινιάλα» και τα «Μαγνητικά» του που τις πρώτες εκδοχές τις παρουσίασε στο Παρίσι το 1955-56 και το 1958-59 αντίστοιχα, με τους «Τηλεμαγνή-

τες» και τα «Τηλεφώτα» που πρωτόδειξε στο Παρίσι το 1960 στην Γκαλερί της τολμηρής Ελληνίδας Ίρις Κλερ και το 1961 στη Νέα Υόρκη στην Γκαλερί Αλέξανδρου Ιόλα, έχουμε εδώ πλήρη σύνοψη της παραγωγής του 30 περίπου ετών. Από αυτήν μπορεί να σταθμίσει κανείς τη σημασία του πρωτοποριακού έργου του στη δεκαετία του '60 στη Δυτική Ευρώπη και στις ΗΠΑ. Είχε τότε πεθάνει ο Τζιακομέτι (1966) κι ο Κάλντερ (1898-1976) ο πρώτος «κινητικός» γλύπτης του αιώνα είχε δώσει το πιο σημαντικό τμήμα του έργου του — το οποίο άλλωστε είχε γίνει στατικό (στάμπιλε)— ενώ ο Τινγκελύ, γεννημένος κι αυτός το 1925, παρουσίαζε τις πρώτες του μηχανικά κινούμενες γλυπτικές, τα «Μεταμάτικς» (1958) στην Ίρις Κλερ κι αυτός.

Ο Τάκης πρωτοπόρησε λοιπόν στη χρήση του μαγνητισμού και του ηλεκτρισμού με έξοχη ευρηματικότητα κι έξεψε από νωρίς την τεχνολογία στο άρμα της τέχνης του. Τα έργα του — δεν είναι πια γλυπτά — έχουν οραματική ευρύτητα και απλότητα στην κατασκευή τέτοια που μπορεί να κοσμήι τεράστιους χώρους στο Παρίσι, όπως την καινούρια Πύλη της Ανθρωπότητας στην Πλατεία Ντεφάνς, με συνδυασμούς κάθε φορά καινούριους, των βασικών στοιχείων τους. Οι συστάδες «Σινιάλων» που εκθέτει στις αίθουσες Μιχαλαριά με τους ψηλούς ευλύγιστους μίσχους αποτελούν έτσι πυκνές ένα μνημειώδες σύνολο που θα έπρεπε να ενδιαφέρει το Κράτος ή το Δήμο Αθηναίων όχι για κανένα μουσείο αλλά για τη διακόσμηση της Αθήνας, τώρα που αρχίζουν να τη σκέφτονται. Όμως ο Δήμαρχος του Παρισιού δείχνει περισσότερη τόλμη από το Δήμαρχο της Αθήνας. Τα έργα που τα ονομάζει ο Τάκης «Λουλούδια», καθώς είναι στημένα σε πολύ βαριές βάσεις και με μίσχους που δε λυγίζουν έχουν περισσότερο εμφανή τα στοιχεία μηχανικής προέλευσης (γρανάζια, βίδες, μπουλόνια κτλ.) που τα βαραίνουν και τα ξεμακραίνουν από την ελαφράδα του λουλουδιού — δεν σείονται με τον άνεμο όπως τ' άλλα. Όσο για τα μεγάλα ανθρωπόμορφα «Τηλεφώτα» και τα «Σύμβολα» τα στημένα στον κήπο αντιπροσωπεύουν την τελευταία δουλειά του Τάκη. Αυτή αποτελεί ουσιαστικά ανάπτυξη κι εξέλιξη των πρώτων του ευρημάτων, που δεν παύει να τα εμπλουτίζει με καινούριες τεχνολογι-

κές βελτιώσεις χωρίς να αφήνει την τεχνολογία να ελέγχει την τέχνη του.

Τάκης, Θόδωρος, δυο ελληνικές περιπτώσεις ταλαντούχων γλυπτών που οδήγησαν τη γλυπτική την ξένη, κι αργότερα και την ελληνική έξω από τα συμβατικά της πλαίσια, προς καινούριους κατασκευαστικούς ορίζοντες. Ίσως να τους είχε συνοδέψει κι ο Σκλάβος (1927-67) αν είχε ζήσει. Βέβαια τα έργα των τριών δεν έχουν ανάμεσά τους καμιά υφολογική σχέση, αλλιώςτικά λειτουργεί η δημιουργική αλχημεία του καθενός. Ποιητές κι οι τρεις, πιο τεχνολόγος ο Τάκης, πιο τραγικός ο Σκλάβος, πιο «ηθικολόγος» ο Θόδωρος, το μόνο κοινό τους στοιχείο είναι πως στα περισσότερα δημιουργικά τους χρόνια βρέθηκαν αυτόβουλα έξω από την Ελλάδα στο μεγάλο κέντρο τέχνης που ήταν ακόμα το Παρίσι, φεύγοντας από το τέλμα που άφησαν εδώ ο Δημητριάδης (1891-1943) κι ο Τόμπρος (1889-1974).

Στο φούντωμα της γλυπτικής που διαπίστωνα στο προηγούμενο ΑΝΤΙ, πώς να

μην καταγράψω και την έκθεση **Χαλεπά στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου, ως 29.5.** Φροντισμένη και στημένη υποδειγματικά από τη συνάδελφο κυρία Γουλάκη - Βουτυρά με καλοφτιαγμένο κατάλογο, παρουσιάζει 11 γλυπτά (6 σε γύψο, 5 σε χαλκό), και 71 σχέδια του Γιαννούλη Χαλεπά (1851-1938), καθώς και πολύτιμο φωτογραφικό και βιβλιογραφικό υλικό. Όλα σχεδόν τα έργα εκθέτονται, νομίζω για πρώτη φορά. Είναι ιδιαίτερο ευτύχημα που σώζονται τα γύψινα του «Οιδίποδα με την Αντιγόνη», της «Μήδειας με τα Παιδιά της» και άλλων πολυπρόσωπων συνθέσεων των τελευταίων του χρόνων. Δείχνουν όλη την έξοχη ευαισθησία και την μορφοπλαστική δύναμη του Χαλεπά, όπως δεν τη δείχνουν τα χυμένα στο χαλκό. Όσο για τα σχέδια, αποτυπώνουν δραματικά το καθένα, τα πρώτα αναβρύσματα μιας πλαστικής μεγαλοφυΐας. Πρόκειται για έκθεση που δεν πρέπει να τη χάσουν, προπαντός οι νέοι που σπουδάζουν τη γλυπτική. Το κάθε φύλλο χαρτί ή κάθε πτυχή του γύψου είναι και ένα μάθημα.

Ο Χαλεπάς υπήρξε ο μόνος γλύπτης της Ελλάδας του 19ου αιώνα που πέρασε επάξια στις αρχές του 20ου με ευρωπαϊκό και παγκόσμιο ανάστημα. Στέκεται άνετα δίπλα στο Ροντέν (1840-1917) κλείνοντας μαζί του τη μεγάλη παράδοση της αναγεννησιακής γλυπτικής.

Τέλος, η παρουσίαση αρκετών γλυπτών από ξύλο κι από μέταλλο του Μανώλη Τζομπανάκη (γ. 1943) στον πεζόδρομο Κοραή είναι χωρίς αμφιβολία καλύτερη ποιοτικά από το προηγούμενο άθλιο φύδρην-μίγδην. Η δεξιοτεχνία όμως του Τζομπανάκη κι η πλαστική του αίσθηση χρειάζεται ακόμα πολλή άσκηση ώσπου να φτιάξει έργα που να στέκονται στο ύπαιθρο.

Αλέξανδρος Ξύδης

● Για λόγους τεχνικούς η δημοσίευση του άρθρου του συνεργάτη μας Αλ. Ξύδη, δεν στάθηκε δυνατό να δημοσιευθεί στο προηγούμενο τεύχος.

● Στο Ηράκλειο της Κρήτης, ο Παναγιώτης Γράββαλος, εκθέτει έως τις 12 Ιουνίου, έργα του στην αίθουσα Τέχνης Ηρακλείου.
● Έκθεση έργων 33 καλλιτεχνών της νεότερης γενιάς με τίτλο «Συναντήσεις - Επισημάνσεις - Αντιπαραθέσεις» πραγματοποιείται στη Δημοτική Πινακοθήκη (Πειραιώς 51) στα πλαίσια του Εικαστικού Μαΐου - Δρώμενα 88.

Ερωτήματα για μια δημοπράτηση

Έληξε ανεπιτυχώς στις 25 Μαΐου η προθεσμία υποβολής προσφορών για τη δημοπράτηση των λεγόμενων «Νέων Κτιριακών Εγκαταστάσεων Πανεπιστημίου Κρήτης - Ρεθύμνο Β' φάση», και δόθηκε νέα προθεσμία.

Η δημοπράτηση που αφορά τα τρία τμήματα της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών (12.500μ² προϋπολογισμού 740.000.000 δρχ.) ακολουθεί τις διαδικασίες του συστήματος «πακέτο» μελέτης - κατασκευής. Διαδικασίες οι οποίες έχουν καταγγελθεί ως αντιεπιστημονικές από το Σύλλογο Αρχιτεκτόνων γιατί ουσιαστικά καταργούν και υποβαθμίζουν τις μελέτες σημαντικών έργων.

Η εσπευσμένη δημοπράτηση ενός πανεπιστημιακού συγκροτήματος χωρίς μελέτη γίνεται ακόμη πιο παράδοξη όταν είναι γνωστό ότι:

- το δημοπρατούμενο κτιριολογικό πρόγραμμα όσο και οι προδιαγραφές για τα νέα κτίρια είναι πανομοιότυποι σε είδη χώρων και τετραγωνικά με το αντίστοιχο πρόγραμμα της μελέτης της Φιλοσοφικής Σχολής που έχει εκπονηθεί και εγκριθεί από το Πανεπιστήμιο.

- σήμερα χτίζεται ένα μικρό τμήμα (1.600μ²) ενός ισοδύναμου έργου της Φιλοσοφικής Σχολής Ρεθύμνου στην ίδια περιοχή (Γάλλου) και η Τεχνική Υπηρεσία και το Πανεπιστήμιο διαθέτουν έτοιμη προς δημοπράτηση μια έγκυρη μελέτη 8.000μ² η οποία μάλιστα εκπροσώπησε τη χώρα μας στην Biennale των Δημοσίων κτιρίων στο Παρίσι τον περασμένο Φεβρουάριο.

- ότι η προτεινόμενη θέση για ανέγερση του νέου συγκροτήματος βρίσκεται μέσα στο αρχαιολογικό δόσος του Γάλλου με τα αιωνόβια δέντρα, τα νεολιθικά ευρήματα και το πλούσια διαμορφωμένο σε επίπεδα περιβάλλον, τοπίο που έχει χαρακτηριστεί από τους ίδιους τους καθηγη-

τές της Φιλοσοφικής Σχολής ως τοπίο «ιδιαιτέρου κάλους, διατηρητέο και σημαντικό».

Τα ερωτηματικά είναι σημαντικά και απαιτούν απαντήσεις. Εμείς θα επανέλθουμε αναλυτικά στο θέμα αυτό.

Θ.Δ.

Μουσείο Ακρόπολης

«Και τι έμεινε από την Ακρόπολη, μια μακέτα; Ποιος θέλει να κάνει διαγωνισμό για το κενό;» διερωτάται ο Αρ. Προβελέγγιος και προειδοποιεί: «Το επείγον του θέματος σημαίνει προαγγελία θανάτου...». Βρισκόμαστε στην αίθουσα τελετών του Πολυτεχνείου και παρακολουθούμε τη διήμερη συζήτηση για το Μουσείο Ακρόπολης. Την αφορμή έχει δώσει το ΥΠΠΟ, με ένα διεξοδικό πρόγραμμα διαγωνισμού για το συγκεκριμένο κτίριο στη συγκεκριμένη θέση (Στρατόπεδο Μακρυγιάννη). Το υπουργείο «βιάζεται» να προκηρύξει το διαγωνισμό και επιπλέον τον θέλει διεθνή, αποκλείοντας (από τους Έλληνες αρχιτέκτονες) όσους δεν έχουν ασχοληθεί με δημόσια έργα (!).

Με πρωτοβουλία του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων οργανώνεται το διήμερο (23-24 Μάη), όπου αποδεικνύεται μια σοβαρή διάσταση (και ανισότητα) ανάμεσα στις δύο πλευρές. Το ΥΠΠΟ επιμένει ότι ζητά απλή γνωμοδότηση και ο Σύλλογος απορρίπτει την «έτοιμη» λύση, που του προσφέρεται αρκετά εκβιαστικά, και θέλει απεγνωσμένα να «ανοίξει» το θέμα, θέτοντας το πρόβλημα από την αρχή, σε άλλες βάσεις. Το διήμερο θα λήξει συμβιβαστικά από τη μεριά του Συλλόγου, ακολουθώντας μια ήπια γραμμή, που δεν ήταν και τόσο φανερό στη διάρκεια της συνάντησης που προηγήθηκε. Ήταν βέβαια φανερό ότι οι αποφάσεις θα παρθούν έτσι και αλλιώς κάπου αλλού, οπότε δεν είχε νόημα ο καβγάς. Έτσι και τα δύο μέρη αποχαιρετιστήκανε εγκάρδια, πιστεύοντας ότι πέτυχαν το στόχο τους.

Αλλά τα λόγια του Γ. Δεσποτόπουλου, του Α. Προβελέγγιου και μιας σειράς από νεότερους που ακούστηκαν δεν μπορούν φυσικά να ξεχαστούν τόσο εύκολα. Με έναν «αμαρτωλό» διαγωνισμό, που έχει διεξαχθεί δύο ως τώρα φορές (1977, 1980) χωρίς αποτέλεσμα και με συνεχώς αυξανόμενο πρόγραμμα (το πιο πρόσφατο ζητά το μεγαλύτερο δημόσιο κτίριο της Αθή-

νας), με δοσμένα τα τεράστια προβλήματα της κυκλοφορίας στον κόμβο Μακρυγιάννη —μόνο σκεφτείτε την πιο ευνοϊκή πρόβλεψη που έκανε ο Μ. Κορρές για 5.000 επισκέπτες την ώρα αιχμής— και το πρόβλημα της απαλλοτρίωσης στο οικοδομικό τετράγωνο (υπολογίζεται 1 δις), δικαιολογημένα εκφράστηκε η απορία αν υπάρχει καμιά λογική πίσω από τις κλειστές διαδικασίες που προτιμά να ακολουθεί το ΥΠΠΟ.

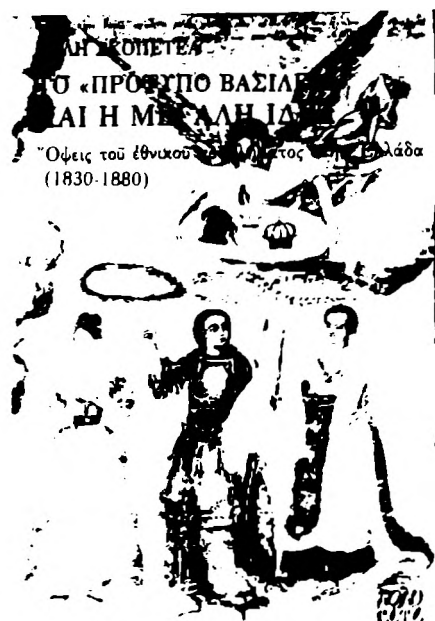
Αλλά το πρόβλημα δεν περιορίζεται ούτε εκεί. Η πρόταση για εξεύρεση εναλλακτικών λύσεων όπως π.χ. η διάσπαση του μουσείου σε μικρότερες ενότητες διεσπαρμένες στο ιστορικό κέντρο, η πρόταση για μείωση του «μεγαλοϊδεατικού» προγράμματος σύμφωνα με την κλίμακα της Αθήνας και η πρόταση επινόησης ενός ιδεολογικού περιεχόμενου στο διαγωνισμό (που είχε «ξεχαστεί» κάπου στο δρόμο) μαρτυρούσε μian άλλου τύπου αγωνία από την πλευρά των αρχιτεκτόνων. Και εκεί πάλι, τα λόγια του Α. Προβελέγγιου άγγιζαν την καρδιά του θέματος: «Μουσείο δεν είναι κτίσμα. Αλλοίμονο αν δείξει κανείς ένα κτίσμα απέναντι στην Ακρόπολη. Πρέπει να είναι ένα μη - κτίσμα». Το ίδιο περίπου είχε πει ο Γ. Δεσποτόπουλος, καταδικάζοντας το διάσημο μουσείο της Φραγκφούρτης. Μπροστά σε ένα τέτοιο πρόβλημα, όπου η βαριά σκιά της Ακρόπολης εξουθενώνει το σύγχρονο δημιουργό, ηχούσαν κάπως παράξενα οι θαρραλέες προβλέψεις για ένα εξαγνιστικό διαγωνισμό - βιτρίνα της ελληνικής αρχιτεκτονικής...

Αν και έντονα διχασμένοι, όσοι συμμετείχαν στη συζήτηση στο τέλος συμφώνησαν ότι υπάρχουν δυνατότητες να γίνει σωστά ο διαγωνισμός και ότι πρέπει οπωσδήποτε να γίνει —όχι τόσο για τα προφανή πολιτικά οφέλη όσων τον επισπεύδουν, όσο για τις ευκαιρίες που θα δώσει για δημιουργικό διάλογο στην ελληνική αρχιτεκτονική, κάτι που σίγουρα σπανίζει στον τόπο της φαιδράς πορτοκαλέας. Άμποτε...

Δ. Φιλιππίδης

● Βραβευμένες αρχιτεκτονικές τους μελέτες, με αντικείμενο την αποκατάσταση παραδοσιακών σπιτιών, στο Πήλιο εκθέτουν ο Αντώνης και η Νανά Κουκιάδη στο βιβλιοπωλείο Γκοβόστη. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 15 Ιουνίου.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ: ΤΟ «ΠΡΟΤΥΠΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ» ΚΑΙ Η ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ Όψεις του εθνικού προβλήματος στην Ελλάδα (1830-1880)

Ποιες είναι οι αντιλήψεις για το ελληνικό έθνος και τον προορισμό του;

Αυτό είναι το κείμενο ερώτημα που θέτει και ερευνά η ιστορικός Έλλη Σκοπετέα. Βιβλίο ιστορικό όσο και ιδεολογικό, που είναι χρήσιμο για την κατανόηση του νεοελληνικού βίου, έως και της σημερινής συγκυρίας.

(Henri Beyle)
STENDHAL

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡΜΑΣ

Εισαγωγή - Μετάφραση
ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΠΑΝΟΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΛΑΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΞΑΝΤΑΣ

ΙΔΕΕΣ

Εναλλακτικές μεθοδεύσεις α λα πολωνικά

Τα δακρυγόνα και τα γκλομπς είναι τα πιο συνηθισμένα «εργαλεία» που χρησιμοποιούν τα όργανα της τάξης αλλά μερικές φορές αποδεικνύονται άχρηστα και για την ίδια την αστυνομία.

Γιατί, πώς θα μπορούσε να αντιδράσει η αστυνομία της Πολωνίας μπροστά σε 5.000 φοιτητές την ώρα που περικυκλώνουν στο Ζωολογικό κήπο, ένα κλουβί χιμπατζιδων, κρατώντας πάνω με κομμουνιστικά συνθήματα και τραγουδώντας σταλινικούς ύμνους;

Ή όταν μια ομάδα φοιτητών εμφανίζεται στο κέντρο της παλιάς πόλης την Ημέρα της Γυναίκας ντυμένη με γυναικεία ρούχα και μοιράζοντας σερβιέτες, προϊόν σε έλλειψη στην Πολωνία;

Με ανάλογα happenings, όπου διακωμωδείται η πολιτική τόσο της κυβέρνησης όσο και της αντιπολίτευσης και με συνθήματα όπως «Ναι στα Μολότοφ», «Όχι στα παράσημα» και «Μόνον ο Άγιος Βασίλης θα σας σώσει από τη φτώχεια» εμφανίζεται στο πολιτικό προσκήνιο της Πολωνίας από το '87 η «Πορτοκαλιά Εναλλακτική Λύση» οδηγώντας τις αρχές σε πλήρη αμηχανία και προσελκύοντας σε μεγάλο βαθμό τη νεολαία.

Η ιδεολογική αναφορά του κινήματος είναι σκεπτικισμός του ιστορικού της τέχνης Waldemar Frydrych του επο-

νομαζόμενου «The Mayor». Ο Frydrych θέλησε να δημιουργήσει μια νέα μορφή πολιτιστικής πολιτικής και ανήγγειλε στο Μανιφέστο του τη γέννηση του σοσιαλιστικού σουρεαλισμού στη θεωρία και της «Πορτοκαλιάς Εναλλακτικής Λύσης»* στην πράξη.

Βασίστηκε στις «αρχές» του ντανταϊσμού και στα απλά πολιτικά διανοήματα και έθεσε ως πρωταρχικό του στόχο την αποκάλυψη του παράλογου στο κομμουνιστικό σύστημα της Πολωνίας με happenings που χρησιμοποιούν μια κατανοητή γλώσσα. Το κίνημα έχει εξαπλωθεί ήδη από την έδρα του στο Wroclaw, στις πόλεις Poznan, Gdansk και Cracow. Υποστηρίζεται από μεγάλη μερίδα νέων συνήθως κάτω των 20 ετών, που μεγάλωσαν μέσα στο κλίμα της αποτυχίας της «Αλληλεγγύης» και που για αυτούς η ντανταϊστική αναρχία φαίνεται πιο λογική από ό,τι οι συζητήσεις για οικονομικές μεταρρυθμίσεις καταδικασμένες εκ των προτέρων σε αχρηστία και πολιτικές αλλαγές που δεν πρόκειται να πραγματοποιηθούν.

Φυσικά παραμένει ανοιχτό το ερώτημα πώς θα αντιμετωπίσουν οι αρχηγοί του κινήματος τα προβλήματα που αργά ή γρήγορα, θα προκύψουν, αν οι δραστηριότητές τους οδηγήσουν κάποτε σε ουσιαστικότερα αποτελέσματα. Προς το παρόν πάντως η πλειοψηφία τους πιστεύει ότι η διατήρηση του χιουμοριστικού τόνου είναι το πιο σημαντικό ζήτημα.

* Δες σχετικά στο *The Economist* (21 Μαΐου 1988), σ. 30.

τανοητή γλώσσα προς τους επιβήτορες της εξουσίας: είναι η μόνη συνεπής και αποτελεσματική αντιπολιτευτική πράξη τις μέρες που ζούμε. Αφήστε για άλλους την περισπούδαστη, ανάλυση των ιδεολογικών ασυναρτησιών - άλλοι των «αριστερών της εξουσίας». Από αύριο ο «μεγάλος Ζογκλέρ» θα αρχίσει νέες περιπέτειες με τον Ράμπο της δεξιάς.

«Λάθος, λάθος», ακούστηκε τότε από τον τηλεφωνικό θάλαμο μια φωνή. Που συνέχισε:

«Ζογκλέρ της Δεξιάς».

Ρωτήσαμε:

«Ποιός μπήκε στη μέση».

«Εγώ, ο επισκευαστής των Λέξεων».

Ήταν προχωρημένη η νύχτα. Κατέβασα το ακουστικό και έρριξα μια ματιά έξω από το παράθυρο. Η πανσέληνος έπαιξε μέσα από ένα ξεφτίδι νέφους. Αύριο, θα φυσά... Καληνύχτα.

B.X.

Συλλέγοντας μηνύματα

Μετά το 1992 έρχεται το 1996

Αναλογιστήκαμε ποτέ πόσο παίζουμε τις χρονολογίες, τα «ορόσημα» κλπ; Προσέξτε γύρω σας, ανοίξτε εφημερίδες, ωροσκόπια και Καζαμίες. Και να ήταν μόνο αυτά... Πήραμε ένα χειρόγραφο, «συστατικό» ενός άλλου κειμένου. Καταχωρούνται μετά την επιβαλλόμενη «κατ' έθιμον» λογοκρισία.

Το γράμμα:

Αγαπητοί μου φίλοι

Αυτή τη φορά σας στέλνω ένα κείμενο. Πιστεύω πως η κοινωνία μας είναι «κειμενική» όπως ακριβώς ισχυρίζεται και ο Γιώργος Βέλτσος, κι όπως ακριβώς δια κειμένων μπορεί να περιγραφεί η κατάντια της έτσι και δια μέσου κειμένων η ανάντιά της.

Εγώ φεύγω αύριο για τη Νορβηγία. Αποφάσισα να αποβάλω τη θερμοκρασία που συσσωρεύσε το σώμα μου, από τον περσινό καύσωνα. Όταν επιστρέψω, θα σας ετοιμάσω μια γιορτή, αυτή τη φορά όμως με βεγγαλικά και εξωτικές χορεύτριες. Δεν νομίζω πως μπορώ αλλιώς να σας εξηγήσω την αναγεννησιακή εποχή που ανεπαισθήτως αναγγέλλεται.

Το κείμενο δεν είναι γραμμένο από μένα είναι όμως μία από τις ιστορίες που ψιθύρισα στο αυτί της Κατίνας Βλάχου και αυτή το συνέταξε. Είμαι η προσωπική της Σεχραζάτ όταν θα πάψω να της λέω ιστορίες θα με αποκεφαλίσει η —ακόμα χειρότερα— θα με διώξει...

Δημήτρης Παπανικολάου

Και το κείμενο:

Στον αρχαίο κόσμο, πρώτη η Ελλάδα εκδήλωσε με έξαρση την καλλιέργεια του ανθρώπινου σώματος και την επιθυμία για τη βέλτιστη διάπλασή του. Το «νους υγιής εν σώματι υγιεί» άργησε πολύ να περάσει σαν μήνυμα στο δυτικό κόσμο. Το πνεύμα της άμιλλας στο επίπεδο του ανθρώπινου σώματος χάθηκε για πάνω από χίλια περίπου χρόνια, ώπου στον 19ο αιώνα άρχισε και πάλι η σωματική άσκηση να συνδυάζεται με την ηθική και πνευματική αγωγή. Σαν φόρος τιμής στο αρχαίο ελληνικό πνεύμα και στα πλαίσια ενός έντονου ρεύματος νεοκλασισμού, ήρθαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 1896 να ξεκινήσουν την αναβίωση του θεσμού στον ίδιο τόπο που τους πρωτοδημιούργησε.

Σήμερα η Ελλάδα, διεκδικεί μετά 100 χρό-

νια, τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων του 1996 στον ελληνικό χώρο. Ποιο όμως μπορεί να είναι σήμερα το πνεύμα των Ολυμπιακών Αγώνων και ποιο το σύγχρονο μήνυμα που θα προβάλλουμε και που θα δικαιώσει το αίτημά μας;

Η συνείδηση μας είναι σήμερα ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένη στα θέματα ποιότητας της ζωής, αναβάθμισης του περιβάλλοντος και ήπιας επέμβασης στον κόσμο.

Ο κόσμος έχει πάψει να είναι κόσμημα. Η λέξη που τον κατονομάζει έχει χάσει το ίδιο της το νόημα, που υπονοούσε το στολίδι στην αρχαία γλώσσα. Ίσως λοιπόν θα ήταν δίκαιο να αθλοθετήσουμε τους νέους Ολυμπιακούς Αγώνες με στόχο την επαναφορά της λέξης στο πραγματικό αρχικό της νόημα.

Γιατί ποιο είναι το νόημα της άμιλλας των ανθρωπίνων σωμάτων, σε έναν «κόσμο - άκοσμο», σε ένα περιβάλλον βύρβαρο ανεπτυγμένο, έξω από κάθε σχέση με την αρμονία του ανθρώπινου σώματος που θέλουμε να εξυψώσουμε;

Ας τολμήσουμε λοιπόν να θέσουμε το μήνυμα στα σημερινά του όρια. Κι ας μη φανεί υπερφύοια αν οι αγώνες του 1996 αθλοθετηθούν στην Ελλάδα με τον γενικό τίτλο «σώμα υγιές εν άστει υγιεί».

Ποιο είναι όμως το υγιές άστυ και ποια η ε-

παναφορά του κόσμου στην έννοια που η ελληνική γλώσσα του έδωσε;

Με μια και μόνο πρόταση θα χαρακτηρίσαμε σαν υγιές άστυ την πόλη «κατ' εικόνα και ομοίωση του ανθρώπου».

Είμαστε έτοιμοι, αυτή την πόλη μετά από αλληπάλληλες προσεγγίσεις να την κατασκευάσουμε και να την παρουσιάσουμε στο διεθνές κοινό σαν χώρο υποδοχής των Ολυμπιακών του 1996;

Γιατί δεν πιστεύουμε ότι είναι δυνατό να διεκδικούμε τη διεξαγωγή στη χώρα μας των Ολυμπιακών Αγώνων με μόνο επιχείρημα το κληρονομικό δικαίωμα. Αντίθετα είμαστε βέβαιοι ότι προσφέροντας ένα μήνυμα που θα ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του σύγχρονου κόσμου μπορούμε να ανανεώσουμε το κύρος του ελληνικού πνεύματος και αξιοκρατικά να διεκδικήσουμε τους Ολυμπιακούς του 1996, συνδυάζοντας την άμιλλα των ανθρωπίνων σωμάτων με εκείνη των εξανθρωπισμένων πόλεων.

Κατίνα Βλάχου

Ζήτω τα ανθρώπινα σώματα στις εξανθρωπισμένες πολιτείες και στα νορβηγικά φιορδ του 1992, του 1996 και του 2000.

Ο άλλος συντάκτης

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΚΑΒΕΛΑΚΗΣ

Εγώ... Εγώ...

Μονόλογος μιας γηραιάς πόρνης

Εγώ, Εγώ, εγώωωω είμαι η Αυγή, η κραυγή, η Ανατολή, η Δύση, ο Βορράς κι ο Νότος. Εγώ, εγώωω, εγώωωω είμαι το έσχατο υπέρτατο καλό, το θέμα, το ανάθεμα, ο σπασμός, ο ασπασμός, ο συρμός, ο διασυρμός, το βατό, το άβατο, το ιερό και ανίερο, το ξηρό και το υγρό, το γέλιο και το κλάμα, το δενδρώδες και το άδενδρο.

Εγώ, εγώωω, εγώωωωω είμαι η πόρνη η μικρή, η πόρνη η μεγάλη, η πόρνη των βουνών, των θαλασσών, των κάμπων, των αιθέρων. Εγώ είμαι η πόρνη η νεαρά, η πόρνη η γηραιά που αιώνες προχωρεί, υποχωρεί, υπαναχωρεί, αναχωρεί και πάντα στη νύχτα των αισθήσεων, στη μέρα των παραισθήσεων, στο όνειρο της ηδονής, στη θάλασσα του τρόμου. Εγώ, εγώωω, εγώωωωω ιστορία φεγναστική, προϊστορία μαγική, μετα-ιστορία τραγική σύρομαι πίσω από τις δόξες μου, πνίγομαι μέσα στα κρίματά μου πάντα με μια εφεύρεση μπροστά, με έναν ποταμό αίματος πίσω να λούζομαι μέσα σε αυτόν με μια φορά τραχύτητας, με μια διαφορά ταχύτητας, με μια διαφορά υπερταχύτητας στους κόσμους τους γνωστούς, στον κόσμο του αγνώστου.

Εγώ, εγώωω, εγώωωωω ελεύθερη στο πεδίο το ερωτικό, δούλη στο αντι-πεδίο το σεξουαλικό, μεταμορφώνομαι διαρκώς σε χελώνα ανθρωπισμού, σε τίγρη του απανθρωπισμού, στήνοντας, πολέμους 10ετείς, 20ετείς, 30ετείς, πεντηκονταετείς, 100νταετείς, χιλιετείς, υπερ-

χιλιετείς, συνεχείς ασυνεχείς, για να ποτίζεται ο ποταμός με αίμα.

Εγώ, εγώωω, εγώωωω, ερωτευμένη με τον ανεψιό του Ραμώ, με το «νέο όργανο» και με τον «περί μεθόδου λόγο» τυφλώνομαι από πολύ φως και πνίγομαι από πολύ σκοτάδι. Και τότε υψώνω για άπειρη φορά σταυρό, κρούω τους τόνους του δια-πασών και κλαίω γοερά ως η μεγάλη πόρνη. Όμως ο Μέγας ιεροεξεταστής με ρίχνει πάλι μέσα στον ποταμό του αίματος για μια καινούργια γνώση. Εγώ, εγώωω, εγώωωω, αναδύομαι από αυτόν και τρέχω να «αναγεννηθώ», να επαναστατικοποιηθώ «Vive la liberte, Vive liberteeee!» κι ύστερα πάλι άλλος σηκωμός, άλλος κατατρεγμός, άλλος καταστρεμμός με ποταμούς φωτιάς, με υψίπεδα θυμάτων. Αλήθεια πού πορεύομαι, πού να σταθώ, πού να κατευθυνθώ;

Εγώ, εγώωω, εγώωωω, ύστερα από μια μικρή αναπνοή πάλι μέσα στο σεισμό, στο φασισμό, στον καταποντισμό, στον υπερ-ποταμό με αίμα.

Τότε φωνάζω γοερά χωρίς κανείς να ακούει. Τους γόους μου σκεπάζουν μουσικές.

Τότε, οι φούρνοι ανάβουν. Καίνε το σώμα «του ανεψιού του Ραμώ», το «νέο όργανο» και τον «περί μεθόδου λόγο». Καπνοί υψώνονται και φλόγες καίνε τους ουρανούς του δια-φωτισμού, του ανθρωπισμού και πνίγουν τον Τορικέλλι με βαρομετρικά τρελά, με πίνακες ανατομίας.

Τώρα, εγώ, εγώωω, εγώωωω με υπερ-πόρνες πολεμώ τις ρίζες μου να θρέψω...

» εγώ, εγώωω, εγώωωω...

» η Ευρώπη η γηραιά

» η Έκρηξη η παλαιά

» η Λάμψη των αιώνων.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΚΑΒΕΛΑΚΗΣ

Τη συνέντευξη πήρε η Λήδα Καζαντζάκη

Η ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΜΙΑΣ ΝΕΑΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΟΥ ΗΧΟΥ

Ο Wolfgang Rihm (δεξιά) σε μια προσπάθεια μεταγλωττίσης του μουσικού του έργου σε λόγια. Αριστερά ο εισηγητής της συζήτησης στο Ινστιτούτο Goethe Θόδωρος Αντωνίου.

Ο Wolfgang Rihm, που βρέθηκε πριν από λίγες μέρες στην Αθήνα, προσκεκλημένος του Ινστιτούτου Goethe συγκαταλέγεται παρά το νεαρό της ηλικίας του —είναι μόλις 36 ετών— στους πιο σημαντικούς εκπροσώπους της σύγχρονης γερμανικής μουσικής.

Το κύριο χαρακτηριστικό του έργου του νεαρού συνθέτη είναι η επιστροφή σε μια εσωτερική υποκειμενικότητα που ταυτόχρονα αφήνει να ξεχωρίσει η «προσωπικότητα» του κάθε ήχου. Έτσι δημιουργείται μια διαλεκτική σχέση ανάμεσα στο μουσικό υλικό και τον συνθέτη που σπάει τα σύνορα της μέχρι τότε γνωστής στις αίθουσες των συναυλιών μουσικής και εισχωρεί μέχρι τα βάθη του ασυνείδητου.

Κατ' αυτόν τον τρόπο ο Rihm προχώρησε πολύ περισσότερο από τους ίδιους τους δασκάλους του, όπως π.χ. ο Karlheinz Stockhausen και ξεσήκωσε με την πρώτη ήδη εμφάνισή του στα μέσα της δεκαετίας του '70 θύελλα αντιδράσεων.

Η απέχθειά του σε κάθε είδους ταξινόμηση του έργου του του έδωσε τέλος το χαρακτηρισμό του «αναρχικού της μουσικής». Στο πλούσιο ρεπερτόριό του συμπεριλαμβάνονται εκτός από τα έργα για ορχήστρα και κομμάτια γραμμένα για το μουσικό θέατρο, όπως για παράδειγμα την "Hamletmaschine" του Heiner Müller. Όλα αυτά αποδεικνύουν την έντονη ανάγκη του συνθέτη για διαρκείς αναζητήσεις.

«Μια γλώσσα» δήλωσε στην ανοιχτή συζήτηση που έγινε στο Goethe και όπου ο Rihm προσπάθησε με λόγια να προσδιορίσει το έργο του «γεννιέται μέσα από την αναζήτησή της. Μια γλώσσα γεννιέται μέσα από ένα είδος ενθουσιαστικής αφωνίας (βουβαμάρας)».

Στη σύντομη συζήτηση που είχαμε με τον Wolfgang Rihm λίγες ώρες πριν από την έναρξη της συναυλίας του στο «Παλλάς» ο συνθέτης μας μίλησε για τη μουσική του και τη σημασία που παίρνει στο έργο του ο ήχος, για το δικό του ορισμό της τέχνης και την άρνησή του να υποταχθεί σε οποιαδήποτε ταξινόμηση.

ΑΝΤΙ: Ο Σαρτρ εξέφρασε στο βιβλίο του «Τι είναι λογοτεχνία» τη διαφορά μεταξύ ενός ομιλούντος ανθρώπου και ενός ποιητή ως εξής: «Ο άνθρωπος που μιλά βρίσκεται εκείθεν των λέξεων, στο αντικείμενο· ο ποιητής εντεύθεν. Για τον πρώτο είναι υπηρέτες, για τον δεύτερο παραμένουν σε άγρια (φυσική), κατάσταση». Αν μεταφέραμε αυτή τη φράση στη μουσική σε ποια πλευρά θα κατατάσσατε τον εαυτό σας; Ποια σημασία θα έπαιρναν οι μουσικοί ήχοι και γενικότερα η μουσική;

ΑΠ: Φυσικά και βρίσκομαι εντεύθεν. Φυσικά και παραμένουν οι μουσικοί ήχοι για μένα σε άγρια (φυσική) κατάσταση. Διότι οι ήχοι δεν είναι κάτι το οποίο μπορώ εγώ να διευθετήσω όπως ο ακροατής. Ο ακροατής κατέχει το σύνολο, την εντύπωση. Εγώ έχω στη διάθεσή μου την έκφραση. Και είναι σίγουρο, ότι δεν προσπαθώ να εξημερώσω τη μουσική αλλά να αφήσω τους ήχους στην πρωτόγονη μορφή τους. Κατ' αυτόν τον τρόπο γεννιέται μια διαλεκτική σχέση μεταξύ εμού και των ήχων, διότι η ενέργεια της ανάπτυξης τους δεν διακόπτεται με τεχνητά «φυτοφάρμακα» ή με εγχειρήσεις σε ζώντες οργανισμούς. Η μουσική είναι για μένα ένα πρόσωπο της ελευθερίας.

ΕΡ: Σας δώσανε το χαρακτηρισμό του αναρχικού και τον αρνηθήκατε. Όμως πρέπει να παραδεχθείτε ότι στη δεκαετία του '70 ανοίξατε νέους ορίζοντες για την «κλασική» μουσική. Πού θα τοποθετούσατε σήμερα τα όριά σας, πώς θα χαρακτηρίζατε με άλλα λόγια την πορεία σας μέσα στο χώρο της μουσικής και σε σχέση με τους δασκάλους σας;

ΑΠ: Αλήθεια, τον αρνήθηκα; Ίσως γιατί αρνούμαι κάθε χαρακτηρισμό που θα μπορούσε να δράσει περιοριστικά. Ίσως γιατί με την πάροδο του χρόνου αναγνωρίζω ολοένα και περισσότερο την αναποτελεσματικότητα παρόμοιων εκφράσεων. Ίσως η άρνηση αυτή να έχει καταντήσει για μένα ένα είδος παιχνιδιού. Διότι πάντα βρίσκεται κάποιος που θέλει να κολλήσει πάνω μου μια ταμπέλα. Νιώθω σαν ένα φυτό στο βοτανικό κήπο, όπου κάθε μέρα αναρτάται μια καινούρια πινακίδα, ένας νέος ορισμός, που την επόμενη αμέσως αναιρείται για να συνεχισθεί αενάως η ίδια πάντα διαδικασία.

ΕΡ: Ας επανέλθουμε στο δεύτερο σκέλος της ερώτησης; Πού θα τοποθετούσατε στον εαυτό σας μέσα στο χώρο της σύγχρονης μουσικής και σε σύγκριση με τους δασκάλους σας;

ΑΠ: Πιστεύω ότι κανένας καλλιτέχνης δεν μπορεί ο ίδιος να ταξινομήσει τον εαυτό του μέσα στο χώρο, στον οποίο δρα. Όποιος το πιστεύει αυτό, πλανάται. Άλλωστε δεν είναι αυτό το χρέος του καλλιτέχνη. Χρέος του, σκοπός του είναι η δημιουργία. Η πορεία μου στο χώρο

της μουσικής αναγνωρίζεται από τα μουσικά κομμάτια που έχω μέχρι τώρα γράψει και θα συνεχισθεί από τα μουσικά κομμάτια που θα γράψω στο μέλλον.

Όσον αφορά τους δασκάλους μου, πιστεύω ότι καθένας από μας, και το τονίζω, καθένας μας, είναι αυτοδίδακτος. Διότι όπως φανερώνει και η ίδια η λέξη «αυτός ο ίδιος πηγαίνει, στο δάσκαλο». Είναι λάθος το να ακολουθεί ο μαθητής τη γνώμη του δασκάλου. Στην τέχνη πρέπει κανείς να ξεχάσει τα όσα έμαθε για να μπορέσει πραγματικά να δημιουργήσει. Κι αυτό την κάνει να ξεχωρίζει από τις άλλες επιστήμες ή καλύτερα τις υπόλοιπες καταστάσεις στη ζωή μας, όπου κανείς «ανοικοδομεί» πάνω στις γνώσεις του. Στην τέχνη πρέπει κανείς να «χτίσει» πάνω σε αυτά που ξεχνά, που ξεμαθαίνει.

ΕΡ: Μήπως θα μπορούσατε να μας περιγράψετε τον τρόπο με τον οποίο δημιουργείται, αυτή τη διαλεκτική σχέση που αναφέρατε προηγουμένως;

ΑΠ: Συνήθως προσπαθώ να εκφράσω τα μουσικά μου κομμάτια στη φυσική τους ακατέργαστη μορφή. Πράγμα που σημαίνει ότι «διατυπώνω» την έμπνευσή μου όχι σαν αποτέλεσμα επεξεργασίας κάποιων στοιχείων αλλά αυτή καθαυτή. Αυτό οδηγεί στο γεγονός ότι στο έργο μου δεν μπορεί κανείς να ξεχωρίσει την τεχνική από το μουσικό υλικό.

Είμαι ούτως ή άλλως της γνώμης, ότι ένας καλλιτέχνης οφείλει να διαμορφώσει, να αναπτύξει τη τεχνική του πάνω και μέσα από τον ίδιο του τον εαυτό και τις πράξεις του.

Με ρωτούν διαρκώς ποιες συμβουλές θα είχα να δώσω στους νεώτερους καλλιτέχνες. Ίσως αυτή μου η πρόταση να είναι και η μοναδική συμβουλή που θα μπορούσα να δώσω, ότι δηλαδή δεν πρέπει να ψάχνει κανείς έξω από τον εαυτό του για μια τεχνική. Ο τρόπος με τον οποίο κανείς μπορεί να δημιουργεί, βρίσκεται κρυμμένος στο εσωτερικό του κάθε δημιουργού, και μόνον εκεί. Παρακαταθήκη αντικειμενική τεχνικών δυνατοτήτων έξω από τον δημιουργό δεν υπάρχει.

Είμαι πεπεισμένος ότι κάθε αληθινό έργο πηγάζει από ένα υποκειμενικό προσχεδιασμό.

ΕΡ: Προσπαθώντας να χαρακτηρίσετε τις όπερές σας (μουσικοθέατρο) χρησιμοποιήσατε την έκφραση του Νίτσε: «θέατρο μέσα από το πνεύμα της μουσικής». Πιστεύετε ότι δημιουργήσατε έτσι ένα νέο είδος όπερας;

ΑΠ: Δεν έκανα κάτι εκουσίως. Δεν ανήκω σ' εκείνους που συγκρίνουν διαρκώς το έργο τους με τα ήδη υπάρχοντα. Πράττω, δρω, παράγω, προσπαθώ να είμαι δη-

μιουργικός. Δεν ανήκω στην κατηγορία εκείνη των καλλιτεχνών που απασχολούνται διαρκώς με τον προσδιορισμό της θέσης τους μέσα στο χώρο όπου εργάζονται.

Αν υπάρχει κάτι που προσδιορίζει τη θέση μου μέσα στο χώρο της μουσικής τότε αυτή είναι η δουλειά μου και τα αποτελέσματά της και τίποτε άλλο.

ΕΡ: Ποια είναι η σχέση σας προς τον ακροατή. Τι επιδιώκετε να ξυπνήσει μέσα του με τη μουσική σας;

ΑΠ: Μια και κάθε ακροατής είναι ένα διαφορετικό άτομο, αναπτύσσεται κάθε φορά, που με πλησιάζει, που μιλάμε μια νέα σχέση μαζί του. Δεν υπάρχει για μένα η σχέση στον ακροατή.

Ο συγκεκριμένος ακροατής, εκείνος που με ρωτά, με τον οποίο μιλώ που ξέρω το όνομά του, δημιουργεί τη σχέση. Ο ανώνυμος δεν δημιουργεί καμιά σχέση. Δεν γράφω ποτέ προσπαθώντας να ικανοποιήσω κάποιες, τις οποιεσδήποτε επιθυμίες, προτιμήσεις των ακροατών.

Αυτό θα μου ήταν αδύνατο. Στην τέχνη πράττω παρουσιάζω και μετά βλέπω την αντίδραση. Φυσικά ελπίζω ότι θα υπάρξει ανταπόκριση από μέρους των ακροατών. Αλλά δεν γράφω ποτέ μια συγκεκριμένη νότα για να προκαλέσω ένα συγκεκριμένο συναίσθημα. Κατά τη γνώμη μου αυτό δεν το έπραξαν ποτέ, οι μεγάλοι δημιουργοί αλλά ούτε και οι μικροί.

Θα ήταν πολύ απλοϊκό και αφελές, το να πιστεύε κανείς ότι θα μπορούσε να δημιουργήσει ένα έργο τέχνης αποσιωπώντας σε μια ορισμένη κατεύθυνση. Ο καλλιτέχνης πρέπει να ακολουθήσει τους δικούς του νόμους στη δουλειά του για να μπορέσει να δημιουργήσει ένα έργο τέχνης, στο οποίο θα αντιδράσει αργότερα ο θεατής, ο ακροατής, ο άνθρωπος. Και αυτή η αντίδραση είναι πάντα υποκειμενική.

ΕΡ: Αφήνετε λοιπόν τον ακροατή αυτοδύναμο, ανεξάρτητο;

ΑΠ: Ο ακροατής είναι πάντα ανεξάρτητος. Ποιος είναι εκείνος ο δημιουργός που θα ήθελε να του στερήσει την αυτοδυναμία του, την προσωπική του έκφραση και γνώμη;

Αυτό θα ήταν πολύ κακό. Για μένα ο καλύτερος ακροατής είναι εκείνος που αφήνεται ελεύθερος στα κεντρίσματα της τέχνης, πρόθυμος να τα αποδεχθεί εκείνος που δεν κλείνει τα μάτια και δεν σκεπάζει τις αισθήσεις του με προκατασκευασμένες γνώμες. Ο προκατειλημμένος ακροατής δεν μπορεί να αναγνωρίσει. Θα παραβλέψει, θα παρακούσει, θα προσπεράσει το έργο τέχνης. Αυτό φυσικά δεν σημαίνει ότι αυτόματα μετατρέπεται σε κατηγορούμενο. Δεν έχει σημασία. Πιστεύω ότι θα υπάρξει και γι' αυτόν μια άλλη στιγμή όπου θα πραγματοποιηθεί αυτή η συνάντηση. ■

Η ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Αφορμή να γράψω όσα ακολουθούν στάθηκε η κρίση, στην οποία έχει περιέλθει η Αρχαιολογική Εταιρεία, το αρχαιότερο από τα πνευματικά σωματεία της χώρας, που μόλις πέρσι εορτάσαμε τα εκατόν πενήντα χρόνια από την ίδρυσή του. Τη χαρακτηρίζω πνευματικό και όχι επιστημονικό σωματείο, επειδή, μολονότι ο σκοπός του είναι και επιστημονικός, τα μέλη του —οι «εταίροι»— δεν είναι κατ' ανάγκη επιστήμονες και μάλιστα μόνον αρχαιολόγοι. Βεβαίως εξ αρχής οι αρχαιολόγοι συνιστούν τον πυρήνα της Αρχαιολογικής Εταιρείας. Αποφάσισα δε να διατυπώσω στο «Αντί» τα σχετικά προς την κρίση της Αρχαιολογικής Εταιρείας γεγονότα και σκέψεις μου, ως αρχαιολόγου και μέλους της Εταιρείας από τους αρχαιότερους (1933), επειδή το περιοδικό τούτο έχει ήδη απασχολήσει τις στήλες του με το θέμα, αφότου τούτο εισέβαλε στον Τύπο («Τα Νέα» 1 Απριλίου 1988) με την αποκάλυψη ότι έκθεση για την οικονομική διαχείριση της Εταιρείας, ύστερα από έλεγχο που διενήργησε ο πάρεδρος του Ελεγκτικού Συνεδρίου κ. Θ. Θωμόπουλος, απασχολεί ήδη τη Δικαιοσύνη.

Προέκυψε έτσι ένα θέμα που τροφοδότησε από τότε τον Τύπο επί πολύ, ως και μετά την Τακτική Γενική Συνέλευση των εταίρων της Αρχαιολογικής Εταιρείας (15 Μαΐου), με κάθε είδους υποβολιμαία γραψίματα, να διασύρουν πρόσωπα και να υποβιβάζουν το κύρος του ιδρύματος, ήδη επικέντρου ερίδων. Επιπλέον, για να μη φύγουμε από το κλίμα της εποχής και να μην υπολειφθούμε σε έλλειψη πρωτοτυπίας, εμείς —νομίζω— οι αρχαιολόγοι, πολιτικοποιήσαμε το ζήτημα: θεωρήσαμε την έκθεση Θωμοπούλου προϊόν σατανικής διάθεσης του υπουργού Δικαιοσύνης, κ. Κουτσόγιωργα (αντιστοίχως παρόμοιο θέμα επίσης και πολύ γνωστό, το σχετικό προς το Ελληνικό Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας, θεωρήθηκε αποτέλεσμα όμοιας διάθεσης του αναπληρωτή υπουργού Εξωτερικών κ. Καψή). Πάντως και για να προλάβω οποιαδήποτε παρερμηνεία ως προς τους σκοπούς της αρθρογραφικής αυτής πρωτοβουλίας μου, δηλώνω ότι δεν ψηφίζω ΠΑΣΟΚ. Πιστεύω όμως ότι η κρίση, στην οποία έχει περιέλθει η Αρχαιολογική Εταιρεία, αντανάκλα τη δική μας ποιότητα, των εταίρων της,

Η «Αρχαιολογική Εταιρεία» βρίσκεται σε έντονη αναταραχή από καιρό. Πέρα από το δημοσιογραφικό θόρυβο που αναπτύχθηκε γύρω από τη διαπάλη ομάδων —ή φατριών— το άρθρο του καθηγητή Δ.Ι. Πάλλα προσπαθεί να επανατοποθετήσει το πρόβλημα, κυρίως ως ευθύνη των ίδιων των αρχαιολόγων. Η μεγάλη έκταση του άρθρου μας υποχρεώνει να το δημοσιεύσουμε σε δυο μέρη.

σάρκας από τη σάρκα της ελληνικής κοινωνίας (της ποιότητας, του πολιτισμού της, των ιδανικών της, της βιοθεωρίας της).

Δηλώνω ακόμη ότι σκοπός αυτού του άρθρου είναι να συναχθεί συμπέρασμα ύστερα από περιγραφή και ανάλυση ορισμένων περιστατικών που χαρακτηρίζουν την κρίση του ιδρύματος τούτου της χώρας μας και ότι όσα παρακάτω λέγονται δεν είναι αβασάνιστα.

Πριν όμως προχωρήσω, θα επιχειρήσω εισαγωγικώς ακόμη, μια τολμηρή και δύσκολη εξομολόγηση. Ότι δηλαδή και εμείς, οι αρχαιολόγοι, είμαστε άνθρωποι, όπως όλοι οι άλλοι: εννοώ με όλες τις ανθρώπινες αδυναμίες, από τις οποίες μόνος ο διαγωνισμός ως τρόπος εισόδου στην Αρχαιολογική Υπηρεσία είναι ανεπαρκής στο να μας απαλλάξει: γιατί δεν μας δίνει άλλα εφόδια, όπως π.χ. τη ...δύναμη και τον αγιασμό του Αγίου Πνεύματος, όπως κατά τη χειροτονία ενός επισκόπου της εκκλησίας! Ωστόσο οι περισσότεροι από εμάς έχουμε ζήλο στη δουλειά μας και τη θεωρούμε ως αποστολή. Έχουμε και επιστημονικές φιλοδοξίες, έστω από «φιλότιμο», επειδή συχνά λόγω του επαγγέλματός μας συγχρωτιζόμαστε με τους ομοτέχνους μας άλλων χωρών. Αλλά μέσα στο ζήλο μας για να προλάβουμε τότε το ένα και τότε το άλ-

λο επείγον υπηρεσιακό ζήτημα, υποχρεωνόμαστε κάποτε να κάνουμε και παρατυπίες καλή τη πίστει και μάλιστα, όχι σπανίως, ύστερα από υπόδειξη των προϊσταμένων μας. Οι επικριτές μας θα πρέπει τούτο να το έχουν υπόψη.

Ο σκοπός δεν αγιάζει βεβαίως τα μέσα: πάντως φροντίζουμε έτσι, ώστε τα μέσα να μην προδίδουν τον σκοπό, χωρίς και να αποκλείουμε ότι κάποτε οι σκοποί μας προδίδονται.

Τολμώ ωστόσο να βεβαιώσω ότι, καθώς μάλιστα είμαστε ως επιστημονικός κλάδος φορτισμένοι με αμοιβαίο *odium archaeologicum* («αρχαιολογική απέχθεια»), δεν αφήνουμε τέτοια πράγματα ασχολίαστα. Ψιθυρίζεται π.χ. ότι —στα τελευταία χρόνια— η Α Εφορεία Αρχαιοτήτων διέθεσε 2.000.000 δραχμές για να ενισχύσει τον προεκλογικόν αγώνα του δεινα υποψηφίου του Χ κόμματος: άλλη παραλλαγή του ψιθύρου θέλει την Ω Εφορεία Αρχαιοτήτων να έχει διαθέσει το παραπάνω ποσόν για τον εκλογικόν αγώνα του δεινα υποψηφίου του Ψ κόμματος. Πάντως η ιστορία του κλάδου μας έχει επιδείξει αποφασιστικότητα στο να θέλει να αποκόψει από το σώμα του μέλη, που, έστω αδικώς, είχαν επισύρει υποψίες είτε για αμέλεια στην εκτέλεση των καθηκόντων των είτε —είπαμε: άνθρωποι είμαστε— για δόλο. Επιδιώκουμε διαφάνεια. Προσθέτω τέλος ότι η κλασική παιδεία —όπως τους κληρικούς, η χριστιανική παιδεία— μας έχει διαπλάσει δημοκρατική συνείδηση, συναισθηση δηλαδή από μέρους μας του δικαιώματος και του άλλου, να έχει και αυτός συναισθηση περί καθήκοντος σε ό,τι αφορά να διεκδικεί και για τον εαυτό του το δικαίωμα να εκτελεί το καθήκον του εις το ακέραιον (ώσπου να αποδειχθεί το αντίθετο). Εν κατακλείδι, διαπνεόμαστε και από την αρχαία ελληνική «φιλοτιμία» και από το νεοελληνικό «φιλότιμο»: αλλ' απολύτως πάλι μέσα στα πλαίσια της εποχής μας, καθώς μερικοί από εμάς εξηγούμε και δικαιολογούμε τις μέσες από τον Τύπο αμοιβαίες απρέπειες (με τη μέθοδο, της προσωπικής κατασπίλωσης) ως αναγκαίο όπλο σε μια τακτική άμυνας (του αδικουμένου).

* * *

Η ουσία της κρίσης της Αρχαιολογικής Εταιρείας έγκειται στο ότι η Έκθεση Θω-

ΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

του καθηγητή Δ.Ι. Πάλλα

μπούλου κατηγορεί —το υπενθυμίζω— για οικονομικές ατασθαλίες κατά τὰ διαχειριστικό έτος 1987, με συνέπεια να εγκατασταθεί στην Εταιρεία κρατικός έλεγκτής για έλεγχο της διαχείρισης από του έτους 1984 και εξής· όσο δε για το 1987 να περιέλθει το ζήτημα στην αρμοδιότητα της Δικαιοσύνης. Ενδιαφέρον είναι να υπομνησθεί ότι ο έλεγχος ανατέθηκε στον κ. Θωμόπουλο με εντολή του συμβουλίου (;) από τον τότε γενικό γραμματέα (Γ. Μυλωνά)· να σημειωθεί δ' επίσης ότι το ζήτημα τούτο συνέπεσε χρονικώς προς ένα από καιρό διαδραματιζόμενο παρασκηνιακό αγώνα διαδοχής στη θέση της γενικής γραμματείας της Εταιρείας. Από τις διάφορες μερίδες υποστηρικτών μνηστήρων μια διατείνεται ότι η αναταραχή περί τα οικονομικά προκλήθηκε κατά τρόπο σατανικό για να ευνοηθεί μνηστήρας φίλος της μερίδας που προκάλεσε την αναταραχή. Ερμηνεία δυσνόητη και μάλλον παραπλανητική. Προσωπικώς πιστεύω ότι η προκειμένη σύμπτωση είναι τυχαία.

Η κρίση αρχίζει από παλαιότερα. Ήδη κατά τη θητεία του προηγούμενου Συμβουλίου και μέσα στο ανταγωνιστικό —για τη διαδοχή— αρχαιολογικό κλίμα δημιουργήθηκε αδιέξοδος, με δυο από τα μέλη του, καθηγητές Πανεπιστημίων, να παραιτηθούν και να καταγγείλουν ότι τα Πρακτικά του Συμβουλίου τηρούνται κατά τρόπο αναξιόπιστο· και ότι το Προεδρείο (Γ. Μυλωνάς - Κ. Μπόνης) μεθόδευσε σχεδόν διπλασιασμό των εταίρων, με «ημετέρους», εν όψει των αρχαιρεσιών. Κατηγορήθηκε δηλαδή το Προεδρείο της Αρχαιολογικής Εταιρείας για φαυλότητα. Για να υπάρχει δε στο Συμβούλιο απόλυτη ομοφωνία —υπακοή στο γεν. γραμματέα— καταρτίσθηκε από τον Γ. Μυλωνά (το μέρος που διαδραμάτιζε ως εδώ ο κ. Μπόνης ήταν δευτερεύον) ψηφοδέλτιο με πρόσωπα της δικής του εμπιστοσύνης· μετά δε την —αναμενόμενη άλλωστε— επιτυχία του ψηφοδελτίου «Μυλωνά» συμπληρώθηκε το Συμβούλιο, συμφώνως προς τον Οργανισμό της Εταιρείας, με τρία «αριστίνδην» μέλη από εταίρους επιλεγμένους για να ομοφωνούν. Διαμορφώθηκε έτσι ένα Συμβούλιο ομοφωνίας, που κατά τραγικήν αντινομία προθέσεων και σκοπών, διασπάσθηκε, προφανώς εξαιτίας των ενδείξεων ή και πορισμάτων από τον οικο-

νομικό έλεγχο, σε δυο μερίδες: τη μια με πλειοψηφία αρχαιολογική γύρω από το γενικό γραμματέα Γ. Μυλωνά, να απορρίπτει την Έκθεση Θωμοπούλου· και την άλλη γύρω από τον πρόεδρο, τον κ. Μπόνη, να την ενστερνίζεται. Τα πιο πέρα είναι γνωστά. Διχασμός ως προς τον τρόπο της οικονομικής διαχείρισης και διασυρμός (να παρουσιάζεται η μερίδα με τη μη αρχαιολογική πλειοψηφία ως πρόμαχος της καλής διαχείρισης των οικονομικών της Εταιρείας).

Για να γίνουν όμως περισσότερο κατανοητά όσα διαδραματίστηκαν και διαδραματίζονται γύρω από την «προβληματική» πλέον (ο χαρακτηρισμός από την ορολογία της εποχής μας) Αρχαιολογική Εταιρεία είναι χρήσιμο να δοθούν πληροφορίες σχετικές προς τη διοίκησή της. Το διοικητικό της συμβούλιο είναι όπως και το σώμα των εταίρων της από παράδοση ανάμικτο, από μέλη αρχαιολογικά και άλλη μη αρχαιολογικά (νομικούς, πρώην ανώτατους στρατιωτικούς, φιλόχαιους επιχειρηματίες κ.λπ.), σε περίπου ίση αναλογία· από παράδοση δ' επίσης η γενική γραμματεία ανατίθεται σε αρχαιολόγο, ενώ η προεδρία παραχωρείται σε μη αρχαιολόγο. Στις συνεδρίες του συμβουλίου οι μη αρχαιολόγοι, όσο τουλάχιστον γνωρίζω από προσωπική εμπειρία, δεν ανακινούσαν ποτέ αρχαιολογικά ζητήματα, εξαιρέσει του νομικού Γ. Βέλτσου (Συμβούλου από το 1924 και προέδρου από το 1968 ως το θάνατό του, το 1980, δίχως διακοπή).

Η παρουσία μη αρχαιολόγων στο συμβούλιο είναι πράγματι πολύτιμη, όταν αντιμετωπίζονται ζητήματα νομικά ή οικονομικά. Ας προσθέσω ακόμη τη δική μου εμπειρία όσον αφορά στην εγγραφή νέων εταίρων· ότι τα αρχαιολογικά μέλη του συμβουλίου ήσαν εκείνα που απέκρουαν με επιμονή την εισδοχή αρχαιολόγων (της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας) νέων ως εταίρων· φοβούνταν την ψήφω των. Και ότι πολλές φορές αρχαιολόγοι κατέφευγαν σε μη αρχαιολογικά μέλη του συμβουλίου για ευνοϊκή λύση ζητημάτων των.

Σ.Σ. Αλλά τα προβλήματα και οι αναφορές σε συγκεκριμένα πρόσωπα και καταστάσεις, που θίγει με το άρθρο του ο καθηγητής κ. Δ.Ι. Πάλλας, ολοκληρώνονται στη συνέχεια του άρθρου που θα δημοσιευτεί στο επόμενο τεύχος.

στιγμή
έκδόσεις - τυπογραφείο

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 91-93
ΑΘΗΝΑ 114 73 - ΤΗΛ. 36 44.064

ΑΣΤΥΝΗΘΙΣΤΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

έπιλογή - επιμέλεια
Έ. Χ. Γορατᾶς

1. Δημήτριος Βικέλας
ΤΑ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΙΑ
2. Μιχαήλ Μητσάκης
ΛΥΤΟΧΕΙΡ
3. Ἀλεξάνδρα Παπαδοπούλου
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
4. Χρήστος Χρηστοβασίλης
Ο ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ
ΣΤΑ ΓΙΑΝΝΙΝΑ
5. Δ. Γρ. Καμπούρογλου
Ο ΤΡΕΛΟΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ
και άλλα διηγήματα
6. Ἐμμανουήλ Στ. Λυκούδης
Η ΚΩΜΟΠΟΛΙΣ ΦΘΕΙΡΙΑ
7. Ἰωάννης Κονδυλάκης
Ο ΜΑΥΡΟΣ ΓΑΤΟΣ
και άλλα διηγήματα
8. Ἰωάννης Μ. Δαμβέλογης
ΟΜΟΓΑΛΑΚΤΟΣ
ΑΔΕΛΦΟΣ ΤΗΣ
και άλλα διηγήματα
9. Ἀθανάσιος Θ. Γκράβαλης
ΤΗΣ ΜΑΤΖΟΥΡΑΝΕΝΑΣ
ΤΟ ΧΑΛΑΣΜΑ
και άλλα ἀφηγήματα

Οι τσιγγάνοι και η νέα ταινία του Κουστουρίτσα

της Ελένης Παπάζογλου

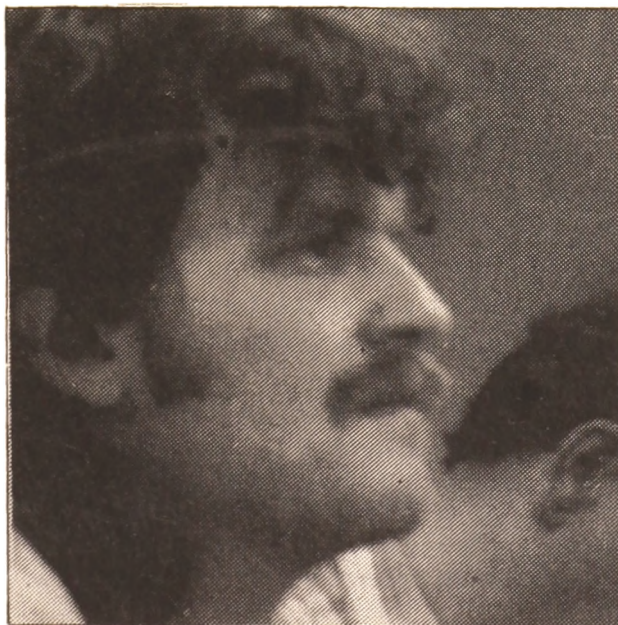
Σούτκα, μια τσιγγάνικη γειτονιά στα Σκόπια: λάσπες, παράγκες γαλάζιες και κίτρινες, γυναίκες πολύχρωμες και χιλιάδες παιδιά «είναι απίστευτη η φτώχεια που θα συναντήσεις» με είχε προειδοποιήσει ο Κουστουρίτσα: καθώς πηγαίναμε στο σπίτι που είχαν νοικιάσει από τους τσιγγάνους για τα γυρίσματα, έπιασα τον εαυτό μου να κοιτάει από το παράθυρο του αυτοκινήτου με βλέμμα ξεδιάντροπα τουριστικό: για έναν επισκέπτη, για έναν «Ξένο», υπάρχει πάντα η παγίδα της «φολκλόρ» αισθητικής: αναρωτήθηκα πώς, άραγε, αυτή η καινούρια ταινία του Εμίρ Κουστουρίτσα, μια ταινία για τους τσιγγάνους παιγμένη αποκλειστικά σχεδόν από τσιγγάνους ερασιτέχνες, θα μπορούσε να γλιτώσει αυτόν τον σκόπελο —όταν, πέντε ημέρες αργότερα, έφευγα από τα Σκόπια, είχα πια καταλάβει ότι αυτή η μελαμψή χρωματιστή φτώχεια έχει τόσο συναρπαστική μυρωδιά που δεν σ' αφήνει για πολύ με τον πειρασμό της φωτογραφικής μηχανής.

Στην αυλή του σπιτιού, τραπέζια στρωμένα για το νυφιάτικο γλέντι, φασαρία και συνωστισμός, πολύχρωμες γιρλάντες και φωτάκια, το συνεργείο ετοιμάζεται για τη σκηνή του γάμου: στην άκρη της αυλής, πάνω σε ένα μικρό πρόχειρο πατάρι η μπάντα των μουσικών —στο

Η ΜΑΓΕΙΑ Κ

φόντο του, δυο μεγάλα ζωγραφισμένα ξύλινα ταμπλώ: το ένα απεικονίζει τη σκηνή της περιτομής σε μια τσιγγάνικη οικογένεια· στο άλλο, δίπλα ακριβώς, φιγουράρει ο Τίτο μπροστά από μια τεράστια γιουγκοσλαβική σημαία. Μπροστά απ' όλα αυτά, ο Ζάμπιτ, ο γερο-μπεκρής τσιγγάνους που όπως και στην πραγματι-

Ο Εμίρ Κουστουρίτσα

κότητα, είναι ο γελωτοποιός της γειτονιάς, «παίζει» μια παραδοσιακή τελετουργία του τσιγγάνικου γάμου: επιδεικνύει μέσα σε ενθουσιώδη χειροκροτήματα τα πεσκέσια των καλεσμένων - κουβέρτες, πουκάμισα, πολύφωτα, πετρογκάζ, ζυγαριές, τέλος ένα ψωμί που τελετουργικά κόβει στα δυο για να ξεχυθούν βραχιόλια, δαχτυλίδια και κολλιές.

Το πλάνο επαναλαμβάνεται 7-8 φορές, ο Ζάμπιτ «παίζει» ξανά και ξανά τον ενθουσιασμό, το θαυμασμό, την έκπληξη, με τη δροσερή εκφραστικότητα μιας αθωότητας παιδικής —κάθε φορά κάτι αλλάζει, κάτι ξεχνάει, κάτι προσθέτει, και κάθε φορά ο «Κούστο» και ο οπερατέρ του Βίλκο Φίλατς δεν πιστεύουν στην «κάμερά» τους: «Είναι απίστευτη η εκφραστικότητά τους. Αυτή η ταινία δεν θα μπορούσε ποτέ να γίνει με επαγγελματίες.

Θα έβγαине ψεύτικη. Ερασιτέχνες, μόνον με ερασιτέχνες θα δουλεύω στο εξής: οι επαγγελματίες «γράφουν» μια τεχνική ηθοποιίας που, στο είδος του σινεμά που κάνω εγώ, αποδυναμώνει την αμεσότητα του συναισθήματος» μουρ-

Μόλις 33 χρονών σήμερα, παιδί - θαύμα του γιουγκοσλαβικού κινηματογράφου, με το βραβείο των Καννών στη δεύτερή του κιόλας ταινία, το «Ο μπαμπάς λείπει σε ταξίδι για δουλειές» πριν από 4 χρόνια (η πρώτη ήταν το «Θυμάσαι την Ντόλυ Μπελ;»), ο Εμίρ Κουστουρίτσα γεννήθηκε και ζει στο Σεράγιεβο, σπούδασε κινηματογράφο στην Πράγα και γυρίζει εδώ και 8 μήνες σε σενάριο δικό του με Αμερικανούς παραγωγούς την τρίτη του ταινία «Σπίτι για κρέμασμα». Από το Σεπτέμβριο θα βρίσκεται στην Αμερική προσκεκλημένος του Columbia University για να διδάξει κινηματογράφο και να εξετάσει τις προοπτικές μιας ταινίας εκεί· όταν απορημένη τον ρώτησα τι είδους, άραγε, ταινία θα μπορούσε αυτός να κάνει εκεί, η απάντηση ήρθε αβίαστη και αποστομωτική: «μα φυσικά, τι άλλο; μια ταινία στο Νέο Μεξικό!».

Κροάτης, μουσουλμάνος, ντράμερ σε ένα μουσικό γκρουπ, φανατικός της ροκ, φιγούρα προκλητικής και «αν-αιδούς» ατημελησιάς, συχνά επιτηδες αστείας, ένα «άγριο νειάτο» που κατ' αρχήν σε προβληματίζει, ο Κουστουρίτσα παρουσιάζεται αιφνιδιαστικά «ξένος» σε πρώτη ματιά προς τις τρυφερές «παλιομοδίτικες» ταινίες του αλλά και προς οποιοδήποτε, έστω και το πιο ευέλικτα προσδιορισμένο, το πιο αντικομφορμιστικό "image" σκηνοθέτη.

Αγαπάει τον παλιό γαλλικό κινηματογράφο του Ρενουάρ, τον Τρυφώ, τον Φελλίνι, πάνω απ' όλα τον Ταρκόφσκι, αλλά τον Ταρκόφσκι των «Παιδικών χρόνων του Ιβάν», του «Αντρέι Ρουμπλιώφ», του «Καθρέφτη», κι όχι τόσο της «Νοσταλγίας» ή της «Θυσίας», τον Βιμ Βέντερς της «Αλίκης στις πόλεις» κι όχι του «Παρίσι - Τέξας», σφυρίζει με τον ίδιο σλάβικο ενθουσιασμό τσιγγάνικα τραγούδια, Talking Heads και Dvorzak, παρακολουθεί με πάθος την πορεία της ομάδας του στο ποδοσφαιρικό πρωτάθλημα και στο τέλος των γυρισμάτων παίρνει συχνά τους συνεργάτες του για καμιά ωρίτσα «σκληρό» ποδόσφαιρο στο διπλανό γήπεδο.

ΜΙΤΑ ΜΑΓΙΑ

μουρίζει φανατικά ο Κουστουρίτσα, επιμένοντας ξανά και ξανά: «Συναίσθημα, συναίσθημα, συναίσθημα: μόνο γι' αυτό και μόνο μ' αυτό μπορείς να φτιάξεις μια καλή ταινία. Έχουμε κατακλυστεί από εγκεφαλικές κατασκευές, από πράγματα στείρα που δεν μπορούν να αγγίξουν και να συγκινήσουν βαθειά το κοινό τους — αυτού του είδους η παραγωγή δεν με αφορά, δεν με απασχολεί και δεν με ενθουσιάζει ποτέ».

Στην καντίνα που προμηθεύει το συνεργείο με καφέδες και σάντουιτς, τα τασάκια είναι τα γνωστά μας πλαστικά της «Ρετσίνας Μαλαματίνας»: ο νεαρός ιδιοκτήτης της περνάει τα καλοκαίρια του κατασκηνώνοντας στη Χαλκιδική («μου βγαίνει άλλωστε πιο φθηνά από το να πάω στην Αδριατική»), φοράει σκουλαρίκι, ακούει από Madonna έως σλάβικα ελαφρά τραγούδια, σιχαινεται τη Γιουγκοσλαβία, τους συμπατριώτες του, τη γλώσσα του, χαιρείται και καμαρώνει να μιλάει αγγλικά, ονειρεύεται να βρει κάποια, οποιαδήποτε δουλειά και να εγκατασταθεί μόνιμα στην Ελλάδα. «Είναι απίστευτο πόσες ώρες περιμένει ο κόσμος

σε αυτόν τον τόπο για ένα χάμπουργκερ» σχολιάζει χαμογελώντας ο Κουστουρίτσα κάποιο βράδυ περπατώντας στα Σκόπια. «Είναι απίστευτο πόσο χρειάζεται να περιμένεις για οτιδήποτε».

Χώρα σπαραγμένη κοινωνικά, γλωσσικά, φυλετικά, θρησκευτικά, πολιτιστικά, ένα απεριγραπτο συνονθύλευμα αντιφάσεων, η σημερινή Γιουγκοσλαβία με τα πόστερ του Τίτο ακόμη στους δρόμους, στα μαγαζιά και τα σπίτια, με τη «Δυναστεία» να ερμηνώνει τις πόλεις κάθε φορά που προβάλλεται στην τηλεόραση, με έναν πληθωρισμό δυσβάσταχτο, η Γιουγκοσλαβία της πολύ καλής jazz, γίνεται συχνά αφόρητη ακόμη και γι' αυτούς, που, όπως ο Κουστουρίτσα, την αγαπούν και δεν σκοπεύουν να την εγκαταλείψουν — μια Γιουγκοσλαβία που «πληγώνει»: «Δεν υπάρχει καμιά ταυτότητα, καμιά συνέχεια. Το μόνο τμήμα του πληθυσμού που διατηρεί ακόμη κάποια «ψυχή», που έχει ακόμη κάποια παράδοση, που δεν είναι ανώνυμο, είναι οι τσιγγάνοι: σ' αυτούς μόνο μπόρεσα να αναγνωρίσω δικά μου πράγματα και μ' αυτούς

μόνο να τα εκφράσω — γι' αυτό και κάνω αυτήν την ταινία».

Και κάποια άλλη στιγμή: «Κάνω κινηματογράφο γιατί στον κινηματογράφο όλα είναι δυνατά, όλα είναι εφικτά: και γιατί μόνο στις ταινίες μου μπορώ να ζήσω, μια που βέβαια δεν θα μπορούσα να ζήσω πουθενά αλλού εκτός από το Σεράγιεβο».

Σκληροτράχηλη αθωότητα

Έτσι, στη νέα ταινία του Εμίρ Κουστουρίτσα συνωθούνται ένα πλήθος από πρόσωπα, καθένα με τη δική του ιστορία. Συνυπάρχουν η ιστορία του 18χρονου Περχάν που μπορεί να μετακινεί αντικείμενα με τα μάτια του, της γιαγιάς του που μπορεί να θεραπεύει με το άγγιγμα, και που κάποια στιγμή θα αναγκαστεί να πουλήσει τα εγγόνια της στον Αχμέτ, τον αρχι-μαφιόζο τσιγγάνο που διακινεί το εμπόριο των παιδιών στην Ιταλία, η ιστορία του ίδιου του Αχμέτ που στο τέλος θα σκοτωθεί από τον Περχάν όταν ο τελευταίος, αρχιμαφιόζος πια κι αυτός, αποφασισμένος να εκδικηθεί, θα πάει στο γάμο του, θα κάτσει απέναντί του στο τραπέζι και με τη μαγική δύναμη των ματιών του θα σηκώσει ένα πηρούνι και θα το καρφώσει στο λαιμό του, η ιστορία του μικρού γιου του Περχάν που θα κλέψει τα χρυσά νομίσματα που κλείνουν τα μάτια του νεκρού πατέρα του, η ιστορία του μπεκρή τζογαδόρου Θείου της οικογενείας που όταν ένα βράδυ δεν καταφέρνει να πείσει τους δικούς του να χρηματοδοτήσουν ακόμη ένα ξενύχτι του αποφασίζει να σηκώσει με έναν γερανό την παράγκα στον αέρα, του Θείου που διαπραγματεύεται με τον Εσταυρωμένο της εκκλησίας τον τζόγο του παιχνιδιού τους: επιμέρους ιστορίες που, όλες μαζί συγκλίνουν σε μιαν άλλη ιστορία «απίστευτη και θλιβερή» για μια αθωότητα σκληροτράχηλη.

Το σενάριο του «Σπίτι για κρέμασμα» γράφτηκε κατ' αρχήν στα σερβο-κροατικά και στη συνέχεια μεταφράστηκε στη γλώσσα των τσιγγάνων: «Η μεταφορά αυτή πλούτισε και ζωντάνεψε πολύ το αρχικό κείμενο: πρόκειται για μια γλώσσα τρυφερή πληθωρική και ευέλικτη — έχουν χίλιους διαφορετικούς τρόπους να πουν το ίδιο πράγμα. Μπορούν να «μιλήσουν» μια παλιά, εθιμοτυπική, άκαμπτη για τα δικά μας αυτιά κουβέντα, όπως το έρχομαι σαν άντρας που λέει ο Περχάν όταν πάει να ζητήσει το χέρι της Άζρα, με την ίδια άνεση και αμεσότητα που φλυαρούν στο καφενείο» εξηγεί ο Κουστουρίτσα. Υπεύθυνος για τη μεταφορά αυτή είναι ο Ράικο Ντούριτς, τσιγγάνος ο ίδιος, απόφοιτος και διδάκτορας της κοινωνιολογίας από το Πανεπιστήμιο του Βελιγραδίου, δημοσιογράφος σε κάποια εφημερίδα της πρωτεύουσας.

Ανάμεσα στους ερασιτέχνες βρήκα και δυο επαγγελματίες τσιγγάνους ηθοποιούς (ήταν και οι μόνοι άλλωστε, σε δυο δευτερεύοντες ρόλους στην ταινία) μέλη του τσιγγάνικου θιάσου των Σκοπίων. Μιλάνε με μεγάλη περηφάνεια για τον *Οιδίποδα Τύραννο* που ανέβασαν πριν 2 χρόνια (παράσταση που παίχτηκε και στην Ελλάδα), έναν *Οιδίποδα* - τσιγγάνο, καθώς και τον *Οιδίποδα επί Κολωνώ* και την *Αντιγόνη*, έργα που θα παρουσιάσουν σαν τριλογία στους Δελφούς τον ερχόμενο Ιούλιο. «Οι παραστήσεις πήγαν πολύ καλά και η απήχηση τους ήταν μεγάλη», μου λένε με καμάρι, «μόνο, ξέρεις, το πιο δύσκολο απ' όλα ήταν να τους πείσουμε να μην καπνίζουν μέσα στην αίθουσα!».

Στη Σούτκα επιστρατεύοντας κάτι λίγα τούρκικα, κάποια ιταλικά και πολλές γκριμάτσες και χειρονομίες, κατάφερνα αρκετές φορές να κουβεντιάζω με αυτούς τους ζεστούς, φιλικούς και φιλόξενους άνθρωποι που μόλις αναγνώριζαν κάποια λέξη λαμποκοπούσαν ολόκληροι και πέφτανε με ακόμη μεγαλύτερη μανία στην προσπάθεια να επικοινωνήσουν —το ίδιο συμβαίνει και στην Τουρκία. Κάποτε, και στην Ελλάδα. Στην Ευρώπη θά 'ταν αδιανόητο. «Έχουμε πολλές ελληνικές λέξεις στην γλώσσα μας», μου λέει ο Ντούριτς, «για παράδειγμα τη λέξη

που σημαίνει την πρωινή δροσιά στα λουλούδια: *δροσίν*». Στο εσωτερικό του τσιγγάνικου σπιτιού που γίνονται τα γυρίσματα, ανακάλυψα σ' έναν τοίχο, πάνω από το κρεβάτι και δίπλα από ένα γυαλιστερό ταπί με το *Sultan Ahmed* της Πόλης, ένα από αυτά τα γνωστά μας φανταχτερά κάδρα των παλιών καφενείων που συνήθως απεικονίζουν μακρυμαλλούσες φουσκομάγουλες Γενοβέφες: αυτό εδώ παρίστανε τον Αλή Πασά στο σεράι της λίμνης των Ιωαννίνων.

Στη Σούτκα πάλι ένας δεκαπεντάχρονος έφερε ένα απόγευμα να μου δείξει, όλος καμάρι, τη συλλογή του από αποκόμματα περιοδικών: φωτογραφίες της *Samantha Fox*, του *Michael Jackson*, της *Joan Collins* κλπ.

Όμως η «γιαγιά» του Περχάν, η Στάρα Μάικο (= Μεγάλη Μάνα) όπως την φωνάζουν όλοι μέσα κι έξω από την ταινία, όταν έμαθε πως ήμουν «Γκρέτσκα», γύρισε και πολύ απλά, λίγο συνωμοτικά μου είπε, προσφέροντας τσιγάρο:

«Ελληνίδα είσαι; Εγώ, λοιπόν, στην Ελλάδα είδα μια φορά διαβόλους. Και μάλιστα, τους είδα να πετούν».

Κύριλλος και Μεθόδιος

Τα Σκόπια μπορεί να μην είναι τόσο φτωχά όσο η τσιγγάνικη γειτονιά, είναι όμως πολύ πιο άσχημα και μουντά. Τα

βράδυα, τα εφηβάκια περιφέρουν με καμάρι τα μπλου-τζην τους και κάνουν ουρές για ένα «ΧΟΤ ΔΟΓ». Ο σιδηροδρομικός σταθμός είναι μαυρισμένος από τη βρωμιά και κανένα από τα δύο κυλικεία του δεν ήταν ανοιχτό και τις δύο φορές που βρέθηκα εκεί. Περιμένοντας το τραίνο, ένας τσιγγάνος ήρθε δίπλα μου, κλάφτηκε λιγάκι για τα 15 παιδιά του, χωρίς καλά καλά να το καταλάβω αυτο-προσελήφθη αχθοφόρος μου και όταν πήγα να τον πληρώσω ζήτησε, ει δυνατόν, ελληνικές δραχμές και όχι δηνάρια, ξαναθυμίζοντάς μου τα οικογενειακά του βάρη. Τα παιδιά του, μου είπε, έκαναν κι αυτά την ίδια δουλειά: κουβαλούσαν τις αποσκευές των ταξιδιωτών στο σταθμό.

Ο νεαρός της καντίνας, όταν κάποια στιγμή με αφορμή το αλφάβητο της Νότιας Γιουγκοσλαβίας (της «Μακεδονίας») είπα ότι ο Κύριλλος και Μεθόδιος ήταν Έλληνες, γύρισε και μου απάντησε μ' ένα μικρό χαμόγελο: «όχι Έλληνες, ο πατέρας τους ναι, ήταν Έλληνες όμως η μητέρα τους ήταν Μακεδονίτισσα». Του είπα ότι δεν είναι ακριβώς έτσι τα πράγματα κι ότι ίσως, αν ήθελε, θα μπορούσα να τον πληροφορήσω λίγο καλύτερα. Σταμάτησε την κουβέντα βαριεστημένα: «Δεν βαριέσαι, τι με νοιάζει τώρα εμένα —δεν παν' να είναι ό,τι θέλουν».

ΠΟΤΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΤΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ 1961-1967

ΦΥΤΡΑΚΗΣ / Ο ΤΥΠΟΣ Α.Ε.
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Αλέξανδρου Τζένου Προβατικές επιστολές και δικαστικά γράμματα για την εξουσία

«Η αγνότερη φωνή που ακούστηκε στην Ελλάδα κατά τις τελευταίες δεκαετίες»
Παν. Κανελλόπουλος
Βουλή — 1/4/1983

Προβατικές επιστολές
και
δικαστικά γράμματα
για την εξουσία

Εκδόσεις Τροχαλία

Μια επίκαιρη κατάθεση για τα κοινωνικά και πολιτικά μας προβλήματα στην οποία περιέχονται και:

- «Το γράμμα-υπόμνημα προς τον κ. Α.Γ. Παπανδρέου, αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ — 11 έως 16/2/1980
- «Διαλογισμοί ενώπιον της κοινότητας του 48% — ένα ρέκβιεμ για την Αλλαγή»
ΠΡΩΤΗ 21 και 22/7/1986

ΕΚΔΟΣΕΙΣ τροχαλία ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
Γριβαίων 5 (πάροδος Σκουφά 64)
106 80 Αθήνα — Τηλ. 36 46 426

**Από τις εκδόσεις
της Εθνικής Τραπέζης
της Ελλάδος
και του Μορφωτικού της
Ιδρύματος**

ΜΕΣΟ ΣΤΗΝ ΕΝΗΜΕ ΡΩΣΗ

■ Νέα εισβολή του «δρος» στον Τύπο. Σύμφωνα με την επίσημη εκδοχή ο Γ. Κοσκωτάς αγόρασε το 25% των μετοχών της «ΒΡΑΔΥΝΗΣ» «έναντι παροχής τεχνολογίας». Όμως η ανεπίσημη εκδοχή και η προσεγγίζουσα την πραγματικότητα είναι ότι η «Γραμμή ΑΕ» θα δίνει «γραμμή» τώρα και στη «Βραδυνή». Ο Γ. Κοσκωτάς είναι λοιπόν ο «άρχων» και της «Βραδυνής». Η «Βραδυνή» πάντως σε κύριο άρθρο της (1/6) μιλά για «εξασφάλιση της συνεργασίας του συγκροτήματος του κ. Γ. Κοσκωτά» και αναγγέλλει ότι θα προχωρήσει «μέσα στο προσεχές 4μηνο στη νέα τεχνολογία». Αποδίδει τα δημοσιεύματα άλλων εφημερίδων «στην καταθρούβηση ορισμένων ανταγωνιστών της» που «έσπευσαν να διαβάλουν εκ των προτέρων τη νέα δυναμική εξέλιξη της εφημερίδας μας με συκοφαντικά δημοσιεύματα περί προθέσεως "αλλαγής πολιτικής" ή "υποβαθμίσεως" του αντιπολιτευτικού της λόγου». Τέλος διαβεβαιώνει ότι πρόκειται για «νέα εξέλιξη από τις ίδιες επάλξεις», «του ιδεολογικού και πολιτικού χώρου, τον οποίον η εφημερίδα μας εκφράζει επί σχεδόν επτά 10ετίες».

■ Πάντως οι αδελφές Αθανασιάδη μαζεύουν —αν δεν τα έχουν μαζέψει ήδη— τα πράγματά τους και μένουν μόνο με την κερδοφόρο «Ναυτεμπορική» και τις εκτυπωτικές εγκαταστάσεις για τις οποίες, προς το παρόν, ο «δρ.» δεν ενδιαφέρεται.

■ Πάντως ο «δρ.» είχε πράγματι ενημερώσει τον πρωθυπουργό για την κίνησή του και ορισμένοι στενοί συνεργάτες του κ. Παπανδρέου γνώριζαν την εξέλιξη αυτή πολύ πριν. Η «αυτοκρατορία» του ανθρώπου που ξέρει να αγοράζει, αλλά λέξη δεν έχει πει για το «πόθεν έσχες» των χρημάτων του, επεκτείνεται. Σημαντική μερίδα του Τύπου ελέγχεται από ένα άτομο το

οποίο έχει επιδοθεί επιτυχώς στην πλαστογραφία και διέπραξε επανειλημμένως το αδίκημα της ψευδορκίας. Πέντε περιοδικά, δυο εφημερίδες, αγόρασε και την «Εβδόμη» που ανέστειλε την έκδοσή της για να γίνει καθημερινό φύλλο το Σεπτέμβριο, η «Βραδυνή» περνάει στον ίδιο έστω «συνεργαζόμενη» όπως λέει η ίδια, αλλά πλέον εξαρτημένη, και ίσως και άλλη απογευματινή εφημερίδα —γιατί όπως λένε, ο Γ. Κοσκωτάς μίλησε στον πρωθυπουργό για «δυο εφημερίδες».

■ Τι είναι αυτό που κάνει τον «δρα» να αγοράζει εφημερίδες και ποδοσφαιρικές ομάδες, να στήνει περιοδικά και ασφαλιστικές εταιρείες, όταν από τη δραστηριότητά του στον Τύπο «μπαινει μέσα»; (Οι «24 ώρες» έχουν χαμηλή κυκλοφορία και οι δυνατότητες της «Καθημερινής» είναι δοσμένες). Ποιοι τον στηρίζουν οικονομικά και ποιοι πολιτικά; Ο πρωθυπουργικός υιός κ. Γ. Παπανδρέου είναι πάντως ένας από τους συνήθεις συνδαιτυμόνες του.

■ Εσωτερική λύση στην «Πρώτη» για την κενή θέση του διευθυντή. Ο Π. Κολιοπάνος έφυγε και στη θέση του εγκαθίσταται διευθυντικό «τρίο» από τους Ν. Τσαγκρή, Δ. Χρήστου και Δ. Μαυρομμάτη. Η εκδοχή που παρουσιάζεται για την απομάκρυνση, είναι η κυκλοφοριακή πτώση της εφημερίδας. Σύμφωνα με πληροφορία, που δεν διασταυρώθηκε, τα χρέη της «Πρώτης» τα ανέλαβε ο Γ. Κοσκωτάς, δια μέσου της «Τράπεζας Κρήτης». Λέτε η δεύτερη εφημερίδα, μετά την «Βραδυνή», που ανέφερε ο «δρ.» στον πρωθυπουργό, να είναι η «Πρώτη»; Ή μήπως κάποια άλλη; Ο Π. Κολιοπάνος πάντως ταλανίζεται μεταξύ δυο επιλογών: Ή να επιστρέψει στην «Ελευθεροτυπία» ή να πάει στο Γ. Κοσκωτά (στο ραδιοσταθμό).

■ Το δίδυμο των επιχειρηματιών Αρφάνη - Χιόνη προτίμησε την «Εστία». Άγνωστο γιατί. Απ' ό,τι φαίνεται, μέχρι τις εκλογές, θα έχουμε αρκετές αγοραπωλησίες στον Τύπο. Μετά τις εκλογές έπεται συνέχεια. Σχέσεις και συμφέροντα ξεκαθαρίζονται σιγά - σιγά στο παζλ της «σύγχρονης» λειτουργίας του Τύπου.

■ Τριακόσια (300) εκατ. δρχ. τζίρο είχε το δίμηνο Μαρτίου - Απριλίου από διαφημίσεις ο ραδιοφωνικός σταθμός του Δήμου Αθηναίων 9,84 FM STEREO. Τώρα ετοιμάζει καινούργιες εγκαταστάσεις με 7 στούντιο. Αγοράζει ελικόπτερο και καινούργια κινητή εξωτερική ηχητική μονάδα. Για να δούμε τι καινούργιο θα δώσει στην ειδησεογραφία - ενημέρωση. Πάντως ο διευθυντής του σταθμού Γ. Τζαννετάκος παραμένει ακλόνητος στη θέση του. Ορισμένα «προβλήματα» που υπήρχαν φαίνεται ότι ξεπεράστηκαν.

■ Ο «Δίαυλος 10» για να αντιμετωπίσει τα έξοδά του μεσολαβεί στους δημοτικούς σταθμούς ως ενδιαμέσος για τεχνική υποδομή (στούντιο - ηχητικές εγκαταστάσεις), αλλά και ηχογραφεί προγράμματα.

■ Με την ευκαιρία ας σημειωθεί ότι στην αγορά των ηλεκτρονικών δημιουργούνται νέες καταστάσεις. Νέοι επιχειρηματίες εμφανίζονται και αναλαμβάνουν σταθμούς. Ένας από αυτούς, ο Μποφιλάκης (BON STUDIO) που παλιότερα οργάνωνε συγκεντρώσεις προμηθεύοντας ηχητικές εγκαταστάσεις, προμήθευσε τώρα τα ηχητικά του TOP FM (Λαμπράκης).

■ Το ότι η κεραία του TOP FM βρίσκεται σε στρατόπεδο στην Πάρνηθα είναι γνωστό. Αυτό που είναι άγνωστο είναι ότι έχει και ειδικό φυλάκιο. Πώς όμως δόθηκε η άδεια για να εγκατασταθεί εκεί και γιατί τυχαίνει ειδικής προστασίας;

■ Όσοι ραδιοφωνικοί σταθμοί πήραν άδεια ετοιμάζονται. Στο «Ριζοσπάστη» σκέπτονται να βγάλουν στο αέρα το «Ράδιο Ρ» τον Οκτώβριο. Το «Ράδιο - Αντίλαλος», προς το παρόν, ακροάται...

αντί

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819
72.49.300 — 72.48.240

- Συντακτική επιτροπή:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ
ΤΑΚΗΣ ΚΑΦΕΤΖΗΣ
ΧΡ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ
- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Σύμβουλος έκδοσης:
ΔΗΜ. ΚΑΚΑΒΕΛΑΚΗΣ
- Διαφημίσεις:
ΑΛΕΚΑ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ
- Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
ΜΑΡΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
- Φωτοστοιχειοθεσία —
Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.49.300
- Εκτύπωση:
«ΝΕΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ» Α.Ε.
Μπουμπουλίνας 16
Τηλ. 27.94.550

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 1.650 δρχ. - Ετήσια 3.300
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κτλ.: 10.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 2.800

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 20
ετήσια: δολ. 40
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 25
ετήσια: δολ. 50

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 150
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 250

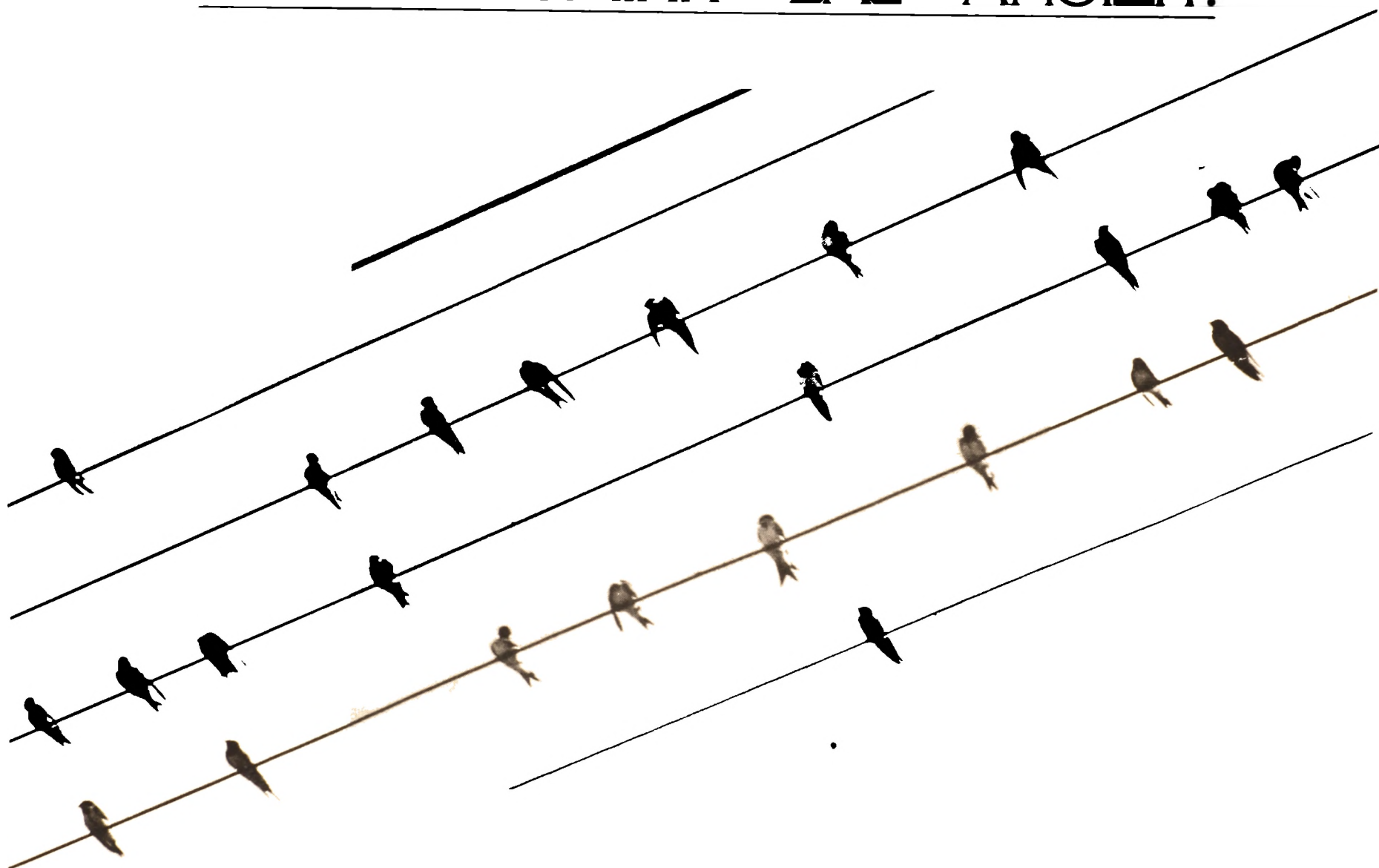
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.32.819

- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας: Βιβλιοπωλείο Μ. Κετζία και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. (031) 279.720
546 22 Θεσσαλονίκη

Χρέος μας

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΑΣ ΑΝΟΙΞΗ!

ΑΓΡΟΤΙΚΗ
ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ
με ανθρώπινο πρόσωπο

PLAYER'S
FINEST VIRGINIA CIGARETTES